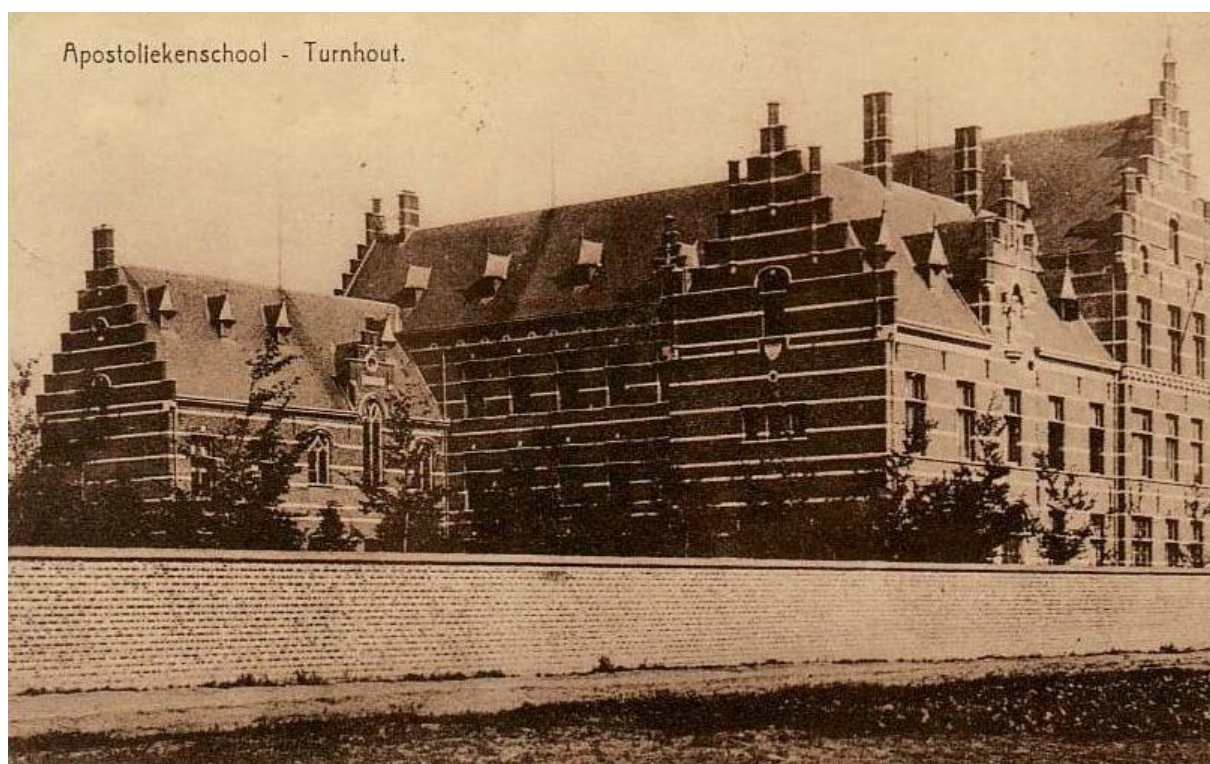

392 BASISSCHOOL KLEIN HEILIG GRAF

Instituut van het Heilig Graf
Apostoliekenstraat 26 | 2300 Turnhout

Opgemaakt door **ARAT ■ architecten**

Fraikinstraat 71 | 2200 Herentals | W www.arat.be

T 014 24 86 90 | E info@arat.be

Contactpersoon | Arch. Philip Baelus | philip@arat.be

Opgemaakt te Herentals | september 2017

Opdrachtgevend bestuur | vzw Instituut van het Heilig Graf

Patersstraat 28 | 2300 Turnhout

T 014 41 18 87

Contactpersoon | Peter Ennekens | peter.ennekens@heilig-graf.be

INHOUDSTAFEL

1.	Inleiding	5
HOOFDSTUK 01	IDENTIFICATIE.....	6
01.01	Gegevens gebouwen	6
01.02	Kadasterplan	7
01.03	Beschermingen.....	8
01.04	Algemene beschrijving	9
01.05	Plannen	10
01.06	Voortraject.....	12
01.07	Verantwoording afbakening beheersplan	12
HOOFDSTUK 02	HISTORISCHE NOTA	13
02.01	Apostolische school Turnhout	13
02.02	Bouwhistorische evolutie	14
02.02.01	Fase I: bouw van het complex - ontwerp P.J. Taeymans - 1886-1887	14
02.02.02	Fase II: vernieuwing kapel - 1909	19
02.02.03	Fase III: toiletgebouw en overdekte speelplaats - ca. 1926-1927	19
02.02.04	Fase IV: kleine uitbouw B-vleugel - 1931.....	21
02.02.05	Fase V: herinrichting door de zusters van het Heilig Graf - 1939.....	22
02.02.06	Fase VI: afbraak toiletten A-vleugel en laagbouw aan de kapel - 1953	24
02.02.07	Fase VII: B-blok en overdekte fietsenstalling en afbraak boerderij - 1956	25
02.02.08	Fase VIII: uitbouw A-vleugel – 1959	27
02.02.09	Fase IX: uitbouw A-vleugel – 1967	28
02.02.10	Fase X: bouw nieuwe turnzaal – 1972	29
02.02.11	Fase XI: kleuterschool en nieuw sanitair - recent	29
02.02.12	Bouwevolutie - overzicht	30
02.02.13	Samenvatting wijzigingen interieur	31
HOOFDSTUK 03	INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND.....	33
03.01	Exterieur	33
03.01.01	A-, B- en C-vleugel: binnenzijde gevels.....	34
03.01.02	A-, B- en C-vleugel: buitenzijde gevels	39
03.02	Interieur	44
03.02.01	Schrijnwerk	44
03.02.02	Gangen.....	46
03.02.03	Oostvleugel	48
(1)	Lokalen gelijkvloerse verdieping	48
(2)	Lokalen eerste verdieping.....	51
(3)	Lokalen tweede verdieping.....	53
(4)	Lokalen derde verdieping	55
03.02.04	Zuidvleugel.....	57
(1)	Gelijkvloerse verdieping	57
(2)	Eerste verdieping.....	59
(3)	Tweede verdieping	62
03.02.05	Noordvleugel.....	63
(1)	Gelijkvloerse verdieping	63
(2)	Eerste verdieping.....	64
03.02.06	Sonderingen	67
03.03	Diagnosenota – inhoudelijke evaluatie	70
03.03.01	Ommuurde tuin.....	70
03.03.02	Het volume.....	71
03.03.03	De hiërarchische opbouw	72
03.03.04	De planindeling	73
03.03.05	“Les corridors”	73
03.03.06	De trappen	77
03.03.07	De hoofdstructuur	77

03.03.08	De kelders	78
03.03.09	De dakstructuren en zolders	80
03.03.10	De buitenafwerking	82
03.03.11	De binnenafwerking	83
03.03.12	De kleuren	85
03.03.13	De technieken	85
03.03.14	De buitenaanleg	85
03.04	Diagnosenota – Bouwfysische evaluatie	86
03.04.01	Stabiliteit van de houten vloeren	86
	Brandweerstand	87
	Draagvermogen	87
	Doorbuiging	87
03.04.02	Bedaking	88
03.04.03	Gevels	93
03.04.04	Houten buitenschrijnwerk	110
03.04.05	Binnenbepleistering	118
03.04.06	vloeren	124
03.04.07	Binnenschrijnwerk	125
03.04.08	Daktimmer en zolders	126
03.04.09	Kelders	128
03.04.10	Asbestinventaris	129
HOOFDSTUK 04	ERFGOEDWAARDEN	130
HOOFDSTUK 05	BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN	131
05.01	Inleiding	131
05.02	Algemene visie op beheer	131
05.03	Hoofddoelstellingen	131
05.03.01	Doelstelling 1: Behoud van het bodemarchief	131
05.03.02	Doelstelling 2: Herstel van de gevels naar hun oorspronkelijke vorm en restauratie van de gevelementen	132
05.03.03	Doelstelling 3: Herstel van de daken, oorspronkelijke dakelementen en onderliggende houten dakstructuur	135
05.03.04	Doelstelling 4: Behoud en Herstel van de oorspronkelijke VOLUMETRIE	136
05.03.05	Doelstelling 5: Behoud van de kelders	137
05.03.06	Doelstelling 6: Herstel van oorspronkelijke materialen en binnenafwerking van het interieur	137
05.03.07	Doelstelling 7: Behoud en herstel van de oorspronkelijke infrastructuur van de technieken	139
05.03.08	Doelstelling 8: Voorzien van regelmatig en aangepast onderhoud	140
05.04	Nevendoelstellingen	140
05.04.01	Doelstelling 9: Behoud en herstel van de oorspronkelijke planindeling en hoofdstructuur ...	140
05.04.02	Doelstelling 10: Maximaal in dienst stellen van de beschikbare ruimte binnen het gebouw .	144
05.04.03	Doelstelling 11: Vergroten van het comfort, veiligheid, brandveiligheid en de toegankelijkheid van het gebouw	144
05.04.04	Doelstelling 12: Behoud en herstel van de omgeving rondom het gebouw	149
HOOFDSTUK 06	MAATREGELEN	155
06.01	inleiding	155
06.02	Maatregel 1: vooronderzoeken	155
06.02.01	Archeologische voorstudie	155
06.02.02	Materiaaltechnisch vooronderzoek	155
06.02.03	Studie herbestemming	155
06.03	Maatregel 2: Conservatie en restauratie van het exterieur	156
06.03.01	Voorafgaande werken	156
06.03.02	Slopen van bouwwerken en ruwbouwelementen	157
06.03.03	Ruwbouw	159
06.03.04	Speciale restauratiewerken	162
06.03.05	dakwerken	165

06.03.06	Buitenschrijnwerk	166
06.03.07	Stalen elementen en smeedwerk	168
06.03.08	Nieuwe passerellen ter hoogte van verwijderde travee aanbouw	168
06.04	Maatregel 3: Conservatie en restauratie van het interieur	169
06.04.01	Voorafgaande werken	169
06.04.02	Sloopwerken	169
06.04.03	Ruwbouw	173
06.04.04	Vloeren	175
06.04.05	Wanden	177
06.04.06	Plafonds	179
06.04.07	Vaste uitrustingen.....	180
06.04.08	Sanitaire toestellen.....	181
06.04.09	Schilderwerken	181
06.04.10	Elektrische uitrustingen	183
06.04.11	Verwarmingsinstallatie	183
06.05	Maatregel 4: Verbeteren comfort, veiligheid en toegankelijkheid	183
06.05.01	Thermisch comfort	183
06.05.02	Nutsleidingen.....	183
06.05.03	Bliksemafleidersinstallatie	184
06.05.04	Beveiligingsmaatregelen tegen brand	184
06.05.05	Beveiligingsmaatregelen tegen diefstal en vandalisme	185
06.06	Maatregel 5: Conservatie en restauratie van de omgeving	185
06.06.01	Nieuwe luifel.....	185
06.06.02	Heraanleg speelplaats.....	186
06.06.03	Herstel tuinmuur	187
06.06.04	Heraanleg voortuin	188
06.06.05	Herstel beukendreef	188
06.07	Maatregel 6: Opvolging en controle.....	189
06.07.01	Voorzien van een regelmatig en aangepast, gemeenschappelijk onderhoud van het zichtbare	189
06.07.02	Actualisatie en jaarlijkse controle (door erkende firma) bliksembeveiliging	190
06.07.03	Actualisatie en jaarlijkse controle branddetectie- en bestrijdingsmiddelen.....	190
06.07.04	Snelle ingreep bij vastgestelde gebreken of beschadigingen	190
06.08	Maatregel 7: onderhoudsmaatregelen	190
06.08.01	Exterieur	190
06.08.02	Interieur	191
06.08.03	Dieren	192
06.08.04	Groen	192
HOOFDSTUK 07	OPVOLGING EN EVALUATIE	193
HOOFDSTUK 08	EXTRA TOEVOEGINGEN	196
Bibliografie		196

1. INLEIDING

De aanvraag van dit beheersplan kadert in de restauratie van de site van de basisschool van het Heilig Grafinstituut. Het dossier m.b.t. de restauratie van de basisschool Klein Heilig Graf in Turnhout loopt sinds 2011 onder ARAT architecten. De nodige restauratiedossiers werden door ARAT opgesteld voor de geplande werken.

Het beheersplan heeft als doel een visie te vormen voor het beheer van de volledige site van de basisschool voor de komende twintig jaar. Hierbij wordt niet enkel aandacht besteed aan het gebouw, maar ook aan de omheiningsmuur, de kapel met Lourdesgrot en de beplantingen op de site.

In het eerste hoofdstuk van dit beheersplan worden de verschillende delen van de site geïdentificeerd en aangeduid op kadasterkaarten. Vervolgens wordt in het tweede hoofdstuk de site bouwhistorisch onderzocht, het onderzoek van Studiebureau Monumentenzorg (2012) werd hiervoor als basis gebruikt. De historische nota bevat een algemene geschiedkundige situering m.b.t. het ontstaan van het schoolcomplex en zijn ontwikkeling doorheen de daaropvolgende twee eeuwen. Vervolgens worden in hoofdstuk drie alle erfgoedelementen van de school besproken van zowel het exterieur (site en gebouw) als het interieur van het gebouw. Hierbij werd tevens de moeite genomen tot het implementeren van een inhoudelijke en bouwfysische diagnosenota. Bij wijze van conclusie volgt in het vierde hoofdstuk een uiteenzetting van de verschillende erfgoedwaarden.

Om de restauratie-inspanningen tot dusver te bestendigen op de lange termijn, is er overigens regelmatig nazicht en onderhoud nodig. Na deze onderzoekende hoofdstukken zullen in de volgende hoofdstukken de toekomstvisie en ingrepen voor de site worden toegelicht. In hoofdstuk vijf wordt een onderbouwde visie op het toekomstig beheer van de site geschetst. Via beheersdoelstellingen wordt geformuleerd welke toestand men wenst te bereiken en op welke manier. Dit leidt tot een opsomming van werkzaamheden in het zesde hoofdstuk, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen eenmalige en terugkerende werken. Hoofdstuk zeven wordt in samenspraak met het schoolbestuur opgemaakt. Hier wordt een voorstel voor de opvolging en evaluatie van het waardevol erfgoed uitgewerkt. Hoofdstuk acht geeft een aanduiding van de extra toegevoegde bijlages en de gebruikte bibliografie voor het opstellen van dit beheersplan.

01.01 GEGEVENS GEBOUWEN

Afbeelding 1: Het basisvolume van de basisschool van het Heilig Grafinstituut is centraal zichtbaar en is samen met de bakstenen omheiningmuur en de kapel met Lourdesgrot (niet aangeduid op geokaart) beschermd als monument (rood). De overige gebouwdelen werden later toegevoegd en zijn niet opgenomen in het beschermingsbesluit.¹

Naam	Basisschool Klein Heilig Graf (voormalige Apostolische school)
Ligging	Apostolikenstraat (nr. 26), 2300 Turnhout
Kadaster	TURNHOUT, 3 ^{de} afdeling, sectie 0, perceelnummers 646p en 646s
Datering	Apostolische school gebouwd in 1886 – 1887 n.o.v. P.J. Taeymans
Bescherming	Als monument (1999), besluitnummer 3420

¹ Geokaart Onroerend Erfgoed, (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), (geraadpleegd op 15 februari 2016).

Afbeelding 2: kadasterplan van het geheel met aanduiding (blauw) van de beschermde delen.²

² Kadasterkaart, CadGIS Viewer http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 15 februari 2016)

01.03

BESCHERMINGEN

“Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreet van 22 februari 1995;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, §1, I, 7°;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 19 december 1997 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 09 juni 1998 houdende vaststelling van de ontwerprijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 07 januari 1999,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976:

Wegens zijn historische waarde:

- Als monument:

De oude vleugels van de voormalige Apostolische School, de bakstenen omheiningsmuur en de kapel met Lourdesgrot, nu basisschool en eerste graad secundair onderwijs van het H. Grafinstituut gelegen te Turnhout, Apostoliekenstraat 26: bekend ten kadaster:

Turnhout, 3de afdeling, sectie O, perceelnummer 646NDEEL.

Art. 2.

De **historische**, meer bepaald **architectuur-historische** waarde wordt als volgt omschreven:

De voormalige Apostolische School, was een vormingsschool voor toekomstige missionarissen, gebouwd in 1886 – 1887 n.o.v. architect P.J. Taeymans; het is een gaaf en degelijk, eenduidig gebouw in neotraditionele bak- en zandsteenstijl, aansluitend bij de neo-Vlaamse Renaissance, en met enkele neogotische accenten voor de kapel. Het U-vormige grondplan is overzichtelijk, de onderscheiden functies van de verschillende vleugels zijn duidelijk afleesbaar van volume, opbouw en vormgeving van de gevels. Oorspronkelijke planindeling en interieurafwerking bleven vrijwel intact bewaard. De bakstenen omheiningsmuur en kapel met Lourdesgrot maken intrinsiek deel uit van het monument.

Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).³

³ Beschermingsbesluit 3420, <https://beschermingen.onroerenderfgoed.be/besluit/id/3420/>, (geraadpleegd op 15 februari 2016)

“De voormalige Apostolische School werd opgetrokken in 1886-1887 naar ontwerp van architect Pieter Jozef Taeymans, ingevolge plaatsgebrek in het Sint-Jozefcollege; inwijding op 22/9/1887. Met de verhuis van het college naar de Koningin Astridlaan verdwenen ook de Apostoliken uit de stadskern. De vrijgekomen gebouwen werden in 1939 aangekocht door het Heilig Grafinstituut. De nieuwe Apostolische School, in 1941 opgericht op het Stokt, werd in 1958 opgeheven.

Het huidige schoolcomplex omvat van zuid naar noord de oude Apostolische School uitgebreid in 1955, een T-vormig gebouw van 1977 naar ontwerp van architect René Van Steenberghe sr., aansluitende speelplaatsen, mooie begraasde en beboomde

tuinen en een parkeerplaats met toegang aan de Deken Adamsstraat tussen nummer 29 en 33. In de tuin, bak- en zandstenen kapelletje met Lourdesgrot, aangepast dienstgebouwtje, voorts zandstenen beelden van Sint-Jozef met kind op sokkel, 1919, en Sint-Franciscus Xaverius. Vrijstaand complex ter hoogte van de Apostolikenstraat afgesloten door een hoge bakstenen muur; ingang via eenvoudig korbboogpoortje met druipijst en ijzeren hek, gevat in met voluten, driezijdig fronton en kruis verhoogd risaliet, voorzien van wapenschild met initialen SM en cartouche met jaartal 1887.

Het oude schoolgebouw in neo-Vlaamse renaissancestijl van 1886-1887, is voorafgegaan door een voortuin, door middel van fraaie ijzeren hekken gescheiden van de aanpalende koer. U-vormige inplanting met lange vleugel van respectievelijk dertien en drie traveeën en drie bouwlagen (nok loodrecht op de straat), met voornamelijk klaslokalen; de zijvleugels van respectievelijk vijf en drie traveeën en twee bouwlagen (nok parallel aan de straat) bevatten onder meer de hoofdingang en het klooster in de zuidvleugel, een voormalige recreatiezaal en kapel in de noordvleugel; het hele complex is onderkelderd en voorzien van betraliede keldervensters; overkapping met leien zadeldaken, waarin spitse dakkapelletjes alterneren met grote getrapte dakkapellen en -vensters ter hoogte van deurtravee, kapel en rookkanalen; de rechthoekige dakvensters aan de oostzijde zijn later toegevoegd.

Bak- en zandsteenbouw met sterk horizontaal belijnde lijst- en zijtopgevels met speklagen, kordonvormende lijsten, sierankers, boogfriezen, omlijste steigergaten en houten kroonlijsten op modillons. De topgevels zijn meer uitgewerkt, onder meer met schouderstukken, trappen, pinakels, een wapenschildje of cartouches met inscripties (IHS, Domus mea domus gratiationis est MDCCCLXXXVI, Puer Jesu tuere nos MCMVIII,...), boogvensters, oculi en een roosvenster met maaswerk ter hoogte van de kapel; ook de spits- en korbboogvensters in de lange gevels van de kapel zijn met neogotisch maaswerk versierd. Korbboogige hoofdingang in zandstenen omlijsting met druipijst; beglaasde houten vleugel deur met bovenlicht en mooi ijzeren beslag; bovenliggend dakvenster met neogotische nis waarin zandstenen beeld van Sint-Franciscus Xaverius. Overigens rechthoekige muuropeningen met boven-, tussen- en onderdorpels van arduin en origineel houtwerk met kleine roedeverdeling.

Interieur: onder meer omlopende gangen van de begane grond met arduinen vloertegels, zolderingen (gangen) met moer- en kinderbalkjes op consoles, eikenhouten trappen met dito leuningen, originele (en overschilderde) binnendeuren in pitchpine, mooie koperen deurklinken, ...; zogenaamd recreatiezaal met moerbalken op gietijzeren zuiltjes en bewaarde cementtegelvloeren met verschillende patronen. Kelders met gemetselde tongewelven.

Eénbeukige kapel met houten spitsbooggewelf, voorzien van trekankers en makelaar, op brede kooflijst ondersteund door vrijstaande, beschilderde houten zuiltjes met octogonaal koolbladkapiteel; spitsboogvensters met glas-in-loodramen, gesigneerd Jules Dobbelaere 1909; hangend doksaaltje; eenvoudige driezijdige koornis.”⁴

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/11846> (geraadpleegd op 15 februari 2016).

01.05

PLANNEN

AAT Architecten (Turnhout) en ARAT Architecten (Herentals) tekenden opmetingsplannen van de bestaande toestand van het schoolgebouw in grondplannen (kelder, 1ste – 3de verdieping en zolder), sneden en gevelplannen, aangevuld met enkele detailplannen van de opmetingen (traphallen, balken en spanten,...). Voor de kapel werd een apart opmetingsplan voorzien. De beschikbare plannen zijn:

1. Opmetingsplannen, opgemaakt door AAT (anno 2005)
2. Aanvullende detailplannen, opgemaakt door ARAT (anno 2008)

• Detailplannen buitenschrijnwerk :

- Raam type 1A
- Raam type 1B
- Raam type 2
- Raam type 2.2
- Raam type 3
- Raam type 4
- Raam type 5
- Raam lokaal 2.19
- Raam lokaal 2.20
- Raam lokaal 2.29
- Typeraam 2de verdieping
- Ramen lokaal K 307 (gevelramen)
- Ramen lokaal K 307 (raam dakkapel)
- Deur 0.3
- Deur 0.11

• Detailplannen binnendeuren :

- Dubbele binnendeur gang
- Typedeur K 200 en K201
- Volle paneeldeuren 2de verdieping
- Binnenraam 2de verdieping
- Beglaasde binnendeuren 2de verdieping

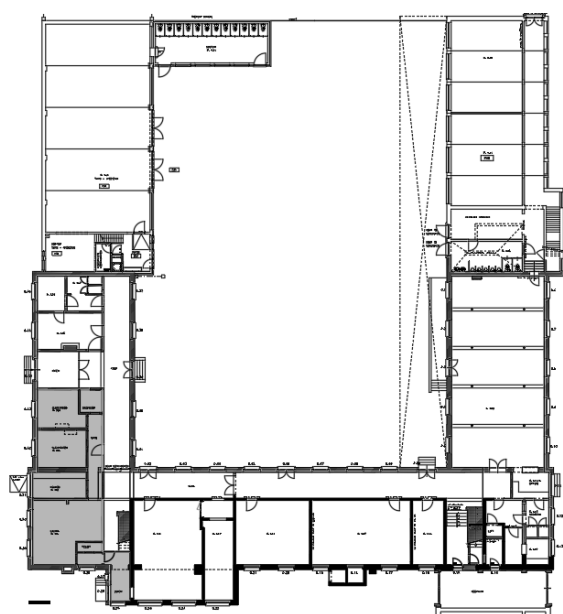
• Detailplan kapel

• Detailplan hoofdtrap oostvleugel "0 > +3"

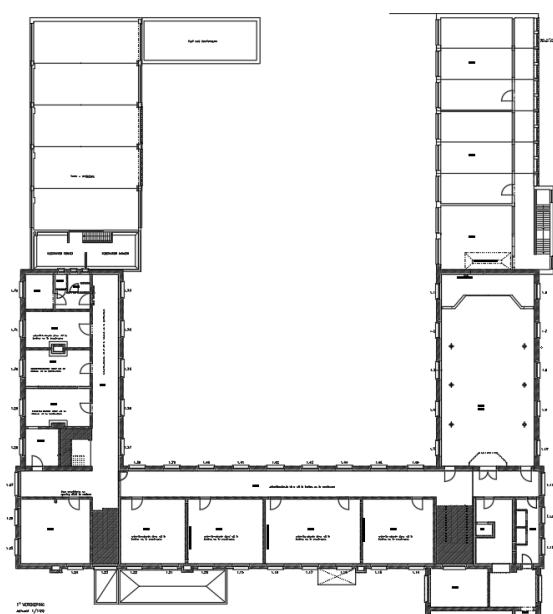
• Detailplan bijtrap oostvleugel " 0 > +1 "

• Detailplan bijtrap zuidvleugel " +1 > +2 "

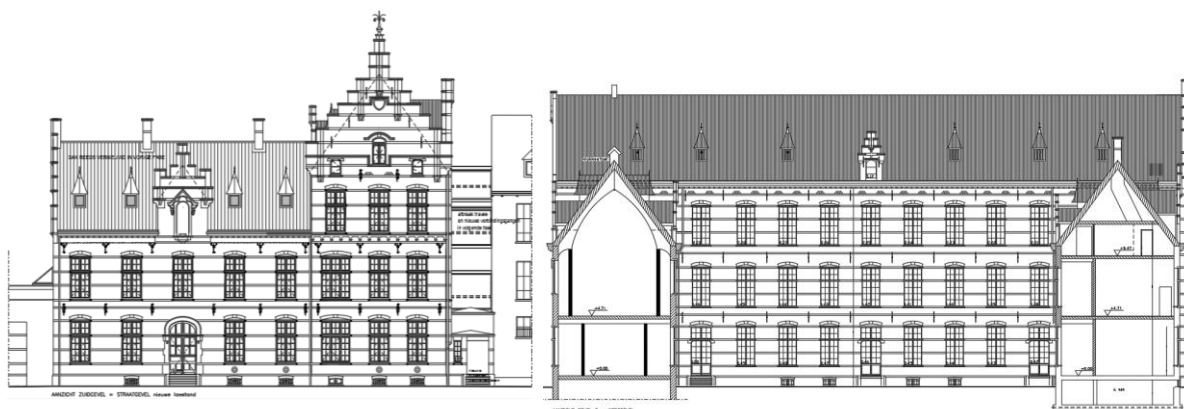
• Bijkomende dwarssnede oostvleugel

Grondplan gelijkvloers

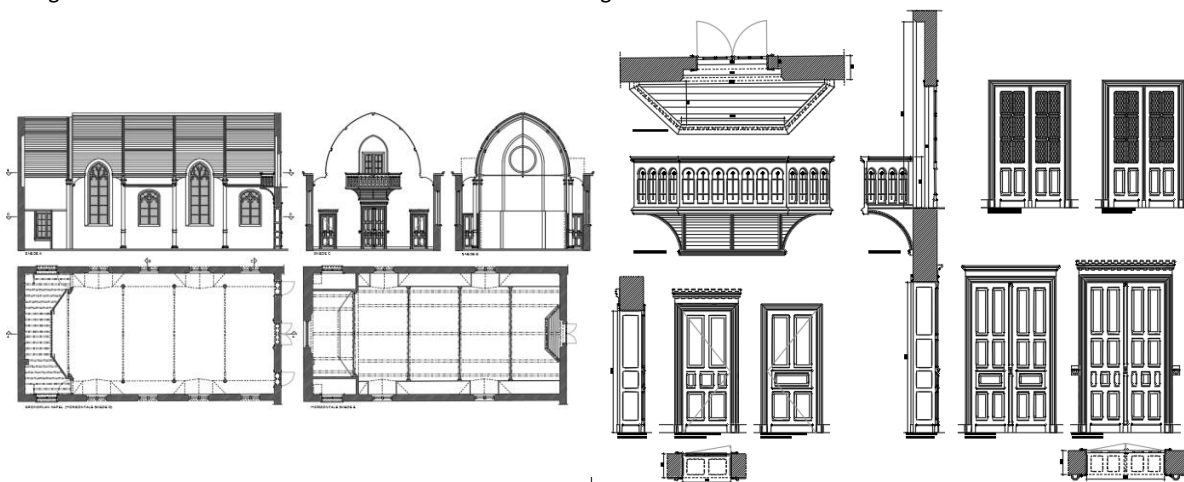

Grondplan eerste verdieping

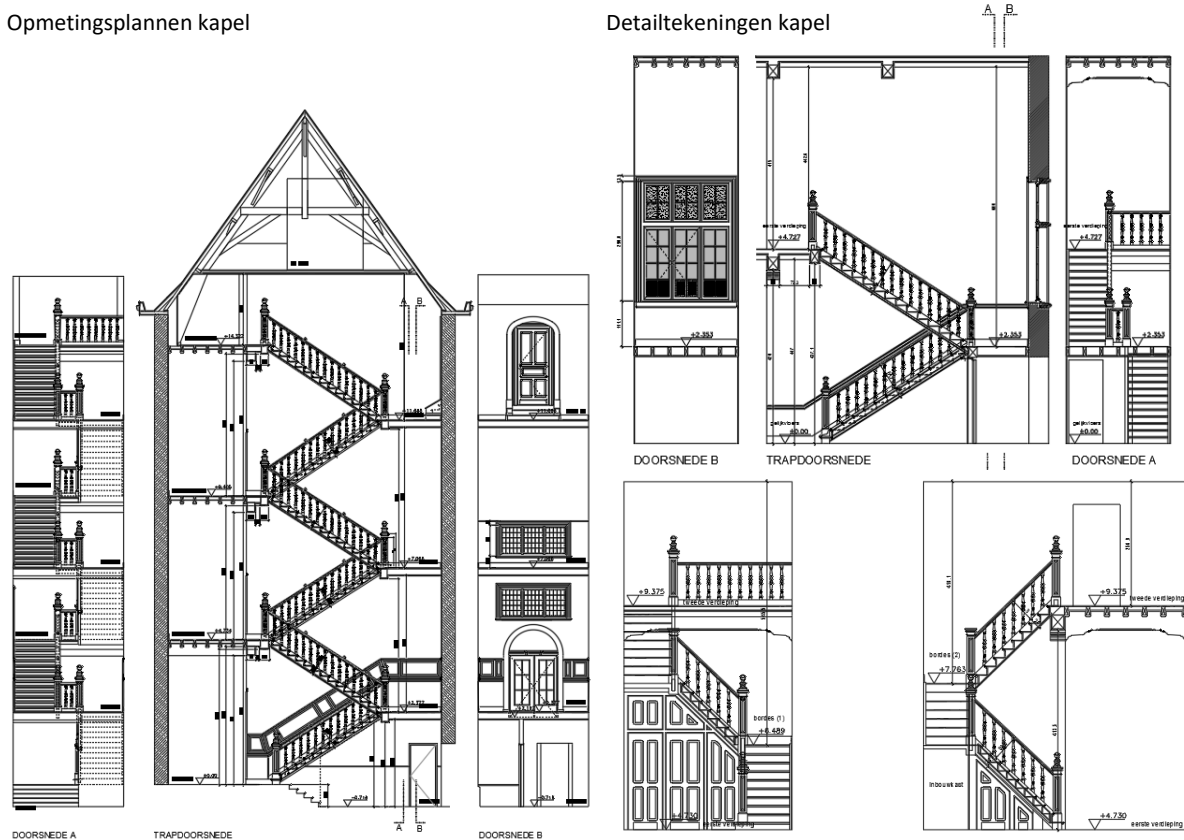
Zuidgevel

Westgevel

Opmetingsplannen kapel

Detailtekeningen kapel

Opmetingsplannen trappen

Voor dit project werden reeds verschillende onderzoeken uitgevoerd:

Studiebureau Monumentenzorg deed een bouwhistorisch en materiaaltechnisch vooronderzoek, bestaande uit een bundel “tekstgedeelte” en een “fotobundel”. Deze documenten werden reeds overgemaakt aan Onroerend Erfgoed. Deze beschrijvingen detailleren zowel voor het exterieur als het interieur de bestaande toestand met vermelding van materialen en bouwkundige elementen die belangrijk zijn vanuit bouwhistorisch standpunt. We trachten in dit beheersplan de gevonden mutatieschetsen historisch te verwerken, de karakteristieken “architecturaal” te verwerken en aan te vullen met inhoudelijke aandachtspunten. Er werd reeds een volledig restauratiedossier opgesteld, waar rekening mee werd gehouden in deze synthesesnota. Een aantal aandachtspunten worden (in beknopte versie) hernomen om de restauratieopties te verantwoorden.

Tri Consult deed onderzoek naar het hout en stabiliteit, zoals onder andere het onderzoek naar de houten vloerstructuren en trappen. Hierbij werd in detail onderzocht in welke mate het hout is aangetast en werd berekend wat het draagvermogen en de brandweerstand is. In die gevallen waar actie moet worden ondernomen worden telkens een aantal mogelijkheden voorgesteld. Deze studie werd eveneens reeds overgemaakt aan Onroerend Erfgoed.

In 2007 en 2011 werd er tevens een rapport opgemaakt door VZW Monumentenwacht.

De restauratiewerken gebeuren gefaseerd: om verdere schade aan het gebouw te voorkomen werd in de eerste fase de bedaking van vleugel C hersteld. Deze werken werden reeds uitgevoerd in 2014. De tweede fase werd in juni 2017 afgerond en betreft de restauratie van de gevels van vleugel B en C en het interieur van vleugel B (niveau 0 en +1) en vleugel C (volledig). In de toekomst zullen vleugel A met onder andere de kapel en verdieping +2 en zolder van vleugel B nog gerestaureerd worden.

Het beheersplan van de voormalige Apostolische school en het huidige Klein Heilig Graf Instituut in Turnhout heeft betrekking op het gehele restauratieproject en de conservatie van het monument op lange termijn en zal daarom alle facetten van het schoolgebouw insluiten. In het teken van de toekomstige restauratiewerken en het bestendigen van de restauratie-inspanningen op lange termijn worden de beheersmaatregelen voor alle beschermde elementen op de site uiteengezet. Om dit op een coherente manier te doen is een duidelijke visie op het beheer onontbeerlijk. Deze visie vertrekt vanuit de historische eigenheid van het gebouw, de erfgoedwaarden ervan en rekening houdend met het blijvend gebruik van het complex als schoolgebouw. Het beheersplan gaat uit van het behoud van de waarden en toestand van de school na de restauratie. Om deze toestand te behouden worden richtlijnen voorzien waaraan de nodige maatregelen en werkzaamheden moeten voldoen. Beredeneerde regelmatige controles en bijhorende onderhoudswerken zorgen op die manier voor het behoud van de school in een goede staat en het voorkomen van grote werken. Dit zorgt voor een financiële besparing voor zowel de eigenaar als de premieverlener.

02.01 APOSTOLISCHE SCHOOL TURNHOUT

De apostolische school is een U-vormig complex en bestaat uit drie vleugels die een speelplaats omsluiten. De vleugels worden (in dit beheersplan) benoemd met A-, B- en C-vleugel. De A-vleugel betreft de noordelijke vleugel die wordt ingenomen door de kapel. De B-vleugel is de oostelijke vleugel in het midden. De C-vleugel betreft de zuidelijke vleugel waar de hoofdingang zich bevindt. Aanvankelijk was de school een vrijstaand complex, omgeven door een grote tuin. In de loop der tijd werden echter allerlei bijgebouwen vervangen en werden er ook nieuwe vleugels toegevoegd. Het geheel wordt door een muur afgesloten en heeft ondertussen verschillende toegangen. De witte stippellijn bakent het gebied af dat in gebruik wordt genomen door de lagere school van het Heilig Graf te Turnhout. De nog bestaande historische kern bestaat uit de drie vleugels van het U-complex, de muur rond de tuin (met oorspronkelijke toegangspoort) en de kapel met Lourdes grot die zich in het noorden van het terrein bevindt.

Het complex werd gebouwd in 1886-1887 naar een ontwerp van Pieter Jozef Taeymans, provinciaal architect. Tot 1939 deed het dienst als Apostolische school, een internaat waar toekomstige missionarissen vanaf 12 jaar werden opgeleid. De huidige gebouwen werden opgericht nadat de gebouwen van het Sint-Jozefcollege in de Herentalsstraat te klein waren gebleken. De officiële inwijding vond plaats op 22 september 1887. Na verhuus van de Apostolische school werden de gebouwen gekocht door het Heilig Grafinstituut in 1939.⁵ Wat volgt is een gedetailleerde bouwhistorische evolutie van het schoolcomplex op basis van plannen, mutatieschetsen en iconografisch materiaal.

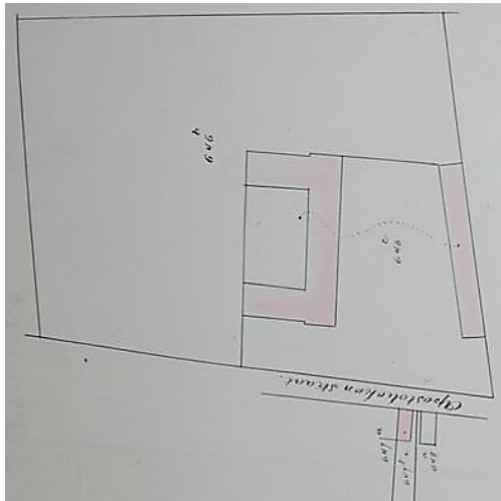
⁵ Studiebureau Monumentenzorg, *Bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek naar de basisschool van het Heilig Grafinstituut te Turnhout*, in opdracht van vzw Instituut van het Heilig Graf (2012): 3.

02.02

BOUWHISTORISCHE EVOLUTIE

02.02.01

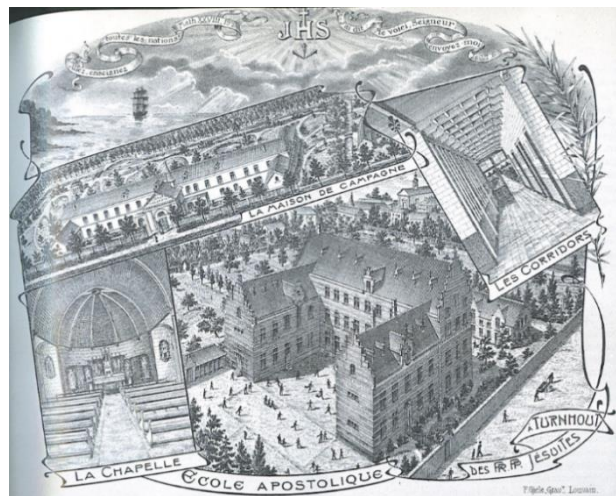
FASE I: BOUW VAN HET COMPLEX - ONTWERP P.J. TAEYMANS - 1886-1887

In 1872 werd er aan de Jezuïet eerwaarde Pater Boeteman de opdracht gegeven een 'apostoliekenschool' op te richten die, naar model van dergelijke school in Avignon in Frankrijk, een kweekschool moest worden voor toekomstige missionarissen. Hoewel Boeteman toen reeds begon met de stichting, was het zijn opvolger Pater Cranen die in 1885 daadwerkelijk begon met de bouw van een instituut, dat zou worden gebouwd in de Apostoliekenschoolstraat (die toen nog het 'Van Bladelstraatje' heette, maar later naar de Apostoliekenschool werd vernoemd), waar de Jezuïeten ondertussen gronden hadden gekocht. Zodoende werd het schoolgebouw in de Apostoliekenschoolstraat nr. 26 (Turnhout) gebouwd in 1886-1887 naar een ontwerp van Pieter Jozef Taeymans en onder aannemers August Faes en Louis Hoppenbrouwers. Tot 1939 deed het complex dienst als Apostolische school van de Jezuïeten (met internaat) en werd in de eerste plaats opgericht omdat de gebouwen van het Sint-Jozefcollege in de Herentalsstraat te klein werden om de leerlingen van de

Jezuïetenschool te huisvesten. De officiële inwijding vond plaats op 22 september 1887.⁶ Taeymans ontwierp het gebouw als een U-vormig complex omgeven door een tuin. Achter het complex (ten oosten) werd een langwerpig smal gebouw voorzien dat dienst deed als boerderij omdat handwerk eveneens deel uitmaakte van hun contemplatief leven en zij op die manier ook in eigen onderhoud konden voorzien. De boerderij is ondertussen afgebroken, op dezelfde plaats werd een nieuwe schoolvleugel gerealiseerd. De jezuïetenschool, de tuin en de boerderij werden als één geheel omsloten door een bakstenen muur, die in het westen (vermoedelijk toen al) werd onderbroken door een kleine kapel met Lourdesgrot.

De gravure van F. Giele⁷ (eind 19de - begin 20ste eeuw) maakt duidelijk dat de Jezuïeten met de bouw van nieuwe colleges hun opleidingsprogramma naar voren wilden schuiven, dat tegelijkertijd ook een propagandamiddel was om hun gemeenschap te promoten en verder uit te breiden. In dat opzicht speelde ook de architectuur van hun schoolbouw een belangrijke rol. De promotie van een uitgebreide en diepgaande opleiding hing immers nauw samen met de rijkelijke accommodatie die de Jezuïeten aan hun studenten (de Apostoliekens) te bieden hadden. De studenten werden dan ook vaak geronseld uit vooraanstaande families, die onontbeerlijk waren voor de verdere politieke en economische expansie van de Jezuïetengemeenschap. Het schoolcomplex van Taeymans, dat ontworpen werd in de lijn van de contemporaine hoog aangeschreven neostijlen, werd uitgebreid geëtaleerd in de gravure. Vooreerst wilde de school de moderniteit van hun schoolcomplex in de kijker zetten met hun lange gangen ('les corridors') met veel licht en lucht. Op het einde van de 19de eeuw verkregen de plattegronden van de moderne scholen immers allemaal een *corridorsysteem* met lokalen meestal aan één zijde en soms aan twee zijden van de gang.⁸ Het ontwerp, de planindeling en het materiaalgebruik van de gehele school werd door de overheid nauwkeurig vastgelegd en had ook grotendeels te maken met de nieuwe opvattingen omtrent

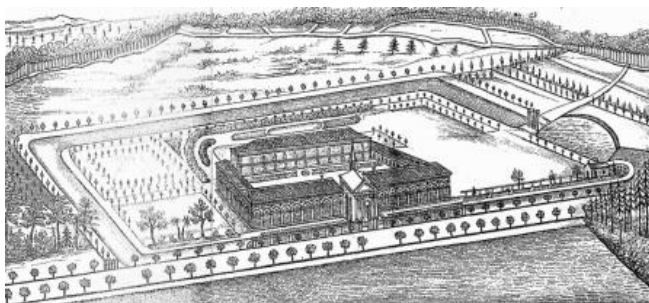
⁶ Auteur onbekend, *Jaarlijks verslag der Apostolische School van Turnhout / Compte-Rendu annuel de l'Ecole*

Apostolique de Turnhout (vanaf 1872): 93-94. Voor een uitgebreide studie over het ontstaan van de Jezuïetenschool in Turnhout wordt er hierbij verwezen naar de masterscriptie van Kris Verdonck, *De apostolische school van Turnhout 1872-1945 : een studie van een missieschool in België*, masterthesis, Gent, 1997.

⁷ "Ferdinand Giele (1867-1929) was een Belgisch kunstschilder en graficus. Hij werd geboren te Leuven in 1867, als zoon van de directeur van de Botanische Tuinen Leuven. Giele is opgeleid als graficus en drukker. Aan het begin van de Eerste Wereldoorlog, werd hij docent aan de Leuvense Academie, was graveur voor de universiteit en de prins van Arenberg": <http://www.belgischkunsthuis.be/gieleferdinand.html>, geraadpleegd 22-02-2016.

⁸ Yteke Spoelstra, *De geschiedenis van de scholenbouw in Amsterdam 1850-1965*, Studie in opdracht van Studiebureau Monumentenzorg en Archeologie, Amsterdam, 2003: 24-25.

hygiëne. Het behoeft geen verdere uitleg waarom ook de kapel een toonaangevend onderdeel van de jezuïetencolleges vormde. Naast het volgen van colleges en een intensief godsdienstig leven, werd ook het handwerk als een onmisbaar onderdeel in de opleiding tot missionaris beschouwd. Om deze reden werd het complex tevens voorzien van een boerderij die te zien is op de achtergrond achter het schoolcomplex.

De boerderij zorgde er vooral voor dat de Apostolieken grotendeels dagelijks in hun eigen onderhoud konden voorzien en werd dan ook niet als een belangrijk architecturaal onderdeel naar voor geschoven. Het contemplatieve leven dat nauw samenhang met het verrichten van handwerk werd echter wel gepromoot met de voorziening van een groot landgoed, dat als een retraite aan de Apostolieken ter beschikking werd gesteld. De apostolische school van Turnhout bezat een 'Maison de Compagne' op de Steenweg op Merksplas 66 (Turnhout) dat circa 1873-75 gebouwd als een U-vormig en omgracht complex. Het gebouw werd in 1940-1941 afgebroken, maar de Nazarethkapel die thans deel uitmaakt van het stedelijk kerkhof, bleef als enige element van het complex bewaard.⁹ De Apostolieken (toekomstige missionarissen) verbleven tijdens alle vrije dagen in het vakantiehuis Nazareth. Het complex werd gebouwd op een groot braakliggend domein en omvatte een kapel, verblijfsvertrekken, slaap- en recreatiegebouwen. De arme grond werd vruchtbaar gemaakt door een irrigatiesysteem van grachten (die nog steeds bestaan) en in een latere fase werd ook de toestemming verkregen om op het domein een begraafplaats te voorzien. Nazareth was voor de Apostolieken een geliefd verblijf. Elke zondag woonden zij er hun tweede mis bij, opgedragen voor bewoners uit de omgeving die te ver van hun parochiekerk woonden. Ze gingen er ook elk jaar enkele dagen op retraite, om zich in stilte te kunnen bezinnen. Daar beslisten ze, dit volgens een tijdgenoot uit 1879, "waar in de wereld ze hun werk, hun lijden en hun leven zouden beleven. Jezus is hierbij hun voorbeeld en hun inspiratie". In het Nazarethverblijf werd ook gewerkt. Alles stond er in het teken van de voorbereiding op het latere missioneringwerk. Land- en tuinbouw werden beoefend om in te spelen op de interesses van de 'nieuwe Christenen' maar ook gevechtstechnieken werden getraind. De jongeren kregen er, weer volgens de tijdgenoot, ook lesjes in nederigheid als "ze leerden poetsen en koken onder leiding van een chef: aardappelen schillen, wortels krabben, prinsessenboontjes afdoen en afwassen". In de schrijnwerkerij leerden ze zaag en schaaf hanteren, in de kaarsenmakerij de misselijkmakende geur verdragen en zittend op kleine bankjes oefenden ze

het maken van manden. Na de 2de Wereldoorlog werd de kapel, die na de afbraak van de andere gebouwen was blijven staan, samen met de omliggende weilanden en akkers verkocht aan de familie Verwaest. In 1973 kocht de stad het domein van 36 ha van deze familie en werd 7,5 ha van de gronden bestemd als kerkhof. Op 21 januari 1978 had er de eerste begraafplaats. Tot in 2000 droegen Jezuïetenpaters elke zondag de mis op in de kapel. Sindsdien wordt de kapel niet meer gebruikt.¹⁰

Lithografie van de apostolische school eind 19de-begin 20ste eeuw met de centrale U-vorm en muur (met daarachter bomen). (Lithografie Beersmans-Pleek, drukkerij in Turnhout 1866-1902).

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/12284>, geraadpleegd: 22-02-2016.

¹⁰ Gil Tack, 'Het Bezemklokje wil voor de Nazarethkapel zorgen', *Heemkundig Tijdschrift Het Bezemklokje*, (mei 2012).

De muur rond het domein werd vermoedelijk reeds vanaf de eerste bouwphase geconstrueerd. Ingewerkt in deze ommuring zaten bijgevolg reeds van bij het begin ook het zuidelijke toegangspoortje en de kapel met Lourdesgrot. De muur werd in een latere fase (de exacte datum niet achterhaald kan worden) opgehoogd, wat duidelijk te zien is aan het kleurverschil in de muur op onderstaande foto. Overigens werd er verder weinig gewijzigd aan het uitzicht en de positie van de muur.

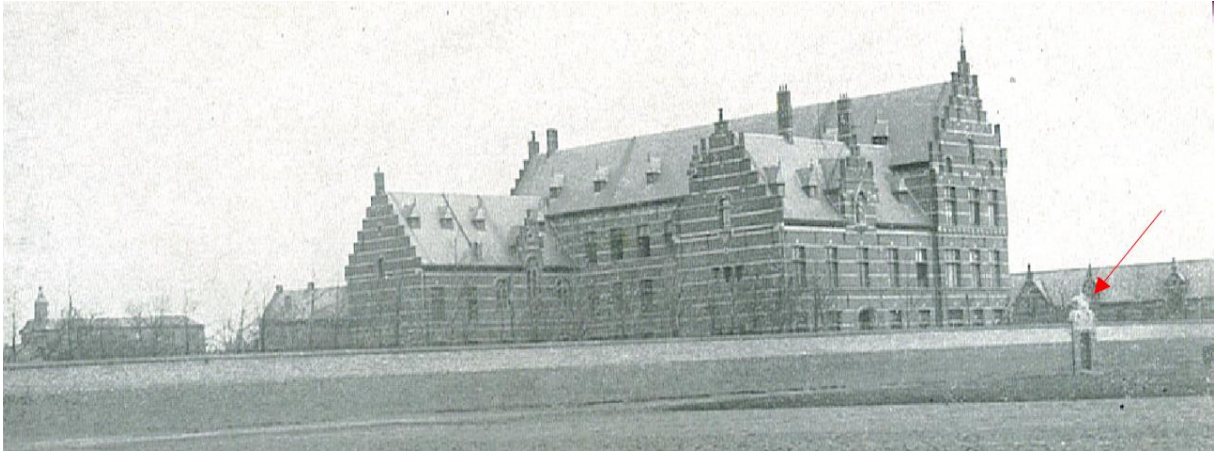
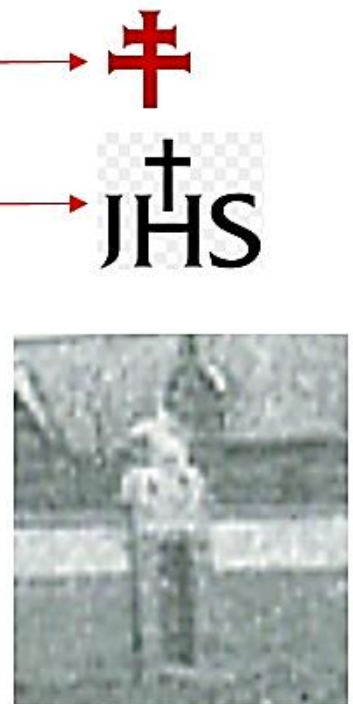
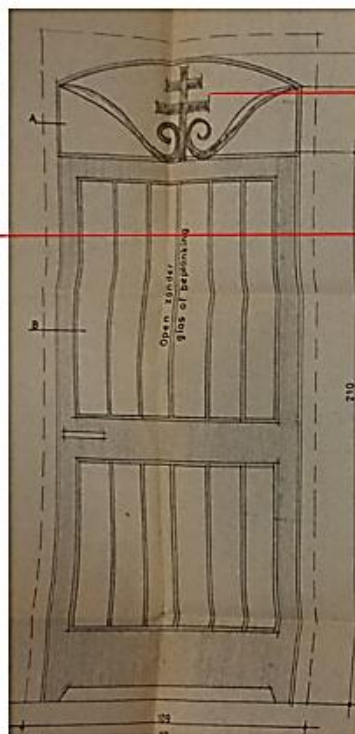
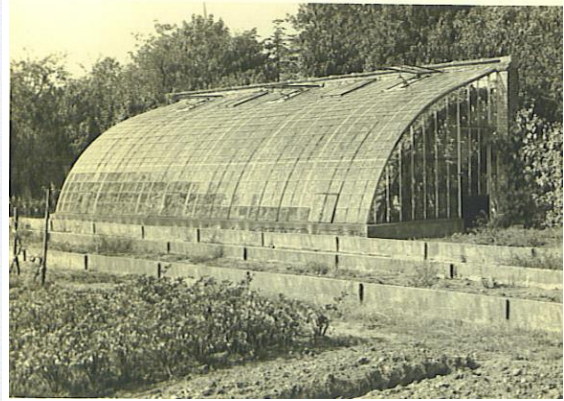

Foto van de apostolische school ca. 1905 met de centrale U-vorm, de boerderij links op de achtergrond en de muur met ingangspoortje. (Bron: J.E. Jansen, *Turnhout in het verleden en heden - 2 delen - 1978*).

Aan het poortje werd eveneens zo goed als niets gewijzigd. Bovenaan prijkt het IHS-symbool van de Jezuïeten, een bewijs voor het feit dat dit reeds geïmplementeerd werd in de eerste bouwphase. In 1974 werd er in het poortje een hekwerk voorzien, waarin het symbool van de orde van het Heilig Graf werd in verwerkt. Op die manier werden de twee eigenaars van het schoolcomplex (eerste de Jezuïeten en vervolgens de zusters van het klooster van het Heilig Graf) letterlijk met elkaar verenigd.

Bij de bouw van de Apostolische school in 1887 werd tevens een boerderij voorzien. Midden jaren '50 werd deze 'ferme' afgebroken om plaats te maken voor het lage deel van de middelbare school. Tijdens de oorlog voorzag het domein Apostoliekenstraat de verschillende Graftscholen en tal van omwonenden van aardappelen, fruit en groenten.¹¹ Verder stond er op het domein ook een serre, al is de exacte locatie daarvan niet bekend. Ook is het niet geweten wanneer deze gebouwd en nadien afgebroken werd. Het bestaan van de serre is immers enkel bekend vanuit enkele postkaarten.

Zoals eerder vermeld wordt de muur in het westen onderbroken door een kleine Mariakapel met Lourdesgrot. Hoewel onderstaande foto's dateren uit het begin van de 20ste eeuw, en de kapel niet werd uitgetekend op de plannen van Taeymans noch werden geregistreerd door het kadaster, is er een vermoeden dat de kleine kapel reeds van het begin deel uitmaakte van het domein. Er zijn immers geen bouwsporen zichtbaar waaruit kan blijken dat de kapel achteraf in de muur werd ingeplant. Bovendien is de kapel in dezelfde Vlaamse neorenaissancestijl gebouwd als het schoolcomplex van Taeymans.

→ geplande inplanting in de muur

¹¹ Dries Horsten, 'De vlucht naar het zuiden: onwillige varkens in de lammekenshoek', krantenartikel: 6 januari 2015, Gazet van Turnhout: <http://www.gazetvanturnhout.be/geschiedenis/collectie-heilig-graf/de-vlucht-naar-het-zuiden-onwillige-varkens-de-lammekenshoek/>, geraadpleegd: 19-02-2016.

Petrus Josephus Taeymans werd op 3 december 1842 geboren in Oorderen, een klein Scheldedorp ten noorden van Antwerpen. Hij was de zoon van Maria Catharina Blockx (1807-1868) en Cornelius Xaverius Taeymans (1811-1889), metsersaannemer van openbare werken. Taeymans liep school aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten en liep vervolgens stage op de burelen van Eugène Gife, toenmalig provinciaal bouwmeester in Antwerpen. Vanaf 1869 vestigde Taeymans zich

in Turnhout. In juli van datzelfde jaar werd hij aangesteld als provinciaal architect voor het arrondissement Turnhout op 26-jarige leeftijd. In 1870 huwde hij met Maria Louisa Renders (1845-1931). Samen kregen ze acht kinderen, die allen geboren werden in Turnhout. Hun twee oudste zonen Xavier en Jules werden eveneens architect en Jules volgde zijn vader op als provinciaal architect. Een derde zoon Lode(wijk) werd pater-jezuïet en werd binnen de orde occasioneel eveneens werkzaam als architect. In 1873 werd Pieter Taeymans directeur van de stedelijke tekenschool en leraar van de architectuurklas. Verder was hij in Turnhout actief als voorzitter van de kerkfabriek van de Heilig Hartparochie en als medestichter van de werkmansgilde, 'de Maatschappij van Onderlingen Bijstand'. Zijn architectuur beantwoordde aan de in die tijd erg populaire neostijlen voorgeschreven door de toenmalige tijdsgeest die een hernieuwde belangstelling voor het glorierijke verleden beaamde. Taeymans zette zich naar de wensen van de markt en ontwierp zonder problemen verschillende neostijlen door elkaar. De burgerhuizen die hij ontwierp in zijn beginjaren beantwoordden voornamelijk aan het neoclassicisme. Later bouwde hij vooral in neorenaissance en eclectische stijl, maar zijn religieuze

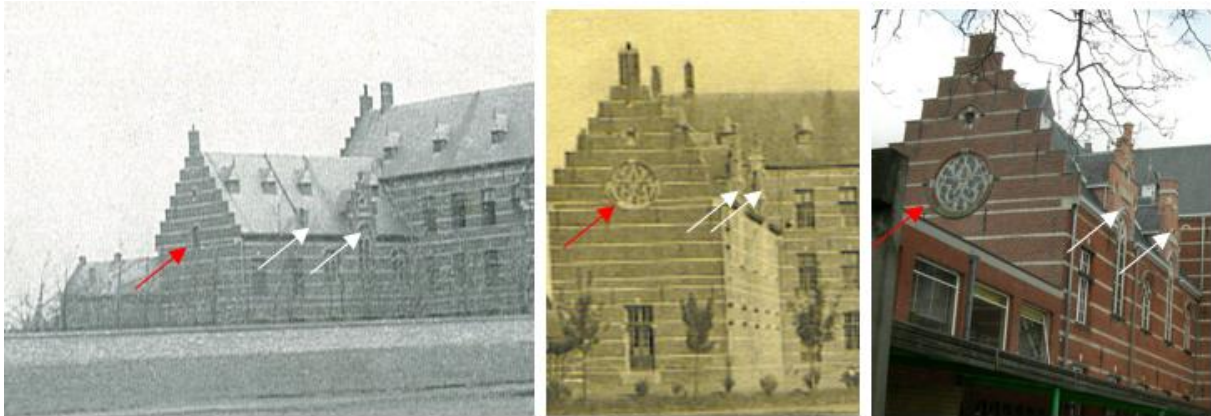
bouwwerken werden voornamelijk opgetrokken in de neoromaanse en neogotische stijl. Hoewel Taeymans zijn stijl aanpaste naar de normen en wensen van zijn opdrachtgevers en hun tijdsgebonden voorkeuren, besteedde hij veel aandacht aan de nodige details en zorgde hij ervoor dat zijn architecturaal ontwerp een samenhangend geheel werd. Van elke woning zijn de omlijstingen van ramen en deuren, de kroonlijsten en de versierde sluitstenen boven ramen en deuren verschillend. Pieter en zijn zoon Jules zijn van grote invloed geweest op de provinciale architectuur vanaf 1870 tot ca. 1950 in de Kempen. Pieter Taeymans werd aangesteld voor talrijke nieuwe ontwerpen waaronder tenminste acht gemeentehuizen, vierentwintig kerken en kapellen, twaalf pastorieën, vier kloosters, zeventien scholen, dertien onderwijzerswoningen, twee brandweerkazernes, een ziekenhuis en vijfenveertig burgerhuizen. Daarnaast tekende hij plannen voor kunstwerken als altaars, preekstoelen, wijwatervaten, herdenkingsmonumenten, dorpspompen en ijzeren constructies ter ondersteuning van bomen. Verder werd hij ook gevraagd voor tal van restauraties, verbeterings- en vergrotingswerken. In 1895 werd Pieter geridderd in de Leopoldsorde en in 1899 werd hij vereerd met de burgerlijke medaille van eerste rang. Van de provincie Antwerpen ontving hij de titel van ere-bouwmeester. Pieter Jozef Taeymans overleed op 16 juni 1902 en werd in Turnhout begraven op het oude kerkhof aan de Kwakkelstraat.¹²

¹² "De Turnhoutse architectenfamilie Taeymans. Overzichtstentoonstelling van de architectenfamilie Taeymans.", Turnhout, 13 september tot 26 oktober 2008.

02.02.02

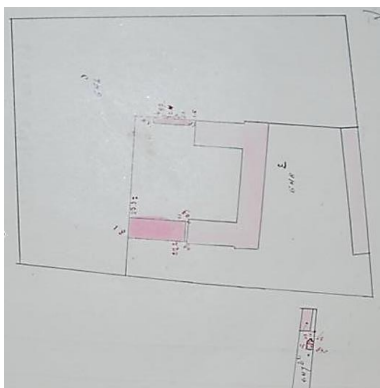
FASE II: VERNIEUWING KAPEL - 1909

In 1909 werd de kapel vernieuwd om deze een expliciete neogotische aankleding te geven. Om de kapel van extra licht te voorzien werd er een roosvenster en twee extra spitsboogvensters ontworpen en vervaardigd in het atelier Dobbelaere (de tekeningen van de glasramen bleven bewaard (zie: Hoofdstuk 3)). De nieuwe glas-in-lood vensters werden geplaatst in 1909, na de hernieuwing van de kapel. Het westelijke spitsboogvenster en de dakkapel waarin het venster doorloopt, zijn pas opgericht in 1908 en ook het roosvenster in de zijgevel werd toen geplaatst. De nieuwe kapel werd ingewijd op 23 februari 1909.

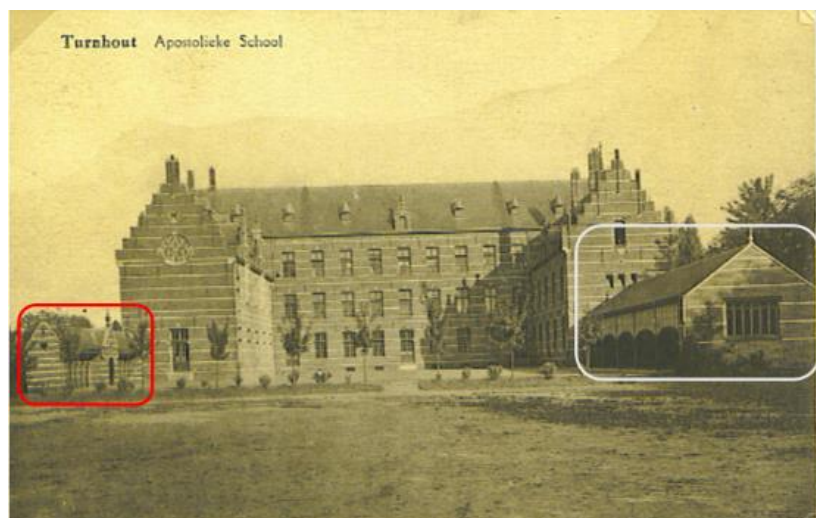
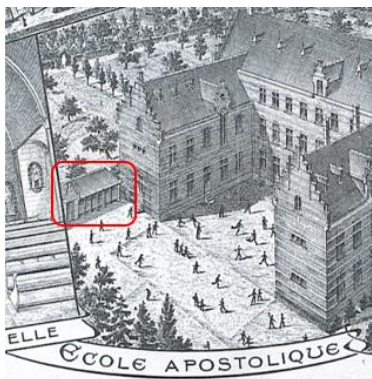

02.02.03

FASE III: TOILETGEBOUW EN OVERDEKTE SPEELPLAATS - CA. 1926-1927

Tijdens deze fase werd aan de A-vleugel een kleine smalle constructie gebouwd waarin meisjes –en jongenstoiletten werden ondergebracht. Aan de overkant werd aan de C-vleugel tevens een overdekte speelplaats geconstrueerd. Op de gravure van Giele is het toiletgebouw reeds zichtbaar maar ontbreekt de overdekte speelplaats. Dit impliceert dat het toiletgebouw iets vroeger werd gebouwd dan de overdekte speelplaats en dat de gravure in de periode tussen de bouw van deze twee constructies werd gemaakt.

De functietoewijzing aan deze twee aanbouwen (toiletten en overdekte speelplaats) kon afgeleid worden uit een plan dat vermoedelijk tot stand kwam eind jaren '30 - begin jaren '40 (zie verder: Fase V).

(1) Toiletgebouw (A-vleugel) met links 'pissijnen', rechts 'gemakken' en in het midden een 'berging'.

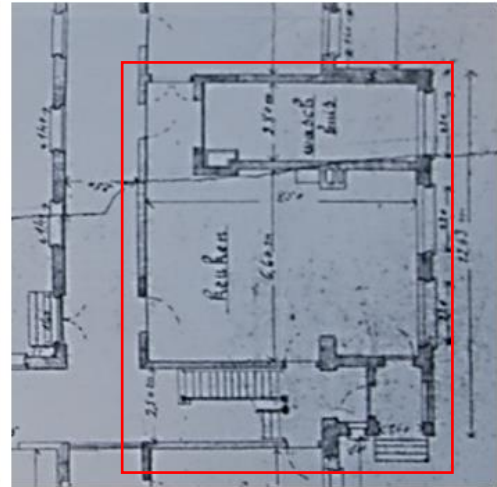
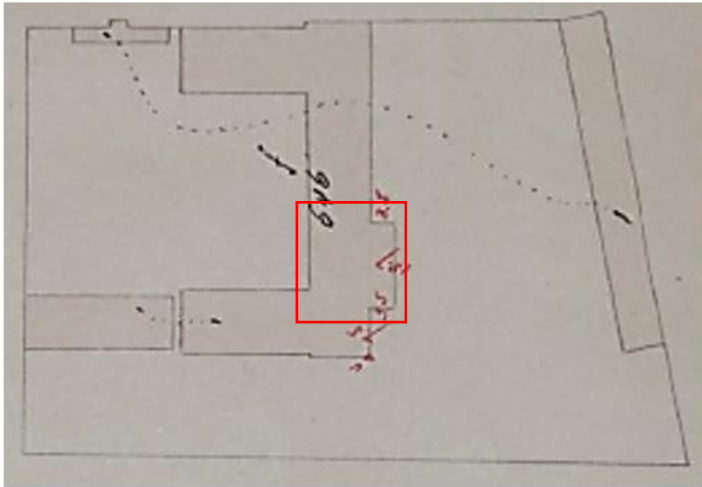

(2) Overdekte speelplaats (C-vleugel)

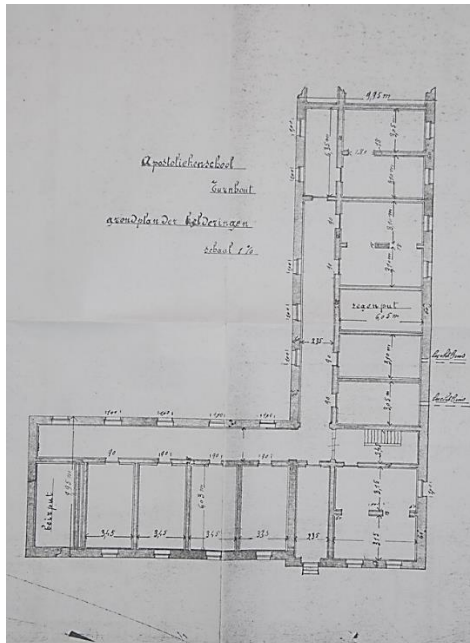

De overdekte speelkoer werd aanvankelijk aan de voorzijde half dichtgewerkt. De foto links toont echter een aan de voorzijde volledig open constructie. Vermoedelijk dateert deze foto uit een latere periode en werd de overdekte koer pas nadien geheel opengemaakt.

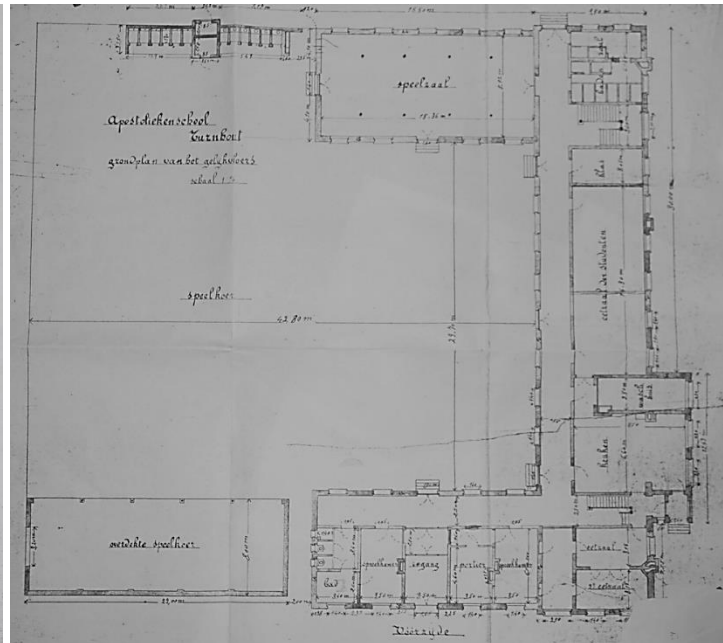
In 1931 wordt tevens de keuken en het naastliggende washuis geïmplementeerd of vergroot in de B-vleugel, waardoor er een bescheiden uitham ontstaat aan de oostkant van het gebouw.

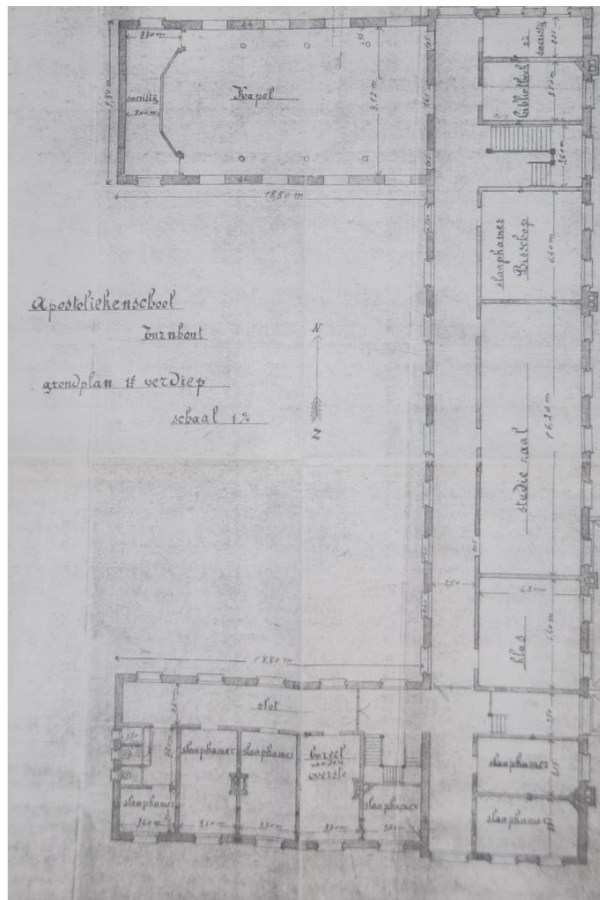
Deze plannen zijn te dateren tussen ca. 1927 (wanneer het toiletgebouw en de overdekte speelkoer er reeds stonden) en ca. 1953 (wanneer het toiletgebouw werd afgebroken). Mogelijk dateren de plannen meer bepaald uit 1939, aangezien de gebouwen van de Apostolische school toen werden gekocht door het Heilig Grafinstituut. Deze plannen zijn louter opmetingsplannen en geven de toestand weer zoals deze geconsolideerd was in de late jaren '30.

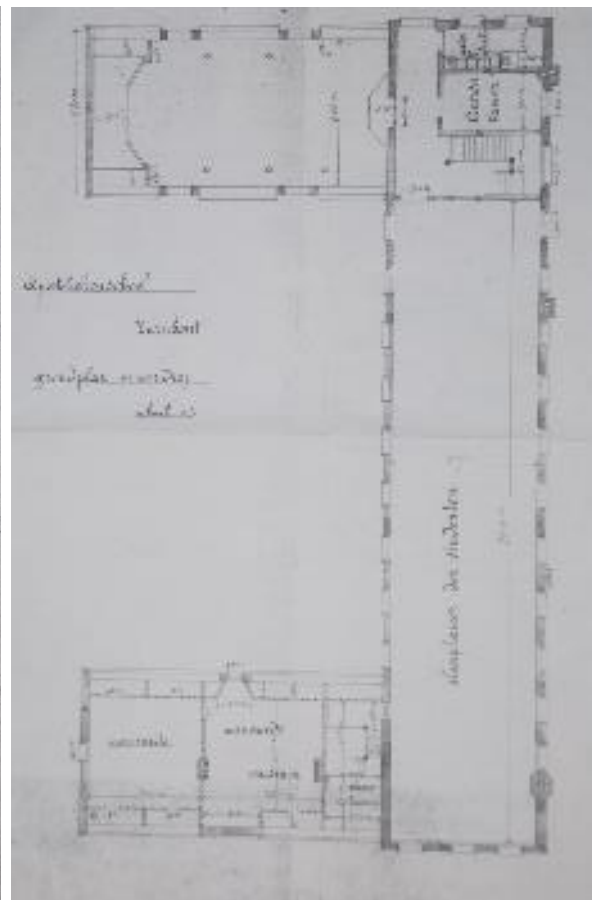
Plan kelder

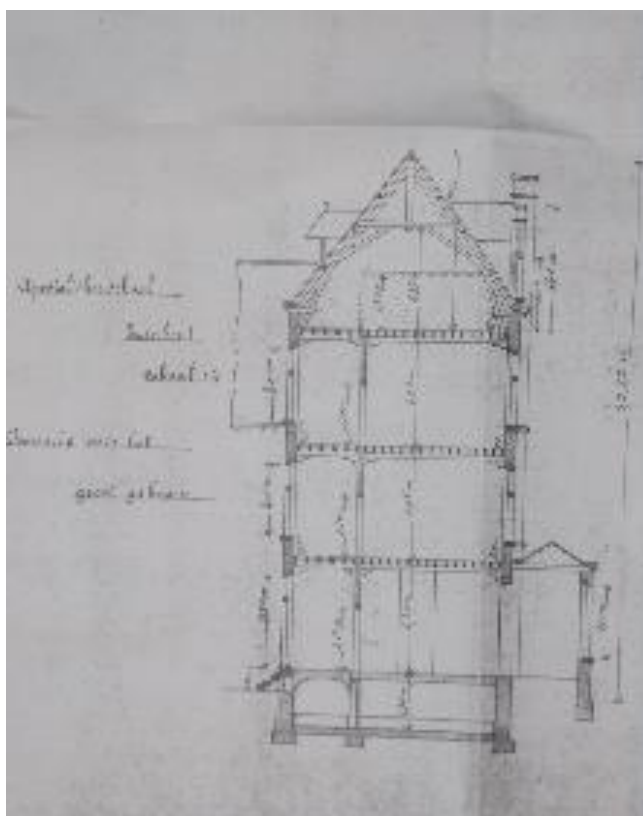
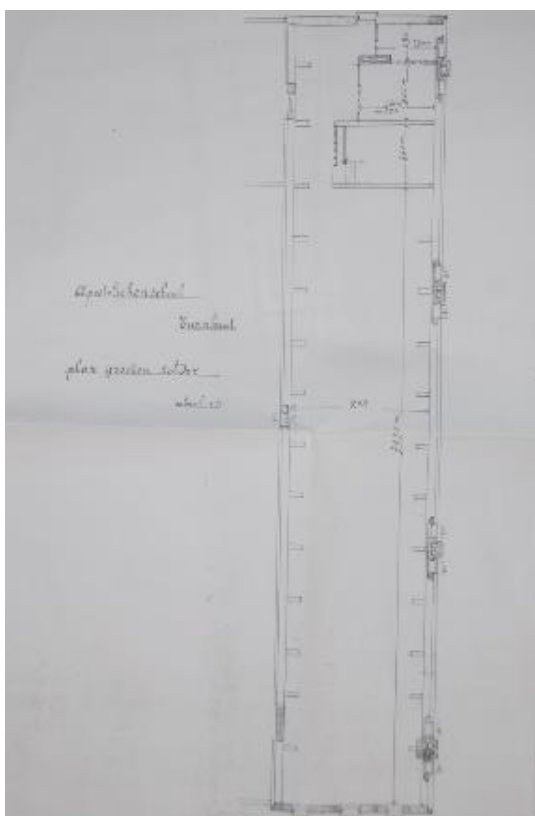
Plan gelijkvloers

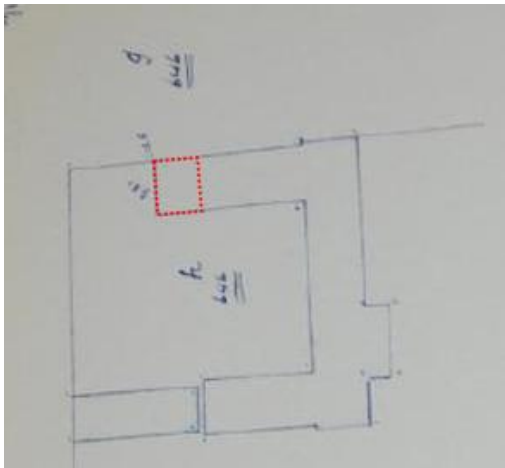
Plan eerste verdieping

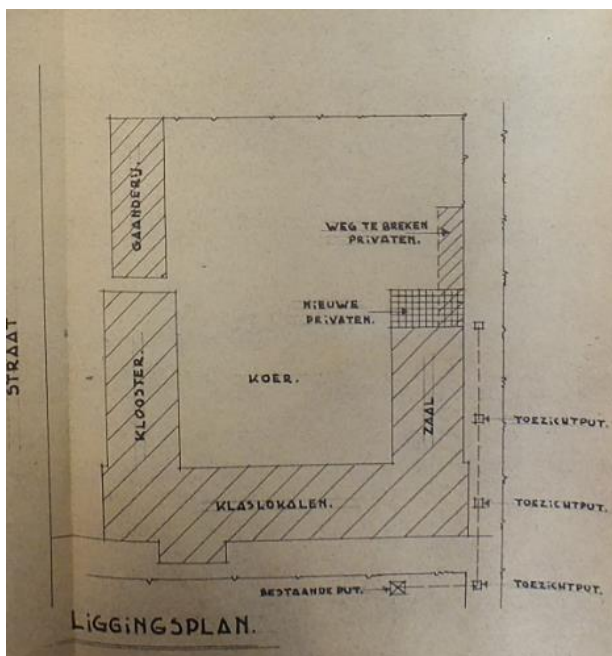
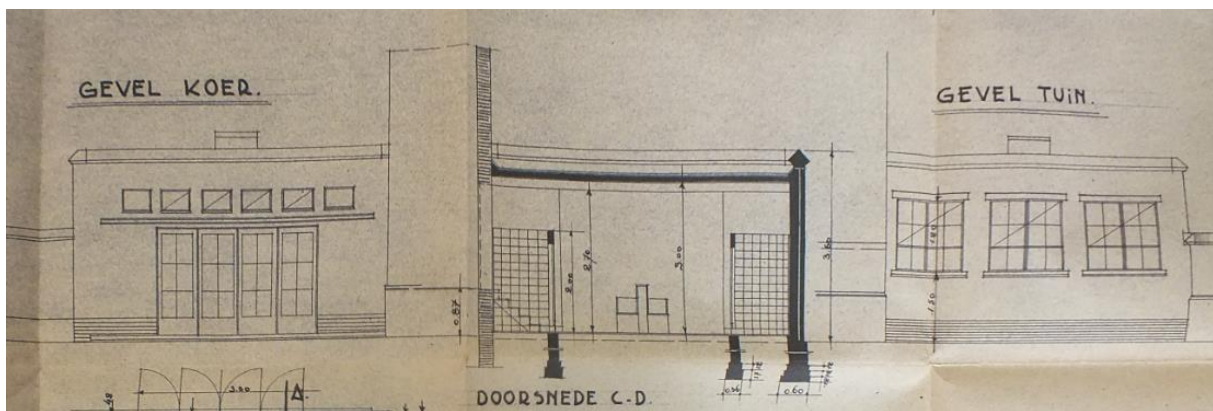
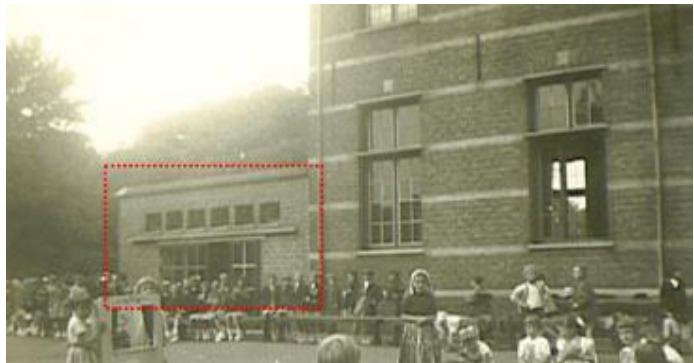
Plan tweede verdieping

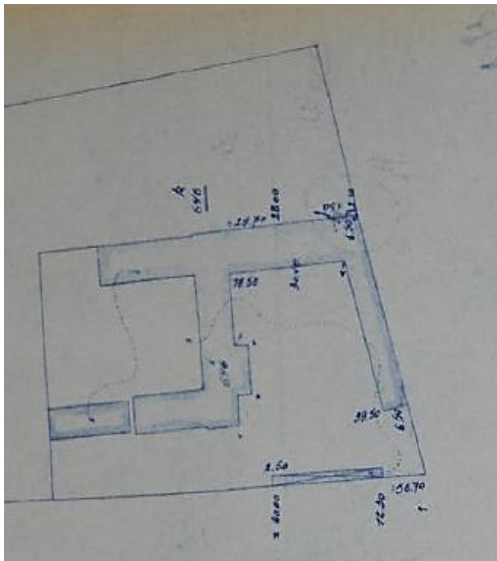
De zusters van het klooster ‘Jeruzalem’ kochten de gebouwen in 1939 van de Apostolische School in Turnhout om hun technische school (die toen ‘gevestigd’ was in de Paterstraat) in onder te brengen, omwille van plaatsgebrek in de Sint-Jozefschool. ‘Bouwplannen werden ontworpen’ zeggen de annalen. Echter, toen de Jezuïeten verhuisden en het schoolcomplex vrijkwam, brak de oorlog uit. Het gebouw werd dus nog niet als school ingericht. De grote tuin voorzag de kloostergemeenschap tijdens de jaren van schaarste met groenten en fruit en de zusters lieten een tuinier permanent een deel van het gebouw bewonen. In deze periode bevatte het domein tevens nog de boerderij achter het complex en vermoedelijk was ook de serre nog in gebruik. Tijdens de oorlogsjaren werd de C-vleugel verhuurd aan enkele families en de B-vleugel aan de Rijksmiddelbare school. In 1943 namen de Duitsers het grootste deel van de schoolgebouwen van de zusters in de Paterstraat in, waardoor zij gedwongen waren de vleugels van de Apostolische School voor zichzelf te benutten, die tijdelijk werd omgedoopt tot ‘Sint-Jozef’ school. Na de bezetting werd de schoolgemeenschap van het Heilig Graf geherorganiseerd en werd de lagere school van het Heilig Graf instituut definitief ingericht in de voormalige Apostolische school. Zodoende werd het eigenlijke klooster ingericht in de C-vleugel (zuid) terwijl de school zelf werd ondergebracht in de B-vleugel (oost). De kapel in de A-vleugel bleef als dusdanig in gebruik voor de zusters. Vanaf 1945 betrof de lagere school 10 klassen verdeeld over 8 verschillende leerjaren. ‘De klaslokalen zijn fris en ruim en zijn gelegen naast een doorlopende brede gang op het gelijkvloers en de twee verdiepingen. De kinderen beschikken over een zeer grote speelplaats met een brede overdekte galerij en over een grote speelweide omgeven door een beukenlaan aan de zuid- en westzijde. ... De leerlingen van het Heilig Graf profiteren ook bij gelegenheid van het grote speelplein en sommige groeperingen o.a. de chiro en andere verenigingen van lekenapostolaat houden er vergaderingen of recollectiedagen. Zusters van het Moederhuis komen er vooral in de vakantie om uit de rusten.’¹³ Pas vanaf de jaren ’50 begonnen de zusters systematisch met het verbouwen en uitbouwen van het schoolgebouw naargelang de noden van hun instituut. Zij deden daarbij steeds beroep op René van Steenberghe¹⁴ (1911-1995) uit Beerse en later op diens zoon René Van Steenberghe Junior. De Van Steenberghe waren ook verantwoordelijk voor het ontwerp van het interieur zoals onder de ingebouwde kasten en keukenuitrustingen.

In 1953 werd het oude toiletgebouw afgebroken en vervangen door een nieuwe laagbouw, die tegen de A-vleugel werd geconstrueerd. Hierin werden de nieuwe toiletten ondergebracht.

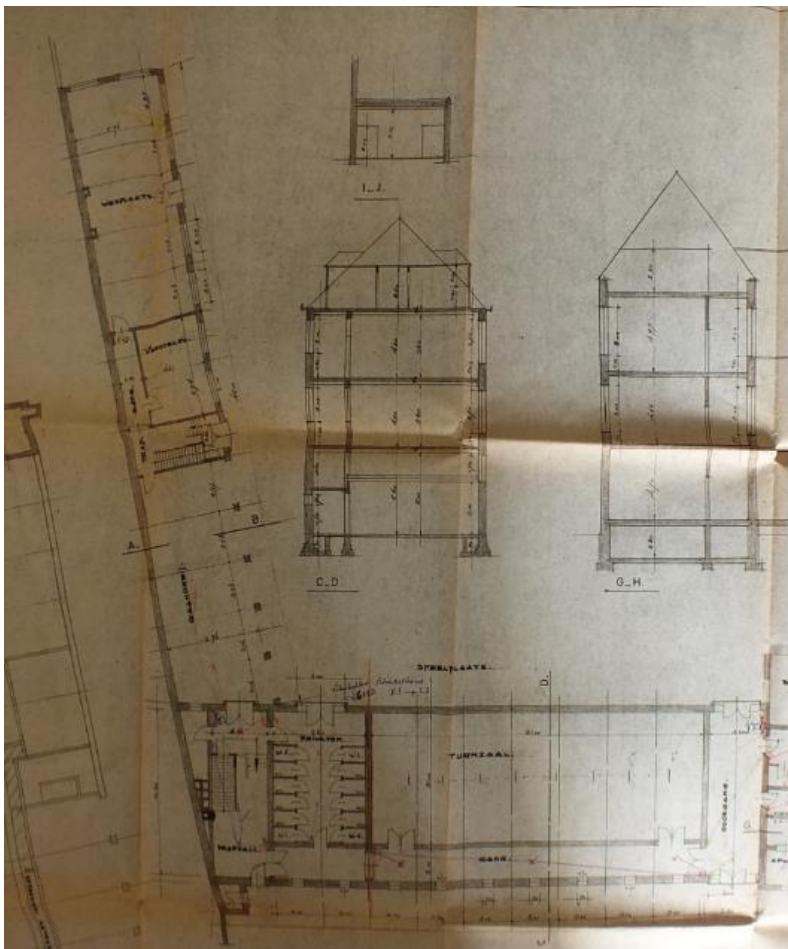
Detail gevelplan, doorsnede en inplantingsplan: ontwerp tot het bouwen van nieuwe privaten bij de bestaande gebouwen, 8 juli 1953, ontwerp: architect Rene van Steenberghe (Bisschoplaan 47, Beerse).

In 1956 werd de oude boerderij (die ondertussen reeds als huishoudschool door de zusters was ingericht) achter het U-vormig complex afgebroken. Vervolgens werd het schoolgebouw op deze plaats uitgebreid met een L-vormige blok met twee verdiepingen die gebouwd werd tegen de oostelijke gevel van de A-vleugel. In deze fase werd er tevens een open overdekte fietsenstalling tegen de muur gebouwd.

In de annalen werd geschreven dat de bouw, die in oktober 1955 was begonnen, goed opschoot en dat er een vleugel werd bijgebouwd in het verlengde van de zaal in de richting van de bijgebouwen. "Op het gelijkvloers komt een turnzaal met bijhorigheden, op de eerste verdieping 3 klassen, op de 2de eveneens. Daarboven is er slaapgelegenheid voor de zusters. De bijgebouwen worden omgebouwd in verschillende lokalen voor de huishoudschool.¹⁵

Detail grondplan: Ontwerp tot het ombouwen van turnzaal en klaslokalen huishoudschool, 12 september 1955 naar ontwerp van R. Van Steenberghe.

¹⁵ "Jaarlijks verslag van de Apostoliekenschool van Turnhout " (vanaf 1912): 52.

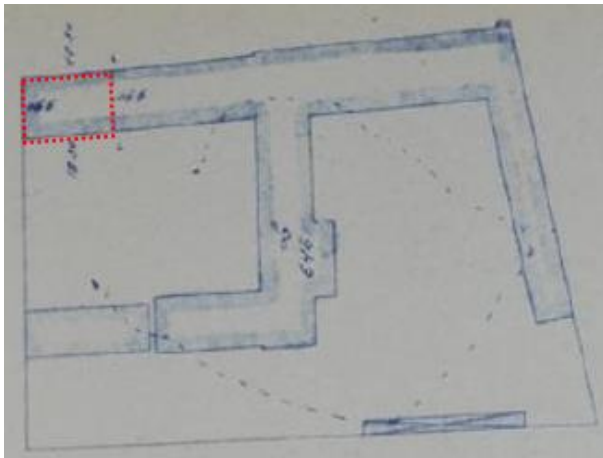
Vermoedelijk werd tijdens deze fase tevens de noordelijke gevel van de B-vleugel omgevormd van een trapgevel naar een gewone lijstgevel.

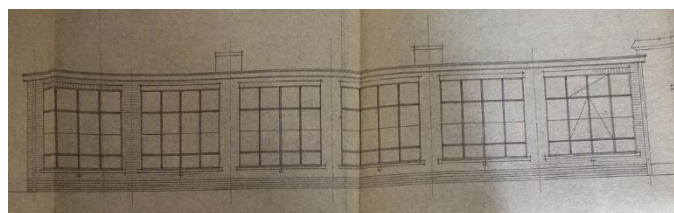
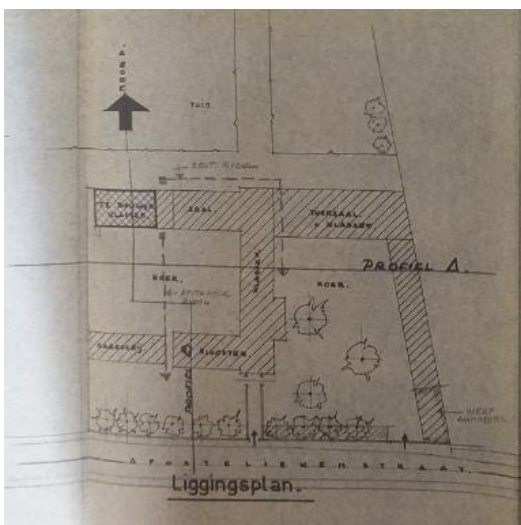
02.02.08

FASE VIII: UITBOUW A-VLEUGEL – 1959

In 1959 werd de laagbouw aan de A-vleugel verder uitgebreid: de aanbouw werd verlengd en kreeg tevens een extra verdieping. In de uitbreiding werden twee klaslokalen voorzien.

Recente foto van de aanbouw

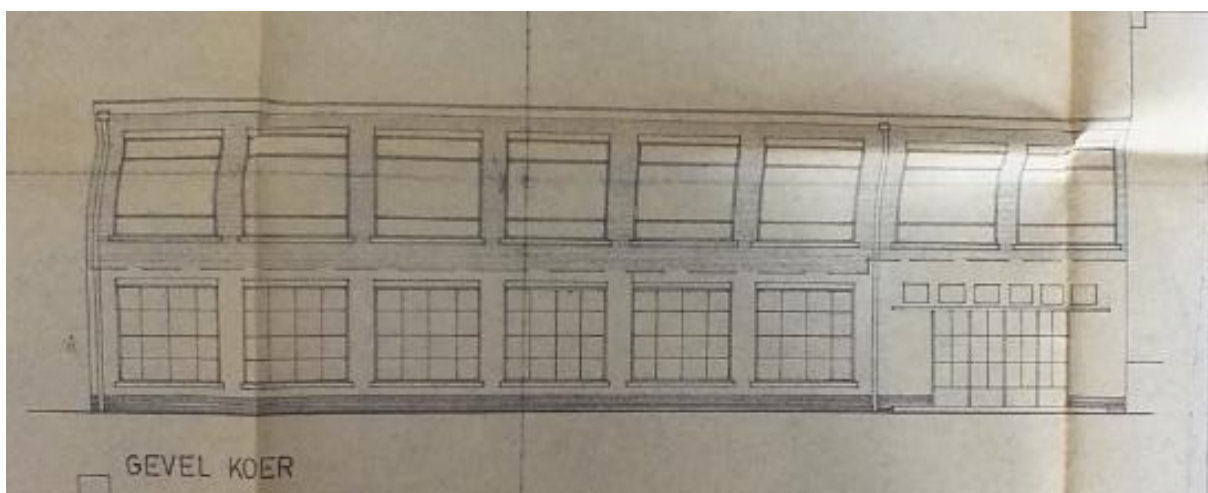

Detail ligingsplan en gevel: ontwerp tot het bouwen van twee klassen bij de school der Apostoliekenstraat, R. Van Steenberghe, 9 juni 1959.

02.02.09

FASE IX: UITBOUW A-VLEUGEL – 1967

In 1967 werd er een verdieping op de reeds uitgebreide aanbouw aan de A-vleugel gebouwd.

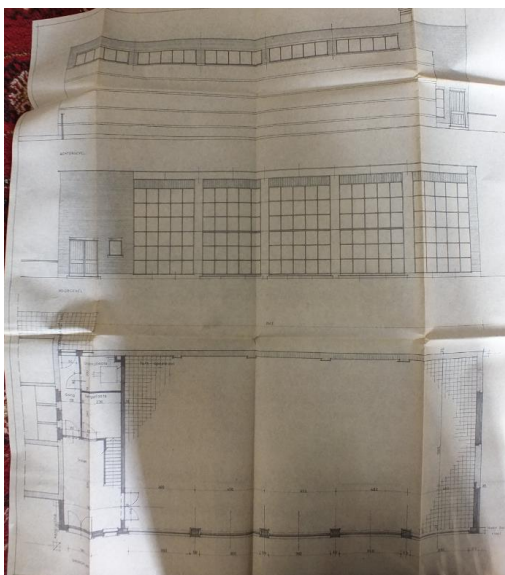
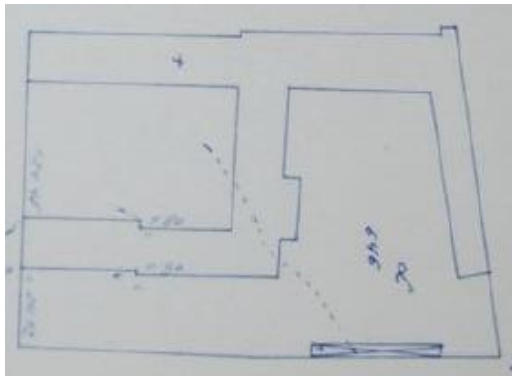

Detail gevelontwerp: ontwerp tot het bouwen van een verdieping op een bestaand gebouw van de meisjesschool Apostoliekenstraat in de Turnhout, R. Van Steenberghe, 14 september 1967.

02.02.10

FASE X: BOUW NIEUWE TURNZAAL – 1972

In 1972 werden de plannen ontworpen voor het bouwen van een nieuwe turnzaal. Daarbij werd een deel van de muur van de overdekte speelplaats behouden. Te zien aan het huidige uitzicht van de turnzaal werd deze nadien opnieuw veranderd.

Detail gevelplannen en grondplan: ontwerp tot het verbouwen van een bestaande speelzaal der lagere meisjesschool Apostoliekenstraat te Turnhout, R. Van Steenberghe, 28 juni 1972.

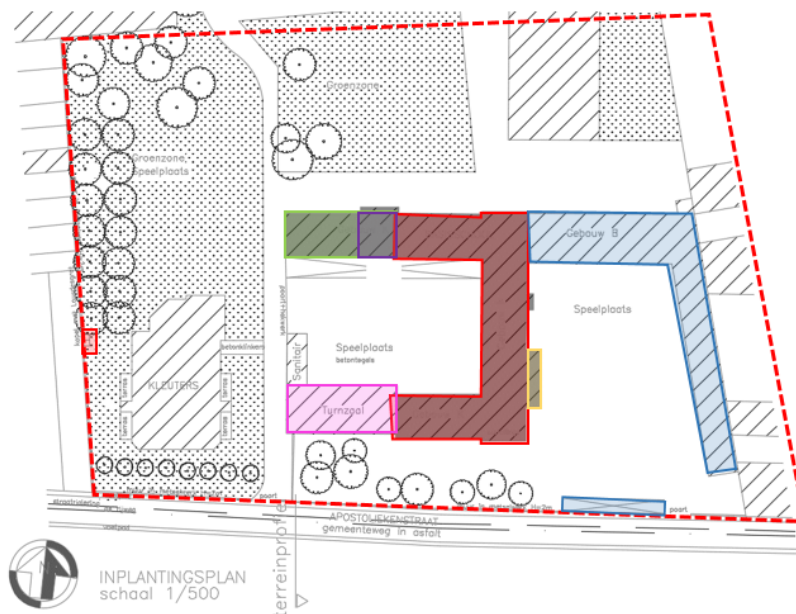
02.02.11

FASE XI: KLEUTERSCHOOL EN NIEUW SANITAIR - RECENT

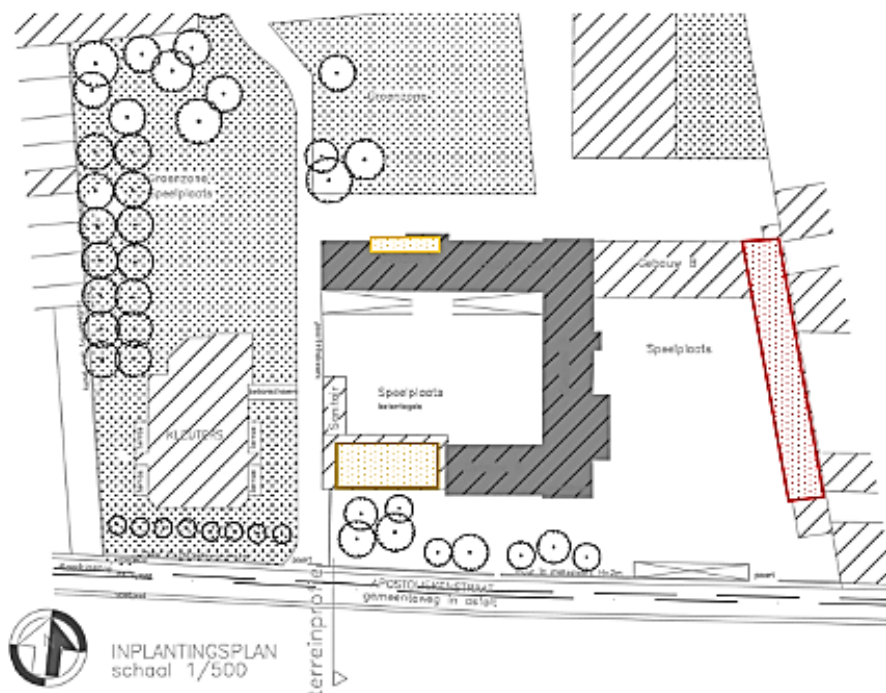
In de meest recente fase werd er aan de turnzaal een sanitaire blok gebouwd. De speelkoer van de lagere school werd verder afgebakend door een hekwerk met poort. Hierachter werd vervolgens een nieuw schoolgebouw opgericht (wezenlijk in de tuin van het domein) waar nu de kleuterschool huisvest.

Uit voorgaande beschouwingen kan onderstaand samenvattend overzicht (op basis van het huidig inplantingsplan) opgemaakt worden van de bouwhistorische evolutie van het schoolcomplex. Door de (uit)bouw van het schoolcomplex is het grootste deel van de oorspronkelijke tuin reeds ingepalmd en verloren gegaan.

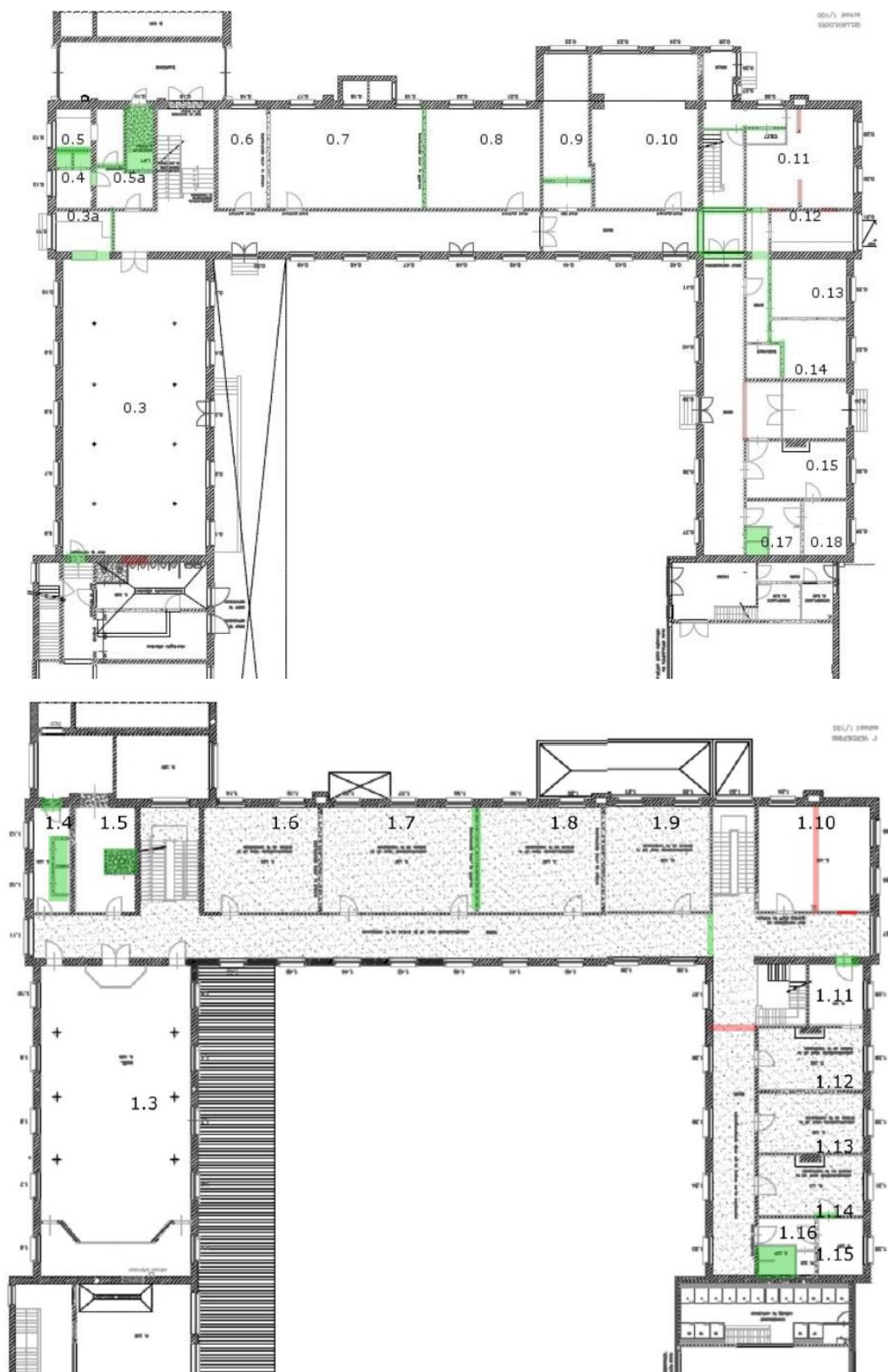

- gebouwd in 1886-1887 (P.J. Taeymans)
- gebouwd in 1931
- gebouwd ca. 1956
- laagbouw A-vleugel 1953
- gebouwd ca. 1959
- gebouwd ca. 1973

- gebouwd in 1886-1887 en afgebroken in 1956
- gebouwd ca. 1926-1927 en afgebroken in 1953
- gebouwd ca. 1927 en afgebroken in 1973

Met der tijd werd het interieur hier en daar gewijzigd en aangepast. Onderstaande plattegronden (opgesteld tijdens het bouwhistorisch onderzoek van Studiebureau Monumentenzorg) geven groen aan voor toegevoegde elementen en rood voor verdwenen elementen.

03.01 EXTERIEUR

Het complex is U-vormig. De drie vleugels omsluiten de speelplaats. De vleugels worden volgens hun inplanting benoemd met A- (noord), B- (oost) en C-vleugel (zuid). Aanvankelijk was het een vrijstaand complex, omgeven door een grote tuin maar in de loop der jaren werden allerlei bijgebouwen vervangen en nieuwe vleugels toegevoegd. Het gebouw is opgebouwd in een neotraditionele bak- en zandsteenstijl waarbij verschillende elementen de horizontale geleding sterk accentueren. Het baksteenmetselwerk is uitgevoerd in kruisverband met bruinrode bakstenen met formaat 22,5 cm x 10,5 cm x 5 cm. Het geheel werd door een muur met een eenvoudige korfboogpoort afgesloten van de Apostoliekenstraat. In de dakkapellen en hoofdingang werd een lichte kalksteen gebruikt. Het gaat om een oölitische en schelpenkalksteen van het type Savonnières, afkomstig uit Franse Savonnières-en-Perthois in het departement Meuse. Voor de dorpels van de vensters en de plint werd blauwe hardsteen gebruikt. Voor het lijstwerk werd een beige korrelige mortel gebruikt die natuursteen imiteert. Aan de binnenzijde werd een platvolle voeg gebruikt, aan de straatkant werd een knipvoeg gebruikt. Het voegwerk is uitgevoerd met kalkmortel, behalve de plinten die later gevoegd werden met een grijze cementmortel. Het geheel is ommuurd en bevat nog de originele korfboogpoort. Alle elementen die tijdens de beschrijving van het exterieur worden opgesomd, worden beschouwd als erfgoedelementen die geconserveerd en/of gerestaureerd dienen te worden.

A-VLEUGEL (NOORD): BINNENZIJDIGE EN ZIJTOPGEVEL

In deze vleugel van twee bouwlagen zijn de refter en kapel ondergebracht. De vormgeving van de eerste bouwlaag is identiek aan de andere. Centraal is er één deur die toegankelijk is via een trap in blauwe hardsteen. De kapel bevindt zich op de eerste verdieping. De vensters van de kapel zijn met de nodige neogotische ornamentiek gedecoreerd. Twee spitsboogvensters met maaswerk lopen telkens door in een dakkapel. Deze spitsboogvensters worden afgewisseld door twee korfboogvensters, eveneens gedecoreerd met maaswerk. Deze vier neogotische vensters worden telkens omzoomd door een druiplijst.

Het westelijke spitsboogvenster en de dakkapel waarin het venster doorloopt zijn pas opgericht in 1908. Dit kaderde in de herinrichting van de kapel die werd ingewijd op 23 februari 1909. Beide dakkapellen zijn voorzien van een cartouche met religieuze opschriften. De westelijke dakkapel draagt volgend opschrift: "puer jesu tuere nos MCMVIII." De cartouche van de oostelijke dakkapel vermeldt "Domus mea domus gationis est MDCCCLXXXVI". Ook deze dakkapellen zijn net als de andere recent gereinigd. De neogotische vensters in de kapel zijn

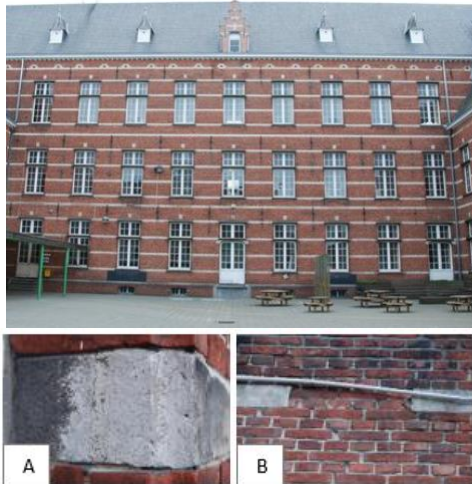
beglaasd met glas in lood. Ze zijn gesigeneerd met "Jules Dobbelaere 1909".

De **zijtopgevel** betreft een trapgevel die ondersteund wordt door schouderstukken in witte natuursteen. Centraal ter hoogte van de tweede bouwlaag, is er een groot roosvenster met neogotisch maaswerk ingewerkt. Het is gedecoreerd met glas in lood. Dit roosvenster werd opgericht in 1908 en kaderde in de vernieuwing van de kapel. De laagbouw die tegen deze gevel werd gebouwd dateert uit de jaren '70. Aanvankelijk was deze noordelijke zijtopgevel dus volledig vrijstaand.

B-VLEUGEL (OOST): BINNENZIJDEN EN ZIJTOPGEVELS (NOORD EN ZUID)

De binnenzijde van de oostvleugel bestaat uit negen traveeën en drie bouwlagen en is volledig symmetrisch opgebouwd. De kelder bevindt zich gedeeltelijk bovengronds, waardoor de gelijkvloerse verdieping hoger ligt dan de speelplaats. Verder versterkt het veelvuldig gebruik van kordonlijsten de horizontale geleding van de gevel. In totaal zijn er zestien lijsten. Drie ervan markeren de verschillende bouwlagen. De andere lijsten vormen een band met onder-, tussen- en bovendorpels van de vensteropeningen. Ook halverwege de vensteropeningen loopt een lijst. De steigergaten zijn omlijst en zijn mede gevat in de kordonlijst die de derde bouwlaag afsluit. Alle kordonlijsten zijn gerealiseerd in geïmiteerde natuursteen (A). Het gaat dus niet om echte natuurstenen blokken maar om soort pleisterlaag die de onderliggende bakstenen bedekt. Dit is duidelijk te zien aan de lijst tussen de eerste en de tweede bouwlaag die verweerd is waardoor het onderliggend baksteenmetselwerk zichtbaar is geworden (B).

De licht vooruitspringende plint bestaat uit baksteenmetselwerk en wordt afgeboord door een lijst met holle profilering in blauwe hardsteen. Vijf keldervensters, afgedekt door een segmentboog in baksteenmetselwerk, laten wat licht toe in de kelders. Ze zijn afgesloten door twee raamvleugels, die telkens door een verticale roede verdeeld worden. Voor de vensters bevinden zich ijzeren dievenijzers.

De vensteropeningen in de drie bouwlagen zijn even groot en zijn telkens op identieke afstand van elkaar geplaatst. Dit versterkt het symmetrische aspect van de gehele gevel. De vensteropeningen zijn voorzien van vooruitspringende en afgeronde onder-, tussen- en bovendorpels in blauwe hardsteen. Boven de vensteropeningen bevindt zich telkens een ontlastingsboog met een imitatiesluitsteen. De bakstenen die de zijanten van de vensteropening afboorden hebben een uitgeholde hoek.

Ook de plaatsing van de deuren, uiterst links (A), centraal (B) en uiterst rechts accentueert de symmetrie. Deze vleugel is langs de linker- en de rechterhoek toegankelijk via een trap in blauwe hardsteen. De trap aan de rechterkant is momenteel niet meer zichtbaar omwille van een houten zitconstructie die ervoor is geplaatst. Dankzij oude plannen is het geweten dat er voor de centrale deur nooit een trap heeft bestaan. Waarschijnlijk werd hier toch een deur voorzien om het symmetrisch effect te versterken. De

tussendorpels van de deuropeningen worden ondersteund door twee neuten met een holle profilering in zandsteen. Deze vormgeving wordt hernomen in de deurvleugels.

Een geprofileerde kroonlijst met gootklossen sluit de gevel af. Het zadeldak is bedekt met leien. Centraal is er een getrapte dakkapel met één vensteropening die wordt afgesloten door een bovendorpel in natuursteen en een ontlastingsboog. Schouderstukken in natuursteen ondersteunen het trapgeveltje van de dakkapel. De treden worden bedekt met

dekstenen in zandsteen en de hoogste trede is overhoeks geplaatst. De dakkapel werd overigens (relatief) recent gereinigd. De bakstenen en de voeg zijn lichter van kleur. Aan beide zijden van deze dakkapel bevinden zich op regelmatige afstand telkens drie dakvensters met een spits dak dat bekroond wordt door een pinakel. De dakvensters worden afgesloten door een luik met opgelegde hengsels. Het baksteenmetselwerk is uitgevoerd in kruisverband met een gesneden voeg in kalkmortel.

De muurankers zijn relatief sober. Enkel aan het oog van de veer is een smeedijzeren krul aangebracht. Een aantal muurankers ontbreekt. Aan elke muurdam is telkens één muuranker per bouwlaag bevestigd. De bovenste laag van het voegwerk is op vele plaatsen wel verdwenen, maar het onderliggende voegwerk is over het algemeen nog in goede staat. Slechts op enkele plaatsen is het voegwerk dieper geërodeerd (A). De plint zelf is gevoegd met een grijsgemaakte kalkmortel met grove korrel (B).

Deze **noordelijke zijtopgevel** van de B-vleugel werd niet symmetrisch opgebouwd. De vensteropeningen aan de rechterzijde zijn groter dan de rest van de vensters. De toegangsdeur, voorafgegaan door een trap in blauwe hardsteen, werd bovendien niet centraal geplaatst. Voor de rest komen eerder besproken gevelkenmerken terug. De gevel, betreft thans geen trapgevel, al was dit vroeger wel het geval. Deze gevel wordt niet afgeboord door trappen. Mogelijk werden deze trappen verwijderd toen in de jaren 1950 de nieuwe vleugel (L-vormige blok middelbare school) werd aangebouwd. De plint is gevoegd in een grijs gemaakte kalkmortel, hogerop werd een beige kalkmortel gebruikt. Tussen de plint en de eerste band is de gevel gevoegd met een knipvoeg. Boven de eerste band is een gesneden voeg aangebracht.

Deze **zuidelijke zijtopgevel** kijkt uit op de straatkant en ook hier wordt de symmetrie niet gerespecteerd. De linkse vensters van de eerste en tweede bouwlaag zijn breder dan de twee naastgelegen vensters. Dit heeft natuurlijk te maken met de breedte van de gang in de oostvleugel. Verder worden een aantal decoratieve elementen verder gezet. De lijsten die de vensterbanken van de vensters van de eerste en tweede bouwlaag verbinden bestaan ook hier uit blauwe hardsteen. De muurankers zijn opnieuw decoratiever uitgewerkt. Tussen de tweede en de derde bouwlaag is een decoratieve kroonlijst geplaatst. In de trapgevel bevindt zich een rondboogvenster, met aan beide zijden een rechthoekig venster met neuten. De trapgevel wordt ondersteund door ojiefvormige schouderstukken en bestaat aan weerszijden uit zes treden met telkens één overhoekse trede en een overhoeks geplaatste hoogste trede. Naast een dichtgelegd keldergat (onder het kelderraam) bevindt zich een smeedijzeren sierstuk. De plint is net als de andere plinten gevoegd met een grijs gemaakte kalkmortel. Net als de buitengevel van de zuidvleugel is deze gevel boven de plint gevoegd met een knipvoeg in kalkmortel.

C-VLEUGEL (ZUID): BINNENZIJDEN EN TOPGEVEL

Dit gedeelte bestaat uit vijf traveeën en twee bouwlagen. Ook deze vleugel is volledig symmetrisch opgebouwd met identieke vensters en één centrale deur, toegankelijk via een trap van vijf treden in blauwe hardsteen. Voor de rest zijn alle kenmerken overeenkomstig met deze van de oostvleugel. De kelder bevindt zich eveneens gedeeltelijk bovengronds met vier keldergaten afgesloten door dievenijzers. De plint wordt afgeboord door blauwe hardsteen. De onder-, tussen- en bovendorpels van de vensters bestaan uit blauwe hardsteen. De horizontaliteit wordt eveneens benadrukt door de vele banden, die tussen de verschillende vleugels doorlopen. Ook hier bevindt zich een dakkapel, geflankeerd door telkens twee spitse dakramen.

De **zijtopgevel** van zuidvleugel is een trapgevel met uitspringende schouderstukken in Savonnières, bekroond door zes trappen aan beide zijden en één hoogste trede. Ter hoogte van de eerste verdieping is er een driedelig met een driedelige ontlastingsboog. De onder-, tussen en bovendorpel zijn uitgevoerd in blauwe hardsteen. Ter hoogte van de tweede verdieping bevindt zich een boogvenster met tussendorpel. Een waterlijst in witte Savonnières volgt de boog van dit venster. De horizontale banden lopen gewoon verder en versterken ook hier het horizontale effect. Tussen deze gevel en de overdekte speelplaats was vroeger een doorgang. Deze doorgang verdween bij de bouw van de nieuwe turnzaal.

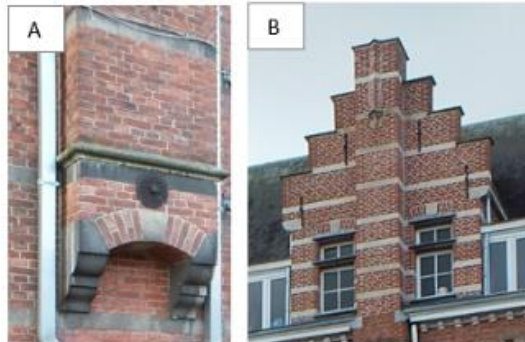
A-VLEUGEL (NOORD)

De buitenkant van de noordelijke vleugel is identiek aan de gevel langs de binnenzijde. Alleen een centrale deur op de gelijkvloerse verdieping ontbreekt hier. In de plaats is er een gewoon venster geplaatst. Twee spitsboogvenster die doorlopen in een dakkapel wisselen af met twee korfboogvensters, allen met neogotisch maaswerk. Ook hier zijn er cartouches met opschrift in een witte natuursteen. De westelijke cartouche draagt het opschrift “mater dei mater nostra MCMVIII”. Onder de dakrand ontbreken twee muurankers. De plint is gevoegd in een grijs

gemaakte kalkmortel, tussen de plint en de eerste band is de gevel gevoegd met een beige knipvoeg. Boven de eerste band is een gesneden voeg aangebracht.

B-VLEUGEL (OOST)

Ook hier vinden we dezelfde kenmerken terug: symmetrie en accentuering van de horizontaliteit. Opvallend zijn de grote schoorstenen die tegen de gevel zijn aangebouwd. De schoorstenen worden gedragen door consoles in blauwe hardsteen (A). Ze staan op regelmatige afstand van elkaar en lopen door in een getrapte dakkapel. Aanvankelijk waren er vier maar door de aanbouw van de nieuwe vleugel tegen de oostgevel van vleugel B verdween de meest noordelijke. De dakkapellen (B) zijn voorzien van twee tweelichten, aan weerszijde van de schoorsteen is er telkens één. De muurankers zijn identiek aan deze van de zijtopgevel van de oostvleugel: dat wil zeggen dat ze sierlijker uitgewerkt zijn en voor elke bouwlaag anders zijn vormgegeven.

Centraal is er een kleine aanbouw van één bouwlaag, dat in ca. 1931 werd gebouwd. Ook hier is de plint gevoegd met een grijze mortel. De rest van deze gevel van deze aanbouw is gevoegd met gesneden voegen. Op een aantal plaatsen is de erosie van het voegwerk aanzienlijk.

C-VLEUGEL (ZUID)

Deze gevel met de (niet gebruikte) hoofdingang van de school kijkt uit op de tuin, de tuinmuur en de Apostoliekenstraat. Ook hier vinden we dezelfde gevelkenmerken terug: symmetrie en de accentuering van de horizontale geleiding. Toch is het duidelijk dat aan deze zijde meer ruimte was voor decoratieve elementen. De hoofdingang is een geprofileerde korbboogvormige opening in witte zandsteen met een druiplijst en beeldhouwde imposten.

De verhoogde gelijkvloerse verdieping is toegankelijk via een trap in blauwe hardsteen met vier treden. Aan beide zijden is er een sierlijke smeedijzeren leuning voorzien. De dubbele

toegangsdeur kreeg een decoratieve uitwerking met onder andere een versierde deurnaald en sierlijk gesmede deurklinken en -grepen.

De dakkapel aan deze zijde is rijkelijker uitgewerkt dan de dakkapellen rond de speelplaats. De trapgevel van de dakkapel wordt ondersteund door schouderstukken in witte Savonnièressteen. Een aantal treden zijn overhoeks geplaatst. In de dakkapel bevindt zich een neogotische nis met een geprofileerd voetstuk en een driehoekige overdekking met aan de binnenkant een drielob. In de nis bevindt zich een zandstenen beeld van Franciscus Xaverius. Ook deze dakkapel is net als de andere recent gereinigd.

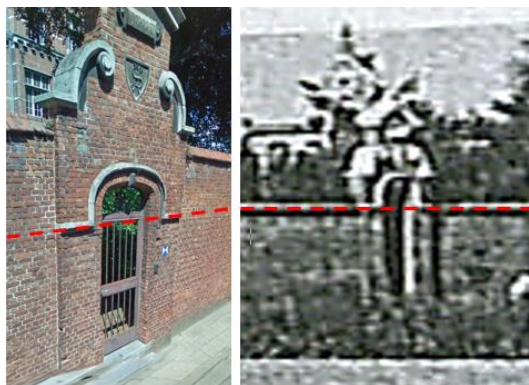

De muurankers zijn hier sierlijker uitgesmeed. Per bouwlaag zijn ze anders vormgegeven. De lijsten ter hoogte van de vensterbanken zijn niet uitgevoerd in een imitatie van natuursteen maar in echte blauwe hardsteen. Vervolgens is er ook nog een fries onder de kroonlijst. Deze wordt gevormd door een bloktandmotief van bakstenen gevolgd door een rij gekleurde tegels met een geometrisch patroon. De plint van deze gevel is net als de plinten van de binnengevels gevoegd met een grijze

mortel. Boven de plint is deze gevel volledig gevoegd met een beige knipvoeg. Dit voegwerk is over het algemeen nog in goede staat.

MUUR EN POORTEN

Het is niet geweten wanneer de **bakstenen muur** precies rond het domein werd geconstrueerd, maar aangezien de litho van Beersmans-Pleek kan gedateerd worden vóór 1902 en hierop de muur wordt afgebeeld, kan gesteld worden dat de muur dateert van uit de beginperiode van de apostolische school. Ook de toegangspoort in de Apostoliekenstraat dateert vermoedelijk uit deze periode. Dat de muur achteraf verhoogd werd, kan afgeleid worden uit de vergelijking van een oude postkaart waarop het poortje afgebeeld staat en de huidige de hoogte van de muur t.o.v. deze inkompoort. Aanvankelijk kwam de muur immers onder de voluten en liep hij verder op de uitlopers van de korfboog. Nadien werd de muur tot vlak onder de voluten van het poortje opgehoogd. De gemetselde bakstenen muur werd bovenaan afgesloten met rode keramische muurdekstenen (die mogelijk nog uit het begin van de 20ste eeuw dateren). Aan de straatzijde vormt de muur één uniform geheel maar aan de achterzijde wordt deze om de enkele meters gestut door in baksteen gemetselde steunberen. Aan de straatzijde heeft de muur vervolgens een bakstenen gecementeerde plint. Gans in het oosten van de muur zit tevens een kleine korfboogvormige poort met donkerbruine deur en arduinen dorpel. Vermoedelijk werd hier een **poortje** voorzien om rechtstreeks toegang te hebben naar de (voormalige) boerderij.

De kleine **inkompoort** bevindt zich aan de Apostoliekenstraat in het zuiden en behoorde vermoedelijk van oudsher tot de muur van het domein. De korbboogvormige poort wordt in het midden gestut door een ruitvormige sluitsteen en geaccentueerd door een korbboogvormige imitatie natuursteen (uit cement). Het deel van de poort dat boven de muur uitsteekt is rijkelijk afgewerkt met flankerende voluten en bovenaan een dakvormige deksteen (cement) met daarbovenop een kruis. Vlak onder het gecementeerde fronton bevindt zich het jaartal '1887' en hieronder het monogram van de Jezuïeten (IHS).

KAPEL

De kapel met de Lourdesgrot vormt een integraal onderdeel van de muur en werd vermoedelijk dus ook geïmplementeerd in 1887. De kleine kapel werd gebouwd in een Vlaamse neo-renaïssancistische stijl (zoals de rest van het schoolcomplex) en bestaat uit imitatiespeklagen met bakstenen en gecementeerde lijsten. De Tudorboog met twee trekpunten vormt de toegangspoort tot het rotsachtige interieur dat volledig m.b.v. cement werd gestileerd. De

minieme lijstgevel betreft een trapgevel, afgewerkt met gecementeerde dekstenen. De zijgevel werd verfijnd afgewerkt met een decoratieve bloktandfries uit baksteen en een witte geprofileerde kroonlijst daarboven. Aan de achterkant heeft de kapel geen trapgevel en steunt de lijstgevel op geprofileerde consoles. Het dak werd belegd met bruinrode natuurleien. Aanvankelijk werd ook aan de omgeving van de kapel aandacht geschonken. Zo leidde één van de aangelegde dreven (met beuken) rechtstreeks naar de kapel zodat deze niet alleen in bouwstijl maar ook door de landschappelijke scenografie aan het schoolcomplex verbonden werd.

REstant van de muur van de overdekte speelkoer

De zuidelijke en westelijke muur van de overdekte speelplaats (gebouwd in 1927- afgebroken in 1953) werd behouden bij de bouw van de nieuwe turnzaal in 1973. Dit is duidelijk te zien aan de nog resterende imitatatiespeklagen. Het toenmalige raam dat zich in de westelijke muur van de overdekte speelplaats bevond, werd dichtgemetseld. Ook dat is nog duidelijk zichtbaar.

03.02

INTERIEUR

De beschrijving van het interieur betreft de elementen in de huidige toestand die worden vergeleken met oude plannen en foto's om een beeld te schetsen van de vroegere toestand. Slechts één van de oude plannen was gedateerd. Het gaat om een opmetingsplan van 1939. Dit werd waarschijnlijk naar aanleiding van de aankoop door het Heilig Graf Instituut opgesteld. Een tweede plan dateert ten vroegste van 1931. Op dit plan is de uitbouw aan de oostvleugel, die dateert uit 1931, al opgetekend. Op een derde plan zijn de tussenmuren in de voormalige refter en studiezaal aangeduid. Er staat bij dat ze "te bouwen" zijn. Ook deze plannen werden niet gedateerd. Het is duidelijk dat een aanzienlijk deel van het interieur in zijn oorspronkelijke toestand bewaard is gebleven. De indeling met een omlopende gang aan de binnenzijde van het complex en lokalen aan de buitenzijde is volledig intact. Hier en daar traden er wijzigingen op, maar structurele veranderingen vonden niet plaats. Ook het overgrote deel van het oorspronkelijke schrijnwerk bleef bewaard. Het is belangrijk om weten dat de Apostolische school tot 1939 eerder een internaat dan een school was. De toekomstige missionarissen gingen overdag naar het Sint-Jozefscollege in het centrum van Turnhout. Na schooltijd kwamen ze terug naar de Apostoliekenschool, waar alle voorzieningen aanwezig waren. Het grootste deel van het doen en laten van de studenten speelde zich in de oostvleugel af. Aanvankelijk was er op elke verdieping één grote ruimte: een eetzaal, een studiezaal en een slaapzaal op respectievelijk de gelijkvloerse, de eerste en de tweede verdieping. Deze ruimtes werden later opgedeeld in klaslokalen. De bespreking zal per vleugel gebeuren. De nummering van de lokalen werd overgenomen van de beschikbare opmetingsplannen. Alleen het schrijnwerk wordt hier als eerste apart besproken omdat het in elke vleugel in dezelfde vorm terugkomt.

03.02.01

SCHRIJNWERK

Het originele binnenschrijnwerk is bijna overal bewaard en is in goede staat. Omdat het overal om hetzelfde type van **deuren** gaat, wordt het schrijnwerk hier eenmalig apart besproken. De meeste deuren zijn opgebouwd uit vijf panelen (A): twee panelen onderaan, een paneel in het midden en twee panelen bovenaan. De panelen zijn voorzien van een bossing en het lijstwerk heeft een afgeschuinde profilering. Het lijstwerk is met elkaar verbonden door houten toognagels. Het originele deurbeslag ontbreekt op een aantal plaatsen. In de deuren van de zuidgevel (B) zit een groot bovenlicht op de plaats van de bovenste panelen. Metalen roeden in een geometrisch patroon houden het glas vast. Er zijn ook een aantal vleugeldeuren aanwezig die een soortgelijke opbouw hebben. De drielijze deur op de gelijkvloerse verdieping (C) tussen de oostvleugel en de zuidvleugel is wel een originele deur maar op oude plannen is deze deur nog niet aangeduid. Mogelijk werden ze gerecupereerd uit de gang op de eerste verdieping van de oostvleugel. Op oude plannen staat hier wel een deur opgetekend, die er nu niet meer staat. Het originele deurbeslag (D) is op een aantal plaatsen nog aanwezig, maar niet overal. Vooral aan de deuren van de klaslokalen werden de deurknoppen vervangen. Daarnaast zijn er nog enkele deuren die buiten deze typologieën vallen zoals: de dubbele deur naar de kapel (E) en de dubbele deur met gedecoreerde bovenlichten op de 2de verdieping van de C-vleugel (F).

Het buitenschrijnwerk is overal nog aanwezig, doch veelal beschadigd. De vensteropeningen worden in twee delen verdeeld door een tussendorpel in blauwe hardsteen. Onder de tussendorpel bevinden zich twee raamvleugels in een kozijn. Elke raamvleugel is met metalen roeden verdeeld in acht even grote rechthoeken. De raamvleugels kunnen worden afgesloten door een spanjoletsluiting. De raamvleugels zijn aan het kozijn vastgemaakt door middel van ingewerkte scharnieren. De ruiten erin zijn enkelglazig. De bovenlichten kunnen niet open. Ze bestaan uit twee vleugels met telkens 4 rechthoekige ruiten. Ook hier is er een indeling met metalen roeden. In de traphal in de B-vleugel zijn enkele vensters met vierhoekige onderverdelingen en gekleurd glas aanwezig.

Vooral de onderste delen van de ramen zijn zwaar aangetast door houtrot. Het gaat om de waterlijsten van de raamvleugels en om de dorpels van het raamkozijn. Op enkele plaatsen zijn deze zelfs al zo goed als volledig weggerot. De buitendeuren hebben uiteraard last van slijtage na lang en intensief gebruik maar zijn relatief weinig beschadigd door vocht. Een aantal ruiten zijn gesneuveld en zijn vervangen door mat glas. Momenteel zijn de ramen zowel aan de binnenkant als aan de buitenkant wit geschilderd. Op oude zwartwit foto's is duidelijk dat de ramen en deuren aan de buitenzijde in een donkere kleur waren geschilderd.

De omlopende gang aan de binnenzijde van de oostvleugel en de noordvleugel ontsluit het complex. Het is een brede gang die dankzij de vele vensteropeningen veel licht opvangt. De gang is bekleed met gepolijste vloertegels in blauwe hardsteen. Er is ook een plint in dezelfde steensoort. De gang wordt overspannen door “geïmiteerde” moerbalken. Onder het pleisterwerk bevinden zich in feite twee kleinere balken, maar door het pleisterwerk lijkt het één balk. De balksleutels zijn gedecoreerd met een peerkraalmotief en een geometrische tekening. De randen van de moerbalken zijn versierd met een ojiefvormige profilering. De randen van de kinderbalken zijn versierd met een vlakke afschuining. De bepleistering is opgebouwd uit drie lagen:

eerst is er een grijze kalkmortel met dun stro, vervolgens is er witte kalkmortel met dierlijke haarvezels en uiteindelijk volgt een witte toplaag zonder vezels. Momenteel wordt de gang in de oostgevel aan beide zijden een stuk ingekort. Aan de noordzijde werd een dwarse muur geplaatst waardoor een nieuwe ruimte ontstond, die werd ingericht als keuken (ruimte 0.3a). De muur tussen deze keuken en de huidige refter werd gedeeltelijk afgebroken om de doorgang naar de oorspronkelijke situatie te herstellen. Aan de andere zijde bevindt zich ook een muur, die de conciërgewoning van de gang afsluit. Er zijn ook nog twee later toegevoegde tussenschotten in de gang. Aanvankelijk liep de gang van noord naar zuid door zonder enige onderbreking.

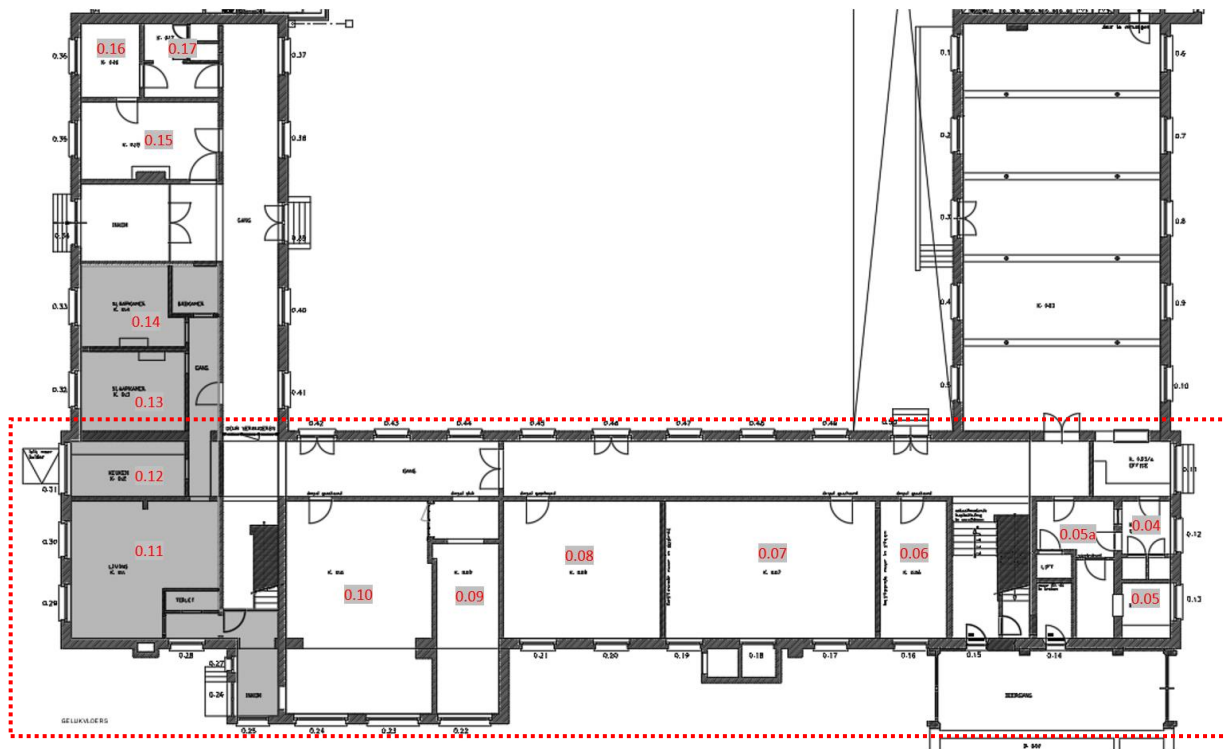
De gang op de eerste verdieping heeft dezelfde kenmerken. De moerbalken en kinderbalken van het plafond zijn op eenzelfde manier gedecoreerd met stucwerk. Ook in de gang van de zuidvleugel bevindt zich een tussenschot. Maar in tegenstelling tot de gangen van het gelijkvloers, zijn de uiteinden hier niet ingekort, waardoor ze toch veel meer open zijn. De gang van de eerste verdieping wordt momenteel bedekt met rode asbesthoudende tegels, in de klassen werd een laminaatvloer aangebracht. Hieronder bevindt zich de originele plankenvloer.

Op de tweede verdieping was aanvankelijk geen gang. De tweede verdieping werd bijna volledig ingenomen door de slaapruijnte. Pas in een latere fase werd deze ruimte opgedeeld in zes klaslokalen en één gang. Oude foto's zeggen iets over de oude afwerkingslagen. De oudste foto's van de gang dateren uit 1897. Ze werden gepubliceerd in de speciale uitgave van het jaarboek ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Apostoliekenschool in Turnhout. Hierop is duidelijk te zien dat de gang vanaf vensterhoogte in een lichte kleur was geschilderd. Er zijn ook imitatievoegen zichtbaar. Ook op foto's die in 1949 zijn gedateerd, is dit imitatievoegwerk nog zichtbaar. Tot op vensterbankhoogte was een plint in een donkere kleur geschilderd. Zowel de donkere plint als de imitatievoegen zijn zichtbaar op een oude gravure. Ter ere van het 25-jarig bestaan werden de namen van de bestemmingen van de missionarissen geschilderd op de zijanten van de moerbalken. De cijfers wijzen mogelijk op het aantal missionarissen die naar de verschillende landen zijn gestuurd. Het is niet duidelijk of deze schilderijen slechts tijdelijk waren of dat ze nu nog steeds aanwezig zijn onder de recentere verflagen. Op oude foto's van de gang van de eerste verdieping is een plankenvloer zichtbaar die in een donkere kleur geschilderd of gevernist was. Verder lijkt het erop dat er een imitatielambrisering werd geschilderd op de muren in de gang.

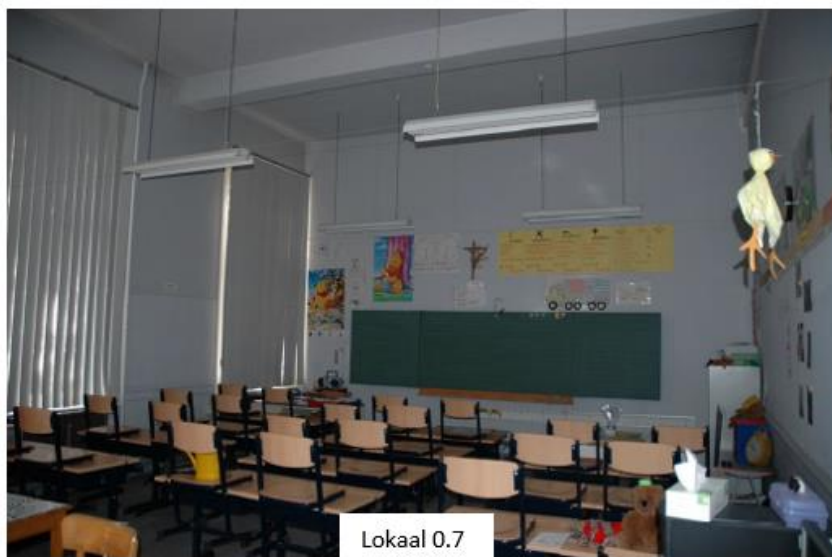

Lokalen 0.04, 0.05 en 0.05a werden grondig aangepast. Lokaal 0.04 en 0.05 vormden vroeger één ruimte. In lokaal 0.05a bevindt zich nu een lift. Hier waren vroeger sanitaire voorzieningen aanwezig. De lokalen zijn allemaal sober aangekleed. De muren zijn bepleisterd en beschilderd. De moerbalken in de klaslokalen zijn vlak bepleisterd. Lokalen 0.07 en 0.08 vormden vroeger één grote refter. Omdat er aan beide uiteinden van de refter een deur was geplaatst, moest er geen extra deuropening voor één van de twee lokalen worden gecreëerd worden. De berging (0.09) was vroeger de wasruimte. De leraarskamer was vroeger de keuken (0.10). De dubbele deur tussen de berging en de leraarskamer is een gerecupereerde deur, vroeger stond hier geen deur. Er was wel een doorgang tussen de keuken (0.10) en de refter (0.08). Deze doorgang werd dichtgemaakt. Aan de zuidzijde werd de eetzaal van Jezuïeten omgevormd tot living van de conciërgewoning. (0.11). Ook het zuidelijke deel van de gang werd door de conciërgewoning ingepalmd (0.12). In deze ruimtes werden valse plafonds geplaatst. Oude foto's geven informatie over oudere afwerkingslagen. De klassen werden uiteraard sober aangekleed. Op een foto uit 1949 is zichtbaar dat de muren boven de plint in een lichte kleur zijn geschilderd. De plint zelf is in een donkere kleur geschilderd en werd afgeboord door een lijst. Deze lijst is in de meeste lokalen nog steeds aanwezig. Enkel in lokaal 0.8 is de originele vloer nog zichtbaar. Zwarte en geelbeige cementtegels liggen er in dambordpatroon. Op een dertigtal centimeter van de muren loopt een band van smalle zwarte tegels. In lokalen 0.06 en 0.07 werd laminaat geplaatst. Onder deze laminaat is de oorspronkelijke vloer waarschijnlijk nog aanwezig. In de berging en de leraarskamer is de vloer bedekt met recentere tegels.

Lokaal 0.6

Lokaal 0.7

Lokaal 0.8

Lokaal 0.9

Lokaal 0.10

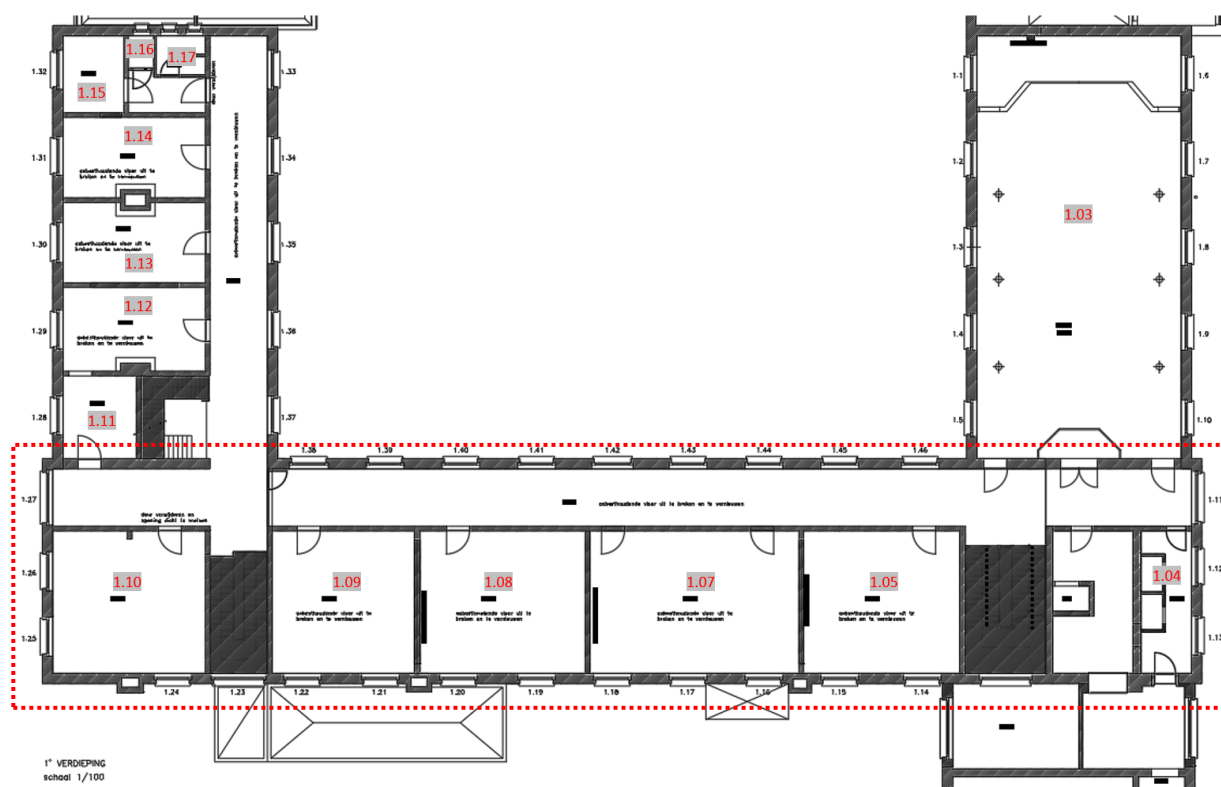
0.8: detail originele vloer

Klaslokaal oostvleugel ca. 1948

(2)

LOKALEN EERSTE VERDIEPING

De sanitaire ruimte aan de noordzijde (1.04) was oorspronkelijk een tweede sacristie van de kapel. Het meest noordelijke klaslokaal was vroeger de bibliotheek (1.05). Ook hier werd de grootse ruimte, die oorspronkelijk de studiezaal was, in twee lokalen opgesplitst (1.07 & 1.08). Lokaal 1.10 ontstond na het samenvoegen van twee vroegere slaapkamers. De muuraanzetten van de oude tussenmuur zijn nog zichtbaar. Momenteel zijn de lokalen bekleed met verschillende soorten laminaatvloer. Op oude foto's van de klaslokalen is ook een plankenvloer en een geschilderde plint zichtbaar. Ook hier is het oorspronkelijke schrijnwerk bewaard gebleven. De wanden zijn vlak bepleisterd en beschilderd. De balksleutels van deze lokalen zijn - in tegenstelling tot de balksleutels van de lokalen van de eerste verdieping - wel gedecoreerd met stucwerk.

Lokaal 1.6

Lokaal 1.7

Lokaal 1.8

Lokaal 1.9

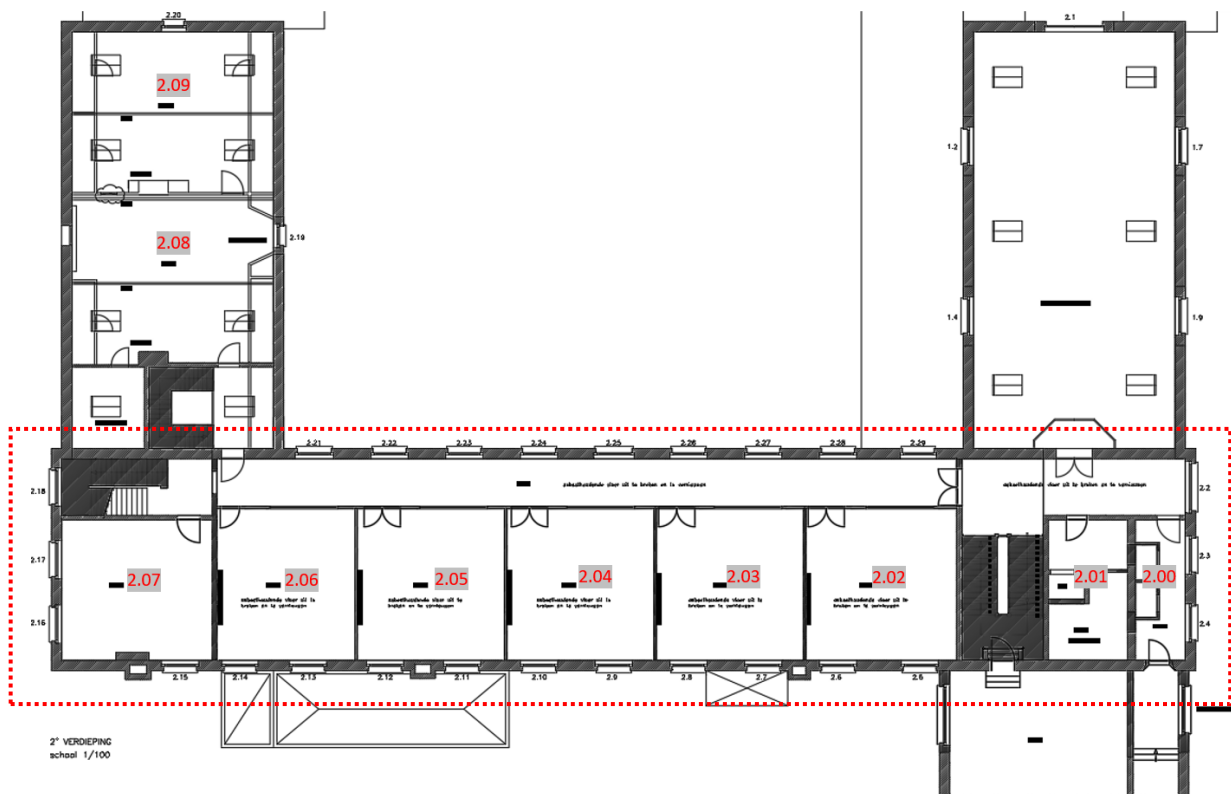
Lokaal 1.10

Lokaal op de eerste verdieping ca. 1948

(3)

LOKALEN TWEEDE VERDIEPING

Lokaal 2.00 en 2.01 waren vroeger sanitaire voorzieningen. De lokalen werden later grondig verbouwd. Via lokaal 2.00 is een verbinding gemaakt met de nieuwe vleugel en lokaal 2.01 werd de lifthal. Vroeger was het grootste deel van deze verdieping een slaapzaal die later werd onderverdeeld in zes klaslokalen (2.02 tot en met 2.07). Het is niet duidelijk wanneer de indeling van de lokalen werd gewijzigd, maar op de plannen van 1939 is de nieuwe indeling nog niet opgetekend. De moerbalken lopen door over de hele breedte van de vleugel. Ook hier zijn de balksleutels gedecoreerd met stucwerk. De vloer is hier eveneens bekleed met dezelfde tegels als de gang van de eerste verdieping. Hieronder bevindt zich vermoedelijk de originele plankenvloer.

Lokaal 2.2

Lokaal 2.3

Lokaal 2.4

Lokaal 2.5

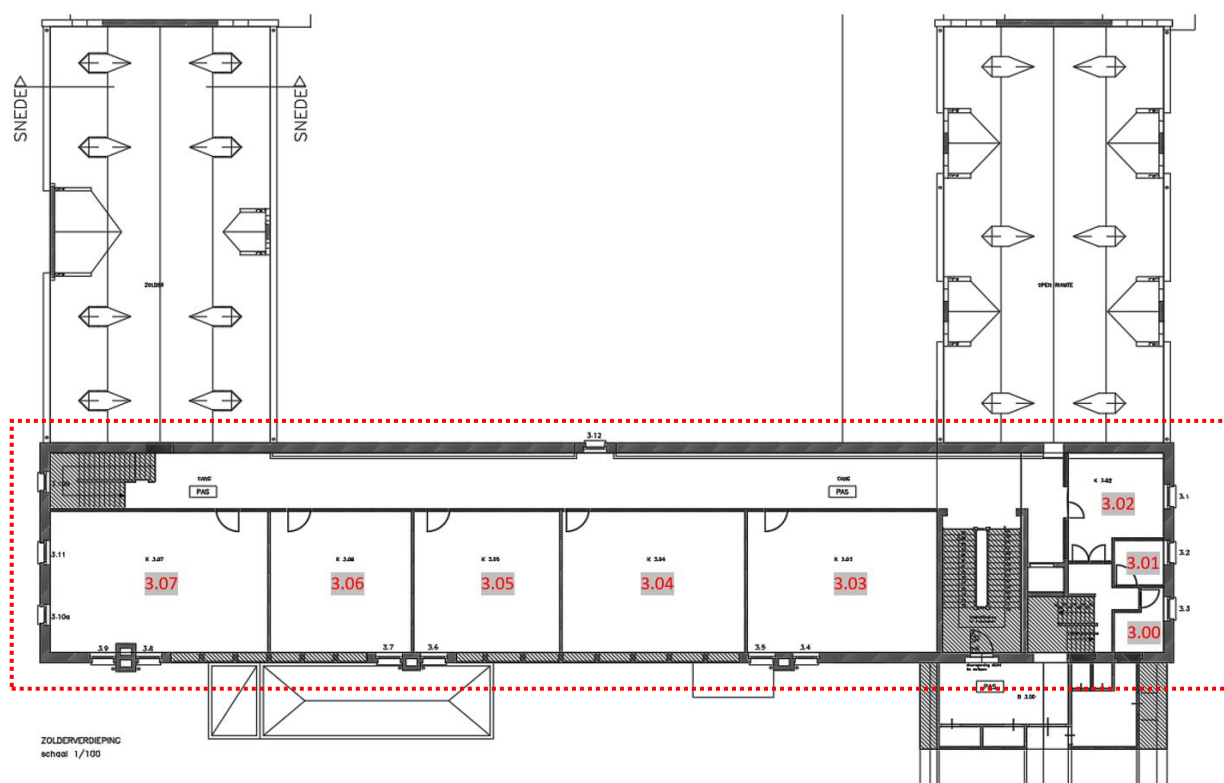
Lokaal 2.6

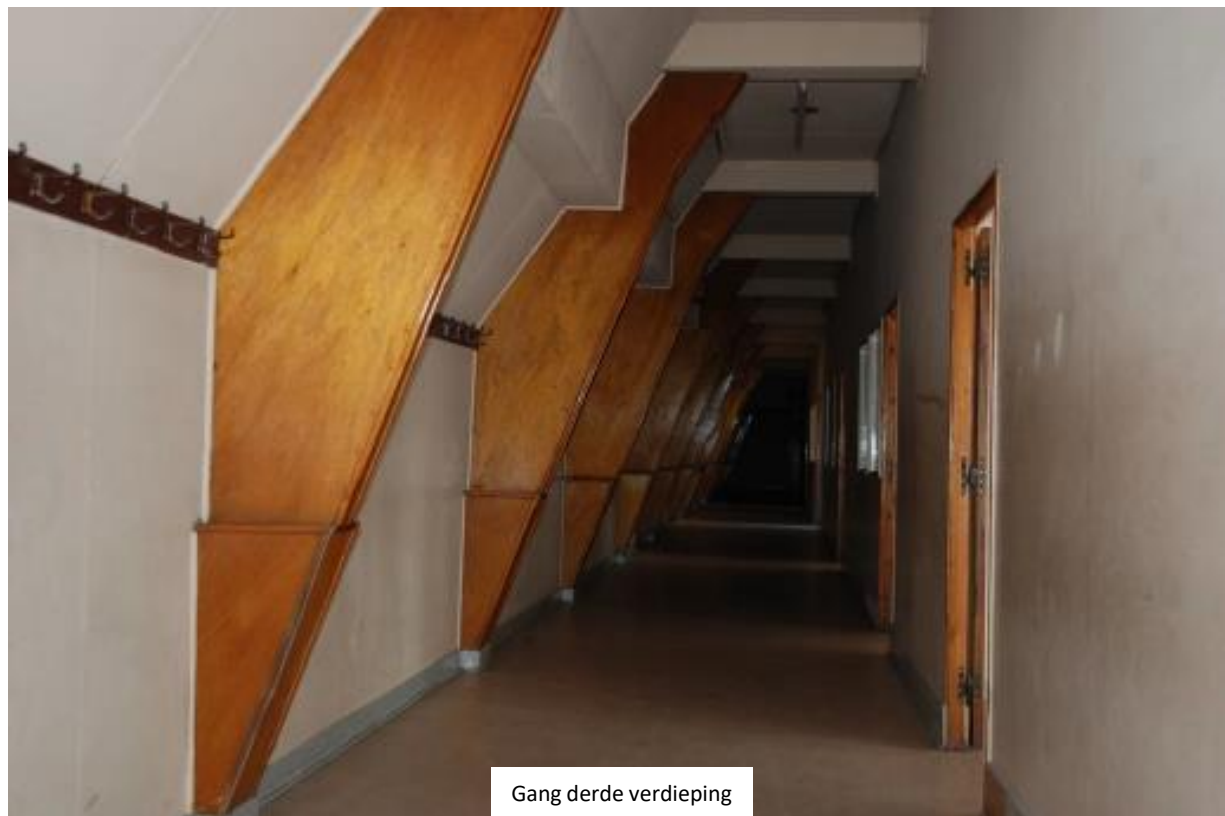
Lokaal 2.7

(4)

LOKALEN DERDE VERDIEPING

Dit was oorspronkelijk een niet-ingerichte zolder. Later werden hier vijf lokalen gemaakt. Aan de oostelijke zijde werd de dakrand verhoogd met een reeks vensters waardoor ook de lokalen verhoogd werden en beter werden verlicht. De spanten werden bekleed.

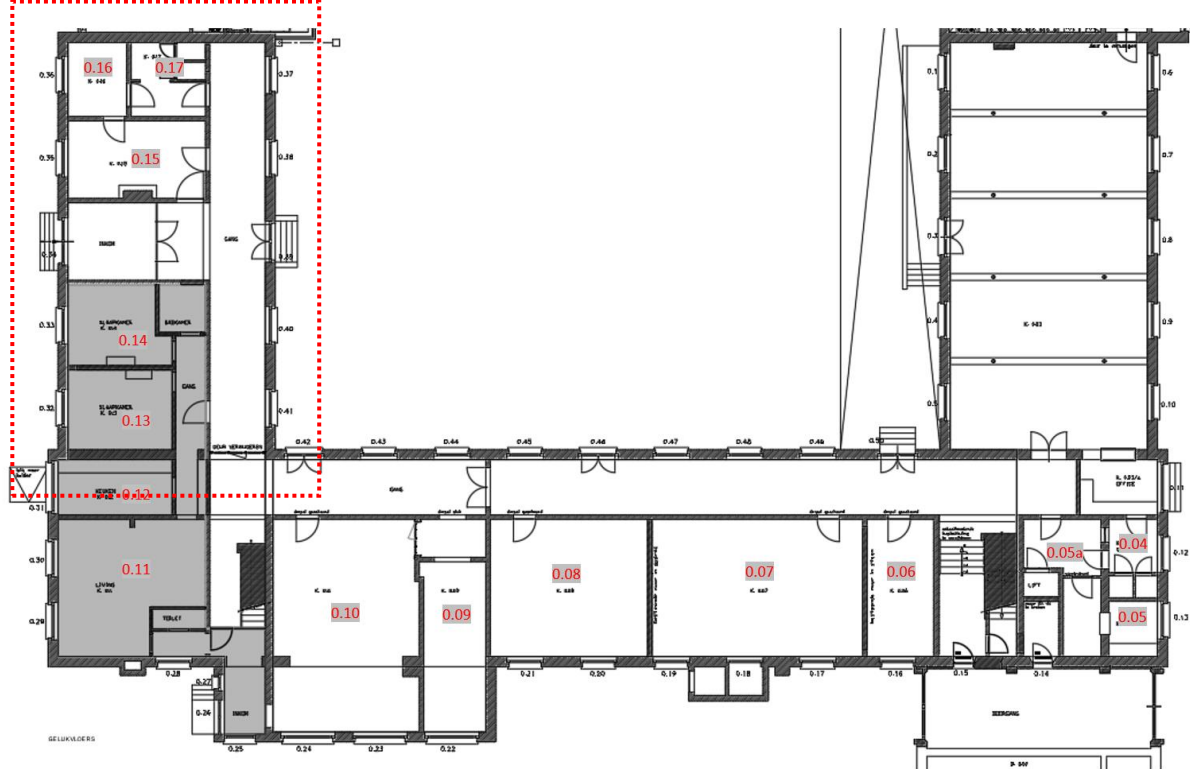

Gang derde verdieping

Oostvleugel, derde verdieping. De dakrand aan de oostzijde werd verhoogd met een reeks ramen

(1) GELIJKVLOERSE VERDIEPING

Deze vleugel was oorspronkelijk voorbehouden aan de Jezuïeten. Dit verklaart de opdeling in verschillende kleine vertrekken. Op de gelijkvloerse deden deze ruimtes dienst als ontvangstruimte of bureau en op de eerste verdieping waren er slaapkamers. Op alle verdiepingen is de indeling bijna volledig bewaard gebleven. Alleen op de gelijkvloerse verdieping traden een aantal wijzigingen op voor de inrichting van de conciërgewoning. In ruimtes 0.13 en 0.14, die deel uitmaken van de conciërgewoning werd een extra muur en een vals plafond aangebracht.

Lokaal 0.13

Gang gelijkvloers vleugel C

Lokaal 0.14

Hoofdingang vleugel C

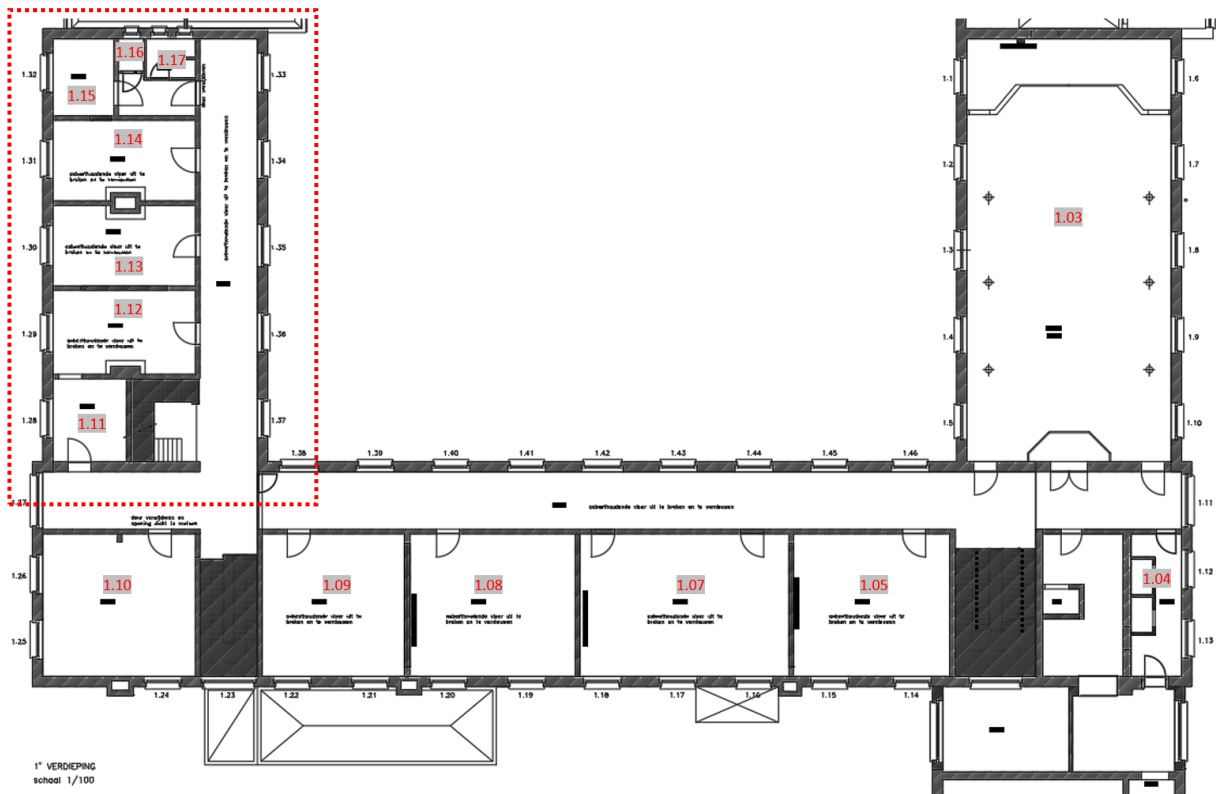

De vage restanten van deze muurschildering tijdens restauratiewerken ontdekt aan het einde van de gang in de zuidvleugel. De muurschildering moet dateren uit de beginperiode van de apostolische school gezien bovenaan nog een vage afdruk te speuren is van het IHS-symbool van de Jezuïeten. Verder is enkel nog de afdruk van een rondboog te zien, waarin zich aanvankelijk mogelijk een figuratieve of landschappelijke voorstelling bevond. De rondboog werd ingevuld met decoratieve elementen, zoals onder meer 'esdoorn' bladmotieven.

(2)

EERSTE VERDIEPING

Ook hier is er een indeling in verschillende kleinere lokalen. Deze deden vroeger dienst als slaapkamers van de Jezuïeten. De muren en de plafonds zijn vlak bepleisterd. Vermeldenswaardig zijn de schouwen in 1.12, 1.13 en 1.14. Het gaat hier om eenvoudige schouwen in verschillende soorten natuursteen.

Lokaal 1.11

Lokaal 1.12

Lokaal 1.13

Lokaal 1.14

Lokaal 1.14

Traphal verdieping vleugel C

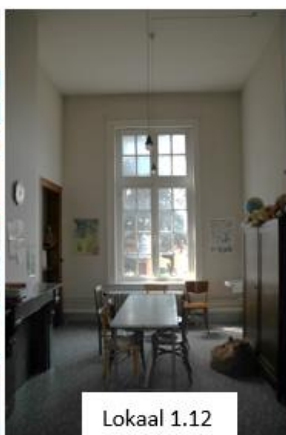
Traphal verdieping vleugel C

Gang verdieping vleugel C

Lokaal 1.15

Lokaal 1.12

Lokaal 1.12

Lokaal 1.13

Lokaal 1.13

Lokaal 1.14

Lokaal 1.15

Vals plafond en waterschade op de zolderverdieping

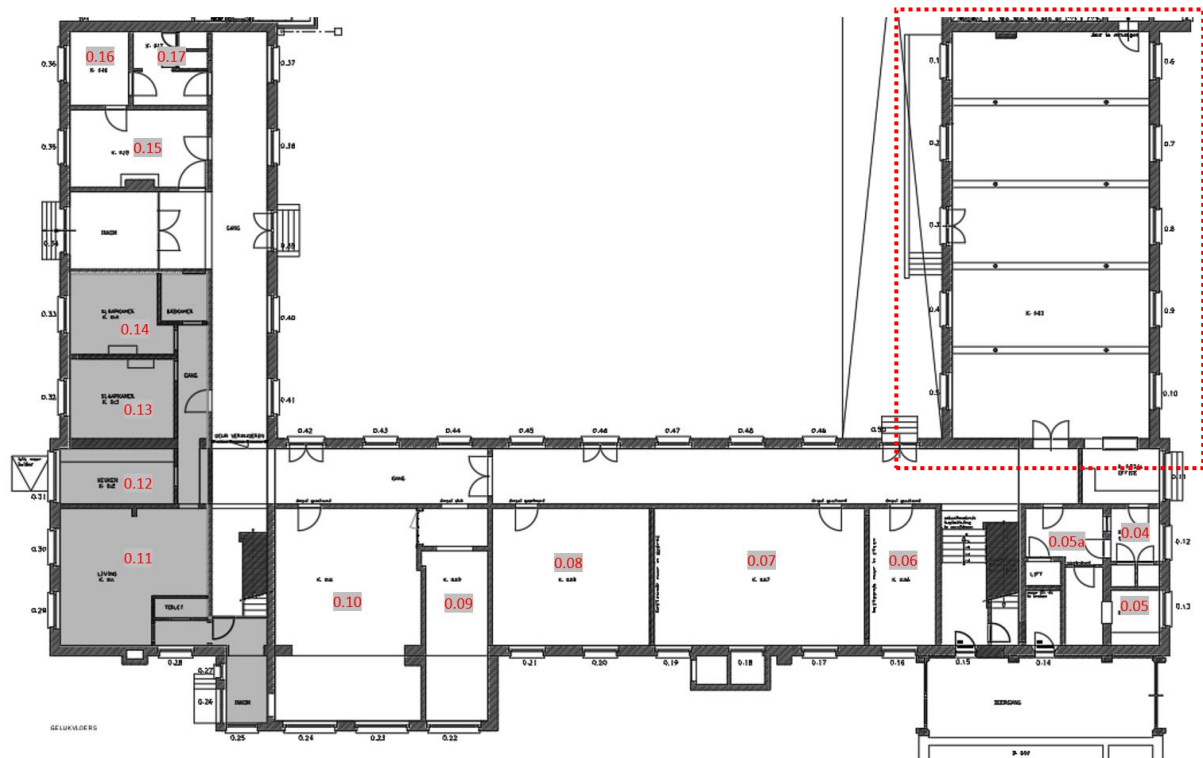
(3)

TWEEDE VERDIEPING

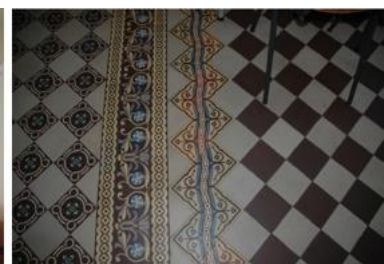
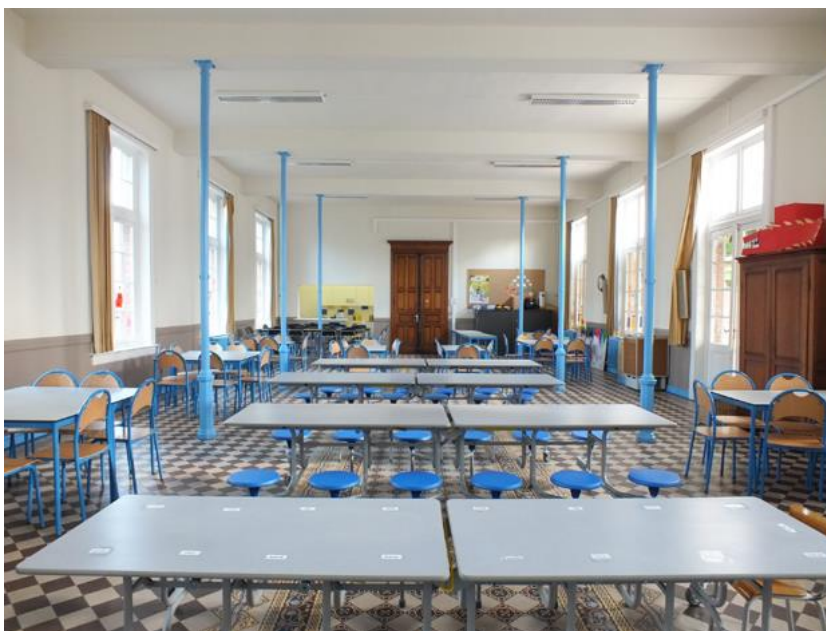

De originele indeling van de zolderverdieping is tussen de restauratiefases door reeds gedemonteerd wegens waterschade. Het dak van de zuidvleugel werd reeds in de eerste fase gerestaureerd. De ruimte was ervoor opgesplitst in twee delen. Er zijn sporen van een houtimitatielambrisering aanwezig. Aan weerszijden van de ruimte zijn de originele zijbergingen nog waar te nemen aan de hand van de houten structuur. De vitsellatjes en kalkpleisterlagen waren ook aangetast door waterschade en daarom reeds verwijderd.

Wat nu de refter is, was oorspronkelijk een “speelzaal”. Het gaat om één grote ruimte, waarbij acht gietijzeren kolommen de balkenzoldering dragen. De vloer is bezet met verschillende soorten cementtegels. De vloer in cementtegels is goed bewaard. Slechts op enkele plaatsen is door slijtage de tekening niet meer zichtbaar. Een beperkt aantal tegels is beschadigd. Door het gebruik van verschillende soorten tegels wordt een soort gangpad geïnsinueerd, dat in het verlengde van de toegangsdeur ligt. Aan de oostzijde werd een muur doorbroken om een doorgang naar de bijkeuken (0.3) creëren. Eerder werd al voorgesteld om deze keuken te verwijderen. De doorgang kan dan ook opnieuw dichtgemaakt worden. Bij de oprichting van het nieuwe bijgebouw aan de westzijde werd de oorspronkelijke ingang dichtgemaakt. Een nieuwe kleinere doorgang rechts van de oorspronkelijke doorgang werd gecreëerd.

(2)

EERSTE VERDIEPING

De kapel kreeg haar huidige vorm bij de herinrichting van 1908-1909. De inwijding van die vernieuwde kapel vond plaats op 23 februari 1909. De vernieuwingen gaven de kapel een meer expliciete neogotische aankleding. Voor de herinrichting van 1908-1909 was de kapel overspannen met een houten tongewelf. Dat gewelf werd gedragen door slanke kolommen maar het is niet duidelijk of dit de zuilen zijn die er nu nog staan. Daarvoor is het oude fotomateriaal te onduidelijk. Het koor had een ronde absis en werd met een koepelvormig houten gewelf overspannen. In 1908-1909 werd de kapel dus in een meer expliciet neogotische stijl heringericht. Het tongewelf werd vervangen door een houten spitsbooggewelf en ook boven het koor werd deze spitsboogvorm voortgezet. Het gewelf wordt gedragen door gietijzeren kolommen met een octagonaal koolbladkapiteel. Gietijzeren trekankers en makelaars houden het gewelf op zijn plaats. De westelijke dakkapellen werden pas bij de hernieuwing van de kapel aangebracht. Het gaat om een perfecte imitatie van de oorspronkelijke dakkapellen aan de oostzijde. Dankzij oude foto's en oude beschrijvingen weten we dat er een neogotisch altaar stond opgesteld. De beschrijving gaat als volgt: "Ge zoudt er uw ogen op uitkijken, prachtig als het is met zijn arabesken, zijn torentjes, zijn met goud opgewerkte zuiltjes en bovenal zijn tabernakel met dubbelvleugige deur uit gedegen koper." Achter het altaar hing een roze-rood doek met lelies. Voor de rest overheerste een lichte kleur in de kapel. Donkere imitatievoegen suggereerden het gebruik van natuurstenen blokken. Ook de zuilen waren in een lichte kleur geschilderd al waren ze op borsthoogte versierd met geometrische tekeningen. De kapitelen waren waarschijnlijk gedecoreerd. Op zwart-wit foto's zijn ze donkerder van kleur. Volgens een eigentijdse beschrijving waren de kapitelen verguld. Het spitsbooggewelf was aanvankelijk gedecoreerd met een geschilderde houtimitatie. "Zo kunstig is dat gewelf geschilderd, dat iemand die geen bijzonder kenner is, zweren zou dat het uit pitchpijn is gemaakt."

Op oude foto's zijn twee deuren in de zijwanden van het koor zichtbaar. Deze twee deuren waren in dezelfde lichte kleur geschilderd. De randen van de deurpanelen werden geaccentueerd in een donkere kleur. Zoals eerder vermeld zorgden twee extra spitsboogvensters (één aan elke zijde) en een roosvenster voor extra verlichting in de kapel. De glasramen werden ontworpen en gemaakt in het atelier Dobbelaere, een Brugs atelier dat in het begin van de 20ste eeuw zowel nationaal als internationaal een grote naam was. In de archieven van het Kadoc zijn nog ontwerptekeningen beschikbaar. De kartonnen vormen op ware grootte zijn echter verloren gegaan. In de oudste fase waren de muren beschilderd in een crèmekleur met imitatievoegen. In een latere fase werd de kapel in een egale lichte kleur herschilderd. De muur rond het roosvenster werd later minstens twee maal met figuratieve voorstellingen beschilderd. Op een foto die gedateerd is in 1948 is een

voorstelling van apostelfiguren zichtbaar. Een foto die gedateerd is in 1950 toont twee engelenfiguren rond het roosvenster. De muur onder het roosvenster is zwaar aangetast door vocht. Onder het venster werd een spaanderplaat aangebracht.

Momenteel zijn alle muren van de kapel wit geschilderd. Het gewelf is in een bruine kleur geschilderd, maar niet als houtimitatie. De vloer is bekleed met een sportparketvloer. Op oude foto's is duidelijk een plankenvloer waarneembaar. Vooral ter hoogte van de dakkapellen aan de noordzijde is behoorlijk wat vochtschade.

Zowel op muren, ramen en deuren werden sonderingen uitgevoerd. Op deze manier wordt kleur en structuur van oude afwerkingslagen duidelijk. Gecombineerd met de informatie uit oude plannen en foto's geeft deze informatie de mogelijkheid om een geheel van restauratieopties voor te stellen.

6.1. Sondering 1

Stijl van een raamvleugel (buitenkant, gang, 1ste verdieping, Foto 110)

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	Donkerbruin	S8010-Y10R
2	Wit	
3	Wit	

6.2. Sondering 2

Vensteromlijsting (binnenkant, gang, 1ste verdieping, Foto 111).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	Lichtbruin	S3020-Y40R
2	Lichtblauw	S1010-B50G
3	Wit	

6.3. Sondering 3

Stijl van een raamvleugel (binnenkant, gang, 1ste verdieping, Foto 112)

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	Lichtbruin	S3020-Y40R
2	Lichtblauw	S1010-B50G
3	Wit	

6.4. Sondering 4

Stijl van het raamkozijn (binnenkant, gang, 1ste verdieping, Foto 113)

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	Lichtbruin	S3020-Y40R
2	Lichtblauw	S1010-B50G
3	Wit	

6.5. Sondering 5

Muur ter hoogte van de overloop van de zuidelijke trap tussen de gelijkvloerse en de eerste verdieping (Foto 114).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleisterlaag	
1	Achtergrond: crèmekleurig Imitatievoegen: bruinrood	S1020-Y20R S3050-Y30R

6.6. Sondering 6

Muur in de gang op de gelijkvloerse verdieping van de oostvleugel, raamhoogte (Foto 115).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleisterlaag	
1	Bovenaan: crèmekleurig Onderaan: okergeel	S1020-Y20R S1020-Y30R
2	Grijs	S2000N
3	Huidig lichtgrijs	

6.7. Sondering 7

Muur in de gang op de gelijkvloerse verdieping van de oostvleugel, plinthoogte (Foto 116).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleister	
1	Bruin	S5020-Y20R
2	Imitatiehout	Verschillende tinten bruin
3	Bruin	S4040-Y40R
4	Wit, blauw en groen	
5	Grijsbruin	S4020-Y30R

6.8. Sondering 8

Refter, noordelijke muur (Foto 117).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleisterlaag	
1	Beige	S2010-Y30R
2	Licht bruin	S3020-Y30R
3	Licht blauw	S2005-Y10R
4	Licht roze	S1005-Y50R
5	Geel	S0570-Y

6.9. Sondering 9

Refter, noordelijke muur, plintlijst (Foto 118).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	Grijsgroen	S3010-Y10R
2	Licht roze	S0505-Y50R
3	Donkerbruin	S6030-Y10R
4	Lichtgroen	S1005-G50Y
5	Gebroken wit	S0502-G
6	Geel	S0570-Y

6.10. Sondering 10

Kapel, oostelijke muur (Foto 119).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleister	
1	Crèmekleurig	S1010-Y20R
2	Rode imitatievoeg	S3060-Y704
3	Beige-grijs	S2010-Y20R
4	Okergeel	S2020-Y30R
5	Wit	

6.11. Sondering 11

Kapel, afsluitwand Sacristie (Foto 120).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleister	
1	Achtergrond: crèmekleurig Imitatievoeg: roodbruin	S1010-Y20R S3060-Y70R
2	Beige-grijs	S2010-Y20R
3	Licht beige	S0505-Y20R
4	Wit	

6.12. Sondering 12

Kapel, zuidelijke deur naar sacristie (Foto 121).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	crèmekleurig	S2020-Y30R
2	Huidig wit	S0505-Y20R

6.13. Sondering 13

Kapel, zuil (Foto 122).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleisterlaag	
1	Achtergrond: crèmekleurig Tekening: roodbruin	S1010-Y20R S3560-Y80R
2	Okergeel	S1010-Y30R
3	Licht okergeel	S0505-Y20R
4	Wit	
5	Wit	

Sondering 14 (Kapel, muur ter hoogte van het roosvenster)

Oude foto's tonen aan dat de muur rond het roosvenster aanvankelijk, net als de rest van de kapel, in een crèmekleur met imitatievoeg was geschilderd. Later werd deze muur minstens twee maal met figuratieve voorstellingen beschilderd. Momenteel is een deel van de muur afgedekt met een spaanderplaat. Deze werden verwijderd en hieronder bevond zich

metalen panelen met een tegelmotief met lelies. Dankzij de datering van de foto's is het zeker dat deze panelen na 1950 zijn aangebracht. Aan de zijkant van het roosvensters werden nog delen van een tekening met rankmotieven gevonden. Deze tekening lijkt een soort krijttekening te zijn en is zeer fragiel. Ook de achtergrond waarop de tekening is aangebracht lijkt met hetzelfde materiaal te zijn aangebracht. Hieronder werden sporen van oude imitatievoegen aangebracht. Dit doet vermoeden dat de oudere figuratieve tekeningen verwijderd werden. Van de tekening met rankmotieven zijn geen oude foto's bewaard wat. Het pleisterwerk rond het roosvenster vertoont veel vochtschade waardoor het op een aantal plaatsen verpoederd is.

6.14. Sondering 15

Klaslokaal, muur (Foto 125).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleister	
1	Crèmekleurig	S1010-Y10R
2	Okergeel	S2020-Y20R
3	Wit	
4	Lichtblauw	S1005B

6.15. Sondering 16

Klaslokaal, muur onder plintlijst (Foto 126).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleister	
1	Houtimitatie	S6030-Y20R
2	Beige	S3020-Y10R
3	Lichtblauw	S1005-B

6.16. Sondering 17

Klaslokaal, plintlijst (Foto 127).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Hout	
1	Bruin	S5040-Y60R
2	Turkoois	S2030-B50G
3	Wit	
4	Crèmekleurig	S1010-Y10R
5	Huidig lichtblauw	S1005-B

6.17. Sondering 18

Beploistering kinderalk (Foto 128).

Laag	Beschrijving	NCS-waarde
0	Pleister	
1	Crèmekleurig	S1010-Y40R
2	Okergeel	S3020-Y50R
3	Gebroken wit	S0505-Y
4	Wit	

Sondering 1 op de buitenkant van een raam toonde restanten van een beitslaag. Ook op oude foto's is duidelijk te zien dat de ramen aan de buitenkant een donkere kleur hebben. De binnenkanten van de vensteromlijstingen zijn op oude zwartwit foto's grijs weergegeven. Sonderingen op zowel een raamvleugel, een dagkant van een kozijn, als een kozijn zelf, hebben een lichtbruine verflaag aan het licht gebracht (sondering 2 tot 4). In de gangen bleek de eerste verflaag boven de plint een okergele kleur te hebben. De imitatievoegen die op sommige foto's zichtbaar zijn, zijn ter hoogte van de zuidelijke trap teruggevonden. De plint van de gelijkvloerse gang van de oostvleugel was oorspronkelijk in een bruine kleur geschilderd. Ook de klaslokalen waren oorspronkelijk in een soortgelijk okergeel geschilderd. De plintlijst en de plint werden in een donkere kleur geschilderd. Ook in de kapel werden soortgelijke kleuren teruggevonden. De imitatievoegen hadden hier een roodbruine kleur. De sjabloontekeningen op kolommen werden in dezelfde rode kleur geschilderd. In de kapel werd duidelijk met een olieverf gewerkt. In de andere ruimtes gaat het om een kalkverf. De moerbalken en de kinderalken waren aanvankelijk in het eerder vermelde okergeel geschilderd.¹⁶

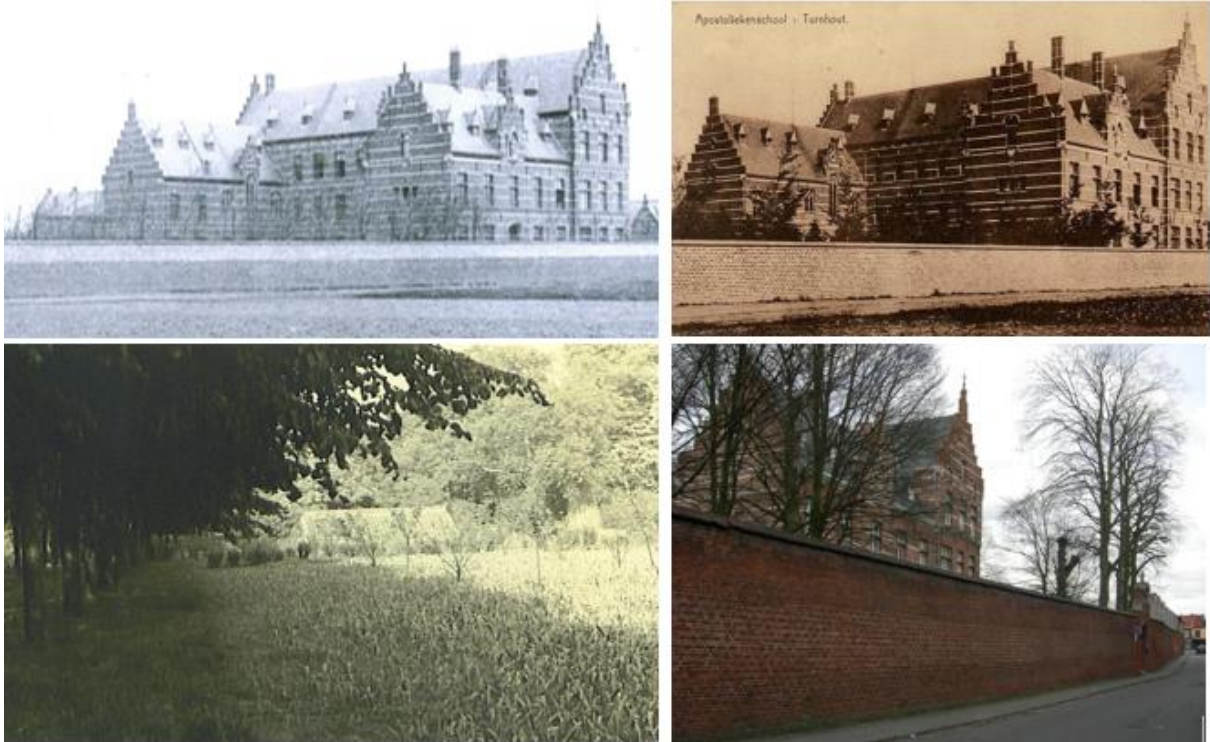
¹⁶ Voor een uitgebreid fotografisch verslag wordt verwezen naar de bouwhistorische en het materiaal technisch verslag van Studiebureau Monumentenzorg.

03.03

DIAGNOSENOTA – INHOUDELIJKE EVALUATIE

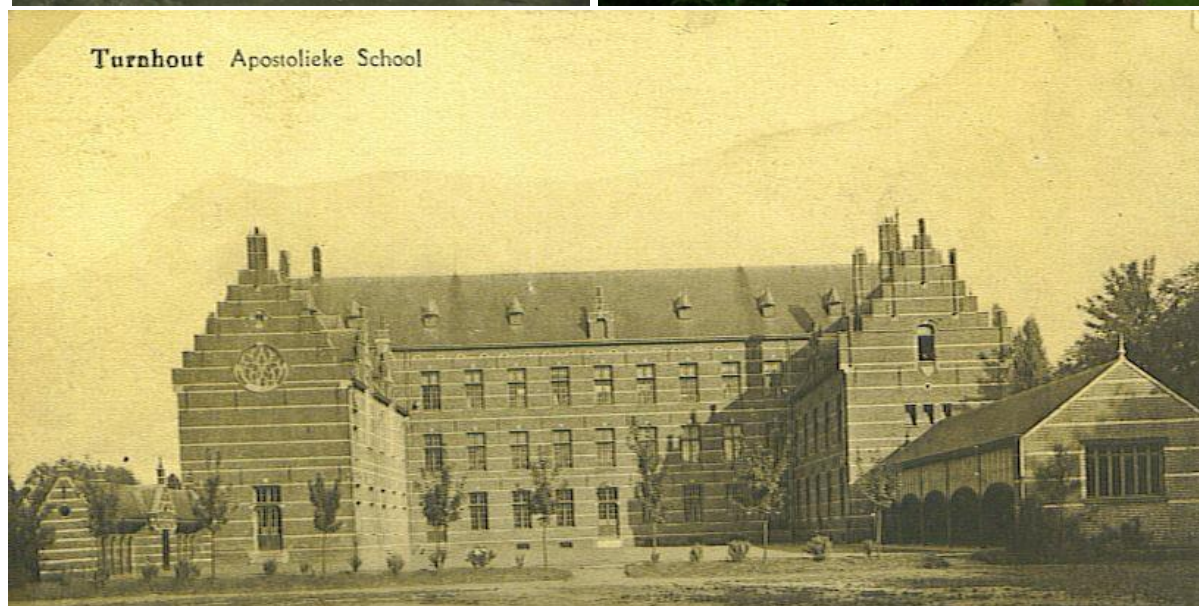
03.03.01

OMMUURDE TUIN

De oude foto's tonen het alleenstaande gebouw in een omringde idyllische tuin in een quasi landelijke omgeving. Het verduidelijkt hoe beangstigend snel de stad Turnhout in het begin van de 20ste eeuw is uitgebreid en verstedelijkt binnen de huidige ring. Ook al betreft dit dossier enkel "het instituut" en de bijhorende ommuring: het belang van het resterende groen is niet alleen op zich belangrijk maar tevens als "achtergrond" bij de school. Door de talrijke recentere schoolgebouwen tegen en naast het monument is de oorspronkelijke omkadering in grote mate verstoord. De akkers van vroeger zijn ondertussen vervangen door woonwijken. De tuin en de muur langs de straatzijde zijn in dat verband erg belangrijk. De tuin was vroeger enkel bedoeld voor intern gebruik: dit blijkt duidelijk uit het hekken dat vroeger het toegangspad afzoomde, tussen het inkompoortje van de muur en de hoofdingang van de school. Bij dit tuindeel is het makkelijk om het gesloten te houden t.o.v. de rest van het domein dat in de onmiddellijke omgeving van de school meer en meer verhard of bestraat werd.

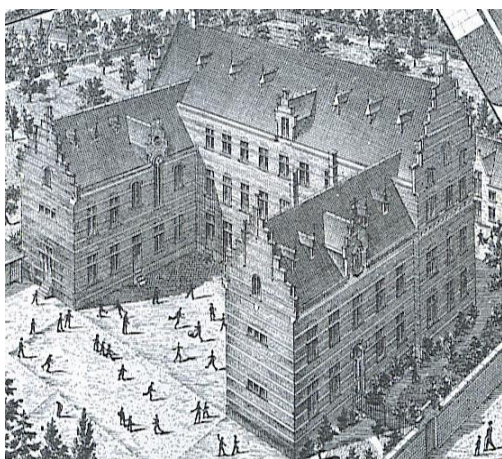

Het oorspronkelijk volume is nog integraal aanwezig. De enkele uitbouwen van dit volume betreft de storende dakuitbouwen tussen de schouwen en dakkapellen van de oostelijke buitengevel en de (ondertussen reeds verwijderde) kleine uitbouw rond de buitentrap tegen de oostgevel naar de kelder met de mazouttank.

Wat betreft de latere aanbouwen aan de westgevel, is het betreurenswaardig dat de oorspronkelijke overdekte speelplaats en het sanitair paviljoen verdwenen zijn. Maar dat zijn nu eenmaal onomkeerbare ingrepen. Maar even betreurenswaardig is de wijze waarop de vervangende constructies aansluiten op het gebouw. De verdwenen uitbreidingen stonden eveneens vlak naast maar weliswaar los van het hoofdgebouw. Deze tussenafstand werd spijtig genoeg niet gerespecteerd bij de latere aanbouwen en evenmin werd er getracht in het actuele renovatie-dossier van deze bijgebouwen om dit te corrigeren. Hetzelfde kan gezegd worden van de laatste schoolaanbouw tegen de oostelijke buitengevel van de oostvleugel. Deze werd koudweg tegen de gevel geplaatst en kan moeilijk als een verrijking of aanvulling beschouwd worden van het bestaand gebouw. Gelukkig heeft men dit nog relatief omkeerbaar en behoedzaam gedaan: zelfs de opening van het monumentaal raam van de traphal werd behouden en ingevuld met een binnendeur.

03.03.03 DE HIËRARCHISCHE OPBOUW

De opbouw wordt gekenmerkt door de 3-delige U-vorm als functionele opdeling. Hierbij is de oostelijke vleugel het hoofdcorpus van het complex en bevatte deze oorspronkelijk de meeste utilitaire functies zoals de refter en eetkamers, keukens, studiezalen en klassen en een slaapzaal op de tweede verdieping. De zuidelijke zijvleugel was voor lesgevers en directie en bevatte verder slaapkamers voor de inwonende jezuïeten. Allicht bij gebrek aan plaats werd dit afgesloten deel op de eerste verdieping doorgetrokken tot in de hoektravee van de oostvleugel. Op de "mansarde" - verdieping bevond zich een 'museum' met al de souvenirs van de over de hele wereld verspreide missionarissen. De noordelijke vleugel bevatte de kapel en een overdekte speelzaal (huidige refter). Zelfs nadat het internaat werd omgebouwd tot school werd deze opdeling grotendeels behouden: men is wel altijd de oostelijke vleugel als de vleugel voor de leerlingen

blijven behouden, allicht omdat deze het meest geschikt was om op te delen in grote klassen. De enige verstoring van dit schema is de conciërgewoning omdat deze functie vreemd en oneigen is aan het gebouw en tot op vandaag een heel fragment van het gebouw "ontoegankelijk" maakt.

Het functioneel onderscheid blijft tot op vandaag afleesbaar aan:

- de afmetingen van de lokalen:
 - De zuidvleugel en de zuidelijke hoek van de oostvleugel hebben enkel kamers waarvan de dragende muren doorlopen tot op de eerste verdieping.
 - De oost- en noordvleugel bevatten voornamelijk zalen en grote klassen.
- De afwerking van de representatieve zuidvleugel, zowel de gevel als het interieur, was aanvankelijk iets rijkelijker.
- De schouwen:
 - in de zuidvleugel kon elke kamer individueel verwarmd worden en heeft elke kamer centraal een schouwmantel die tot aan de zoldervloer geschoord wordt door de massieve tussenmuren.
 - In de oostvleugel waren er geen tussenmuren omwille van de grote zalen en werden de schouwen dan maar langs de buitenzijde tegen de buitengevel geplaatst zonder binnenaafwerking: men moest hier met kachelpijpen aansluiten op het schouwmassief.

In de bouwhistorische nota werd reeds duidelijk gemaakt dat de oorspronkelijke planindeling vrij goed bewaard werd. Men kan niet beweren dat de ruimtelijke opbouw nog volledig intact is, maar het is wél nog duidelijk afleesbaar.

De meest opvallende aanpassingen zijn:

- De grote refter en studiezaal werden elk met één bijkomende tussenmuur opgedeeld in telkens twee klassen. Deze toevoeging is overigens ook afleesbaar aan de plafondstructuur: vlak naast de muur ligt er een moerbalk. Omdat de oorspronkelijke dragende muren effectief de vloerbalken dragen, zal men daar nooit een balkprofilering boven de muur terugvinden, zelfs geen lichter strijkhout vlak naast de muur.
- De grote slaapzaal werd met lichte scheidingswanden onderverdeeld en er werd hier, net als op de onderliggende verdiepingen, een gang gevormd. Het verschil met deze bestaande gangen blijkt duidelijk uit het ontbreken van uitgewerkte consoles op de gangmuur en het feit dat het om een lichte wand gaat.
- In de zuidelijke hoek van de oostgevel werd op de eerste verdieping de tussenmuur quasi volledig verwijderd en zijn de twee aparte kamers omgevormd tot één grote klas.
- In de zuidvleugel werden op de begane grond twee salons verkleind ten koste van een interne gang van de conciërgewoning. Men heeft hiervoor de oorspronkelijke tussenmuur geperforeerd.
- In de vroegere bibliotheek en linnenkamer (naast de hoofdtrap) werd een liftkoker ingeplant. Op het gelijkvloers verdween om dezelfde reden dit deel van de badenzaal.
- De sacristie op het noordelijke uiteinde van de oostvleugel werd, naar analogie met de reeds bestaande "waterplaats" op de andere verdiepingen, omgebouwd tot een sanitaire cel, in combinatie met een doorgang naar de achterliggende aanbouw.
- Het sanitair van de zuidvleugel werd intern herschikt. De oorspronkelijke indeling met drie toiletten is nog merkbaar aan de drie smalle buitenramen op de 1ste verdieping. Op het gelijkvloers werden deze gedicht bij de aanbouw van de turnzaal.
- De zolderverdieping van de oostvleugel werd volledig omgebouwd tot klassenvleugel.
- Uiteraard volstonden de bestaande dakkapellen niet en dus werd de oostzijde van het dak er over de volledige lengte van de gevel uitgebouwd. Dit gebeurde ten koste van de tussenliggende kleine dakkapellen (waarvan de sporen nog zichtbaar zijn in de dakstructuur op de hoger liggende vlieringzolder).
- Om de verdieping langs twee zijden te ontsluiten werd een tweedelige trap voorzien op het uiteinde van de zuidzijde, die vlak voor het buitenraam werd ingepast. Men heeft overigens het tussenbordes netjes gepositioneerd i.f.v. de natuurstenen moneelbalk van het raam.

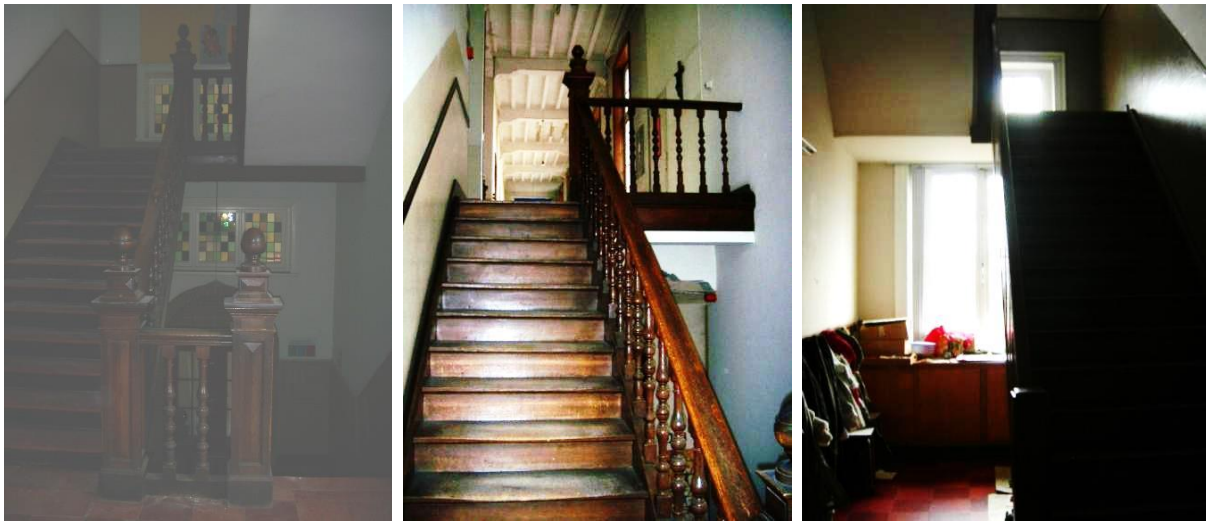
Het uittreksel uit de gravure van Giele duidt op het belang van de gangen in dit gebouw. Blijkbaar werden zij toen al, samen met de kapel, als de belangrijkste interne modaliteiten van het gebouw inzake licht en lucht beschouwd. Wat eveneens uit deze schets blijkt is het eindperspectief: de gang liep toen letterlijk door tot in de tuinaanleg. Dit perspectief kan men vandaag overigens perfect reconstrueren, zelfs wat betreft het tuinpad, ook al zal het eindpunt wel niet meer zo ver en zo open eindigen. Het is dus belangrijk om de gangen niet louter te zien als circulatiestroken: ze fungeren intern als visuele aders en ze openden het gebouw naar zijn omgeving toe via de talrijke ramen. Vooral de ramen en deur op de uiteinden van de hoofdgang (deze van de hoofdvleugel) en de ramen in de traphallen waren bij wijze van spreken dé ogen van het gebouw

naar de tuin en de omgeving buiten de muur. Men vond dit zicht ogenschijnlijk belangrijk genoeg om de strikt symmetrische gevelordonnantie van de kopse gevels van de oostvleugel aan te passen door enkel de gangramen te verbreden tot een 3-delig raam, in tegenstelling tot al de andere tweedelige ramen in deze gevels.

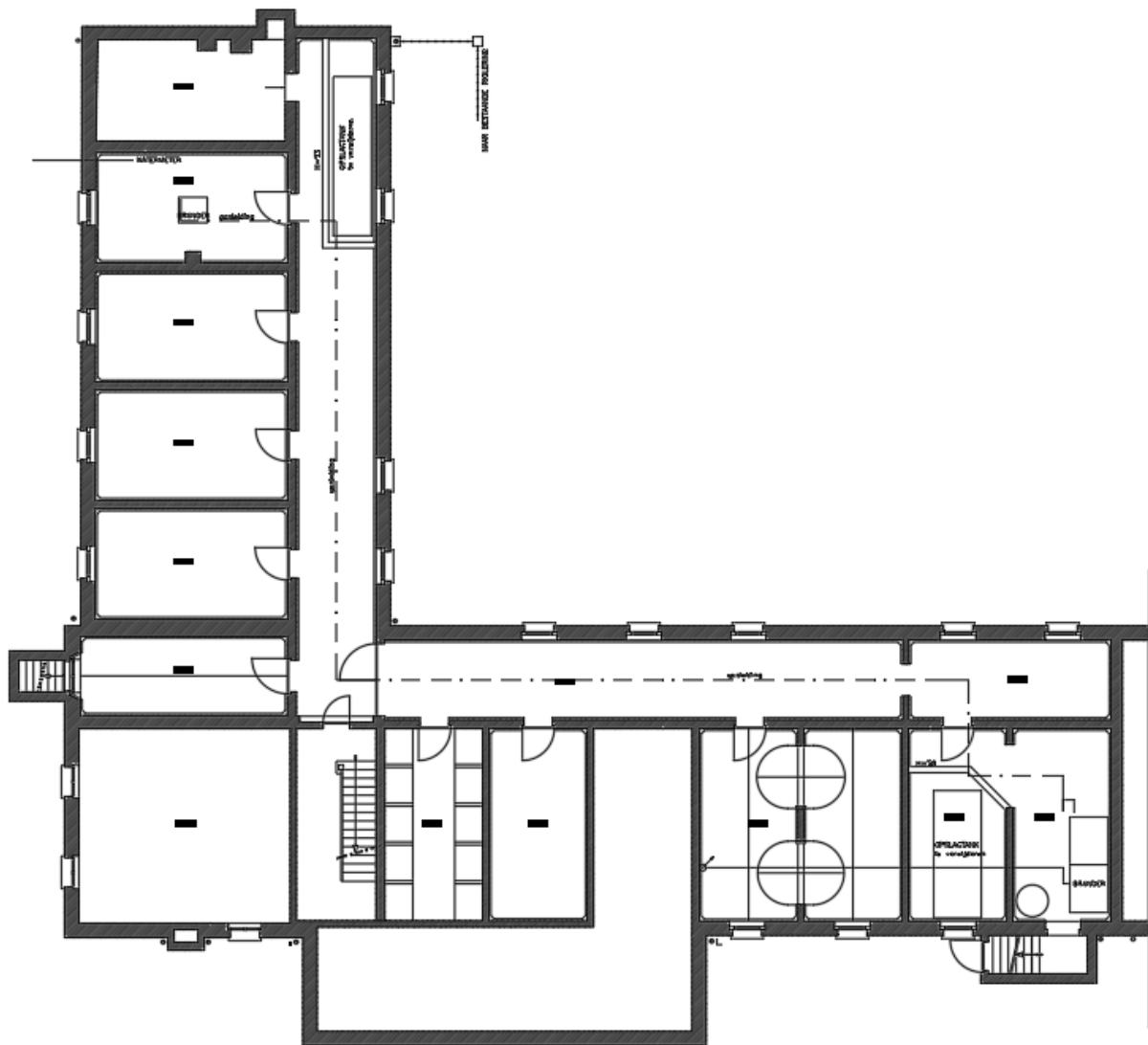

Er is een duidelijk functioneel en hiërarchisch onderscheid tussen de drie bestaande houten trappen:

- De brede trap in de oostvleugel, haaks geënt op de hoofdgang en tegenover de kapel, is dé hoofdtrap: hij loopt als enige door van het gelijkvloers tot op de zolderverdieping en is steeds de trap geweest voor de leerlingen.
- De smallere trap op de overlapping van oost- en zuidvleugel was gereserveerd voor de leraars en loopt dan ook maar door tot op de eerste verdieping tot aan de slaapkamers van de jezuïeten. Deze trap ligt in lijn met de dwarse gang van de zuidvleugel en vormt zo een ruimtelijk scharnierpunt tussen beide vleugels op de twee onderste bouwlagen.
- De ingesloten driedelige trap tussen 1ste en 2de verdieping moet beschouwd worden als een "by-pass" tussen de leraarsvleugel en de tweede verdieping. Het zou eenvoudiger geweest zijn om de tweede trap door te trekken maar men kon moeilijk de grote slaapzaal onderbreken. De trap was om redenen van toezicht de kortste weg tussen de leraarsvleugel en de slaapzaal op de tweede verdieping. Hij leidde tevens naar het museum dat anders enkel bereikbaar zou zijn via de slaapzaal van de leerlingen.

Een ander aandachtspunt is de openheid tussen de trappen en de gangen. Dit lijkt heel natuurlijk en logisch maar is vandaag om brandtechnische redenen niet meer zo evident. Nochtans moet deze onderlinge openheid in de toekomst zo maximaal mogelijk gerespecteerd worden.

De besproken planindeling werd uitgewerkt met massieve dragende metselwerkmuren en een raster van houten moerbalken en kepervloeren. Deze structuur is nog volledig aanwezig. Enkel in het hoeklokaal 1.10 heeft men de tussenmuur volledig verwijderd op een kolomstijl na. In de zuidvleugel betreft het kleine overspanningen en dragen de muren de vloervelden zonder het gebruik van hoofdbalken, met uitzondering van de gang waar men dezelfde decoratief geprononceerde balken heeft gebruikt als in de andere gangen. Dit om de buitengevels met behulp van gevelankers intern te kunnen verbinden met de dwarse binnenmuren. In de oostvleugel werd de gangmuur als drager gebruikt op de twee onderste bouwlagen terwijl men deze in de vroegere slaapzaal moest weglaten en heeft gekozen voor balken in één gewaagde overspanning tussen de twee buitengevels. In de noordvleugel heeft men dit blijkbaar niet aangedurfd en werd in de refter gekozen voor bijkomende gietijzeren kolommetjes. Het is mogelijk dat deze werden bijgeplaatst bij de verbouwing van de kapel toen men daar gietijzeren kolommen heeft geplaatst (of verplaatst?) ter ondersteuning van het neogotisch gewelf. De extra puntlast op deze balken van 9m was niet haalbaar zonder bijkomende ondersteuning van de vloerbalken boven de refter.

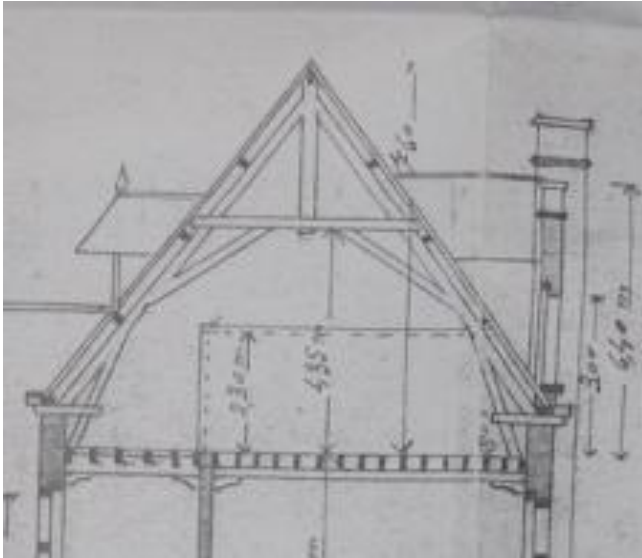
KELDERPLAN
school 1/100

Slechts twee derde van het U-vormig gebouw werd onderkelderd. Hiervoor werden bakstenen draagmuren gebruikt die onderaan verzwaaard werden en tot op die hoogte werden gecementeerd als bekuijing. Boven deze plinten loopt het muurvlak over in fraai gemetste en opgevoegde massieve korfboogvormige gewelven. De gang van de bovenbouw werd doorgetrokken in de kelder en deze werd in de langse richting voorzien van een gewelf. De nevenliggende kamers werden elk afzonderlijk overwelfd, met uitzondering van enkele lokalen in de oostvleugel waar telkens twee kelders onderling geopend t.o.v. liggen mekaar met gebruik van tegengewelven. De tussenmuur werd hier gereduceerd een soort rechthoekige tussenzuil. De kelders worden verlucht en verlicht door de gevelramen die werden ingepast onder de andere raamrijen. De vloeren zijn voorzien in vlak gelegde baksteen. In een aantal kelders werden de stapelrekken uitgemetst met halfsteense tussenmuurtjes en gewelfde schabben.

De voorraadkelders zijn nog steeds voorzien van de gebruikelijke latwerk- deuren. De kelder was enkel toegankelijk via een gemetste binnentrap (onder de secundaire trap van de oostvleugel) en een buitentrap, afgedekt met een stoepdeksel, langs de zuidgevel voor de rechtstreekse aanvoer van kolen, aardappelen, enz. Later werd er een nieuwe buitentrap bij voorzien naar de mazoutkelder, die voorzien werd van een bovengrondse uitbouw die eerder brutaal tegen de gevel werd aangeplakt. In het grondplan zitten twee blinde vlekken: in de zuidvleugel ligt er in de laatste travée een “beirput”, logisch onder de bovenliggende toiletten. En onder het vroegere “waschhuis” in de oostgevel ligt een “regenput”. Het is niet duidelijk of deze laatste ook doorloopt onder de uitbouw.

De dakvlakken worden samengesteld uit een houten bebording (brede pitchpine planken) op grenen kepers en op gordingen die worden ondersteund door klassieke dakspanten. De spanten op de oostelijke en zuidelijke vleugels werden logischerwijs ingeplant op het ritme van de moerbalken van de zoldervloer. De spantbenen lopen in één rechte lijn door van de muuraanzet tot in de nok. Ze worden tot aan de onderste gording versterkt met een "kreupele stijl". De spanten hebben slechts één (vrij hoog geplaatste) trekker (een kleine "hanebalk").

Boven de kapel werd door het ontbreken van moerbalken (omwille van het neo-gotische gewelf) op deze plaats een opgehangen stalen spanstang voorzien.

Eigenlijk zijn er geen zolders meer in het gebouw:

- in de noordelijke vleugel wordt deze opgevuld tot aan de hoogste hanebalk door de houten bepleisterde spitsboogvormige gewelfstructuur.
- in de zuidelijke vleugel werd de zolder ingepalmd als een volwaardige "mansarde"-verdieping. De spanten en trekkers zijn niet zichtbaar door de bepleistering op latwerk die er onder werd aangebracht. Het horizontaal deel van het plafond is vandaag overigens enkel zichtbaar door de gaten in een later aangebracht verlaagd plafond. De inplanting van het latere plafond werd gehinderd door de typische neogotische dakkapellen, waar men dan maar noodgedwongen uitsparingen moest voor laten.
- In de oostelijke vleugel heeft men de oorspronkelijke zolder ingepalmd tot aan de onderste hanebalken. De spanten werden op de 3de verdieping ingepakt met een houten triplex-beplating. Het horizontaal plafond van die verdieping werd opgehangen aan de trekkers. Vlak erboven werd een planken loopbrug voorzien om de resterend vlieringzolder nog toegankelijk te houden. Het traject van de loopbrug wordt door de bovenste trekbalken gehinderd. Hier werden de dakkapellen helemaal genegeerd: de luiken zijn enkel "bereikbaar" via de vlieringzolder.

De opbouw en materiaalkeuze van de gevels werd uitgebreid en grondig beschreven in de bouwhistorische nota. De verdwenen, d.w.z. door recente aanbouwen ingepakte, geveldelen werden reeds behandeld in paragraaf 2. De neotraditionele stijl is hier in al zijn klassieke facetten uitgewerkt en alle onderdelen zijn nog volledig intact: gevelordonnantie, buitenschrijnwerk, kroonlijstgoten, speklagen, monumentale dakkapellen met trapgevels in metselwerk en verticale accenten op de horizontaal gelaagde vleugelmassa's, afgewisseld met de beluikte kleine dakkapellen. Enkel de trappen van de noordelijke gevelbekroning van de oostelijke vleugel werden afgeschuind bij een vroegere onderhoudsoperatie. Om budgettaire redenen werden hier en daar toegevingen gedaan op het klassiek materiaalgebruik en type-detaillering zonder dat dit echter al te zichtbaar mocht zijn -:

- er werd afgestapt van het gebruik van echte natuursteen voor de speklagen
- de kruisramen hebben geen verticale natuurstenen stijlen meer
- niet alle buitendeuren hebben een trappenpartij in blauwe hardsteen

Eigenlijk werden de type-details van deze neostijl het handelsmerk van architect Taeymans. Door het systematisch herhalen van standaarddetails, vooral voor de ramen, wordt dit volgens hedendaagse normen haast een soort van 'projectarchitectuur'.

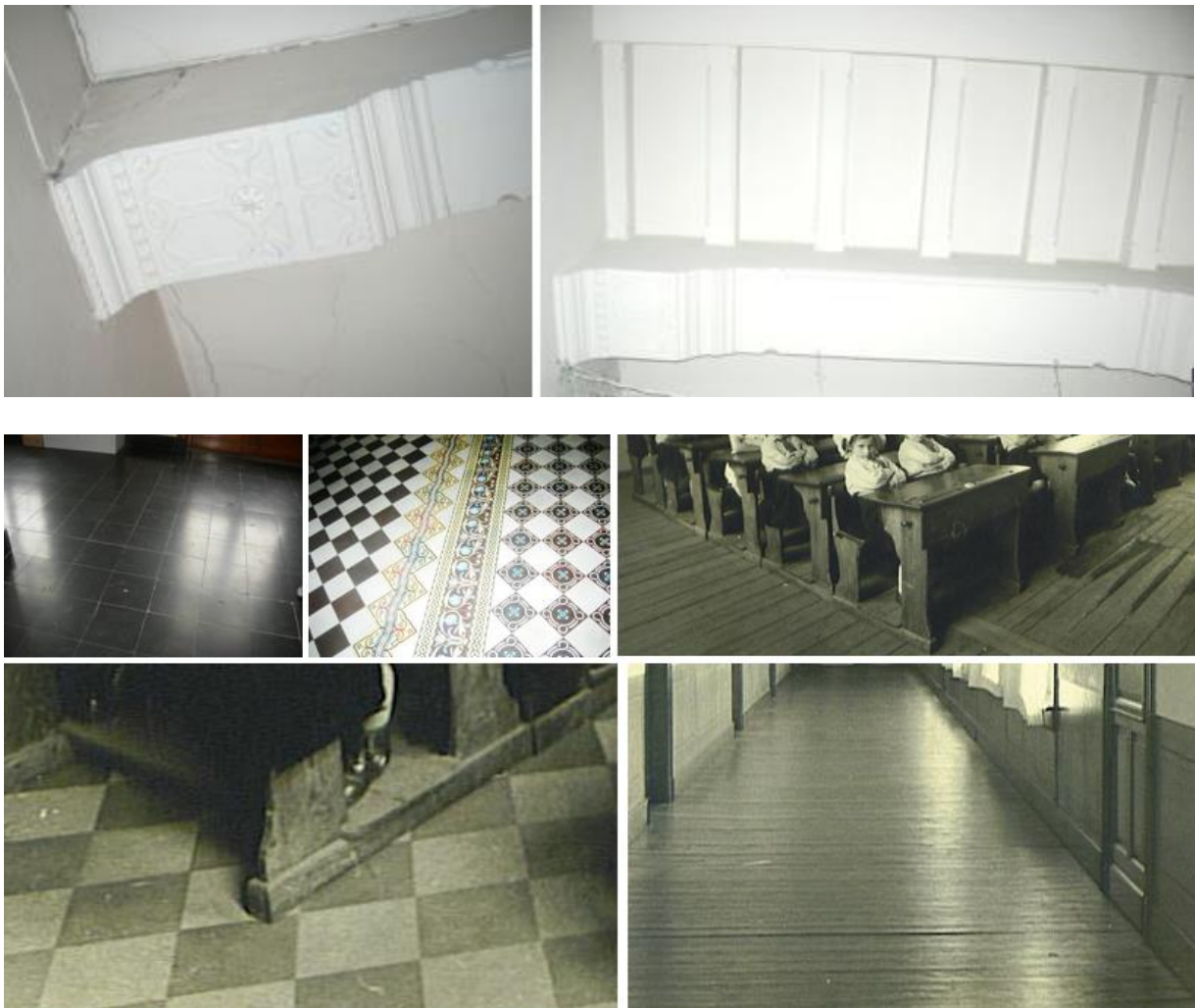

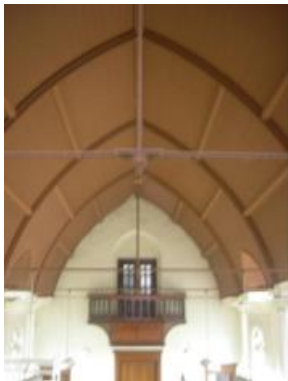
Eigenlijk is de volledige interieur-aankleding nog aanwezig, ook al werd ze hier en daar overlapt of deels vervangen:

- De natuurstenen vloeren en dito plinten in de gangen op het gelijkvloers
- De dambord-vloer met 2-kleurige cementtegels in de klassen van het gelijkvloers
- De vloer met decoratieve cementtegels in de refter
- De plankenvloer op de verdiepingen
- Al de oorspronkelijke binnendeuren, van zolder tot kelder. De beglazing werd plaatselijk vervangen en de oppervlakteafwerking soms gewijzigd (geverfd i.p.v. gebeitst)
- De vlakke stucplafonds in de klassen zijn nog zichtbaar of verstoep boven latere verlaagde plafonds.
- Het stucwerk van de balkkoppen
- De witgepleisterde en geprofileerde kinderbalken in de gangen
- Het gepleisterde en met houtimitatie beschilderde gewelf van de kapel

Volgende elementen zijn verdwenen:

- De aankleding van de oorspronkelijke sanitaire lokalen en dienstlokalen (toiletten, keuken,...)
- Het altaar van de kapel
- De plankenvloer van de kapel
- Cementtegelvloeren in het huidige leraarslokaal

03.03.12

DE KLEUREN

Uit de sonderingen en bijhorende nota van Studiebureau Monumentenzorg blijkt dat alle oorspronkelijke kleuren, tekeningen en afwerkingen gekend zijn en dat overal het oorspronkelijk kleurenpallet zou kunnen gereconstrueerd worden, tot zelfs de simili-voeg beschildering van kapel en gangen en trap van de zuidelijke vleugel.

03.03.13

DE TECHNIEKEN

De meeste elektrische bekabeling of bedrading ligt in opbouw en werd uitgevoerd in mede geschilderde stalen buizen. De actuele pendelarmaturen zijn uitgerust met naakte TL-buislampen. De gietijzeren radiatoren zijn nog aanwezig. De sanitaire installatie is recent.

03.03.14

DE BUITENAANLEG

De speelplaats was oorspronkelijk bestraat met bakstenen klinkers. Deze werden later vervangen door betondallen. De oorspronkelijke luifel werd afgebroken bij de bouw van de turnzaal en vervangen door een storende luifel tegen de noordelijke vleugel, samengesteld uit groen geschilderde stalen kolommen, liggers en kunststofbeplating. De speelplaats was vroeger met een haag omheind. Deze is vandaag vervangen door de nieuwe aanbouwen en een stalen hekwerk.

Er werd reeds een gedetailleerde stabiliteitsstudie opgemaakt door Triconsult vóór de start van de restauratiewerken.

Een eerste luik dat deel uitmaakt van deze stabiliteitsstudie is een resistografisch onderzoek. Er werd een resistografisch onderzoek van de houten structuren uitgevoerd, waarbij de koppen van de moerbalken onderzocht werden. Daaruit bleek dat de meeste moerbalken structureel in orde zijn.

Het tweede luik betreft een nacalculatie van het draagvermogen en de brandweerstand van de structurele elementen. Wat betreft het draagvermogen worden twee factoren gecontroleerd:

- De intrinsieke sterkte – is een balk sterk genoeg voor de vereiste belasting? Kan de balk breken?
- De doorbuiging – zelfs indien de balk niet zou breken, kan hij wel doorbuigen. Deze doorbuiging is niet noodzakelijk een gevaar of een nadeel, zolang deze maar binnen de normen blijft. Een te grote doorbuiging zou er namelijk voor zorgen dat de bepleistering los komt van kinder- en moerbalken, waardoor een interventie om veiligheidsredenen nodig is. Te grote doorbuigingen zijn ook onpraktisch: deuren sluiten niet goed aan op de vloeren, meubelen staan scheef, ...

BRANDWEERSTAND

Kinderbalken

De brandweerstand van de kinderbalken bleek te voldoen omwille van de dikke omhullende pleisterlagen.

Moerbalken

Ook de moerbalken bleken te voldoen aan de opgelegde normen voor de brandweerstand omwille van de grotere secties en de dikke pleisterlagen.

Trappen

De brandweerstand van de trappen bleek niet voldoende te zijn.

DRAAGVERMOGEN

Kinderbalken

De kinderbalken bleken na onderzoek over voldoende sterkte te beschikken.

Moerbalken

De moerbalken boven het gelijkvloers waren voldoende sterk. Bij de moerbalken boven de eerste verdieping lopen de spanningen weliswaar hoog op, maar ze blijken over voldoende sterkte te beschikken.

De moerbalken boven de tweede verdieping bleken niet voldoende sterk te zijn.

Trappen

De trappen beschikten over voldoende sterkte.

DOORBUIGING

Kinderbalken

De doorbuiging van de kinderbalken was te groot waardoor scheuren en leemtes in de bepleistering ontstaan.

Moerbalken

De doorbuiging van de moerbalken op het gelijkvloers bleek binnen de perken te blijven. De moerbalken boven de eerste en tweede verdieping buigen echter te hard door.

Trappen

De doorbuiging was te groot bij de trappen. Dit veroorzaakt trillingen en het bewegen van de trappen.

Het grootste probleem situeert zich met andere woorden in de doorbuiging van de structurele elementen. Deze doorbuiging veroorzaakt de scheuren en leemtes in de bepleistering.

Natuurleien en ingewerkte loden/zinken slabben

De leien zijn licht poreus en klinken niet meer helder bij beklopping. Ze werden bevestigd met koperen haken, nochtans komen ze stilaan los te zitten. De haken buigen om, breken af, ... Het dakvlak is enkele jaren geleden nog gecontroleerd en hersteld, maar het aantal leien dat ondertussen reeds opnieuw gelost is, is verontrustend.

Op het oostelijke dakvlak van vleugel B werden andere leien gebruikt met lichtroze schijn ('rose de Fumay'). Deze leien zijn niet meer verkrijgbaar, tenzij als recuperatiemateriaal. Ze komen ook op de meeste dakkapellen voor. Het meest noordelijke deel van de oostvleugel is met blauwgrijze leien vernieuwd en is nog in goede staat.

De nokken werden vernieuwd en zijn verankerd met roestvrijstalen beugels. Het rapport van monumentenwacht maakt melding van vastzetting met gewone ijzeren schroeven of nagels (er wordt roestvorming gesignaleerd).

De ingewerkte loden slabben ter hoogte van de dakkapellen en opgaand metselwerk van schouwen zijn slordig geplaatst en het lood kan op termijn loskomen. In de meeste gevallen zitten er ofwel geen krammen in, ofwel geen kit. De combinatie van beide, zoals het hoort, komt maar plaatselijk voor.

Boven de kapel werd op de nok een klokkenstoel uitgebouwd. Aan de zijanten zitten nog eternitleien. De zinken nok is versleten en de gegalvaniseerde nokbeugels zijn roestig.

De zinken verluchtingspijp boven de museumzolder is versleten, de zink is verschaald.

Ladderhaken

De ladderhaken ontbreken nog op de daken van de noordelijke en de oostelijke vleugel. Het dak van de zuidelijke vleugel werd in een eerste fase reeds gerestaureerd, waardoor er reeds ladderhaken geplaatst werden. Ladderhaken zijn een onmisbaar attribuut voor een essentieel en veilig onderhoud van de daken op lange termijn.

Goten

De zinken goten werden bij de laatste renovatie reeds vervangen en zijn nog in goede staat. Er werd door monumentenwacht echter wel vastgesteld dat de extra gootrand op de rand van de kroonlijstgoot niet goed werd bevestigd en op termijn zou kunnen loswaaien ter hoogte van de zuidzijde van de noordvleugel (zijde speelplaats).

De loden kilgoten zijn nog in goede staat, met uitzondering van de zinken kilgoten tussen het dak van de oostelijke schoolaanbouw en het bestaande dak. De aansluitingen van de goten tegen het parament zijn op sommige plaatsen slecht uitgevoerd: er ontbreken ingewerkte loden slabben.

Het rapport van monumentenwacht meldt een perforatie in de kilgoot aan de noordzijde van de noordvleugel (aansluiting met het dak van de oostvleugel).

De goten van de zinken daken op de aanbouwen tegen de oostelijke vleugel werden bekleed met bitumen.

Regenwaterafvoeren

De zinken regenafvoeren werden recent vernieuwd en zijn in goede staat. In de hoek van de oostgevel van de oostvleugel is er een lek of verstopte regenafvoer (van het later aangebouwde deel) die aanleiding geeft tot schade aan het parament. De regenafvoeren van de gemetste dakkapellen werden ook niet voldoende stevig vast gezet.

Op sommige plaatsen ontbreken de gietijzeren onderstukken, hetgeen voor een school nochtans aangewezen is indien men schade aan de regenwaterafvoeren wil voorkomen.

De regenafvoeren van de westzijde van het hoofddak naar de lager gelegen goten van de noord- en zuidvleugel zijn niet goed uitgevoerd: de buis hangt los of de regenafvoer komt te laag in de goot uit.

Dakornamenten

De zinken pironen zijn nog in goede staat. De vastzetting dient wel verbeterd te worden, aangezien ze nu enkel vernageld en plaatselijk opgekit werden.

Het siersmeedwerk op de oostelijke tipgevel van vleugel C vertoont roestvorming met barsten in de blauwe hardstenen deksteen tot gevolg. Het ingegoten lood sluit niet optimaal aan.

Dakkapellen

Kleine dakkapellen

Bij de kleine dakkapellen stellen zich voor de leien dezelfde problemen als op de dakvlakken. Ook de zinken kilgoten zijn hier versleten. Het beslag is in vrij goede staat, maar er is plaatselijk roestvorming waarneembaar. Het schilderwerk van de luiken is in goede staat, maar uit het rapport van monumentenwacht blijkt dat er twijfels zijn of de oudere verflagen effectief verwijderd werden. Bij een renovatie in 2006 werden de nieuwe zinken kilgoten op de bestaande geschoven. De aansluiting op de nok is daarom slordig.

Waar de kilgoten niet vernieuwd werden, is de zink in slechte staat:

- Aan de grote dakkapellen boven de kapel
- Westzijde oostvleugel: de uiterst linkse dakkapel, langs de noordzijde
- Noordzijde zuidvleugel: de uiterst rechtste dakkapel, langs de westzijde

De verluchtingsopeningen in de luiken van de dakkapellen moeten langs de binnenzijde worden afgedekt met een stevig inox gaas.

Grote stenen dakkapellen

De meeste grote dakkapellen werden voorzien van leien van het type 'rose de fumay'. Indien ze uitgevoerd werden met grijze leien, zouden zich dezelfde problemen stellen als bij de dakvlakken.

De slabben werden nogal slordig ingewerkt in het parament van de dakkapellen. Op termijn kan het lood loskomen. Meestal ontbreken de krammen of de kit. De combinatie van beide, zoals het hoort, komt zelden voor.

Het parament van de dakkapellen werd ook te hard gereinigd en staat in contrast met de overige gevels van het gebouw.

Een duivenwering zou ook systematisch voorzien moeten worden op de daken, aangezien de vogels de zolders als verzamelplaats gebruiken.

Bliksembeveiliging

Er ontbreekt een bliksembeveiliging. Het is aangewezen om het gebouw in de toekomst van een beveiliging te voorzien. In fase twee van de restauratiewerken werden voor de zuidelijke vleugel reeds voorzieningen uitgevoerd om het volledige gebouw in de toekomst van een bliksembeveiliging te voorzien.

Schouwafdekkingen

De schouwen werden met een betonplexplaat dichtgelegd. Dit is geen duurzame oplossing. Er dient een zinken afdekking voorzien te worden.

Zinken daken

De aanbouw aan de oostvleugel werd voorzien van een klassiek zinken dak met roeflatten. Het dak verkeert in slechte staat en werd reeds verschillende keren hersteld met bitumen. Dit is op termijn juist een aanleiding voor bijkomende schade door de inwerking van bitumen op zink.

Dekstenen

Het rapport van monumentenwacht maakt melding van een geërodeerd oppervlak van de dekstenen, ten gevolge van een vermoedelijke te harde gevelreiniging. Dit zal op termijn aanleiding geven tot vorstschade.

03.04.03 GEVELS

Baksteenparament

Metselwerk

De muren zijn gemetst met volle machinale Kempische baksteen. Deze zijn nog in goede staat. Er zijn hoogstens enkele punctuele ingrepen nodig ten gevolge van mechanische beschadigingen.

Voegwerk

Knipvoegen

De knipvoegen werden beperkt toegepast:

- Aan de voorgevel werden ze voor het gehele gevelvlak toegepast, behalve voor geveldelen hoger dan de druiplijst ter hoogte van de raamdorpels van de tweede verdieping.
- Aan de tuingevel werd enkel de plintstrook opgevoegd met knipvoegen.

Voor de plint werden zwarte granulaten (gemalen ovenlakken of gemalen schelpen) toegevoegd. Dit is niet bevorderlijk gebleken voor het behoud van een scherp profiel van de opgelegde voegen.

Op de hogere geveldelen zijn de knipvoegen nog in goede staat. De scherpe uitspringende rand is vaak grotendeels afgetopt, maar het voegsel heeft nog een goede hechting aan de basismassa in de voegen.

In de plintstrook is het voegwerk in slechte staat, vooral ter hoogte van de opspattende regenzone is er ook vorstschade ontstaan. Er werden hier in het verleden ook diverse herstellingen met cementmortels uitgevoerd.

Het voegwerk van de plintstroken zal systematisch vervangen moeten worden.

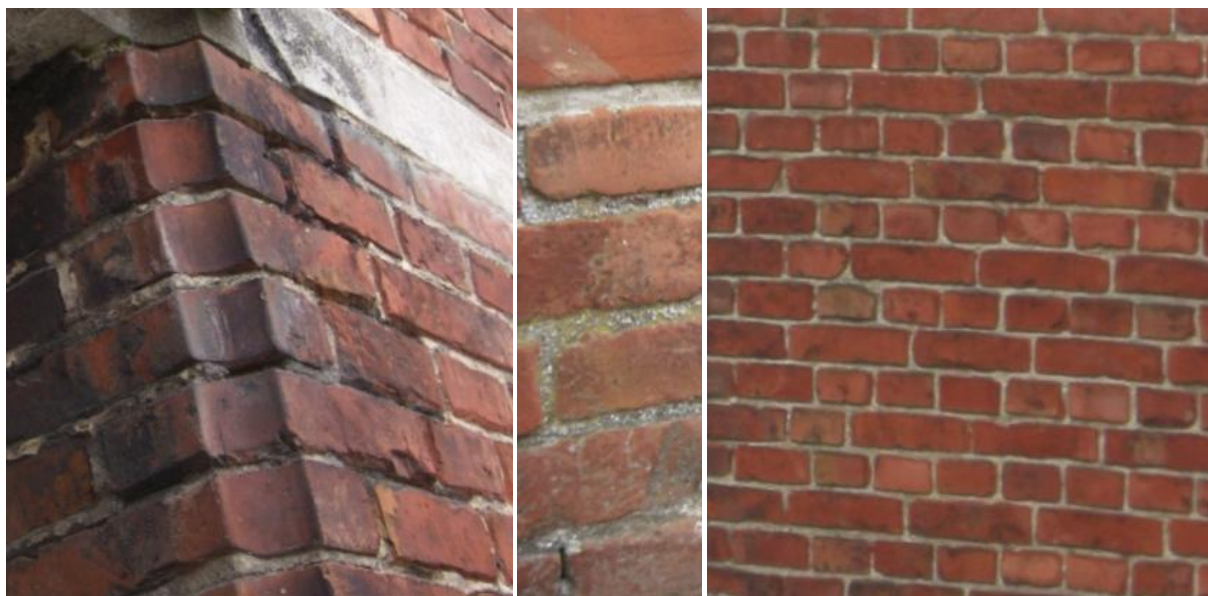
Platvol voegwerk

De andere gevels werden niet uitgevoerd met knipvoegen, maar werden platvol gevoegd en licht ingesneden. Deze fijne aflijning is door de natuurlijke erosie nauwelijks nog zichtbaar. De voegen zijn, op een aantal plaatselijke leemtes na, nog in goede staat.

De voegen van de gemetste dakkapellen en schouwen zijn bij de recente renovatiewerken te breed uitgevoerd. De mortel is ook te licht van kleur. Het is echter niet nodig om de voegen te verwijderen tenzij om strikt esthetische redenen (het metselwerk is te platvol opgevoegd en de kleur is veel te licht).

Het voegwerk op hoeken en aan de schouwranden is plaatselijk uitgeloozd.

Scheuren

Op diverse plaatsen werden diagonale scheuren vastgesteld, vooral boven de raamlateien. Deze vormen geen structurele bedreiging omdat er ook natuurstenen lateien en ontlastingsboogjes werden voorzien. De aanleiding kan zich situeren in eventuele verzwakkingen van de houten binnen lateien.

Zuidgevel van de oostgevel: boven raam van de gang op de eerste verdieping

Oostgevel van de oostvleugel: boven twee ramen van de eerste verdieping

Westgevel van de oostvleugel: eerste verdieping raam gang

De uiterst rechtste schouw tegen de oostgevel is in de hoogte gebarsten, evenwijdig met de zijrand. Dit is de enige schouw die nog effectief in gebruik is (hoofdschouw van de centrale verwarming).

Blauwe hardsteen

Er werd blauwe hardsteen gebruikt voor diverse elementen in de gevel:

- Raam- en deurdorpels
- Tussenmonelen van ramen en deuren
- Lateien van de ramen (ook bij de dakkapellen) en deuren
- Boordstenen van de uitspringende plint, met gekoofde profilering
- Geprofileerde tussenlijsten in de straatgevel van de zuidvleugel (ter hoogte van de raamdorpels van het gelijkvloers en de eerste verdieping)
- Sluitstenen
- Dekstenen
- Tussenlijsten
- Topkruis
- Wapenschild
- Gedateerde steen van de inkomdeur in de tuinmuur
- Druiplijsten boven ramen van de kapel
- Tussenlijst en dekstenen in hoofddakkapel van de kapel
- Trappen
- Deurdorpels

Monelen en lateien

De bovenvlakken van de monelen zijn lichtjes verweerd, maar nog in goede staat. De monelen en raamdorpels zijn op verschillende plaatsen gebarsten.

Ook het voegwerk van de dekstenen is op de meeste plaatsen uitgelopen.

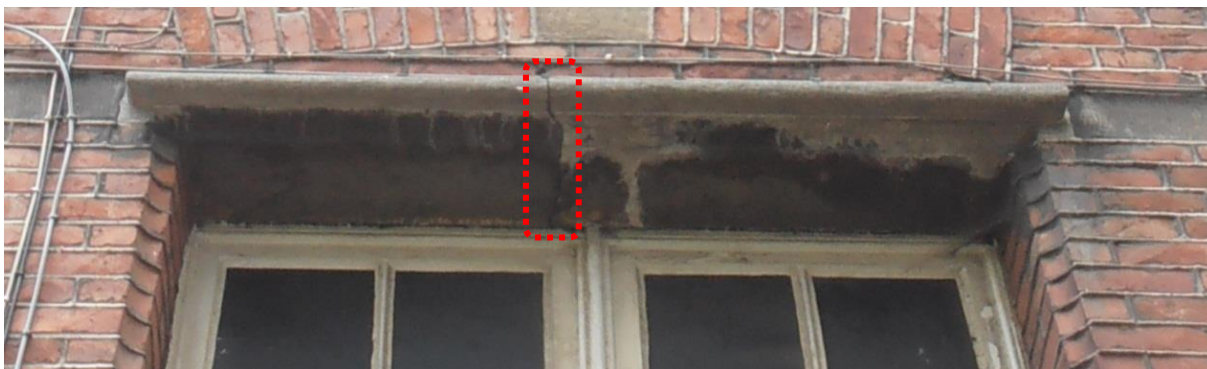

Zuidgevel, raam 1ste verdieping vlak boven de inkomdeur

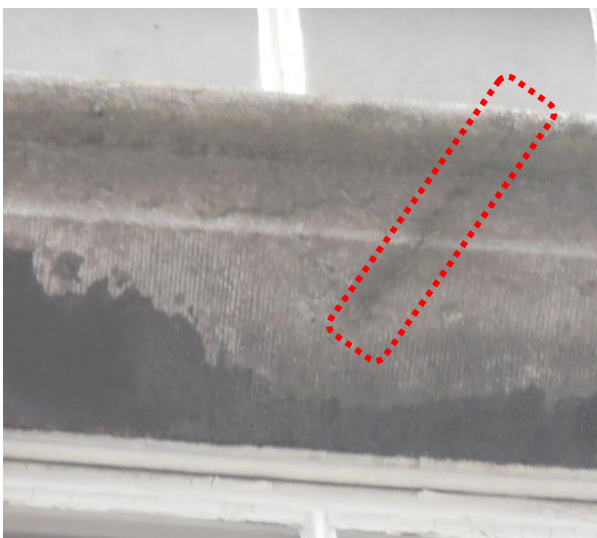
Westgevel

Straatgevel eerste verdieping: middelste raam in kopse gevel van vleugel B

Straatgevel eerste verdieping: raam in kopse gevel vleugel B

Westgevel eerste verdieping: tweede raam links van centrale as

Raam traphal in oostgevel

Westgevel eerste verdieping: meest zuidelijke raam

Westgevel begane grond: raam naast centrale deur

Westgevel begane grond: raam boven centrale deur

Westgevel eerste verdieping: raam links van centrale as

Voor het inscheuren van de lateien en monelen werd door het schoolbestuur reeds een advies van monumentenwacht opgevraagd, naar aanleiding van een weggevalen latei. Ten gevolge van spanningen vanwege te grote overspanningen kunnen de gescheurde lateien wegvallen. De lateien en moneelbalken werden overal voorzien van een ondersteuning in de tweede restauratiefase door er roestvrijstalen L-profielen onder te plaatsen. De ingreep valt niet op in het gevelbeeld.

Deurdorpels en trappen

De traptreden aan de noordzijde van vleugel B waren op vele plaatsen gebarsten. De trap werd in de tweede fase van de restauratiewerken volledig gedemonteerd in functie van werken aan de technieken. Bij het terugplaatsen van de trap werden alle oorspronkelijke delen maximaal herbruikt. Verweerde of ontbrekende delen werden hersteld naar oorspronkelijke toestand.

Aan de binnenkoer zijn aan de trappen afgebarsten stukken waar te nemen, dewelke opnieuw vastgezet werden met cementspecie.

Witte natuursteen

Er werd gebruik gemaakt van een Savonnières voor:

- De bovenste speklaag (in één geheel met de omranding van de stellinggaten)
- Maaswerk ramen kapel
- Omlijsting van de inkomdeur aan de straatgevel
- Sluitstenen van de ontlastingsbogen boven de ramen
- Dekstenen, raamomkadering, tekstblokken van dakkapellen
- Tekstblokken, consoles, ornamenten van dakkapellen van de kapel
- Beeldnis zuidgevel
- Schouwafdekkingen
- Speklaag van de schouwen

De witte natuursteen is buiten een plaatselijke vervuiling in goede staat. Volgens Monumentenwacht zouden de dekstenen van de trapgevels bij de gevelreiniging oppervlakkig verweerd zijn wegens een te harde reiniging.

Gecementeerde speklagen

Vooral aan de zuidgevel is een zware oppervlakkige vervuiling waar te nemen.
De cementering is van degelijke en mooie kwaliteit. Ze vertoont fijne haarscheurtjes, hetgeen eigen is aan cementgebonden producten.
Op enkele plaatsen zijn de lagen volledig gelost.

Smeedijzeren ankers, handgrepen en traliewerken

De meeste gevelankers zijn roestig, met uitzondering van deze op schouwen en dakkapellen. Er ontbreken veel gevelankers, onder andere vier van de vijf ankers op de zuidgevel van de kapel. De meeste ankers werden uit veiligheidsoverwegingen afgenomen: de ingemetste muurdelen waren te sterk geroest. Vermoedelijk zitten de stangen te los in de ogen van de ingemetste ankers. In het geval van de zijgevel van de kapel is dit het eerder een gevolg van het feit dat de ankers gewoon nergens meer toe dienen: bij de verbouwing van de kapel werden de trekkers tussen de spanten hoger geplaatst. Momenteel zitten ze op de hoogte van de kroonlijst en dus veel hoger dan de gevelankers. Het is niet duidelijk of er onrechtstreeks nog een verbinding is tussen de trekkers en de muurankers.

In elk geval moeten de ankers allemaal herplaatst worden na een degelijke roestwerende behandeling, waarbij ook de ingewerkte onderdelen worden behandeld. Het zijn vooral de ingewerkte delen die roest afgeven op de gevels.

De traliewerken van de kelderramen en de trapleuningen van de hoofdkom zijn in relatief goede staat. De vastzettingsdoken in het metselwerk zijn roestig, de stenen ter plaatse van de ingemetste delen zijn vaak gebarsten.

Ook het smeedijzeren inkomdeurtje van de toegang in de tuinmuur vertoont roestvorming.

Gevelbevuiling

Er is oppervlakkige vervuiling op de gevels waarneembaar. Het verschil met de stenen die in het verleden (te grondig) gereinigd werden is duidelijk. De gevel heeft een algemene patinelaag die niet echt problematisch is. Een gevelreiniging dringt zich niet aan. Het grote kleurverschil tussen de bevuilde gevels en de (te) hard gereinigde dakkapellen en tipgevels zal langzaam verdwijnen door verdere vervuiling.

Op sommige onderdelen is de vervuiling echter storend, waardoor een gepaste restauratietechniek aangewezen is om de vervuiling te verwijderen:

- De savonnièressteen aan het inkomportaal is zwart verkleurd ten gevolge van de uitstekende druipprofielen
- Op niveau van het maaiveld kan een lichte algenvorming waargenomen worden
- Door roestvorming aan de ankers zijn uitlopers ontstaan op het metselwerk rondom
- De gevelbeschildering op de plaats van de afgebroken toegang van de kelder

Kroonlijsten

De kroonlijsten werden goed onderhouden en zijn nog in goede staat.

Ramen en deuren

De meeste houten buitenramen en deuren vertonen de klassieke problemen bij houten ramen. De onderste delen van de ramen zijn zwaar aangetast door houtrot. Op enkele plaatsen zijn delen zelfs zo goed als volledig weggerot.

Alle ramen werden in detail nagezien en opgemeten, ze werden stuk voor stuk onderzocht op voorkomende gebreken. Hieruit blijkt dat de buitenramen structureel aangetast zijn. Ondanks regelmatige onderhoudsmaatregelen verkeren de ramen in zeer slechte staat. Het schrijnwerk wordt reeds gedurende jaren in stand gehouden door middel van herstellingen aan de ramen, maar zonder duurzaam blijvend resultaat. Ze vertonen de klassieke problemen bij houten ramen:

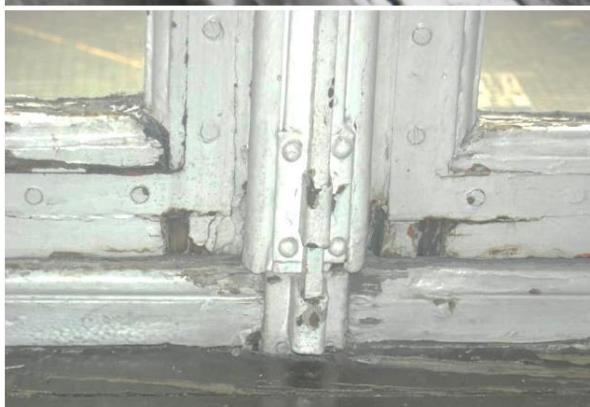
- Moeilijke sluiting ten gevolge van afhangende en klemmende raamvleugels
- Gebrekkige interne drainage en dichting: deze ramen voldoen dus niet aan normale hedendaagse normen qua water- en luchtdichtheid
- Houtrot aan onderregels, dorpellijsten en druiplijsten van de ramen
- Verduurde, verbrokkelde en gebarsten mastiek – waardoor water nog gemakkelijker infiltreert
- Verzwakte houtverbindingen ten gevolge van houtrot: men heeft dit trachten te verhelpen door het aanbrengen van L-vormige opdek-hoekijzers, maar dit is maar een lapmiddel.
- De originele espanjoetsluitingen ontbreken regelmatig
- Gebruiksschade

Het schrijnwerk als 'nog in redelijke staat' bestempelen is niet volledig correct: hiermee bedoelt men vooral het hout en de verbindingen (waarbij de 'redelijke staat' ook in twijfel getrokken kan worden). Vooral op vlak van tocht- en waterdichtheid moet men toegeven dat de ramen in slechte staat zijn.

Er werd gebruik gemaakt van grenenhout voor de vervaardiging van het buitenschrijnwerk, hetgeen weinig duurzaam is. Het grenenhout dat aan het einde van de 19de eeuw voor buitenschrijnwerk gebruikt werd, is ook niet hetzelfde grenenhout dat vandaag voor timmerhout wordt gebruikt. Het hout werd bv. niet kunstmatig gedroogd. Het droogproces is nochtans nodig bij hardhoutsoorten (zoals grenen) om blaasvorming bij warmte van de zon te voorkomen. De blaasvorming zorgt voor schade aan de afwerkingslaag van het buitenschrijnwerk. Voor reeds geplaatst schrijnwerk is er, tot nog toe, geen remedie om de blaasvorming tegen te gaan. De afwerkingslaag zal hierdoor steeds onthechten, waardoor het hout rechtstreeks wordt blootgesteld aan waterinfiltratie. Enkel bij intensief onderhoud van de afwerkingslaag kan het water niet infiltreren in het hout. Door de waterinfiltratie wordt het hout vochtig en vormt het een ideale voedingsbodem voor houtrot. Er werd bij het buitenschrijnwerk zogenaamd 'witrot' vastgesteld. Ook sporen van huiszwam werden bij het demonteren van de raamtabletten zichtbaar.

Een systematisch behoud van de ramen zou, gezien de constante verslechtering van de bouwfysische staat (ook van de reeds herstelde delen), in vraag gesteld moeten worden.

De buitendeuren vertonen veel gebruiksschade maar zijn in relatief goede staat.

Het buitenluik naar de kelder (zuidgevel vleugel C) werd in fase 2 van de restauratiewerken voorzien van een beschermende afdekplaat. De rotte onderdelen werden vervangen.

Enkele beglazing

In de meeste ramen zit nog steeds getrokken glas, maar er werden reeds heel wat ruiten vervangen door floatglas na beschadiging.

Op enkele plaatsen werd ook figuurglas gebruikt:

- De bovenlichten van de drielichten in de gangen
- De onderste ruitjes van de ramen en deuren aan de speelplaatszijde van de gangen

De mastiekvastzetting is alleszins dringend aan onderhoud toe.

De beglazing heeft uiteraard geen enkele thermische isolatie. Dit is een gigantisch probleem voor de gebruiker: het is onmogelijk om de hedendaagse k-peilen te halen. Gezien de grote oppervlakte van deze ramen (evident voor een schoolgebouw) kan dit probleem bezwaarlijk gerelativeerd worden.

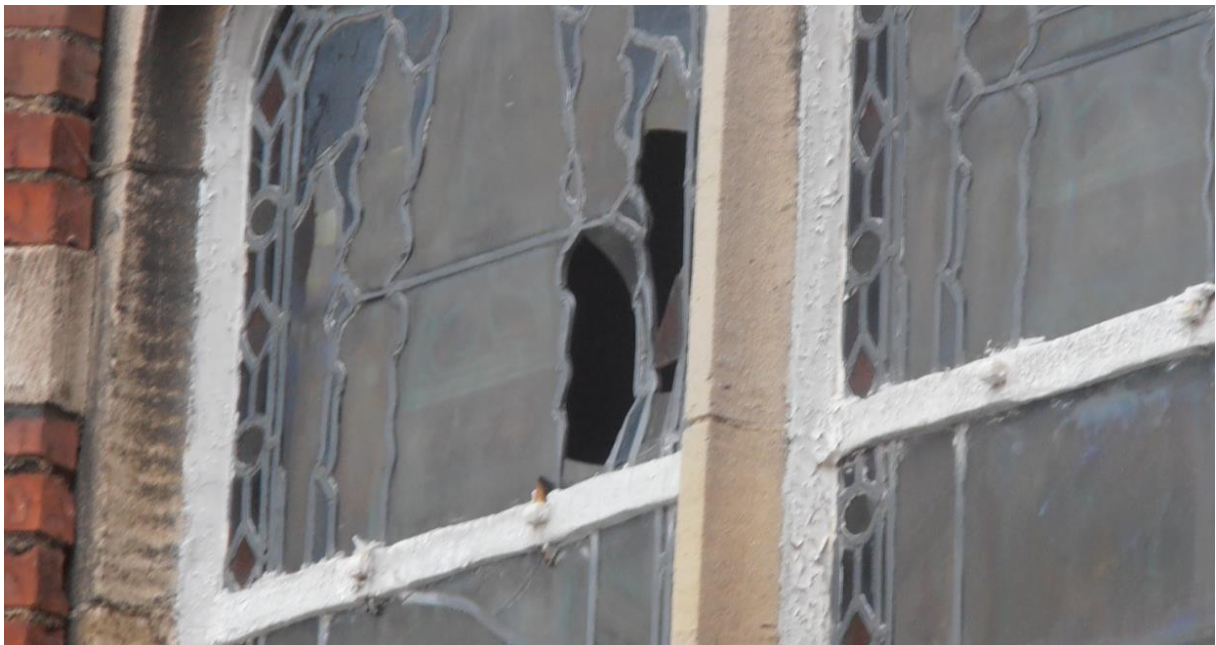

Glas-in-lood ramen

De mastiek van de glas-in-loodramen is verduurd. De ijzeren raamroedes zijn licht roestig. Langs de binnenzijde vormt zich bij één van de ramen al een ernstige scheur door de interne expansie van dit roest.

De kit van de glaasjes en de loden slibben zijn nog in goede staat. Er is geen schade vast te stellen aan de ruitjes, met uitzondering van twee gebroken ruitjes aan de zuidgevel van de kapel (oostelijke dakkapel) en de noordgevel van de kapel (westelijke dakkapel).

Per glasraam dient een gedetailleerde inventarisering en aanduiding van de schade opgemaakt te worden.

Muren

Algemeen is het pleisterwerk in goede staat. Op sommige plaatsen is er wel vochtschade:

Aan de zuidgevel is er beschadigd pleisterwerk aan de traphal en de zijmuren ten gevolge van lekken via het dak en de schouwen

Op de lokalen op de eerste verdieping (onder het museum) is er ook waterdoorsijpeling waarneembaar aan de schouwen

Onder de ramen is de bepleistering vaak beschadigd door waterinfiltratie via de voeg tussen dorpellijst en dorpel, of via barsten in de dorpels.

Op het gelijkvloers zijn er enkele plaatselijke beschadigingen. De aanleiding hiervan is niet duidelijk: ogenschijnlijk is dit opstijgend vocht maar het muurvlak is niet echt vochtig. Het gaat ook om een binnenmuur boven de kelder. Vermoedelijk is dit oudere waterschade ten gevolge van een lek.

In de kapel is er barstvorming te zien in de noordgevel, onder en naast de ramen. Het pleisterwerk is ook verrot door lekken aan de dakgoot.

Vlakke plafonds

Het pleisterwerk van de vlakke plafonds in de klassen is in het algemeen van goede kwaliteit. Het pleisterwerk is voldoende dik en degelijk aangebracht op houten rinkellatten. Op sommige plaatsen is vochtschade zichtbaar, vermoedelijk door vroegere lekken in het dak. Op sommige plaatsen zijn er barsten in het pleisterwerk.

Kepers en moerbalken

De bepleistering op de moerbalken en de kepers in de gangen is zeer problematisch (zie ook 03.04.01 stabiliteit van de houten vloeren). De bepleistering op zich is van zeer goede kwaliteit. De dikte is echter meestal overmatig in verhouding tot de beperkte hechting aan de rinkellatjes. Als er ten gevolge van de doorbuiging van de kinderbalken barsten ontstaan, wordt het gewicht te groot en wordt de scheurvorming en beschadiging versneld. Vooral bij de kinderbalken is de wanverhouding dan ook opvallend: het grootste zichtbare deel van de kinderbalken is pleisterwerk. De eigenlijke keper zit vrij hoog ten opzichte van de zichtbare onderzijde.

Ornamenten van de balkconsoles

De gipsen profilering is nog in goede staat. Door de stabiliteitsproblemen ter hoogte van de balkkoppen zijn de meeste ornamenten gebarsten aan de zijkanten, met uitlopers naar de zijkant van de balk zelf. Bij diverse vroegere herstellingen werden de profileringen niet gerespecteerd.

Dakvlakken

Aan de zuidvleugel was zowel in de traphal als in de lokalen van het vroegere museum de bepleistering op latwerk sterk beschadigd door oudere lekken. De lekken werden in de eerste restauratiefase reeds hersteld. In de tweede restauratiefase werd het pleisterwerk volledig vernieuwd, aangezien er verschillende grote leemtes waren. Achter de bepleistering werd schimmel en houtrot ten gevolge van zwam vastgesteld.

Bepleisterd gewelf kapel

De koefvormige consoles aan de zijgewelven die het hoofdgewelf ondersteunen werden uitgevoerd in beton. Langs de noordgevel is de bepleistering gelost door vochtinfiltratie via lekken in de goten. Dit werd vermoedelijk verergerd door roestvorming van ingewerkte wapening en bandijzers, alsook door een slechte hechting aan het te gladde beton. De sporadische opruwingen van het oppervlak hebben niet volstaan.

Het bepleisterde hoofdgewelf is in goede staat, op enkele beschadigingen na.

Houten vloeren*kapel*

De huidige sportparketvloer is in goede staat (maar hoort niet thuis in de ruimte van de kapel).

Klaslokalen verdiepingen

De houten beplanking werd in het verleden overal bekleed. Voor de stabiliteitswerken dient de houten plankenvloer op de verdiepingen weggehaald te worden. Door de bevestigingen en slijtage door intensief gebruik was de plankenvloer ook in slechte staat. Op de eerste verdieping werd de plankenvloer in fase twee, in functie van de stabiliteitswerken, reeds volledig vervangen door een nieuwe parketvloer in merbau.

Natuurstenen vloeren

De natuurstenen vloer in de gang op het gelijkvloers is op verschillende plaatsen beschadigd en gebarsten. Vlak voor de grote trap is de vloer licht opgestuwd, waardoor enkele tegels los liggen. Er waren in de kelder nog uitgebroken tegels gestockeerd, deze werden gebruikt om de vloer in de gang punctueel te herstellen tijdens de tweede fase van de restauratiewerken.

Cementtegelvloeren

In de refter zijn de tegels nog in goede staat, op enkele kleine beschadigingen na.

Op het gelijkvloers is de cementtegelvloer met diagonaal dambordpatroon enkel nog in lokaal 0.08 zichtbaar. In de andere lokalen werd er een egalisatielaag rechtstreeks op de tegels aangebracht voor de laminaatvloerbekleding. De cementtegelvloeren werden in de lokalen hersteld naar oorspronkelijke toestand tijdens de tweede fase van de restauratiewerken.

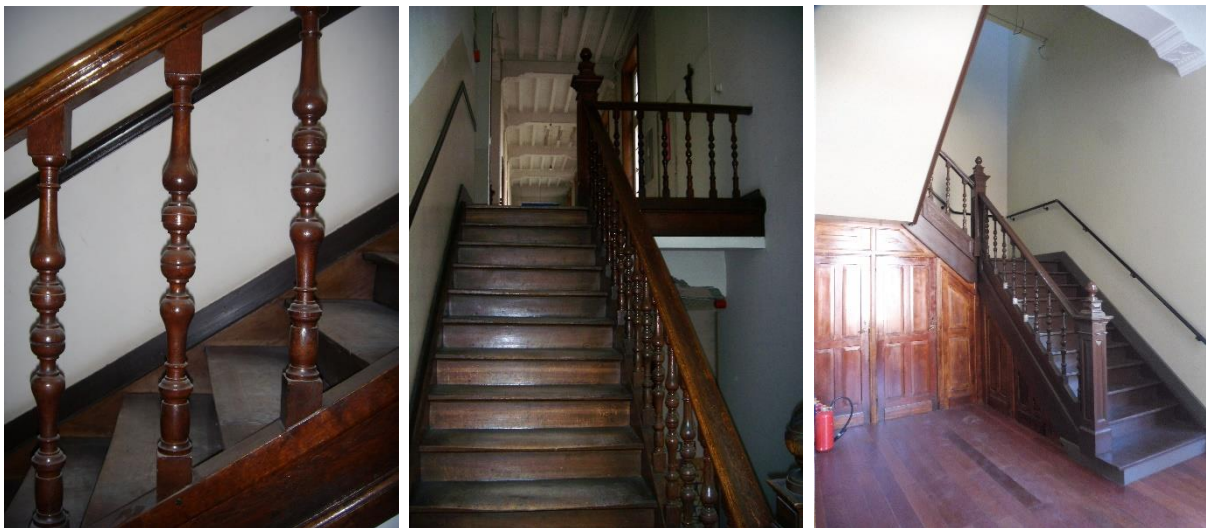

Binnendeuren

De meeste binnendeuren zijn nog in goede staat. De deuren waren oorspronkelijk in hout of houtimitatieschildering. Sommige deuren werden ondertussen wit geschilderd. Het origineel beslag is niet overal meer aanwezig.

Trappen en trapeleuningen

Het hout van de trappen en trapeleuningen is nog in goede staat. De bekleding kan integraal gerecupereerd worden na het voorzien van een betonnen onderstructuur in functie van de stabiliteitsproblemen en brandveiligheid. Voor de secundaire trap in vleugel B en de trap in vleugel C werden deze structurele ingrepen reeds toegepast, met maximaal herbruik van de bestaande houten trapelementen.

Spanten

De spanten in grenen zijn structureel in goede staat en zijn nog volledig intact. Er zijn uitvliegopeningen van de kleine klopkever zichtbaar. De spantbenen kunnen onderaan niet gecontroleerd worden omdat ze ingepakt zijn met houten beplating.

Gordingen en kepers

Op een beperkt aantal plaatsen, waar lekken aan kilgoten van dakkapellen of ingewerkte slabben geweest zijn, werden beperkte infiltraties vastgesteld. Het grootste deel is gedicht in de eerste fase van de restauratiewerken.

In de zuidelijke gevel werden bij deze werken aangetaste kepers teruggevonden (houtzwam). Ze bevonden zich in de tussenruimte tussen dakvlak en de bepleisterde voorzetwanden. Deze werden integraal vervangen.

Muurplaten

In de zuidelijke vleugel was de muurplaat plaatselijk verrot. Ook het pleisterwerk eronder was aangetast. In de eerste fase van de restauratiewerken werden de aangetaste onderdelen vervangen. Het pleisterwerk werd in de tweede fase volledig hersteld naar de oorspronkelijke toestand.

Dakbebording

De dakbebording is op de meeste plaatsen nog in goede staat. Er zijn enkele verkleuringen zichtbaar ten gevolge van vroegere lekken.

Houten gewelfstructuur kapel

De gewelfstructuur is moeilijk te controleren. Er konden bij nazicht geen scheuren of verzakkingen vastgesteld worden. De structuur is wel sterk bevuild door duivenuitwerpselen.

De zolders zijn in het algemeen vrij bevuild. Via de dakkapellen zitten er veel duiven op de zolders. De bevuiling is ter hoogte van de dakkapellen dan ook aanzienlijk.

Bereikbaarheid van de zolders

De vlieringzolder boven het museum is niet bereikbaar. De loopbrug boven de kapel zou ook verbeterd moeten worden: ze is te smal ter hoogte van de spanten en er ontbreken enkele planken. Ook aan de ladders naar de dakkapellen ontbreken er enkele planken.

03.04.09

KELDERS

De kelders zijn droog. Er is geen grondwater of instromend oppervlaktewater waar te nemen. De voegen van de muren en de gewelfaanzettingen zijn licht verpoederd, vermoedelijk door opstijgend vocht in de muren en insijpeling via het buitenste raakvlak. Ter hoogte van deze zones zijn de verflagen verkleurd en plaatselijk losgekomen.

03.04.10 ASBESTINVENTARIS

Er zijn op sommige plaatsen asbesthoudende materialen aangebracht in het verleden:

- De rode vloertegels op de verdiepingen
- De bekleding van de hoofdtrap
- Isolatie rond cv-buizen in de kelder (deze werd reeds verwijderd)
- De lijm waarmee de tegels op de houten planken werden gekleefd bevatten naar verluidt geen asbestsporen, maar er zijn veel restanten van de verwijderde tegels die in de lijm blijven kleven.¹⁷

Op de eerste verdieping werden de rode tegels reeds verwijderd. De bekleding van de hoofdtrap en de tegels op de tweede verdieping in vleugel B dienen nog verwijderd te worden.

¹⁷ Meetrapport asbestvezelidentificatie, dossiernr. 12003967, opgesteld door ibeve – experts in milieu en veiligheid

De belangrijkste waarde voor deze school betreft uiteraard de **hoge architecturale en artistieke waarde**. Het ontwerp van het complex werd uitgetekend door de Turnhoutse provinciale architect P. J. Taeymans die de school in een typische Vlaamse neo-renaissancestijl vervatte (zie erfgoedelementen 'exterieur'). Niet alleen typeert deze stijl die van de gerenommeerde architect zelf (die zich tijdens zijn carrière specialiseerde in neostijlen) maar tevens de 19de-eeuwse tijdsgeschiedenis die een sterke voorkeur had voor deze stijl in termen van nationalisme en industriële revolutie. Door de grandeur van het gebouw met al zijn faciliteiten, was het destijds voor de Jezuïeten ook een manier om hun gemeenschap te profileren, zoals ook duidelijk wordt uit de (propaganda)gravure van Giele. De planindeling van het schoolgebouw met de lange gangen ('les corridors') die zich in een U-vorm langs de binnenkant van het gebouw bevinden en toegang verschaffen tot de klaslokalen aan de buitenkant, zijn een typisch kenmerk van de toenmalige schoolarchitectuur die op het einde van de 19de eeuw veel belang hechtte aan hygiëne. In dat opzicht zijn de lange gangen, voorzien van grote en hoge ramen, naast louter doorgang, ook te beschouwen als licht- en luchttoegangen (die zelfs aansluiting hadden op de tuin ter bevordering van de gezondheid van de leerlingen). Hoewel er in de loop van de tijd werd verbouwd en bijgebouwd aan de verschillende vleugels, is de eigenlijke planopbouw van het schoolgebouw nog duidelijk afleesbaar. Zodoende zijn onder meer de grote kapel, de muur met poort en kleine kapel met Lourdesgrot tot op heden te beschouwen als restanten van de Apostoliekenschool, terwijl de aanpassingen en herverdelingen na 1939 duiden op de rijke geschiedenis van het Heilig Graf Instituut. De **historische waarde** van het gebouw wordt dus mede bepaald door de lange en rijke geschiedenis van de twee gemeenschappen, Jezuïeten en Zusters van het Heilig Graf, die beide het gebouw hebben doen evolueren zoals het zich vandaag de dag manifesteert. Ook heeft het gebouw **een belangrijke culturele waarde**, aangezien het de geschiedenis vertelt van een lange traditie binnen het onderwijs, dat in de loop van de 19de en 20ste eeuw grotendeels in handen was van de destijds overheersende katholieke instituten.

De hoge erfgoedwaarden van het gebouw stipuleren dat het van algemeen belang is om de erfgoedelementen van dit hoogstaand architecturaal schoolcomplex te restaureren, bouwhistorische evolutie en erfgoedwaarden te herstellen en etaleren en een visie te ontwikkelen die aanstuurt op een duurzaam behoud en beheer.

05.01 INLEIDING

Om de intrinsieke waarden van het schoolgebouw voor de toekomst te bewaren en waar nodig te herstellen of te verbeteren, worden in dit hoofdstuk concrete beheersdoelstellingen geformuleerd. Deze doelstellingen worden opgesteld in functie van de eerder onderzochte erfgoedelementen, -kenmerken en –waarden. De doelstellingen vormen een instrument om de geplande werken aan het gebouw te evalueren en zijn tevens een neutraal referentiekader dat door alle partijen die bij het gebouw betrokken zijn, als leidraad kan worden gebruikt. Uit de doelstellingen worden een aantal maatregelen herleid, die in hoofdstuk 6 zullen resulteren in een lijst der werken. De doelstellingen worden opgesplitst in hoofd- en nevendoelestellingen, waarbij de hoofddoelestellingen hun weerslag hebben op het behoud, de verbetering of het herstel van de waarden die aan de grondslag liggen van het schoolgebouw. De nevendoelestellingen zullen beheersopties bevatten die nodig zijn om de gebouwen te valoriseren, toegankelijk te maken en te ontsluiten.

05.02 ALGEMENE VISIE OP BEHEER

De voormalige Apostoliekenschool zal in de toekomst in gebruik blijven als schoolgebouw voor de basisschool 'Klein Heilig Graf' in Turnhout. De typische kenmerken van het gebouw zijn de ommuurde tuin, het U-vormige volume opgetrokken in neo-Vlaamse Renaissancestijl en bijhorende hiërarchische planindeling met gangzichten en monumentale trappartijen.

In de loop van de 20ste eeuw werd het gebouw, dat in functie van een opleidingsprogramma voor missionarissen werd ontworpen, in verschillende fases omgebouwd naar een schoolgebouw, dat zou moeten voldoen aan de hedendaagse noden van een basisschool. Zoals reeds aangehaald werden deze ingrepen niet steeds afgestemd op het monument. De indeling van het gebouw zelf bleef wel nog grotendeels behouden, alsook blijft het functioneel onderscheid van ruimtes tot op vandaag nog afleesbaar.

Het gebouw zal in verschillende fases in ere hersteld worden, rekening houdende met het gebruik van het gebouw als basisschool. Het is in de eerste plaats de bedoeling van de opdrachtgever om de klassen aan te passen aan de hedendaagse onderwijsnormen. Dit houdt o.a. in dat de klassen groter moeten worden. Tegelijkertijd is het de betrachting om het huidig aantal lokalen te behouden en zelfs indien mogelijk te vermeerderen. Om de toenemende nood aan flexibiliteit in het onderwijs tegemoet te komen zullen er ook multifunctionele lokalen voorzien worden.

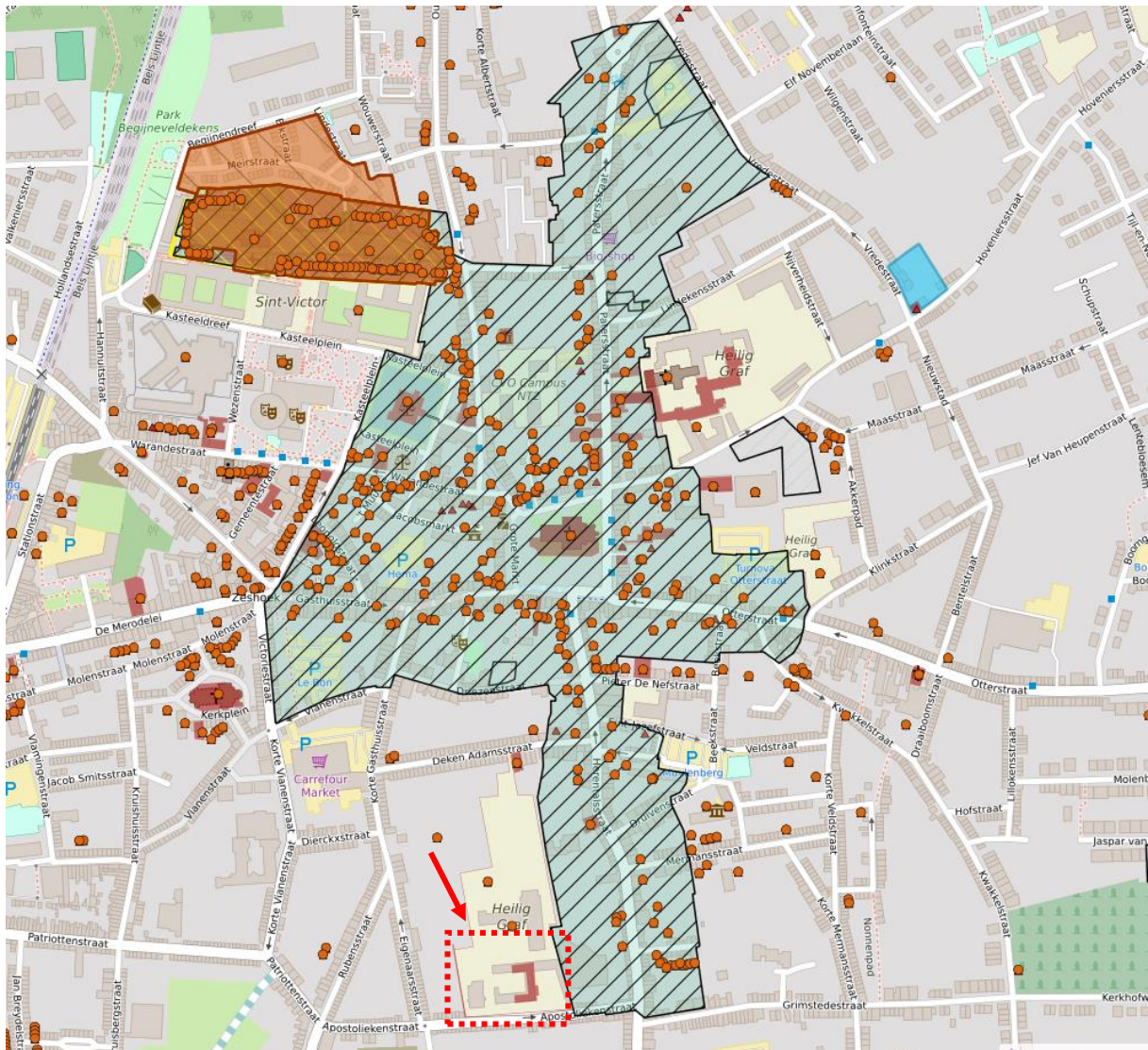
05.03 HOOFDDOELSTELLINGEN

Het belangrijkste uitgangspunt van de hele restauratie is het behoud van zoveel mogelijk oorspronkelijk materiaal. Daar waar historisch materiaal werd aangetast of beschadigd, wordt gekozen voor een plaatselijke vervanging, steeds in gelijkaardige materialen en technieken. De hoofddoelestellingen gaan uit van behoud, verbetering of herstel van de waarden die aan de grondslag van het onroerend erfgoed liggen.

Om de waarde van het gebouw en de omgeving te behouden naar de toekomst toe is het belangrijk dat er steeds rekening gehouden wordt met de integriteit van het geheel. Zo is het belangrijk om de oorspronkelijke materialen te respecteren en de planindeling te bewaren. Ook de overblijvende erfgoedelementen die deel uitmaken van de omgeving moet behouden en hersteld worden.

05.03.01 DOELSTELLING 1: BEHOUD VAN HET BODEMARCHIEF

Verdere verstoringen in het bodemarchief dienen op de site vermeden te worden om waardevol archeologisch sporen- en vondstenmateriaal te vrijwaren. De site valt net buiten de stadskern van Turnhout, en zal vermoedelijk een waardevol bodemarchief dat uit verschillende cultuurlagen bestaat herbergen. Er dient gestreefd te worden naar het in situ behoud van het bodemarchief. Indien men toch grotere bodemingrepen plant, zoals rioleringswerken, funderingen, ... is het aangewezen de voorwaarden tot de verplichte opmaak van een archeologienota of vooronderzoek in acht te nemen en creatiever om te springen met het ontwerp ten gunste van het bodemarchief. Men dient ernaar te streven om het toekomstige programma in de bestaande gebouwen te herbergen, met respect voor de erfgoedkenmerken en –waarden van het gebouw zelf.

Geoportaal, www.geo.onroerenderfgoed.be, aanduiding van de historische stadskern van Turnhout

De terminologie voor het archeologisch onderzoek is gewijzigd sinds het Onroerend Erfgoeddecreet. Men maakt een onderscheid tussen vooronderzoek (zonder en met ingreep in de bodem) en een opgraving. Voor een site die effectief naast de stadskern van Turnhout gelegen is, is het evident dat alle bodemingrepen archeologisch worden opgevolgd. De regelgeving maakt het echter iets complexer. Enerzijds zijn er vergunningsplichtige werken met ingreep in de bodem, daarvoor gelden in dit geval de oppervlaktecriteria van 300 m² perceelsoppervlak en 100 m² bodemingreep. Binnen beschermd erfgoed is de kans groot dat ingrepen onder deze criteria vallen en dat archeologie daardoor aangetast wordt. Voor dergelijke ingrepen bestaat er een tweede traject: archeologisch onderzoek op basis van wetenschappelijke vraagstelling. Dit onderzoek kan uitgevoerd worden voor kleinere ingrepen die onder de oppervlakenorm vallen maar waarbij bij het verlenen van een toelating door Onroerend Erfgoed wordt gezegd dat er toch aan archeologisch onderzoek moet worden gedaan. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor het aanpassen van het vloerpakket in het interieur van gebouwen. Ingrenen die verder gaan dan het vernieuwen van de bestaande vloer, aanbrengen van isolatie, nieuwe betonnen vloerplaten, vloerverwarming, enzovoort. Dergelijke ingrepen worden niet betoelaagd.

05.03.02 DOELSTELLING 2: HERSTEL VAN DE GEVELS NAAR HUN OORSPRONKELIJKE VORM EN RESTAURATIE VAN DE GEVELEMENTEN

De gevels zijn nog in relatief goede staat. Enkele onderhoudswerken dienen zich aan, dewelke perfect te kaderen zijn in een 'zachte' restauratie-aanpak.

2.1 Herstellen van de geveldelen in de oorspronkelijke materialen en afwerking

De gevels worden volledig gerestaureerd naar de oorspronkelijke vormgeving. De herstellingen worden met gelijkaardige materialen en afwerking als de oorspronkelijke materialen uitgevoerd. Het metselwerk en bijhorend voegwerk worden naar de oorspronkelijke vormgeving en gepast kleurgebruik hersteld. De scheuren in het metselwerk worden hersteld door hermetsen en inbinden van het nieuwe metselwerk. Storende gevelbevuilding, bv. ter hoogte van de witte zandsteen, wordt gereinigd. Afgevalen gecementeerde geveldelen worden hersteld naar de oorspronkelijke toestand. De trappen in blauwe hardsteen dienen hersteld te worden in functie van de gebruiksvriendelijkheid ervan.

2.2 Herschilderen van de geveldelen in de oorspronkelijke kleurstelling

De gevels worden volledig gerestaureerd en hersteld in de oorspronkelijke kleurstelling. De kroonlijsten, de ramen, de buitendeuren en alle smeedwerk wordt aan de hand van het kleuronderzoek dat reeds werd uitgevoerd herschilderd in de oorspronkelijke kleuren.

2.3 Herstellen van het oorspronkelijke buitenschrijnwerk

De ramen verkeren vandaag in slechte staat, maar zijn allemaal oorspronkelijk negentiende-eeuws. Indien mogelijk dient het oorspronkelijk schrijnwerk gerestaureerd te worden, en zou dit moeten gebeuren door plaatselijk herstel en vervangen van ingerotte delen. De ijzeren glasroedes dienen te worden ontroest en herbruikt. Na fase twee van de restauratiewerken bleek echter dat de meeste opengaande ramen te hard aangetast en ingerot waren om te herstellen. Er werden nieuwe ramen gemaakt, volledig naar oorspronkelijk model, met dezelfde detaillering en met hergebruik van het oorspronkelijk beslag. De buitendeuren en de drielichten in de gangen kunnen behouden te blijven en hersteld worden.

Voor de ramen op het gelijkvloers van de noordelijke vleugel en de ramen op de eerste verdieping van vleugel B zal een schadebeeld opgemaakt moeten worden per raam, om te bepalen of het schrijnwerk behouden kan blijven of niet.

De glas-in-loodramen in de kapel dienen maximaal behouden te blijven en hersteld te worden. Om aan de hedendaagse normen te voldoen, kan een voorzetbeglazing overwogen worden.

2.4 Verwijderen van storende aanbouwen tegen de gevel

Een aantal latere aanpassingen zijn beeldverstorend en moeten aangepast worden naar een vorm die beter samengaat met het monument en haar historische materialen. Ook in de omgeving van het gebouw zijn storende elementen aangebracht.

Een aantal verdwenen erfgoedelementen en –kenmerken worden hersteld of gereconstrueerd in functie van de leesbaarheid en beeldkwaliteit van het gebouw, zowel exterieur als interieur.

Zowel de buitentrap aan de conciërgewoning, de luifel aan de binnenkoer als de keldertrap aan de oostgevel waren storende volumes die rechtstreeks tegen de gevel van het beschermd monument werden aangebouwd.

Buitentrap conciërgewoning

De betegelde trap ter hoogte van de aanbouw aan de oostgevel leunde qua materiaalgebruik niet aan bij de bestaande architectuur. Ook de invulling van het inkomdeurgeheel en het raam langs de oostzijde (met stalen profielen) werden later toegevoegd. Onder de deur zijn aan de zijkanten restanten van het oorspronkelijk trapgeheel in blauwe hardsteen zichtbaar. De afwerking is hierbij identiek aan de andere trappen. Vroeger was hier een gelijkaardige trap aanwezig. Dit wordt ook bevestigd aan de hand van de originele plannen. De opening aan de oostzijde was vroeger voorzien van een smeedijzeren balustrade en werd later deels dichtgemetst en van een raam voorzien.

De storende elementen werden verwijderd en het bordes werd terug vrijgemaakt. Bij gebrek aan exacte gegevens, werd in fase twee van de restauratiewerken geopteerd om de toegangsdeur naar de gang niet te reconstrueren. Omdat deze buitenuitgang tevens de nooduitgang is in aansluiting op de vluchttrappen, werd een deur voorzien met hedendaagse vormgeving. Er werd een nieuwe buitentrap in blauwe steen geplaatst. De oorspronkelijke gevelopeningen werden terug opengemaakt ter hoogte van het buitenbordes.

Keldertrap oostgevel

De oostgevel dient hersteld te worden ter hoogte van de vroegere keldertrap. Het vroegere volume werd reeds verwijderd. Er zijn echter nog restanten van schilderwerk zichtbaar na afbraak van het volume. De gevel dient gereinigd te worden zodat de gevel naar oorspronkelijke toestand hersteld wordt.

Luifel speelplaats

De luifel is een storend volume dat tegen de zuidelijke gevel van de kapel geplaatst werd. Deze dient verwijderd te worden. De gevel dient ter plaatse van de aansluitingen hersteld te worden.

05.03.03 DOELSTELLING 3: HERSTEL VAN DE DAKEN, OORSPRONKELIJKE DAKELEMENTEN EN ONDERLIGGENDE HOUTEN DAKSTRUCTUUR

3.1 Verwijderen van storende dakuitbouwen tussen de schouwen en dakkapellen van de oostelijke buitengevel

De huidige dakuitbouwen zullen verwijderd worden. Uit de bouwhistorische nota kon met zekerheid afgeleid worden dat er in het midden tussen de grote dakkapellen telkens één kleinere dakkapel voorzien was. Deze waren van een luikje voorzien. De dakkapellen zouden gereconstrueerd kunnen worden en, met het oog op verder gebruik van de zolderruimtes, voorzien worden van beglaasde raampjes in plaats van luiken. Qua lichtinval zou dit voldoende zijn, aangezien de ruimtes op de zolder als bijzondere lokalen gebruikt zullen worden, en niet als 'stamklassen'.

3.2 Herstel van de dakbedekking

Leien

Op sommige plaatsen zijn de daken in slechte staat. Voor de vervanging van leien is dan ook een hardere aanpak noodzakelijk. Er dient onderzocht te worden of de leien zelf nog herbruikbaar zijn, maar dit is een vrij kostelijke oplossing. De daken zullen systematisch herlegd moeten worden, met uitzondering van een deel van de oostelijke vleugel dat vrij recent nog werd vervangen.

Er moet getracht worden de roze leien maximaal te recupereren: ze zijn nog in goede staat. Bij herbruik van leien zullen er altijd verliezen zijn. De roze leien worden best op de grote dakvlakken opnieuw voorzien. De overige roze leien zijn best te groeperen op één dakvlak, waarvan de oppervlakte overeenstemt met de hoeveelheid herbruikbaar materiaal.

Wat betreft de grijze leien is herbruik minder evident: ze zijn veel brozer en herbruik zou een grote meerkost met zich meebrengen die niet in balans is met de duurzaamheid van de investering.

Storende verluchtingskappen dienen verwijderd te worden. Er dienen ladderhaken op alle daken voorzien te worden op basis van de voorschriften van monumentenwacht.

Zink

Het dak van de aanbouw aan de oostvleugel moet volledig vervangen worden. De zinken uitvoering is niet oorspronkelijk. Een nieuwe dakbedekking mag daarom met hedendaagse materialen op bitumineuze basis, rubber of kunststof uitgevoerd worden. Indien er toch opnieuw voor een zinken dakbedekking gekozen wordt, dient het timmerwerk van het dak aangepast te worden, omdat de helling te zwak is om te voldoen aan de hedendaagse normeringen.

3.3 Herstel van de dakelementen

Kroonlijsten en goten

De kroonlijst is nog in goede staat omwille van regelmatig onderhoud. De gootranden dienen nagezien en vastgezet te worden. Kilgoten zijn te vervangen indien ze in slechte staat zijn. Ook de aansluiting met opgaand metselwerk zal volledig nagezien moeten worden en er zullen slabben voorzien worden. De vastzetting van de gootranden moet systematisch

gecontroleerd worden. De zinken kilgoten tussen het dak en de oostelijke vleugel dient vervangen te worden. Elke aansluiting met opgaand metselwerk zal volledig nagezien worden, indien nodig worden er slabben voorzien. PVC-elementen in de dakafwatering dienen verwijderd en vervangen te worden door zinken exemplaren.

nokken

De vastzetting van de nokbeugels (met roestende schroeven) moet systematisch voor alle daken gecontroleerd worden.

Loden slabben

De ingewerkte loden slabben zijn zeer slordig uitgevoerd, waardoor alle aansluitingen herzien moeten worden. Het materiaal kan wel herbruikt worden.

Regenafvoeren

De regenafvoeren dienen vastgezet te worden en zijn te voorzien van gietijzeren onderstukken, bij voorkeur met tussenplaatsing van een gietijzeren controleputje.

Dakornamenten

De vastzetting van de ornamenten dient nagekeken te worden. Het siersmeedwerk aan de tipgevel zal moeten worden afgenomen. De ingewerkte pin dient een antiroestbehandeling te krijgen. De gebarsten blauwe hardsteen zal vervangen moeten worden. Het smeedwerk is opnieuw vast te zetten met aangepaste technieken (epoxymortel in plaats van het aangieten met lood).

Dakkapellen

De leien en zinken kilgoten dienen vervangen te worden (indien deze nog niet recent vervangen werden). De loden slabben moeten nagezien en hersteld worden. De dakluiken dienen herschilderd te worden (onderhoudsschilderwerk waar de oude lagen vorige keer niet werden afgeschuurd). De verluchtingsgaas dient vervangen te worden door een inox draadrooster. Op de geveltinnen en ornamenten is een duivenwering te voorzien.

Schouwafdekkingen

De betonplexplaten dienen te worden bekleed met een zinken afdekking.

Bliksembeveiliging

De installatie dient in overleg met Onroerend Erfgoed systematisch te worden voorzien, in combinatie met de aarding en overstroombeveiliging van de interne elektrische installatie. De bliksembeveiliging zal conform het beleid van Onroerend Erfgoed uitgevoerd worden, zoals opgenomen in de Omzendbrief ML/12 (03/06/2011), waarbij het beveiligingsconcept tegen bliksem, zowel ontwerp als installatie, gebaseerd zijn op de norm NBN EN 62305, gepubliceerd in 2007. De installatie moet bovendien jaarlijks geïnspecteerd worden door een gespecialiseerde firma.

3.4 Herstel van de onderliggende dakstructuur

De houten dakstructuren dienen gecontroleerd te worden. Aangetaste onderdelen dienen vervangen te worden. De verankeringen van de balken in de gevel moeten hersteld worden.

05.03.04 DOELSTELLING 4: BEHOUD EN HERSTEL VAN DE OORSPRONKELIJKE VOLUMETRIE

Het volume zal beter tot zijn recht komen door het verwijderen of aanpassen van een aantal storende elementen:

4.1 Aansluiting aanbouw tegen de noordelijke vleugel

Aan de hand van een relatief kleine aanpassing kan het aangebouwde volume aan de noordelijke vleugel los gemaakt worden. Er zou een smalle, al dan niet beglaasde of terugspringende scheidingsstrook voorzien kunnen worden tussen oud en nieuw. Het historisch waardevolle deel van het gebouw wordt zo beter afleesbaar.

De gevelpartij is hier momenteel ingesloten. De muren worden op deze manier vrijgemaakt. De gevel dient gevrijwaard te worden van bepleistering, waarna een aantal reconstructieve correcties aan de raamopeningen kunnen uitgevoerd worden. Het gebouw wordt over de volledige hoogte losgeknipt, dus ook een deel van het dakvlak zal hersteld moeten worden.

4.2 Aansluiting aanbouw tegen de zuidelijke vleugel

Omdat de oorspronkelijk gevel nog aanwezig is, moet er getracht worden om de aansluiting tussen de beide gebouwen te herzien. Dit kan enkel door het vervangen van de eerste travee van de aanbouw door een transparanter gevelconcept. De

oorspronkelijke gevel blijft zichtbaar behouden en de doorgang naar tuin en scholen wordt hierdoor opgewaardeerd. De gebouwen losknippen van elkaar is geen optie: de aanleunende vleugel moet immers verbonden blijven met het historisch gebouw omwille van praktische redenen en in functie van voldoende vluchtwegen.

05.03.05 DOELSTELLING 5: BEHOUD VAN DE KELDERS

De nodige zorg zal besteed moeten worden aan het behoud van de aanwezige gewelven, kelderramen, bakstenen vloeren, gemetste schabben en binnendeuren. Op het eerste zicht lijken dit elementen van bijkomstig belang, maar ze zijn eigenlijk even degelijk en met gevoel voor detail afgewerkt als de details van de bovengrondse verdiepingen.

In de kelders zou men door middel van enkele kleine ingrepen het oorspronkelijke karakter terug kunnen versterken:

- Het uitbreken van de mazouttank en bijhorende accessoires
- De uitbraak van de buitentrap

05.03.06 DOELSTELLING 6: HERSTEL VAN OORSPRONKELIJKE MATERIALEN EN BINNENAFWERKING VAN HET INTERIEUR

Het grootste deel van de erfgoedelementen ontworpen door P.J. Taeymans blijft vandaag bewaard. Toch zijn er een aantal aanpassingen gebeurd aan het gebouw die niet volledig stroken met het historisch karakter. Bovendien verkeren een aantal erfgoedelementen in een minder goede staat, voor deze elementen zal selectief herstel niet voldoende zijn. De schade aan deze elementen moet worden hersteld om verder verlies aan historisch materiaal en erfgoedwaarde te voorkomen.

Er zal getracht worden om de bestaande en oorspronkelijke materialen en binnenafwerkingen integraal te behouden en in een aantal gevallen te reconstrueren. Dit houdt in dat kleine herstellingen zullen volstaan als het basismateriaal nog in relatief goede staat is, zoals bv.:

- * Punctueel herstel van de natuurstenen vloeren en plinten op het gelijkvloers
- * De decoratieve cementtegelvloer in de refter
- * De oorspronkelijke binnendeuren, van kelder tot zolder. Hier werd bv. enkel het glas plaatselijk vervangen en de oppervlakte afwerking soms gewijzigd (geverfd in plaats van gebeitst)
- * Muurbepainting en de vlakke plafondbepainting van de klaslokalen
- * Bakstenen gewelven en vloeren in de kelders
- * Het gepleisterde en met houtimitatie beschilderde gewelf van de kapel zal punctueel hersteld moeten worden op die plaatsen waar er vochtschade is ten gevolge van oudere lekken.

Binnen in het gebouw zijn een aantal elementen verdwenen die niet gereconstrueerd zullen worden omdat deze geen functie meer hadden of omdat er geen gegevens meer bekend van zijn. Indien er voldoende gegevens bekend zijn van het element, en er zijn voldoende redenen om dit deel van het gebouw aan te passen, kunnen elementen gereconstrueerd worden.

- * Zo wordt de aankleding van de oorspronkelijke sanitaire en dienstlokalen (toiletten, keuken, ...) niet naar oorspronkelijke vormgeving hersteld omdat hier geen gegevens meer van zijn. Als er aanpassingen noodzakelijk zijn in deze kernen, zal dat gebeuren met hedendaagse materialen en vormgeving.
- * Het altaar uit de kapel werd in het verleden verwijderd. Hier is in de toekomst geen nood meer aan en wordt daarom niet gereconstrueerd.

6.1 Herstel van de vloeren

Er werden bovenop de oorspronkelijke vloeren andere bekledingen aangebracht. Enkel de natuurstenen vloer in de gangen van het gelijkvloers bleef zichtbaar behouden, deze werd tijdens fase twee van de restauratie punctueel hersteld.

De cementtegelvloeren in de lokalen op het gelijkvloers dienden hersteld te worden naar de oorspronkelijke toestand. De tegels waren echter niet herbruikbaar omdat de nieuwe vloerbekledingen volvaks op de oorspronkelijke tegels verlijmd werden. Dergelijke cementtegels zijn vandaag nog steeds verkrijgbaar. Er werd een nieuwe vloer in cementtegels naar oorspronkelijk model en oorspronkelijk patroon voorzien in de tweede fase van de restauratiewerken.

De bestaande plankenvloeren op de verdiepingen zullen systematisch verwijderd moeten worden om aan de vloerstructuren te kunnen werken. Er werd tijdens fase twee van de restauratiewerken getracht om de planken voorzichtig uit te breken voor mogelijk herbruik, maar het oppervlak was te hard beschadigd door de verlijming van recentere vloerbekledingen. Er werd geopteerd voor een nieuwe beplanking naar bestaand model. Het herplaatsen van de beplanking ging ook samen met toevoeging van akoestische isolatie onder de beplanking.

Er werd in het verleden een sportparketvloer in de kapel geplaatst. Deze vloerbekleding hoort niet thuis in een dergelijke ruimte in een beschermd monument. Bovendien moet er toch aan de balken in de vloer gewerkt worden, de vloer moet hiervoor gedemonteerd worden. Erna kan er een nieuwe plankenvloer naar oorspronkelijk model geplaatst worden.

Op de tweede verdieping dient de ganse zone voorzien te worden van eenzelfde vloerbedekking met gelijkaardige detaillering, ter benadrukking van de eenheid van de vroegere slaapzaal. Ook hier zal in de volgende fase van de restauratiewerken vermoedelijk een nieuwe plankenvloer voorzien moeten worden.

6.2 Herstel van het oorspronkelijk stucwerk

Algemeen dient de toestand van het stucwerk systematisch nagekeken te worden. Bij vochtschade door lekken dient het stucwerk vervangen te worden.

Een aantal stucplafonds in de klassen zijn nog verstopt boven latere verlaagde plafonds. De effectieve toestand van deze plafonds zal pas blijken als de verlaagde plafonds worden uitgebroken. Er zullen in elk geval herstellingen voor scheuren en leemtes uitgevoerd moeten worden.

Beschadigde ornamenten van balkkoppen en balken moeten hersteld worden naar bestaand model met identieke materialen. Het stucwerk van de kinderkepers dient op dezelfde wijze behandeld te worden. Om in de toekomst opnieuw schade aan het pleisterwerk te voorkomen dient ook de doorbuiging van de kepers verholpen te worden door extra ankerplaten langs de zijkanten te voorzien, systematisch per keper. De bestaande hechting van het stucwerk aan de kepers dient telkens gecontroleerd te worden. In geval van zichtbare barsten moet de hechting met behulp van injecties verbeterd worden.

De bestaande bepleisterde dakvlakken zijn in slechte staat. In de museumzolder zal het pleisterwerk integraal vervangen worden door een verbeterde traditionele kalkbepleistering. De dikte ervan zal bepaald worden in functie van de brandveiligheid. Door het vernieuwen van het pleisterwerk kan er thermische isolatie toegevoegd worden.

6.3 Herstel van het binnenschrijnwerk

De binnendeuren dienen terug in de oorspronkelijke beits tint geschilderd te worden. De deuren worden grondig gereinigd, omdat deze met de jaren te donker (oranje – roodbruin) en te glanzend geworden zijn door herhaald vernissen en beitsen. Een goede referentie is de dubbele deur tussen de grote traphal en de vroegere slaapzaal op de tweede verdieping. De

houtimitatieschildering, historische beglazing, historisch beslag, deurenkaders en omlijstingen dienen hersteld te worden. Indien het beslag in het verleden reeds vervangen werd door beeldverstorend beslag, dient dit vervangen te worden.

6.4 Herstel van het binnenschilderwerk

Er werd reeds een uitgebreid stratigrafisch onderzoek uitgevoerd in het gebouw. Er dient zoveel mogelijk rekening gehouden te worden met het originele kleurenpalet bij schilderwerken in het gebouw. Ook de oorspronkelijke imitatievoegen en houtimitatie zijn, waar mogelijk, te reconstrueren. De oorspronkelijke verf dient niet vrij gelegd te worden, na voorbehandeling van de huidige ondergrond om hechting te verzekeren kunnen de muren overschilderd worden. Zeker in ruimtes zoals de kapel en de zuidelijke ontvangstvleugel is een reconstructieve aanpak van de muurschildering aangewezen. Uitzonderingen op dit kleurgebruik zijn mogelijk in de gangen op de tweede verdieping (hier was vroeger geen gang) en in de volledig nieuwe klaslokalen op de derde verdieping. Ook later toegevoegde elementen zoals de cellen tussen de klassen en nieuw meubilair kunnen best contrasterend zijn met het oorspronkelijke, sobere kleurenpalet.

05.03.07 DOELSTELLING 7: BEHOUD EN HERSTEL VAN DE OORSPRONKELIJKE INFRASTRUCTUUR VAN DE TECHNIEKEN

7.1 Behoud van de nog aanwezige oorspronkelijke technieken

De bestaande gietijzeren radiatoren dienen maximaal behouden te blijven. Het bestaand leidingennet is te behouden indien nog in goede staat. Bijkomende of te vervangen leidingen dienen in de zelfde vormgeving als de bestaande uitgevoerd te worden. De leidingen, bochtstukken, aansluitstukken, ... dienen geschilderd te worden in de kleur van de radiatoren.

7.2 Afstemmen van nieuwe technieken op maat van de oorspronkelijke toestand van het gebouw

Leidingen

Om het interieur van het gebouw te behouden zoals het oorspronkelijk was, zouden bepaalde leidingen ingeslepen moeten worden. Hierbij dient er rekening gehouden met het historisch waardevol materiaal van het gebouw, slijpwerken dienen dus beperkt te blijven. Indien mogelijk zouden de leidingen in opbouw geplaatst moeten worden. Het materiaal van de opbouwleidingen dient aangepast te worden aan de oorspronkelijke plaatsingswijze: schilderbare stalen buizen en bochtstukken in plaats van PVC-buizen. De positie van de buizen dient ingeplant te worden in hoeken en naast deuromlijstingen. Bovenstroken boven deuren dienen best wel ingewerkt te worden.

In geval van diversie stijpunten in één lokaal zullen de buizen gegroepeerd en ingewerkt worden in een verdiepte sleuf met afneembaar paneel dat mee geschilderd wordt met de muren.

Bij nieuwe wanden worden de leidingen ingewerkt. Bij voorkeur worden deze wanden gebruikt als doorvoer naar de plafonds. Het grootste deel van de leidingen die in het plafond uitkomen kan ingewerkt worden aangezien er langs de bovenzijde aan de vloeren wordt gewerkt.

Verlichting

Verlichtingsarmaturen in de gangen zouden pendelarmaturen moeten zijn die de ganglijnen doorheen het gebouw accentueren. TL-armaturen en uplighters moeten vermeden worden. In de klassen zijn sobere, lijnvormige armaturen aangewezen.

05.03.08 DOELSTELLING 8: VOORZIEN VAN REGELMATIG EN AANGEPAST ONDERHOUD

Belangrijk voor het beheer van een monument is een regelmatig gebruik en regelmatig nazicht. Omdat het gebouw dagelijks in gebruik is (behalve bij schoolvakanties) wordt het nazicht en onderhoud van dichtbij opgevolgd. Er kan een schoolreglement opgesteld worden om dit nazicht en onderhoud specifiek voor elke ruimte vast te stellen.

05.04 NEVENDOELSTELLINGEN

Nevendoelstellingen bevatten beheeropties die nodig zijn om het onroerend erfgoed te valoriseren, te herbestemmen of in regel te stellen met andere beleidsdoelstellingen of regelgevingen (bijvoorbeeld toeristische ontsluiting, landbouwexploitatie, ...)

Verdergaand op de algemene visie voor het toekomstig gebruik van het gebouw als basisschool met flexibele, multifunctionele lokalen, worden er specifieke doelstellingen voorgesteld die reeds in het effectieve restauratiedossier werden opgenomen. Bijkomend wordt er ook een visie op zowel de buitenaanleg als de overblijvende erfgoedelementen in de omgeving die bij het historisch geheel horen geformuleerd.

05.04.01 DOELSTELLING 9: BEHOUD EN HERSTEL VAN DE OORSPRONKELIJKE PLANINDELING EN HOOFDSTRUCTUUR

Het is de bedoeling om de oorspronkelijke lokaalindeling duidelijk afleesbaar te houden. De hoofdstructuur van de gemetste tussenmuren zou afleesbaar moeten blijven, ook al werd hier om functionele redenen dikwijls van afgeweken.

De belangrijkste uitgangspunten blijven:

- Muren tussen gang en nevenlokalen blijven maximaal behouden
- De onderlinge tussenmuren van de klassen werden reeds gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijke configuratie. Zolang de hoofdbalken maar duidelijk afleesbaar blijven, is het minder belangrijk welke vorm de tussenwanden juist hebben.
- De nog aanwezige dwarsmuren tussen oorspronkelijke lokalen worden steeds behouden, zelfs indien ze functioneel hinderen. Een muur wordt nooit compleet uitgebroken; er wordt een zo groot mogelijke perforatie gemaakt in de wand zodat de randaansluitingen behouden blijven. De resterende muurposten moeten substantieel genoeg blijven om herkenbaar te blijven.
- Recente invullingen van representatieve lokalen worden gesupprimeerd.
- De circulatiekernen en -lijnen blijven behouden.
- De oorspronkelijke structuur dient afleesbaar te blijven.

De interne organisatorische herschikkingen die door het schoolbestuur worden gevraagd kunnen perfect ingepast worden in het oorspronkelijke schema.

9.1 Zuidvleugel

In de zuidelijke 'leraarsvleugel' wordt maximaal vastgehouden aan de bestaande indeling: burelen blijven werklokalen, spreekkamers blijven ontvangstlokalen, ook het sanitair blijft op dezelfde plaats. De zuidgevel wordt opnieuw de onthaalvleugel en bevat lokalen voor de leraren. De inkomhal wordt terug geopend, de kleine ontvangstkamers komen terug in gebruik als gesprekslokalen en nabijheid van de centrale administratie. Tijdens voorafgaande besprekingen werd beslist dat de conciërgewoning niet langer in het gebouw voorzien zal worden, maar elders op het domein. Door het wegvallen van de conciërgewoning komt er op het gelijkvloers een hoeklokaal vrij, alsook twee ontvangstkamers in de zuidelijke vleugel. Deze lokalen worden terug ingericht voor het onthaal (secretariaat, bureel directeur, spreekkamer). De oorspronkelijke inkom wordt opnieuw in gebruik genomen als formele toegang voor bezoekers.

Op de verdieping zullen de kleine kamers (vroegere slaapkamers) in de zuidvleugel opnieuw ingevuld worden met lokalen voor de leraren. De museumzolder op de tweede verdieping wordt een flexibele ruimte die gebruikt kan worden als klaslokaal of multifunctionele ruimte. De tweedelige eenheid blijft wel behouden; de ruimte wordt centraal doorboord door de schouw.

9.2 Oostvleugel

Op de plaats van het huidige leraarslokaal (dat verhuist naar de eerste verdieping) komt een klas bij. De oostvleugel blijft in hoofdzaak het corpus voor de leerlingen, hier bevinden zich de klassen (zowel op gelijkvloers, eerste als tweede verdieping). Op de tweede verdieping kwam de slaapzaal oorspronkelijk tot tegen de straatgevel. Hier kan in de toekomst een klas voorzien worden. De oorspronkelijke superpositie tussen de zuid- en de oostgevel blijft dus gehandhaafd.

De grote slaapzaal op de tweede verdieping wordt ingedeeld in klaslokalen, maar ruimtelijk wordt duidelijk gemaakt dat deze klassen een recente invulling zijn van wat ooit één grote zaal was.

De zolderverdieping werd in de oorspronkelijke plannen niet gebruikt. De school heeft de zolderruimtes in gebruik genomen als klaslokalen. Om de oorspronkelijke ruimtelijkheid van de zolderruimtes te herstellen, worden hier speciale grote klaslokalen voor multifunctioneel gebruik voorzien in de toekomst.

9.3 Noordvleugel

De noordvleugel blijft een gemeenschappelijke vleugel, de refter blijft op het gelijkvloers.

De kapel blijft integraal behouden aangezien deze moeilijk aanpasbaar is en er een nood is aan grote gemeenschappelijke lokalen.

9.4 Gangen

De oorspronkelijke circulatie en de daarmee samenhangende perspectieven worden volledig hersteld. Wanden die in de gang werden geplaatst om delen af te zonderen in functie van de refter, conciërgewoning of klaslokalen worden verwijderd. De trap die op de tweede verdieping werd geplaatst om de zolder te bereiken wordt gesupprimeerd.

Enkel ingrepen in functie van de brandveiligheid van het gebouw kunnen toegelaten worden in de gangen. Deze ingrepen mogen de gangen echter niet opnieuw visueel opdelen.

9.5 Hoofdstructuur

De bestaande hoofddraggers worden integraal behouden: zowel de dragende muren, de hoofdbalken als de secundaire kinderkepers. Het stabiliteitsprobleem werd in samenspraak met een stabiliteitsbureau geanalyseerd om een gepaste oplossing te bekomen, met respect voor de erfgoedwaarde van de structuur.

De bestaande structuur dient hierbij zoveel als mogelijk behouden te blijven zoals deze oorspronkelijk was. Ter hoogte van de zolderverdieping van vleugel B is dit echter moeilijk vanwege de enorm grote overspanning. Hier zullen nieuwe kolommen onder de balken voorzien worden, boven op de dragende muur van de eerste verdieping. Dezelfde oplossing werd in het verleden reeds toegepast in de kapel in de noordelijke vleugel van het gebouw. Dit is vermoedelijk ook de minst hinderlijke oplossing, daar de extra kolommen ingewerkt kunnen worden in de scheidingsmuur tussen gang en klassen.

Uit de analyse van TriConsult bleek ook dat er enkele ingrepen noodzakelijk zijn om de vloeren volledig brandveilig en constructief in orde te brengen. Hierbij wordt bij voorkeur geopteerd voor de minst zichtbare oplossing, namelijk het opvullen van de balken met een epoxymortel.

Ook voor de vloer boven de refter is een versterking noodzakelijk om een brandweerstand van één uur te bekomen. Dit kan geheel binnen het vloerpakket uitgevoerd worden, daar de sportparket in de toekomst vervangen zal worden door een plankenvloer naar oorspronkelijk model.

Op de eerste verdieping van vleugel B werden de balken reeds versterkt van boven uit: de kinderbalken werden aan elkaar gekoppeld. In de bestaande (ontdubbelde) moerbalken werden ankers aangebracht waarna de balk werd opgestort met een epoxymortel.

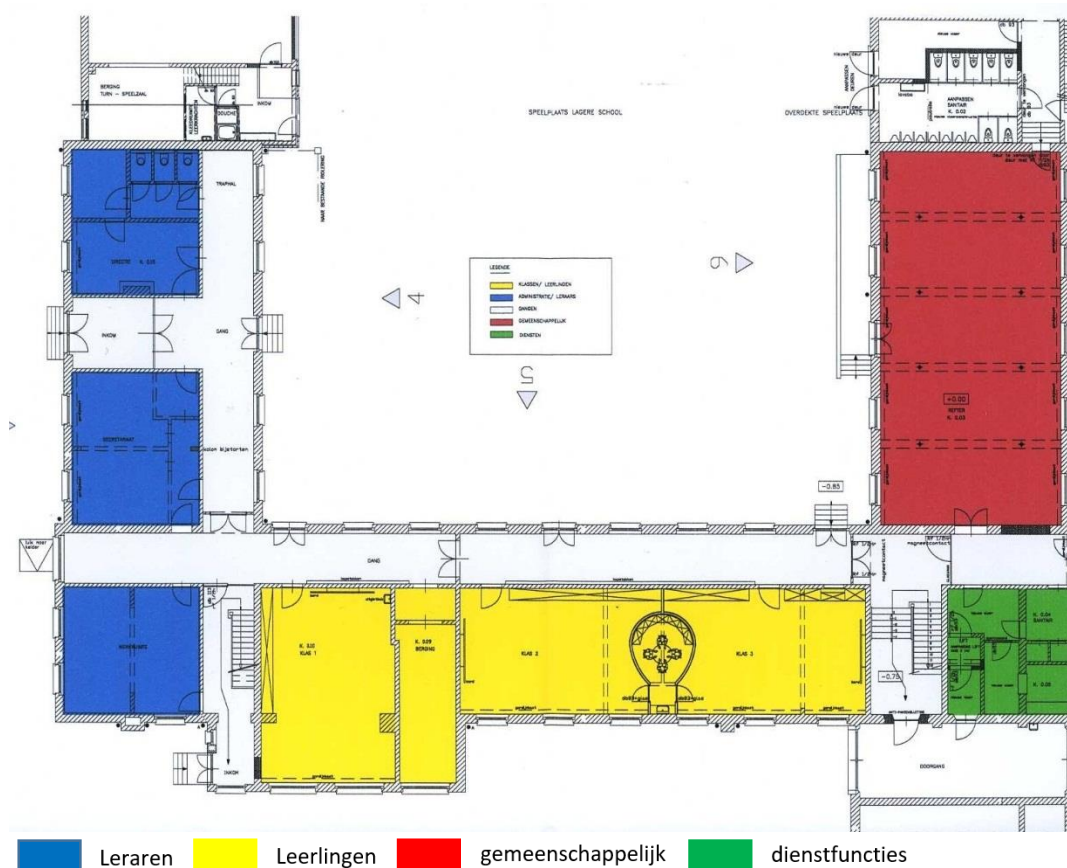

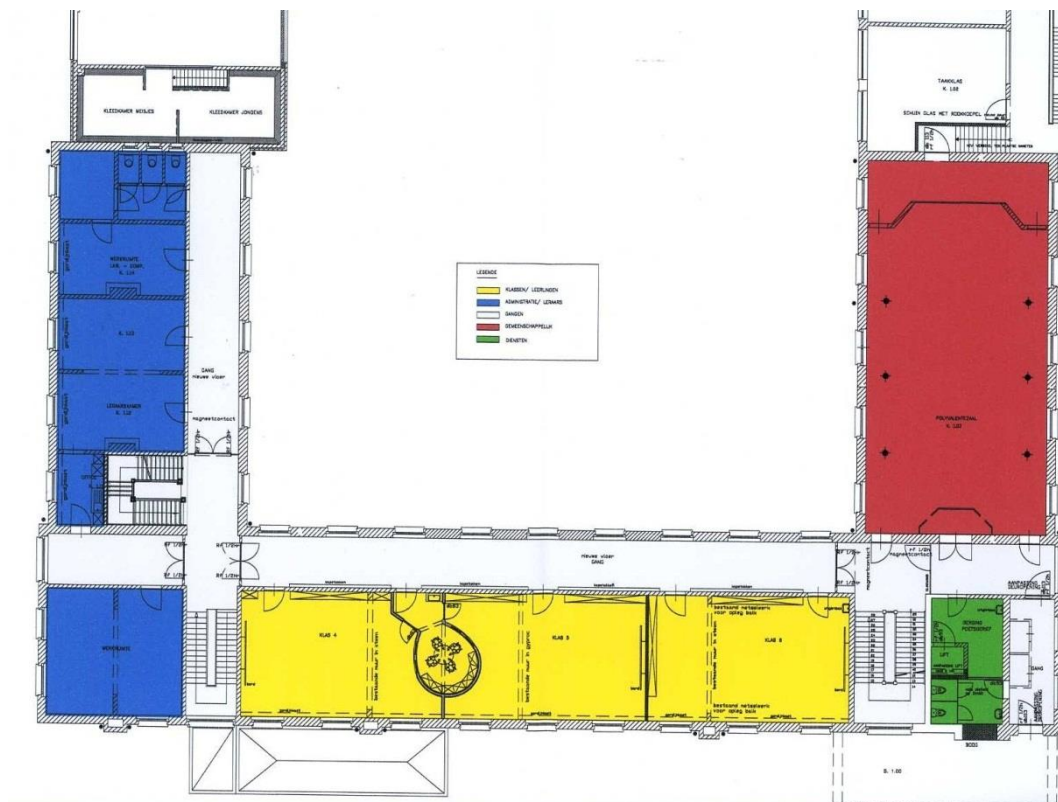
9.6 Ruimte laten voor nieuwe invullingen

Voor nieuw in te richten ruimtes die nog niet afgewerkt zijn, zal gewerkt worden met hedendaagse materialen die verwant blijven aan het bestaand materiaalgebruik. Bij voormalig bepleisterde dakvlakken op de zolder kan opnieuw gewerkt worden met bepleistering of gipsbeplating. Voor de vloeren kunnen parketvloeren die qua kleur en plankbreedte aansluiten bij de oorspronkelijke beplanking gebruikt worden.

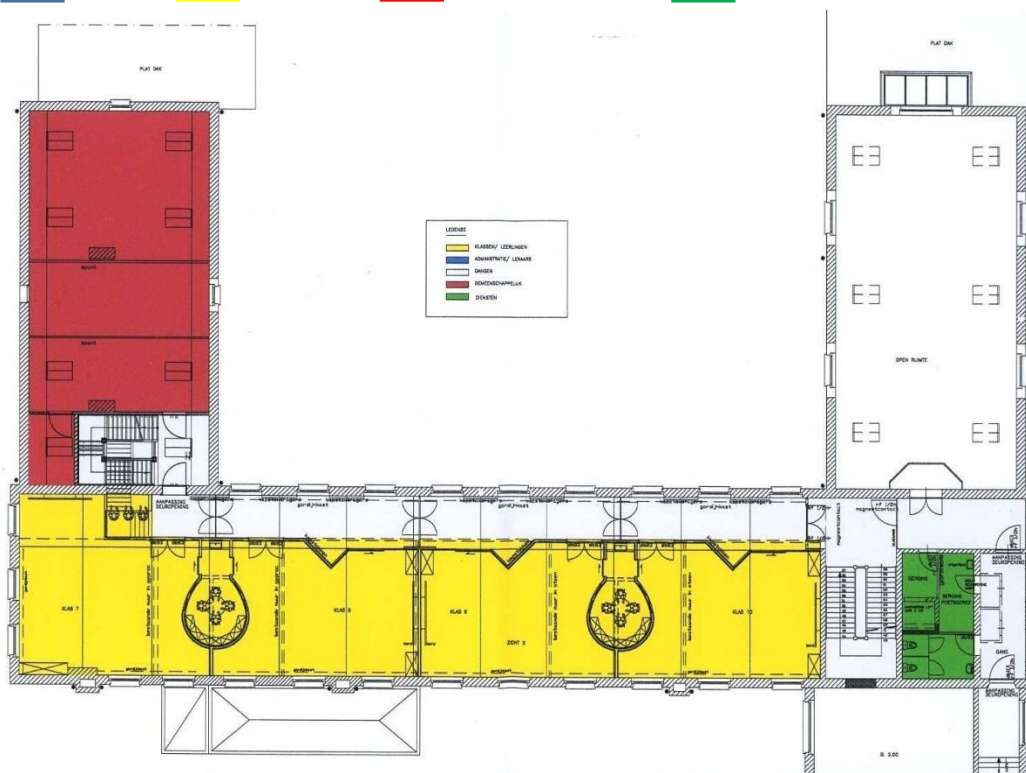
Nieuwe toevoegingen zullen aan de hand van de vormgeving al duidelijk maken dat het om een hedendaagse interventie gaat.

9.7 Synthese

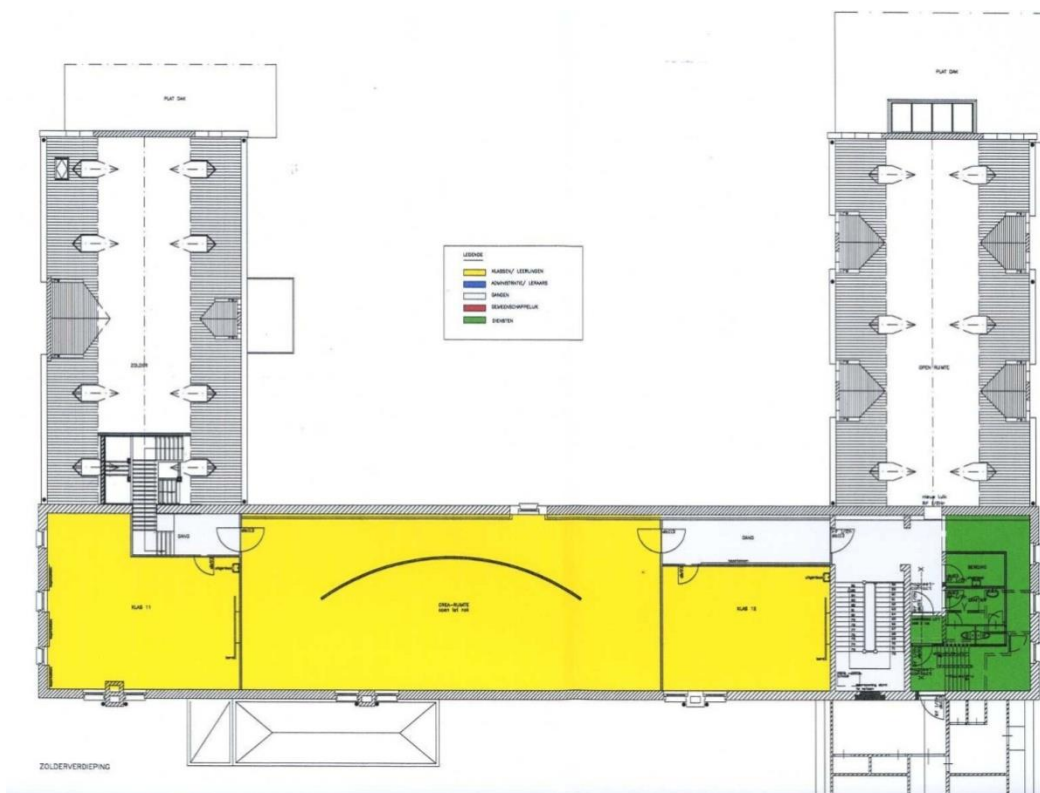

■ Leraren
 ■ Leerlingen
 ■ gemeenschappelijk
 ■ dienstfuncties

■ Leraren
 ■ Leerlingen
 ■ gemeenschappelijk
 ■ dienstfuncties

Leraren
 Leerlingen
 gemeenschappelijk
 dienstfuncties

05.04.02 DOELSTELLING 10: MAXIMAAL IN DIENST STELLEN VAN DE BESCHIKBARE RUIMTE BINNEN HET GEBOUW

10.1 Oostvleugel

De huidige vleringzolder die ontstond bij de verbouwing van de grote zolder zal verdwijnen om nieuwe klassen te creëren. De spanten en de gordingen zullen samen met de dakvlakken ook thermisch en brandwerend geïsoleerd moeten worden om deze ruimtes bruikbaar te maken.

10.2 Zuidvleugel

De zolder van de zuidvleugel werd reeds van in het begin afgewerkt tot aan de hanebalken van de spanten zodat de ruimte als museum kon worden ingericht. De spantbenen werden ingewerkt achter voorzetwanden. Deze zolder kan in de toekomst ook in gebruik blijven, mits vervanging van de bestaande bepleistering door een brandwerende variant. Het oorspronkelijke plafondprofiel werd hersteld.

De dakkapellen bevinden zich op ca. drie meter boven de vloerpas en zijn voorzien van witgeschilderde houten luiken. De luiken werden vervangen worden door beglaasde raampjes. De luiken dienen in dat geval wel permanent geopend te blijven, aangezien de bediening ervan niet meer zo evident is. De natuurlijke verlichting van de ruimte blijft wel nog steeds beperkt. Voor het schoolbestuur stelt dit echter geen probleem, het gebruik van de ruimte zal hieraan aangepast worden.

05.04.03 DOELSTELLING 11: VERGROTEN VAN HET COMFORT, VEILIGHEID, BRANDVEILIGHEID EN DE TOEGANKELIJKHEID VAN HET GEBOUW

11.1 Comfort

Om meer aan de hedendaagse normen te voldoen zijn subtiele ingrepen aangewezen die het oorspronkelijk karakter van het gebouw niet aantasten, maar een groot effect kunnen hebben op het binnenklimaat.

Buitenschrijnwerk ramen

De ramen bleken bij de restauratiewerken in fase twee in zeer slechte staat te zijn. Aan de hand van het afwegingskader voor historisch schrijnwerk werd een weloverwogen beslissing gemaakt om bepaalde ramen te vervangen. Een groot deel van de ramen was te hard aangetast en ingerot, er diende nieuwe ramen gemaakt te worden. De nieuwe ramen werden volledig naar oorspronkelijk model vervaardigd, met dezelfde detaillering en met hergebruik van het oorspronkelijk beslag. In deze ramen werd een dubbele beglazing en een betere, tochtichte sluiting voorzien. Op deze manier konden de hedendaagse comfort- en gebruikerseisen gedeeltelijk verzoend worden met het behoud van de erfgoedwaarden van het historisch buitenschrijnwerk. Het overige schrijnwerk dient volgens het afwegingskader beoordeeld te worden zodat bepaald kan worden of het schrijnwerk vervangen dient te worden. Deze afweging gebeurt uiteraard met oog op maximaal behoud, maar rekening houdend met het gebruikscomfort van de schoolfunctie.

Daken

De daken van alle vleugels worden geïsoleerd om een comfortabel binnenklimaat te creëren zonder hierbij te veel energie te verspillen. Het dak van de museumzolder was altijd al afgewerkt met een dakvlakbekleding, dit was een gebruiksruimte die diende als museumzolder. De isolatie kon tijdens fase twee van de restauratiewerken reeds tussen de kepers en achter de dakvlakbekleding geplaatst worden. Hetzelfde concept wordt doorgetrokken naar de zolder van vleugel B. Boven het gewelf van de kapel zullen de dakvlakken ook van een thermische isolatie voorzien worden.

Vloeren

Om akoestisch aangename ruimtes te creëren kan er een akoestische isolatie (minerale wol) voorzien worden in het vloerpakket. Zo wordt het luchtgeluid tussen de klassen tot een minimum beperkt. Om het contactgeluid te beperken kan er op de kepers een akoestische isolatie (vilt) aangebracht worden, waarna de nieuwe plankenvloer wordt geplaatst. In fase twee van de restauratiewerken werden beide isolatiematerialen reeds in het vloerpakket van de eerste verdieping voorzien.

Technieken

De bestaande radiatoren kunnen aangesloten op een nieuw, energiezuiniger verwarmingssysteem. Plaatsen waar oorspronkelijk geen radiatoren waren, kunnen van nieuwe, hedendaagse radiatoren voorzien worden. Ook op vlak van verlichting en sanitaire voorzieningen is het mogelijk om het gebouw aan te passen aan de hedendaagse noden. Deze dienen wel volledig op het gebouw afgestemd te worden en dient in nauw overleg en volgens de bepalingen van het opgemaakte restauratiedossier uitgevoerd te worden (zie ook doelstelling 7: behoud en herstel van de oorspronkelijke infrastructuur van de technieken).

11.2 Veiligheid

Borstwering ramen verdiepingen

De tablethoogte van de ramen op de verdiepingen blijkt na onderzoek in situ te laag te zijn.¹⁸ Indien men zowel de hoogte als de diepte van het tablet in rekening brengt, is er ook nog steeds valgevaar. Er dient een valbeveiliging voorzien te worden. De valbeveiliging zal best aan de buitenzijde van de ramen aangebracht worden, zodat de raamvleugels nog steeds geopend kunnen worden. De valbeveiliging dient in een sobere vormgeving uitgevoerd te worden zodat deze het gevelbeeld niet beïnvloedt. De montage van deze valbeveiliging dient te gebeuren zonder oorspronkelijk materiaal te beschadigen.

Borstwering bordes verdieping

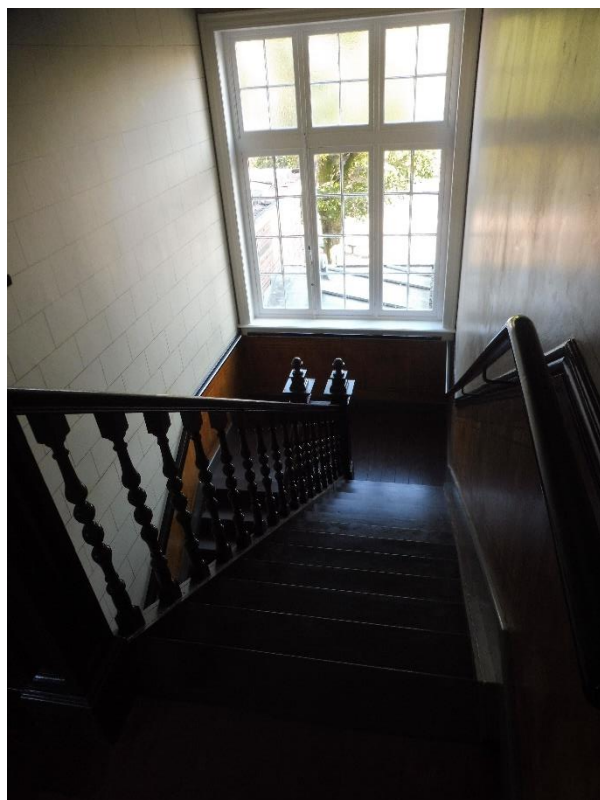
Ook het bordes op de verdieping bleek niet voldoende hoog te zijn, volgens de opgelegde normen. De bestaande borstwering werd in eenzelfde vormgeving als de oorspronkelijke trapleuningen gemaakt. In functie van de erfgoedwaarde van het gebouw, werd er een oplossing op maat van het monument voorzien.

Leuningen trappen

Trappen zijn een belangrijke hindernis voor personen met een beperking. Zowel in functie van de veiligheid als de toegankelijkheid wordt er door de norm opgelegd om langs beide zijden van de trap een trapleuning te voorzien. De bestaande trappen hebben een leuning aan één zijde. De leuning zou continu moeten zijn, ook ter hoogte van bordessen. De trapleuning dient de traphelling te volgen. Zowel aan de secundaire trap in vleugel B als aan de trap in vleugel C werd tijdens de restauratiewerken een extra leuning voorzien. De extra leuning aan de hoofdtrap is een voorlopig exemplaar, en zal tijdens de volgende restauratiefase vervangen worden.

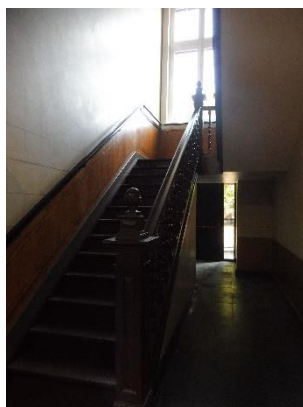
¹⁸ Indien het schrijnwerk voorzien is van opengaande delen die een valrisico inhouden voor de personen die zich in de buurt ervan bevinden en indien de borstwering van het venster kleiner is dan de beschermingshoogte, stelt de norm NBN B 25-002-1 dat de vensteropening uitgerust moet worden met een extra borstwering die voldoet aan de eisen uit de norm NBN B 03-004. De borstweringshoogte van het venster (h) wordt gemeten tussen het niveau van de afgewerkte bodem en het hoogste niveau van het vastkader van het schrijnwerk. De beschermingshoogte moet vastgelegd worden in het ontwerp en mag niet kleiner zijn dan 0,90 m. De norm NBN B 25-002-1 voorziet echter dat de hoogte h altijd teruggebracht mag worden tot 0,80 m indien de fictieve hoogte H_f aan de volgende voorwaarde voldoet : $H_f = h + 0,5 \times L \geq 1,0$ m (de dikte L van de gevel wordt gemeten bij een hoogte inbegrepen tussen 0,8 m en h).

11.3 Brandveiligheid

Trappen

De bestaande trappen voldeden niet qua stabiliteit en brandveiligheid. Er diende een oplossing gezocht te worden door een nieuwe trap in of evt. buiten het gebouw te voorzien. Dit heeft steeds een grote impact op het gebouw zelf; ofwel richt men een interne kaalslag aan en beschadigt men authentieke structuren, ofwel wordt er aan de buitenzijde een traphal voorzien dewelke het volume aanzienlijk wijzigt. Bij voorkeur bleven de trappartijen op hun huidige plaats. Een volledige vervanging is echter geen optie wegens de erfgoedwaarde van deze interieurelementen. Er dient dus een onderbouwing van de trappen met een brandveilige structuur voorzien te worden waarbij al het zichtbare schrijnwerk van treden, trapbomen en leuning volledig wordt herbruikt. De trappen dienen voorzichtig gedemonteerd en herplaatst te worden als niet dragende bekleding op een betonnen trapslede. Dit is een zeer ingrijpende oplossing, maar zal uiteindelijk de minst zichtbare en meest voor de hand liggende optie zijn. Voor de secundaire trap in vleugel B en de trap van de eerste naar de tweede verdieping in vleugel C werd deze ingreep reeds uitgevoerd. Uiteindelijk is er enkel een verschil zichtbaar door de bijkomende randlat onder de trapwang, om de extra betondikte op te vangen.

Ook naar de derde verdieping werd een nieuwe brandveilige trap voorzien naar hedendaagse vormgeving, als verlengde van de bestaande traphal.

Voor de hoofdtrap in vleugel B zal een gelijkaardige oplossing voorzien worden in de volgende restauratiefase.

Dakstructuur

Aangezien de zolderruimtes in de toekomst gebruiksruimtes zullen worden, dient er een oplossing voorzien te worden om de brandveiligheid van het daktimmerwerk te garanderen. Aangezien het pleisterwerk op de zolder van vleugel C in zeer slechte staat was, was het aangewezen om een nieuwe bepleistering aan te brengen. Hierbij werd rekening gehouden met een opbouw die voldoet aan de opgelegde brandveiligheidseisen. Ook de zolder van vleugel B zal in de volgende restauratiefase een gelijkaardige aanpak ondergaan.

Vluchtwegen en compartimentering

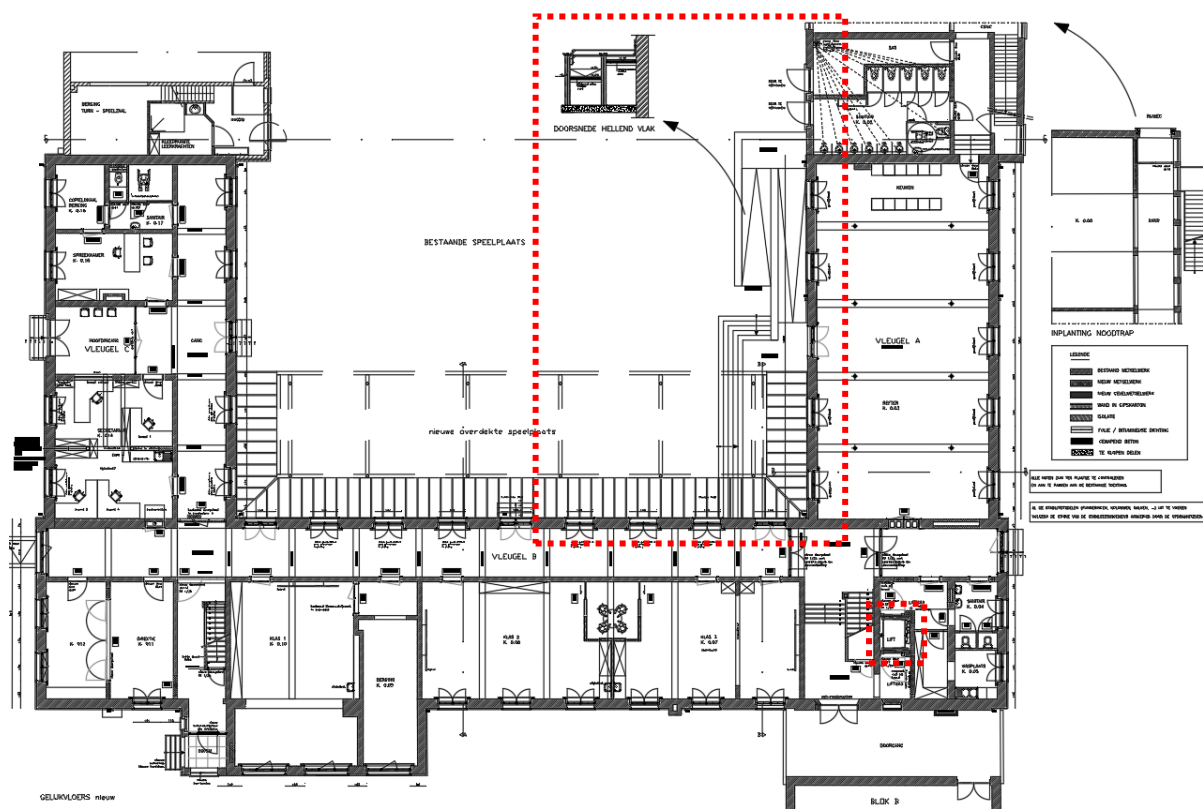
In aansluiting op de evacuatie via de trappen, dienen er ook deuren voorzien te worden voor het compartimenteren van de verschillende gebouwdelen. De deuren dienen open te gaan in de vluchtrichting. Zowel in de grote traphal als in de secundaire traphal is het mogelijk om een rechtstreekse vluchtweg via de trap naar buiten te voorzien.

11.4 Toegankelijkheid

Rolstoeltoegankelijkheid

Het bestaand hellend vlak zal vervangen worden door een nieuwe helling gecombineerd met een trappenpartij. Deze vormt een bordes voor de dubbele deur van de refter en de hoofdinkomdeur naar de school (voor de leerlingen). Dit is de aangewezen plaats voor deze ingrepen omdat er onder de huidige refter geen kelder (en dus ook geen kelderramen) aanwezig is. Er zal een scheidende noppenfolie aangebracht worden tussen het bestaande gebouw en de nieuwe ingreep, zodat de aanbouw later eenvoudig teniet gedaan kan worden, zonder beschadiging aan het bestaand parament.

Er was reeds een lift voorzien in het gebouw, de bestaande koker wordt dan ook behouden. De huidige lift voldoet vermoedelijk niet en dient dan ook aangepast te worden zodat deze in de toekomst in lijn is met de hedendaagse normen.

leuning en trappen

Zowel in functie van de veiligheid als de toegankelijkheid wordt er door de norm opgelegd om langs beide zijden van de trap een trapeuning te voorzien. Zie ook 10.2 Veiligheid.

05.04.04 DOELSTELLING 12: BEHOUD EN HERSTEL VAN DE OMGEVING RONDOM HET GEBOUW

12.1 De ommuurde tuin

Maximaal behoud van groen

De bestaande bomen dienen behouden te blijven en aangevuld te worden. Indien noodzakelijk dienen ze vernieuwd te worden. Ze zullen in de toekomst als buffer ten opzichte van bepaalde storende aanpalende gebouwen fungeren, tevens versterken ze het karakter van een ommuurde en beschermde oase tegenover de buitenwereld.

Momenteel wordt de tuin stilaan ingepalmd door een semi-openbare ruimte die rond de school wordt doorgetrokken op het eigen domein, door aanleg van asfaltwegen rondom het gebouw. Zeker langs de westzijde zouden meer aanplantingen voorzien moeten worden als buffer t.o.v. van de weg die naast het gebouw loopt.

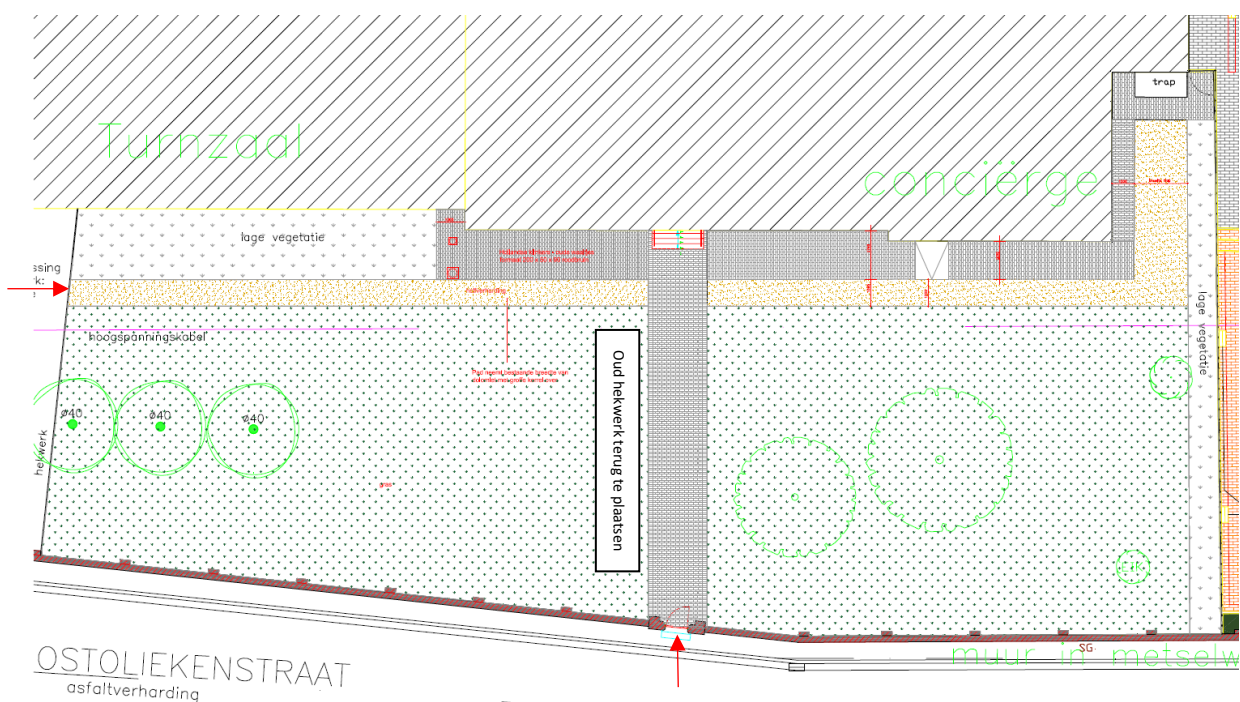

Behoud van de voortuin en het inkompad

De hoofdingang aan de straatzijde zal opnieuw in gebruik genomen worden. De toegang naar de inkomdeur dient daarom, net als vroeger, afgeboord te worden t.o.v. het grasperk. Het oorspronkelijk hekwerk zal teruggeplaatst worden. De tuin zou maximaal behouden moeten blijven. Het is wenselijk om de parking, die zich aan de zijkant van de voortuin bevindt, af te schermen t.o.v. de tuin door bijvoorbeeld hoge hagen. Het pad tussen de parking en de hoofdingang zal verplaatst worden zodat het grasveld niet meer diagonaal wordt doorkruist. Dit pad zal een verwijzing zijn naar de oorspronkelijke aarden paden in de tuin en zal bijvoorbeeld in natuurlijke grondkleurige asfalt uitgevoerd worden.

Tussen de voortuin en de speelplaats is ook nog oorspronkelijk hekwerk aanwezig, weliswaar is dit hekwerk niet goed zichtbaar door begroeiing. Het hekwerk dient volledig vrijgemaakt te worden van begroeiing, roestwerend behandeld en herschilderd te worden. Het is aangewezen om aan het hekwerk opnieuw een lage begroeiing aan te planten zodat het hekwerk gevrijwaard blijft in de toekomst.

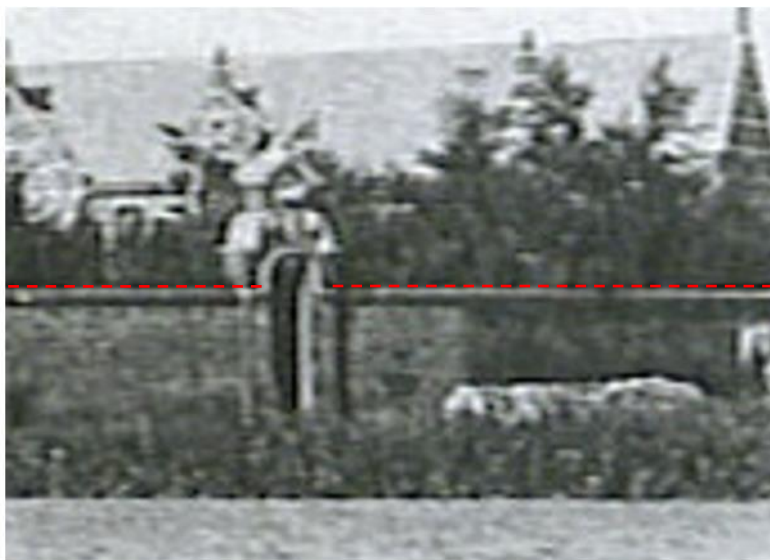
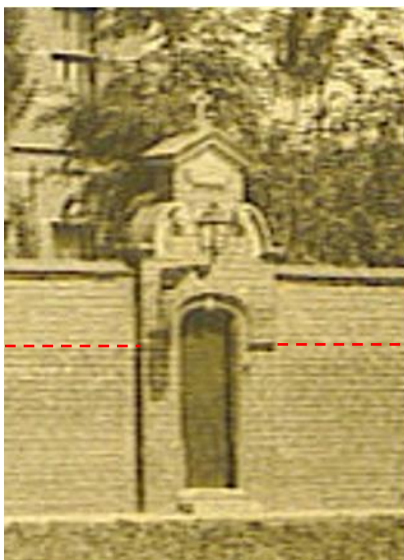

Behoud van de muur

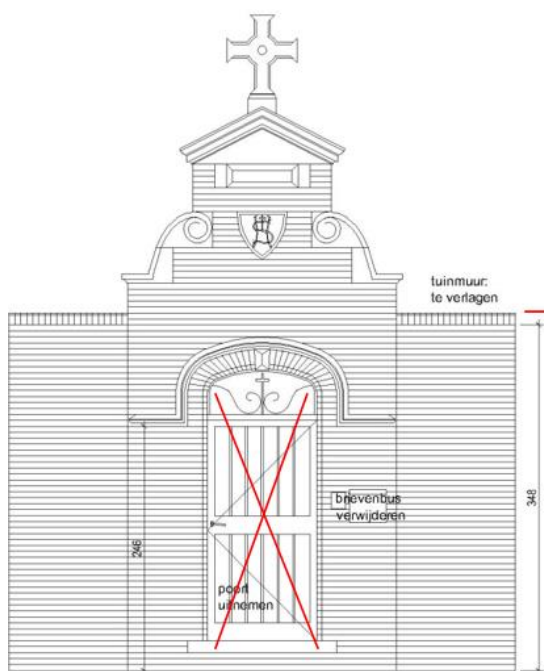
Het integraal behoud van de muur, alsook het opnieuw accentueren van de inkom via het inkomportaal aan de straat is een belangrijke beeldversterkende ingreep. De officiële toegang voor bezoekers terug aan de straat voorzien is mogelijk dankzij de interne reorganisatie van het schoolgebouw. Momenteel is de school enkel toegankelijk langs de achterzijde. Hier is echter een gebrek aan een onthaalstructuur. Ook voor de leerkrachten is de lerarenvleugel door deze reorganisatie rechtstreeks toegankelijk.

Het inkomportaal, dat samen met de muur te gevaarlijk overhelde, werd om veiligheidsredenen gedemonteerd. Het zal integraal gereconstrueerd worden, waarbij het huidige ijzeren deurtje wordt vervangen door een houten, beplankte deur. De muur werd in het verleden ook verhoogd. De hoogte van de muur zal terug naar de oorspronkelijke hoogte aangepast worden.

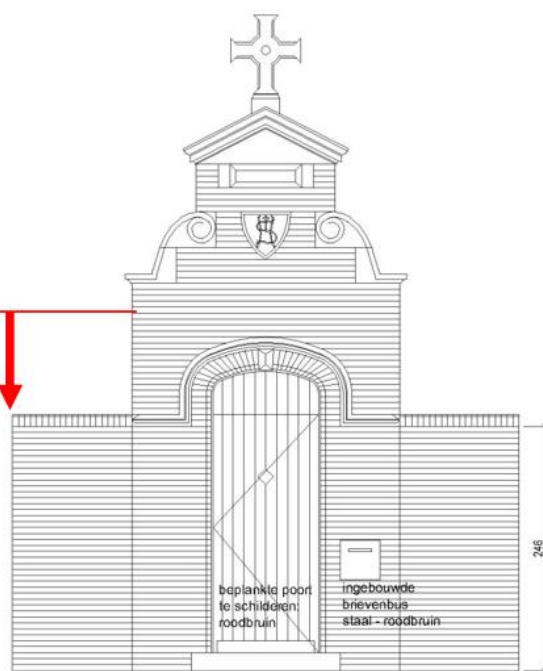

Voorgevel 1946

95-1-1901

Inkompoort in tuinmuur
Bestaande toestand

Inkompoort in tuinmuur
Nieuwe toestand

De doorbrekingen in de tuinmuur voor de schoolpoorten zijn uiteraard absoluut noodzakelijk. Op termijn zullen deze poorten vervangen moeten worden door poorten die in lijn met de ommuring een meer gesloten karakter hebben.

Ook aan de westzijde van het domein is de oorspronkelijke tuinmuur nog aanwezig. De kapel met Lourdesgrot maakt hier integraal deel van uit. De muur dient ook hier integraal behouden te blijven en hersteld te worden naar oorspronkelijke toestand.

12.2 Heraanleg binnenkoer

Op oude foto's is de oorspronkelijke aanleg van de binnenkoer met rode klinkers duidelijk waarneembaar. De koer dient opnieuw aangelegd te worden met de oorspronkelijke verharding. De huidige betondallen op de speelplaats dienen uitgenomen te worden.

12.3 Kapel met Lourdesgrot en dreef

Zowel de kapel met Lourdesgrot als de restanten van de bomendreef die momenteel nog aanwezig zijn, worden maximaal behouden. Storende elementen, zoals het hedendaagse houten en stalen hekwerk, dienen verwijderd te worden.

Kapel met Lourdesgrot

De dakstructuur van de kapel dient gecontroleerd te worden op lekken en zal, indien nodig, hersteld worden. De Fumay-leien zijn maximaal te behouden want zijn niet meer voorhanden. De kroonlijsten en goten dienen hersteld te worden naar oorspronkelijke toestand. Ook de aansluitingen ter hoogte van de nok en de voor- en achtergevel van de kapel dienen gecontroleerd en hersteld te worden. Er dienen vermoedelijk nieuwe loden slabben voorzien te worden. De dekstenen in blauwe hardsteen zijn nog in goede staat. Aan de voorgevel ontbreekt een stuk, hier dient een nieuwe deksteen naar oorspronkelijk model voorzien te worden. De speklagen en sluitsteen in witte steen zijn licht vervuild, maar de vervuiling is niet storend. Het gevelmetselwerk van de kapel is nog in goede staat. Een lichte reiniging is wel aangewezen, aangezien er ter hoogte van de plintstrook en onder de druipstenen storende vervuiling aanwezig is. Een lichte patinelaag op de gevel is echter niet storend, een harde reiniging wordt afgeraden. Op sommige plaatsen zijn de knipvoegen uitgelopen, selectief herstel is hier aangewezen. Op de cementering van de rotsimitatie is mosvorming ontstaan. Het mos zal voorzichtig verwijderd worden. Het smeedwerk dient een antiroestbehandeling te krijgen en opnieuw geschilderd te worden.

Dreef

De twee beukenrijen zijn nog een restant van een oorspronkelijke bomendreef die voorbij de kapel kwam. Momenteel zijn er enkele bomen aangetast door zwam, deze dienen selectief gekapt te worden aangezien ze vermoedelijk sterk verzwakt

zijn. Ter hoogte van de oorspronkelijke positie, kan er eventueel een nieuwe boom aangeplant te worden, maar het is moeilijk voor jonge bomen om te overleven als ze in een volwassen dreef worden geplant. Er is te weinig licht, de grote bomen nemen het meeste water op en de kleine boompjes zullen snel scheef groeien in hun zoektocht naar licht. De verdere groei van de resterende dreef moet goed opgevolgd worden zodat de bestaande bomen behouden kunnen blijven.

12.4 Overdekte speelplaats

De luifel wordt ervaren als een storend element omdat de gevel van de noordvleugel wordt opgedeeld. De luifel zal in de toekomst verwijderd worden.

Bij het vervangen van deze structuur dient rekening gehouden te worden met enkele parameters:

- * De luifel dient vrijstaand te zijn ten opzichte van de bestaande gevels
- * Bij voorkeur dient een lange rechthoekige luifel voor de ganse breedte van de speelplaats voorzien te worden, evenwijdig aan de oostelijke hoofd vleugel. De oorspronkelijke speelplaats wordt dan opgedeeld in twee zones, de verharding kan echter wel volledig doorlopen. Op deze manier wordt een soort van binnenkoer gevormd tussen het bestaande U-vormige gebouw en de luifel. De luifel werkt dan als breuklijn ten opzichte van de aangebouwde constructies.
- * De constructie dient zo transparant mogelijk te zijn.
- * De luifel dient een vlak dak te hebben. Een hellend dak zou afbreuk doen aan de belevingswaarde van het gebouw en zou het perspectief hinderen, zoals de huidige luifel.
- * De hoogte van het luifeldak komt boven de ramen van het gelijkvloers uit. Er wordt een monumentale doorkijk gerealiseerd, op maat van de imposante gevel. Indien dit te hoog wordt, kan een glazen scherm de regeninslag verminderen (zoals dit bij de oorspronkelijke overdekte speelplaats ook gebeurde).

06.01 INLEIDING

De maatregelen beschreven in dit hoofdstuk zijn concrete instandhoudings-, onderhouds- en restauratiewerken die noodzakelijk zijn om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken. Dit hoofdstuk vormt de eindconclusie van het beheersplan. Het legt de verbinding tussen de gegevens over het bouwkundig erfgoed gevisualiseerd in het historisch- en erfgoedplan en de geformuleerde visie en beheersdoelstellingen, gevisualiseerd in het toekomstplan.

Op basis van de visie en de doelstellingen van het vorige hoofdstuk volgen hieronder de concrete richtlijnen, de eenmalige en de terugkerende maatregelen. Samen vormen ze een kader waarin de werken aan het gebouw kunnen en moeten gebeuren. Er wordt concreet opgesomd welke werken moeten worden uitgevoerd, waar ze plaatsvinden en op welke termijn de werken moeten worden uitgevoerd. De Restauratieve werken die onder deze maatregelen vallen hebben in principe recht op een betoelaging. Wanneer ze tijdig en regelmatig worden uitgevoerd is de toekomst van het gebouw op lange termijn verzekerd. Het behoud en verbetering van de erfgoedwaarden van het gebouw, zowel exterieur als interieur en de omgeving staan hierbij voorop.

06.02 MAATREGEL 1: VOORONDERZOEKEN**06.02.01 ARCHEOLOGISCHE VOORSTUDIE**

Om een beter inzicht te bekomen in de archeologische waarde van het onderzoeksgebied en de directe omgeving is het zinvol om een archeologische voorstudie uit te voeren, indien er gepland wordt om graafwerken uit te voeren op de site. Het onderzoeksgebied heeft vooral landschappelijk gezien een hoog potentieel. Zo bevindt de site zich op een hoger gelegen zone in het landschap, zijn er waterlopen in de buurt en bestaat de ondergrond uit een zandlemige bodem. Met een voorstudie kunnen onvoorziene kosten en tijdverlies vermeden worden bij toekomstige ingrepen in de bodem.

06.02.02 MATERIAALTECHNISCH VOORONDERZOEK

Er werd reeds een materiaaltechnisch vooronderzoek uitgevoerd. Echter, in functie van eventuele schade of gebreken die momenteel nog niet zichtbaar zijn, zijn bijkomende vooronderzoeken niet uitgesloten.

2.1 Analyse en monitoring

Door middel van analyse en monitoring de oorzaken van de schade in kaart werden gebracht. Nieuwe schade kan vermeden worden door de oorzaak weg te nemen of te neutraliseren. De uit te voeren vooronderzoeken zijn doorgaans: detectie van opstijgend grondvocht, vochtmetingen op noodzakelijke plaatsen, analyse van zoutuitbloeiingen, analyse van houtborende insecten, detectie van schimmel- en zwamaantastingen en analyse en opvolging van scheurvorming.

2.2 Opstellen actueel schadebeeld

Uit de controlerapporten van Monumentenwacht bleek dat er dringende werken nodig waren in functie van de stabiliteit van de lateien en monelen. Deze verbeteringswerken werden dan ook integraal voor het hele gebouw reeds uitgevoerd in fase twee van de restauratiewerken. Ook het dak van de zuidvleugel was in zeer slechte staat. Het aangetast timmerwerk werd hier dan ook reeds vervangen en het dak uit natuurleien werd volledig hersteld in de eerste fase van de restauratie. Vooral ter hoogte van de aansluitingen met de dakkapel was er destijds vochtschade waargenomen. Deze bouwfysische gebreken werden reeds hersteld. Ook voor de overige schade werd reeds een gedetailleerd rapport opgesteld. Dit rapport werd echter reeds opgesteld in 2009. Men kan ervan uitgaan dat de schade op andere plaatsen reeds procentueel is toegenomen ten opzichte van acht jaar geleden. Het herstellen van deze schade was echter minder dringend, maar zal voor de volgende fase geactualiseerd moeten worden zowel voor het exterieur, het interieur, de constructie als het vast meubilair.

2.3 Stratigrafisch onderzoek

Er werden op achttien plaatsen, zowel op ramen, deuren en muren sonderingen uitgevoerd. De kleur, structuur, lijnvoering en lagenopbouw van de oude afwerkingslagen werd hierbij duidelijk. Op basis van historische foto's kon de afwerking van verschillende ruimtes vastgesteld worden in functie van de restauratie.

06.02.03 STUDIE HERBESTEMMING

Het gebouw was oorspronkelijk een vormingsschool voor toekomstige missionarissen en werd reeds in het verleden 'herbestemd' tot schoolgebouw voor lager onderwijs. In de toekomst zal het gebouw deze functie ook behouden. De typologie van het gebouw is hiervoor ook uitermate geschikt, het gebouw heeft een zeer flexibel karakter. Een herbestemming is hier dus niet aan de orde. Wel werden in het restauratiedossier ingrepen voorgesteld om de erfgoedelementen en –waarden van het gebouw opnieuw tot hun recht te doen komen – deze werden ook kort in het beheersplan aangehaald.

06.03 MAATREGEL 2: CONSERVATIE EN RESTAURATIE VAN HET EXTERIEUR

De maatregelen voor conservatie en restauratie van het exterieur vormen een kort overzicht van de te verwachten werkzaamheden. De opsomming is niet sluitend en allesomvattend en werd opgesteld aan de hand van het algemeen restauratiedossier dat reeds door ARAT architecten werd opgemaakt.

06.03.01 VOORAFGAANDE WERKEN

1.1 Inrichten van de bouwplaats

Alvorens de bouwwerken uit te voeren, dient de bouwplaats ingericht te worden zodat de werken op een veilige en gestructureerde manier uitgevoerd kunnen worden. Er dient een voorlopige omheining voorzien te worden om de werken af te sluiten voor onbevoegde personen. De nutsvoorzieningen (water, elektriciteit) kunnen d.m.v. een voorlopige aansluiting van de bestaande infrastructuur afgetapt worden. In de werfinrichting zijn een werfkantoor, een bouwkeet en een werfbord inbegrepen. Zowel tijdens als na de werken dient de werf een propere en hindernisloze plaats te zijn. De gevelstellingen worden volgens de specifieke veiligheidsvoorschriften van de veiligheidscoördinator gemonteerd. Bestaande bouwwerken dienen ten allen tijden gestut en geschoord te worden.

1.2 Plaatsbeschrijving

Er wordt een gedetailleerde plaatsbeschrijving met bijhorende foto-inventaris opgemaakt alvorens de werken van start gaan. Zowel van de gebouwen buiten de bouwplaats, de gebouwen binnen de bouwplaats als de wegenissen dient er een plaatsbeschrijving opgemaakt te worden. In functie van de fasering van de werken dient er telkens een gedetailleerde plaatsbeschrijving van het interieur opgemaakt te worden.

1.3 Beschermingsmaatregelen

Tijdens de werken zullen alle mogelijke maatregelen genomen worden om te vermijden dat er stofoverlast is naar het schooldomein en de openbare weg. Ook voor de inboedel dienen alle mogelijke maatregelen genomen te worden om te vermijden dat de inboedel bevuild geraakt.

Door middel van zeilen en / of voorlopige panelen worden delen van het gebouw die opengesteld zijn aan regeninslag of doorsijpelend vocht beschermd tegen waterinsijpeling.

Door het voorzien van stootborden, hoekplanken, vloerpanelen, ... worden voorzorgmaatregelen genomen tegen beschadiging van bestaande en te behouden constructies en materialen zowel binnen als buiten de bouwplaats.

1.4 Bouwplaatsonderzoek

Tijdens de werken worden geschoolde arbeidskrachten ter beschikking gesteld voor peilingen, kapwerk van diverse aard etc. met het oog op bijkomend onderzoek van eventueel vrijgekomen bouwonderdelen.

1.5 Foto's

Ter begeleiding van uitvoeringsplannen zullen foto's gemaakt worden om het uitvoeringsproces te illustreren. De uitvoering wordt op deze manier zo gedetailleerd mogelijk gedocumenteerd. Eventuele vondsten of constructies die naderhand terug zullen worden afgewerkt worden gedetailleerd geïnventariseerd.

1.6 Opmetingswerk en nazicht

Alvorens de restauratie of het herstel van de gevels en daken te beginnen zal een gedetailleerd nazicht van op de stellingen gebeuren m.b.t. de structurele status, bouwfysische toestand, beschadigingen en bevuilingen van diverse aard. Vanuit bouwhistorisch oogpunt kunnen er nog steeds bepaalde opties gewijzigd of bijgestuurd worden, in samenspraak met de inspecteurs van de subsidiërende overheid.

Gevels

Het metselwerk wordt gecontroleerd i.v.m. de stevigheid, eventuele loszittende stenen, scheuren, barsten beschadigingen, bevulling van diverse aard, mosvorming, ... De natuurstenen, betonnen en gecementeerde elementen worden nagekeken. Het schrijnwerk en de beglazing worden geïnspecteerd. Ook het funderingsmetselwerk wordt opgemeten en nagekeken.

Daken

Alle houten structuurelementen die behouden moeten blijven (roosteringen, spanten, kepers, bebordingen, dakkapellen, kroonlijsten, ...) worden gecontroleerd. De dakbedekkingen, loden en zinken elementen, regenwaterafvoeren worden nagekeken.

1.7 Asbesthoudende materialen

Analyse van materialen die asbest (zouden kunnen) bevatten

Bij eventuele ontdekking tijdens werken dienen verdachte (asbesthoudende) materialen onderzocht te worden door een bevoegd organisme of bureau.

Verwijderen en afvoeren van asbest

Asbestmateriaal dient verwijderd te worden in overeenstemming met de richtlijnen vervat in het K.B. 16.03.2006 en addendum van 08.06.2007 over asbest en dient uitgevoerd te worden door een aannemer met erkenning voor uitvoering van dergelijke werken.

06.03.02 SLOPEN VAN BOUWWERKEN EN RUWBOUWELEMENTEN

2.1 Slopen van aangebouwde constructies

Storende elementen

Dit is de volledige afbraak van een bouwvolume, met inbegrip van alle onderdelen en inboedel. Ter hoogte van de verwijderde volumes dient het gevelmetselwerk hersteld te worden. Het puin dient afgevoerd te worden.

Specifiek betreft het voor deze basisschool volgende volumes:

- De luifel tegen zuidgevel vleugel A
- De eerste travee van gebouw tegen de oostgevel van vleugel B
 - * Zowel gevels, dak, regenwaterafvoeren, goten, vloeren, ... zijn hierbij inbegrepen

2.2 Uitkappen van beschadigde stenen of geveldelen

Beschadigde bakstenen die vervangen zullen worden zullen worden uitgekapt. Indien het gaat over grotere metselwerkdelen, dienen deze in verband uitgekapt te worden zodat de verbindingen tussen het oud en het nieuw metselwerk steeds volgens het verband kunnen gebeuren. Bij het vervangen van de stenen dient een baksteensoort gebruikt te worden die qua kleur, vormgeving, textuur, afmetingen, ... maximaal aanleunt bij het oorspronkelijk metselwerk

2.3 Slopen van natuurstenen trap westgevel vleugel B linkse inkomdeur – te recupereren

De trap in blauwe hardsteen aan de linkse inkomdeur van de westgevel van vleugel B wordt gedemonteerd zodat deze later teruggeplaatst kan worden. De trap wordt gestockeerd en blijft eigendom van de school.

2.4 Verwijderen van verluchtungskap in zink boven museum

De zinken verluchtungskap op de schouw boven de museumzolder in vleugel C is een storend element en dient verwijderd te worden, zonder schade te veroorzaken aan het oorspronkelijke metselwerk of de dekstenen van de schouw.

2.5 Afnemen van dakbedekking met natuurleien (om het dakvlak opnieuw aan te leggen met natuurleien)

Van alle daken wordt de dakbedekking met natuurleien afgenomen, met inbegrip van alle ingewerkte loden of zinken onderdelen en nagels. Dit zal gefaseerd gebeuren, per vleugel, in volgorde:

Vleugel C (werd reeds uitgevoerd)

Vleugel B met dakkapellen en klokkenstoel

Vleugel A met dakkapellen en klokkenstoel

2.6 Verwijderen van dakbedekking uit zink, incl. bebording dak aanbouw oostgevel vleugel B

De gehele zinken dakbedekking op de houten bebording wordt afgenomen, inclusief vastzettingsonderdelen en nagels in de dakstructuur.

2.7 Verwijderen van dakuitbouwen tussen de dakkapellen oostgevel vleugel B

De later geplaatste dakkapellen, bestaande uit een gevel uit houten schrijnwerk en een plat dak met roofing, worden volledig uitgebroken. Naderhand worden de hellende vlakken van het dak terug dicht gelegd.

2.8 Afnemen en herplaatsen van dakornamenten

Pinnen op de kleine dakkapellen

Bij het afnemen worden de pinnen genummerd. Ze worden gestockeerd en blijven eigendom van de school. Na het vernieuwen van het dak worden de pinnen herplaatst.

Siersmeedwerk zuidgevel vleugel B

Het ornament in siersmeedwerk wordt afgenomen en herplaatst. Het wordt gestockeerd en blijft eigendom van de school. Na het vernieuwen van het dak wordt het ornament teruggeplaatst. De verflagen worden van het ornament verwijderd, waarna het smeedwerk gemetalliseerd en behandeld wordt met een zinkchromaat-grondlaag. Achteraf wordt het ornament geschilderd met verven op basis van alkydharsen.

2.9 Uitbreken van vlieringzolder – inclusief horizontaal plafond in vleugel B

Om de klassen open te laten tot onder het dakvlak, en licht te laten binnenkomen via de oorspronkelijke dakkapellen, dient de vlieringzolder verwijderd te worden.

2.10 Uitnemen van buitenschrijnwerk uit hout om te recupereren

Luiken van de dakkapellen

De luiken van de dakkapellen in vleugel C en de luiken in vleugel B (westgevel: luik boven trapthal) worden uitgenomen en worden gerecupereerd.

2.11 Verwijderen van beschadigd voegwerk van baksteenparement

De bestaande voegafwerkingen worden verwijderd van baksteenmetselwerk dat te behouden is. Er mag hierbij geen gebruik gemaakt worden van slijpschijven, tenzij anders bepaald in overleg en mits uitdrukkelijke toestemming van Onroerend Erfgoed (bv. bij te harde cementvoegen in sterk beschadigd zachter parement, kan een afwijking overwogen worden). Ook kleine, storende elementen (haken, klemmen) die aan de gevel werden vastgemaakt worden verwijderd.

Alle aangeduid voegwerk wordt grondig verwijderd over voldoende diepte, zijnde minimum 15 mm. Het gebruik van pneumatische hamers is verboden.

Er wordt rekening gehouden met verschillende soorten voegwerk, variërend van kalkvoegsel tot cementvoegsel. De bakstenen kunnen zacht zijn en dus gemakkelijk beschadigd raken. Ook het steengruis wordt uit de voegen verwijderd alvorens her op te voegen.

Knipvoegen plintzones

De plintzones aan de zuidgevel van vleugel C en de noordgevel van vleugel A en vleugel B werden met knipvoegen opgevoegd. De voegen dienen volledig vernieuwd te worden want is te hard beschadigd.

Platvol voegwerk ca. 5% van het geveloppervlak

Van de gevelvlakken van vleugels A, B en C wordt geschat dat er voor ca. 5% van het gevelvlak voegherstel aangewezen is. Het beschadigd voegwerk dient eerst verwijderd te worden.

2.12 Verwijderen van beschadigd voegwerk van blauwe hardsteen

Trap westgevel vleugel B

Een gelijkaardige werkwijze als bij het metselwerk wordt toegepast voor het verwijderen van beschadigd voegwerk van blauwe hardsteen. Het voegwerk van de trap wordt achteraf hersteld.

2.13 Verwijderen van beschadigd buitenschilderwerk op hout

Te behouden buitenschrijnwerk

Van al het buitenschrijnwerk dat te behouden is worden de verflagen afgeschroeid met hetelucht Leister-Föhn waarvan de warmtetoevoer instelbaar is. Desnoods (bij hardnekkige restanten) mag een chemische decapant gebruikt worden. De werken dienen na de gevelreiniging uitgevoerd te worden. Naderhand wordt het buitenschrijnwerk terug geschilderd.

2.14 Verwijderen van binnenschilderwerk op hout

Te behouden buitenschrijnwerk

Van al het buitenschrijnwerk dat behouden blijft wordt de bovenste synthetische dispersieverflaag verwijderd. Het ontverven zal voor het schrijnwerk van het Klein Heilig Graf eerder volgens een selectieve behandeling gebeuren, dus niet met een decapant die tot op het naakte hout gaat. Bij voorkeur wordt hier ook gewerkt met een hetelucht Leister-Föhn waarvan de warmtetoevoer instelbaar is.

2.15 Verwijderen van schadelijke plantengroei en overdreven mosvorming

Met uitzondering van zeldzame planten zoals muurvarens, muurleeuwenbekje, e.a.

Planten, struiken, moslagen, klimplanten,... die zich op daken of tegen gevels van het gebouw bevinden worden verwijderd. Specifiek voor de soort van begroeiing worden aangepaste methodes gebruikt:

Platte daken / Leien- of pannendaken:

- Moslagen:
 - * Kleine oppervlaktes: vegetatie te verwijderen door borstelen / afsteken met plamuurmes
 - * Grote oppervlaktes: stomen
- Klimplanten:
 - * Snoeien
- Struiken en bomen:
 - * Uittrekken met wortels of eventueel behandelen met bladgroenverdelgers
 - * Indien de wortels de dakbedekking beschadigd hebben, is het herstellen van de dakbedekking inbegrepen

Muren:

- Moslagen:
 - * Stomen
 - * Het steen- en voegwerk moet in goede staat verkeren
- Kleine planten:
 - * Uittrekken met wortels of eventueel behandelen met bladgroenverdelgers
 - * Regelmatig nazicht om toch eventuele beschadigingen aan onderliggend muurwerk tijdig op te sporen
- Klimplanten:
 - * Snoeien
- Struiken en bomen:
 - * Uittrekken met wortels of eventueel behandelen met bladgroenverdelgers

06.03.03 RUWBOUW

3.1 Herstel natuursteen

Recuperatie: terugplaatsen uitgebroken trap aan westgevel vleugel B

De trap aan de middelste deur van de westgevel van vleugel B werd voor de gevelwerken tijdelijk weggenomen en gestockeerd, maar wordt in de tweede fase van de restauratiewerken teruggeplaatst.

Nieuw: trap rechtse inkomdeur westgevel vleugel B

De beschadigde traptreden aan de rechtste deur van de westgevel van vleugel B dienen nieuw gemaakt te worden, identiek aan de bestaande blauwe hardsteen van het gebouw (d.w.z. zelfde detaillering, en zelfde kleur van de gepatineerde, gereinigde oppervlaktes).

3.2 Herstel baksteenmetselwerk

Vooraf wordt de voegmortel onderzocht op verenigbaarheid van de mortels en de stenen zodat uitbloeiingen vermeden worden. Er mogen geen kleurverschillen in het voegwerk merkbaar zijn. Het voegwerk wordt aangevangen na volledige voltooiing van de te voegen oppervlakten en na aanvaarding van een proefoppervlak.

De voegwerken dienen onmiddellijk aansluitend aan de gevelreiniging uitgevoerd te worden. De toe te passen metsel- en opvulmortel is op basis van natuurlijke hydraulische kalk.

Niet meegaand voegwerk – knipvoegen

Ter hoogte van de plintzones aan de voorgevel van vleugel C en de achtergevel van vleugel A en vleugel B worden opgelegde, afgelijnde knipvoegen voorzien, naar analogie met het bestaand voegwerk. Er wordt vermeden om het baksteenoppervlak te besmeuren met voegspecie zodat het parament naderhand niet ingekleurd dient te worden. Indien nodig, dienen de stenen toch ingeschilderd te worden zeker ter hoogte van plaatselijke bevuildingen ten gevolge van het voegwerk.

Niet meegaand voegwerk – platvol voegwerk

Ca. 5% van het voegwerk van alle gevels dient hersteld te worden met platvolle voegen.

Herstel gevel naar oorspronkelijke toestand ter hoogte van verwijderde travee aanbouw oostgevel vleugel B

Nadat de travee van het recenter schooldeel verwijderd wordt, dient de oostgevel van vleugel B volledig naar oorspronkelijke toestand hersteld te worden. Dit dient te gebeuren op basis van de bestaande gevels, waarvan de detaillering en het materiaalgebruik exact overgenomen kan worden, volgens opgemaakte gevel- en detailtekeningen, meetstaat en lastenboekbeschrijvingen van de restauratie-architect.

3.3 Houten constructie-elementen

A. Behoud bestaande onderdelen

Voorafgaand nazicht van houten structuren

Dit is het nazicht tijdens en na de diverse ontmantelingen van alle bestaande houtconstructies die zichtbaar zijn of worden na de afbraak en dit binnen de fase van de werken die op dat moment uitgevoerd worden. Alle onderdelen worden onderzocht op:

- Beschadigingen van mechanische aard
- Houtrot
- Aantasting door insecten
- Algehele stabiliteit (zowel van het onderdeel als van de verbindingen)

Vorbereiding van bestaande onderdelen

Na het onderzoeken van de houten structuren, zullen alle bestaande houten onderdelen voorbereid worden. De voorbereiding heeft tot doel om de mechanische weerstand van elk constructiedeel te kunnen nagaan en vast te stellen welke delen eventueel verstevigd dienen te worden. De aangetaste delen dienen verwijderd te worden tot op het gezonde hout. Het houtwerk wordt gereedgemaakt voor het ontvangen van een insecten-, parasieten-, bacteriën en zwamwerend product.

Preventieve verduurzaming van nieuw timmerhout

Het hout dient een beschermingsbehandeling 'A1' te ondergaan hebben tegen schimmels, bacteriën, parasieten en insecten.

Oppervlaktebehandeling van bestaande onderdelen

De bestaande dakstructuren dienen een houtwormbestrijding te ondergaan, zodat het timmerhout gesaneerd wordt. Al het hout dient twee maal bespoten te worden met een tussentijd van minimum vierentwintig uur.

Dieptebehandeling van bestaande onderdelen

Alle aangetaste delen van de vloerbalken van de zolders dewelke moeten behouden blijven met een sectie groter dan zestig vierkante centimeter dienen een dieptebehandeling te ondergaan. De dieptebehandeling zal gebeuren door het boren van schuine gaten van 10 à 20 centimeter diepte en van 1 à 2 cm diameter, op onderlinge afstand van ca. 30 cm.

B. Nieuwe dakstructuren

Preventieve verduurzaming van nieuw timmerhout

Het nieuw timmerhout zal een beschermingsbehandeling 'A1' ondergaan hebben tegen schimmels, bacteriën, parasieten en insecten.

Herstel keperwerk en dakbebording ter hoogte van verwijderde dakuitbouwen

Het betreft het plaatsen van uitvulkepers bovenop het bestaande dakvlak, na herstelling van de bestaande kepers en bebording die langs de binnenzijde zichtbaar zullen blijven. Het dak wordt zo doorgetrokken ter plaatse van de afgebroken dakuitbouwen. Na het plaatsen van de kepers wordt er een nieuwe dakbebording voorzien. De planken worden geplaatst op dezelfde wijze als de bestaande beplanking, met open voegen en niet té strak uitgelijnd.

Vervangen van aangetaste muurplaten

Het selectief uitbreken van aangetaste of beschadigde muurplaten, na voorafgaand nazicht. Bij de werken wordt er op gelet dat de dakconstructie voldoende opgeschoord werd. De muurplaten worden niet in te grote lengtes tegelijk vervangen om te vermijden dat de kroonlijst door het ontbreken van het tegenwicht zou loskomen. In functie van de gootklossen dien en aan de buitenzijde inkepingen voorzien te worden.

Vervangen of voorzien van nieuwe dakgoten naar bestaand model

Ter hoogte van de aanbouw aan de oostgevel van vleugel >B worden de dakgoten volledig naar bestaand model hermaakt, in een duurzame inlandse houtsoort, bij voorkeur eik. De aangetaste delen van de kroonlijstbodem worden selectief vervangen.

Nazicht en herstel structuur dakkapellen

De onderdelen van de bestaande dakkapellen worden gecontroleerd en hersteld. Zowel verticale als schuine kepers, muurplaatjes en zichtbare portieken dienen nauwkeurig nagekeken te worden. Alle verrotte dele worden vervangen door nieuwe houten onderdelen met dezelfde sectie en profilering. De hoofdstructuur dient zo maximaal mogelijk behouden te blijven.

Maken van dakkapellen naar bestaand model ter hoogte van oostgevel vleugel B

De dakkapellen aan de oostgevel van vleugel B die in het verleden verwijderd werden, worden hermaakt naar bestaand model. Deze werken omvatten alle verticale en schuine houten kepers, muurplaatjes en zichtbare portiek.

Vervangen van aangetaste dakkepers

Afmetingen naar analogie met de bestaande kepers (ca. 100 x 100 mm), uit te voeren in eik. Ook kilkepers, springkepers en noordboomkepers dienen vervangen te worden indien deze dermate aangetast zijn. Vermoedelijk dient ca. 10% van de dakkepers, per fase, vervangen te worden.

Selectief nazien, kuisen, herbruiken en indien nodig vervangen van dakbebording

Voor alle dakvlakken dient de dakbebording selectief nagekeken, gekuist, herbruikt en indien nodig vervangen te worden. Er wordt voorrang gegeven aan herbruik van herbruikbaar bestaand materiaal. De bovenzijde van de bebording dient vooraf nagezien te worden om te beoordelen of de planken behouden kunnen blijven. Het uitnemen van de planken zal 'op maat' van de aantasting gebeuren: enkel de aangetaste delen worden verwijderd.

Nazicht en versterking van knooppunten spanten

Alle knooppunten van de spanten worden per vleugel nagekeken. De houten toognagels die los zitten worden vervangen door een grotere sectie. Ontbrekende toognagels worden teruggeplaatst. Steekschoren die niet werden ingewerkt moeten met houtschroeven worden vastgezet.

Aanpassing dakstructuur ter hoogte van oostgevel vleugel B (na verwijderen travee aanbouw)

De dakwerken omvatten hier het voorzien van nieuwe dakkepers, dakbebording, dakgoten, ... naar bestaand model zodat de dakstructuur naar oorspronkelijke vormgeving hersteld wordt.

Reconstructie van nieuwe dakkapellen naar bestaand model

Aan de oostgevel van vleugel B dient ter hoogte van de weggehaalde travee van gebouw K een volledig nieuwe dakkapel gereconstrueerd te worden. De werken omvatten alle verticale en schuine houten kepers, muurplaatjes en zichtbare portiek.

C. Herstel vloerstructuren

Nazicht en herstel van balkkoppen

Alle ingemetste balkkoppen van de hoofdbalken van de zoldervloeren dienen nagekeken te worden.

Herstellen van balkkoppen met epoxy en wapening

Het aangetast houtwerk wordt behandeld met een product op basis van epoxyhars. Het aangetaste hout moet worden verwijderd tot op het gezond hout, zodat een optimale verbinding tussen gezond hout en kunststof verkregen wordt. Het hechtingsvlak moet vrij zijn van losse delen, verontreinigingen e.d. en naar visuele beoordeling droog zijn. Er worden wapeningsstaven voorzien in de houten balken, dewelke worden opgegoten in de epoxy.

06.03.04 SPECIALE RESTAURATIEWERKEN

4.1 Herstel blauwe hardsteen

Demonteren, herstellen en herplaatsen van trappartij uit blauwe hardsteen en vervangen van kapotte treden

Scheuren in de blauwe hardsteen worden hersteld. Afgebroken stukken die klein genoeg zijn, kunnen met een minerale mortel hersteld worden. Indien herstelling niet meer mogelijk is, worden de onderdelen vervangen.

Vervangen van blauwe hardsteen ter hoogte van ernstige schade

Ter hoogte van vleugel B zal de traprede van de inkomdeur volledig vervangen moeten worden. De blauwe hardsteen dient qua kleur na patineren overeen te komen met de omringende te behouden onderdelen. De nevenliggende stenen dienen vooraf ontdaan te worden van opliggend vuil en korsten.

Herstellen van diepe dwarse scheuren in blauwe steen door injectie

Verticale scheuren in dorpels en monelen dienen hersteld te worden met behulp van een injectiehars. De gaten worden gedicht met minerale mortel. Naderhand wordt de herstelling lichtjes bijgeschuurd of gefrijnd.

Herstellen met minerale mortel

De steenrestauratiemortel dient speciaal ontwikkeld te zijn voor het restaureren van natuursteenelementen. Lacunes en onregelmatigheden in de natuursteen worden met de mortel bijgewerkt. Vooraf wordt in samenspraak met de restauratie-architect aangeduid welke delen met de minerale mortel hersteld moeten worden.

Nazicht en herstel voegwerk dekstenen van dakkapellen en trapgevels

Bij nazicht van de onderdelen dient bepaald te worden of de stenen hersteld dienen te worden met minerale mortel of dat het element beter volledig vervangen wordt. Bij het vervangen dienen de stenen dezelfde vorm te hebben als de bestaande. Ook qua kleur dient de nieuwe steen aan te sluiten bij de patine van de bestaande stenen.

Nazicht en herstel, indien nodig vervangen van dekstenen, sluitstenen of geprofileerde lijsten

Bij nazicht van de onderdelen dient bepaald te worden of de stenen hersteld dienen te worden met minerale mortel of dat het element beter volledig vervangen wordt. Bij het vervangen dienen de stenen dezelfde vorm te hebben als de bestaande. Ook qua kleur dient de nieuwe steen aan te sluiten bij de patine van de bestaande stenen.

Selectief voegwerkherstel

Het beschadigd voegwerk wordt hersteld met een voegmortel die qua kleur identiek is aan het bewerkt oppervlak van de bestaande steen.

4.2 Herstel witte steen

Plaatsen van afstrijklaag uit minerale mortel op dekstenen trapgevels

Op de trapgevels uit witte natuursteen wordt een afstrijklaag uit minerale mortel aangebracht. De minerale mortel dient qua kleur zo dicht mogelijk aan te leunen bij de patinekleur van de oorspronkelijke natuursteen.

Nazicht en herstel, indien nodig vervangen van dekstenen, sluitstenen of geprofileerde lijsten

Bij nazicht van de onderdelen dient bepaald te worden of de stenen hersteld dienen te worden met minerale mortel of dat het element beter volledig vervangen wordt. Bij het vervangen dienen de stenen dezelfde vorm te hebben als de bestaande. Ook qua kleur dient de nieuwe steen aan te sluiten bij de patine van de bestaande stenen.

Selectief voegwerkherstel

Het beschadigd voegwerk wordt hersteld met een voegmortel die qua kleur identiek is aan het bewerkt oppervlak van de bestaande steen.

4.3 Herstel baksteenparement

Hermetsen van beschadigde muurvlakken in parement

Rond vastzettingen van de traliewerken van de kelderraampjes en ter hoogte van gescheurd parement zullen muurvlakken hermetst moeten worden. Het metselwerk dient uitgevoerd te worden in hetzelfde verband als het bestaand parement. Ook de voegbreedtes zijn overeenkomstig het bestaand parement.

Vervangen van beschadigde stenen

Het uitkappen en vervangen van bakstenen die gebarsten of afgeschilferd zijn ten gevolge van vorstschade en/of mechanische schade. De nieuwe steen moet dezelfde textuur, vorm, afmetingen en kleur hebben als de bestaande.

Herstellen van scheuren door hermeten en inbinden

Ondiepe scheuren boven enkele raamopeningen in vleugel B worden hersteld door het uitkappen van het metselwerk langs de scheur, om het deel vervolgens te hermeten in het bestaande lagenverband.

Selectief voegwerkherstel

Het beschadigd voegwerk wordt hersteld met een voegmortel die qua kleur identiek is aan het bewerkt oppervlak van de bestaande steen.

4.4 Nazicht en herstel traliewerk

Herstellen, herschilderen en herplaatsen bestaand traliewerk

Het traliewerk wordt ter hoogte van de vastzettingen losgemaakt. Verf en roest worden verwijderd door zandstraling. Onderdelen die te zwaar geroest zijn worden vervangen door smeedijzeren segmenten met dezelfde sectie. Het terugplaatsen van de traliewerken gebeurt d.m.v. ingedreven lood. Het traliewerk wordt gemetalliseerd en zwart geschilderd.

Plaatsen van nieuw traliewerk ter hoogte van beschadigd of ontbrekend traliewerk kelderramen

Ter hoogte van het ontbrekend traliewerk aan de zuidgevel van vleugel C, wordt een nieuw traliewerk naar bestaand model voorzien.

4.5 Gevelreiniging

Voorbehandeling d.m.v. verstuiving met zuiver water

Om het losweken van het vuil optimaal te bevorderen, wordt de gevel ingeweekt d.m.v. besproeiing met zuiver water en het gebruik van speciale roestvrije spuitkoppen zodat er met een laag debiet en onder lage druk een zeer fijne druppelneveling bekomen wordt.

Reiniging met laagdruk rotatie wervelstraal

Na het verwijderen van al het beschadigd voegwerk wordt met een laagdrukrotatie wervelstraal een gevelreiniging uitgevoerd. Alvorens de werken uit te voeren worden proefstukjes gezet op de daartoe door de restauratie-architect aangeduide plaatsen.

Hydropneumatisch bespuiten

Voor hardnekkige vervuilingen (schilderwerk ter hoogte van de vroegere kelderingang aan de oostgevel van vleugel B) die niet kunnen worden verwijderd met zachtere technieken wordt een supplementaire behandeling voorzien.

Nabehandeling

Na het verwijderen van mos- en algengroei wordt een behandeling voorzien op deze geveldelen met een actieve algendoder met 7% actieve stof.

Duivenbestrijding

Door middel van een zeer fijne inoxdraad die wordt opgespannen wordt ter hoogte van de nokken van de daken en dakkapellen een duivenbestrijding voorzien. Op de trapgevels worden opgekleefde pennen voorzien. Aan de luiken van de

dakkapellen wordt een inox draadrooster aan de binnenzijde van de luiken voorzien zodat de duiven niet meer op de zolders kunnen.

4.6 Herstel gevelankers

Nazicht en herstel gevelankers in situ

Gevelankers worden nagekeken en terug vastgezet door het terug aankloppen of, in geval van vergaande roestvorming, vervanging van de spie langs de buitenzijde.

Herstellen en terugplaatsen reeds afgenomen gevelankers

Het terugplaatsen van ankers door de muur met inbegrip van de ankerstaaf die op de achterliggende balk wordt verankerd ter hoogte van de zuid- en westgevel van vleugel A. Het terugplaatsen gebeurt met behulp van een herstelmortelinjectie in de muur.

Plaatsen van nieuwe gevelankers naar bestaand model

Indien er nog oorspronkelijke gevelankers beschikbaar zijn (bv. stockage kelder) dienen deze herbruikt te worden. Indien er nieuwe gevelankers geplaatst worden, moet de vormgeving ervan gebaseerd zijn op de bestaande exemplaren.

4.7 Gevelbepleistering

Het herstellen van de cementering van vlakke en geprofileerde sierlijsten met mineraalmortel, uit te voeren met traditionele kalkbepleistering.

4.8 Herstel kapel met Lourdesgrot

Verwijderen storende elementen zoals onder andere houten en stalen hekwerk

Het hekwerk wordt verwijderd zonder schade aan de kapel te veroorzaken.

Herstel blauwe hardsteen

Ter hoogte van ernstige schade dient de blauwe hardsteen vervangen te worden. Diepe dwarse scheuren zullen hersteld worden door injectie. Kleine lacunes en barstjes worden hersteld met minerale mortel. Het voegwerk van de dekstenen, sluitstenen en geprofileerde lijsten wordt nagekeken en hersteld.

Herstel witte steen

Op de dekstenen wordt een afstrijklaag uit minerale mortel aangebracht om het ruwe oppervlak uit te vlakken. Het voegwerk van de dekstenen, sluitstenen en geprofileerde lijsten wordt nagekeken en hersteld.

Herstel baksteenparement

Beschadigde muurvlakken in het baksteenparement worden hermetst. Beschadigde bakstenen dienen vervangen te worden door bakstenen met eenzelfde vormgeving, kleur, textuur etc. als de bestaande bakstenen. Scheuren worden hersteld door het hermeten en inbinden van het metselwerk. Het voegwerk wordt selectief hersteld.

Herstel traliewerk

Bestaand traliewerk wordt hersteld, herschilderd en herplaatst. Er zal nieuw traliewerk voorzien worden ter hoogte van te ernstig beschadigd of ontbrekend traliewerk.

Gevelreiniging

Voor de gevelreiniging wordt zowel een voorbehandeling d.m.v. verstuiving met zuiver water voorzien als het reinigen met laagdruk rotatiewervelstraal, hydropneumatisch bespuiten ter hoogte van te ernstige vervuilingen, nabehandeling ter hoogte van zones waar mosvorming aanwezig was en het voorzien van een aangepaste duivenbestrijding.

Herstel gevelbepleistering

Het vlak traditioneel pleisterwerk aan de buitenzijde (speklagen) en binnenzijde van de kapel dient te worden hersteld. zoveel mogelijk oorspronkelijk materiaal dient behouden te blijven.

Herstel schilderwerk

De bepleistering aan de binnenzijde van de kapel wordt geschilderd met minerale verf.

Speciale restauratiewerken

De rotsimitatie of cementrustiek dient hersteld te worden ter hoogte van beschadigde stukken. De bijgewerkte delen dienen qua kleur en textuur maximaal aan te leunen bij de oorspronkelijke cementrustiek.

Het mariabeeld dient te worden gerestaureerd door een gespecialiseerde restaurator.

Herstel dak

De dakbedekking met roze leien dient nagekeken en hersteld te worden. Ook de loden nokken, slabben en loden loketten dienen vervangen te worden indien deze in slechte staat zijn. De gootranden en gootbekleding dienen nagekeken en hersteld te worden. De kroonlijstgoten worden gecontroleerd en indien nodig hersteld. De regenafvoerbuizen uit zink moeten hersteld en vastgezet worden. Er wordt een gietijzeren eindstuk ter bescherming voorzien. Ook de aansluitingen van de regenwaterafvoeren op de rioleringen dienen nagekeken te worden. Hier worden best gietijzeren controleputjes voorzien.

06.03.05 DAKWERKEN

5.1 Hellende daken

Nieuwe houten bebording ter hoogte van aanbouw oostgevel vleugel B

Dampopen folie voor hellend dak ter hoogte van aanbouw oostgevel vleugel B

Ioslatieplaten uit minerale vezels ter hoogte van aanbouw oostgevel vleugel B

5.2 Harde dakbedekkingen

Dakbedekking met nieuwe natuurleien

De leien zijn van eerste keus en beantwoorden aan STS 34.03.6. Ze bezitten een gelijkvormigheidsattest ATG of gelijkwaardig. De bevestiging van de leien gebeurt d.m.v. twee rood elektrolytisch koperen spijkers of door middel van roestvrijstalen haken.

Nazicht en herstellen van dakbedekking met roze leien

Loszittende leien ter hoogte van de dakkapellen aan de noord- en zuidgevels worden opnieuw bevestigd. Beschadigde leien worden vervangen.

Voorzien en inkleden van ladderhaken volgens voorschriften monumentenwacht

De ladderhaken dienen te voldoen aan de Europese normen. De haken hebben een extra ring voor de vastzetting van de veiligheidskoorden. De klimhaken hebben een vlak, geribbeld steunvlak. Elke haak wordt waterdicht afgewerkt. Het model en de wijze van vastzetting moeten aanvaard zijn door Monumentenwacht Vlaanderen. De inplanting van de ladderhaken gebeurt volgens de meest recente publicatie van Monumentenwacht Vlaanderen.

Toebehoren uit lood (loden nokken, loden slabben, loden loketten)

Het geplet of getrokken lood is zacht, hamerbaar, gelijkmatig van dikte, vrij van blaren en schilfers, barsten en scheuren. Herbruik van oud lood na herwalsing is niet toegelaten. De nokken van de dakkapellen en de klokkenstoel dienen met lood bekleed te worden.

Nieuwe dakbedekking met zink ter hoogte van aanbouw oostgevel vleugel B

5.3 Voorzien van bijhorigheden voor daken

Schouwafdekkingen uit zink op een houten bebording uit WBP voor schouwen vleugel C

De bovenzijde van de schoorstenen wordt bekleed met een bebording en zinken beplating. De boorden worden voorzien van een kraal van 20 mm.

Plaatsen ontrotingsluik ter hoogte van traphallen

Een naar buiten opvallend raam dat door middel van een gemotoriseerde spindel wordt dichtgehouden wordt voorzien boven de traphallen in functie van de rookafvoer bij brand.

Nazicht en herstelling van gootranden

Dakgootbekleding uit zink ter hoogte van aanbouw oostgevel vleugel B

5.4 Herstel regenafvoerbuizen uit zink

Vastzetten en herstellen van bestaande regenafvoerbuizen

Ter hoogte van de grote gemetste dakkapellen worden de regenafvoerbuizen op 2 centimeter van de muur geplaatst en worden gesteund met beugels gemonteerd volgens de voorschriften van de fabrikant.

Herstellen van kleine defecten regenafvoerbuizen

Plaatsen van gietijzeren eindstukken op bestaande regenafvoerbuizen

Het model is rond, geribd en past op de diameter van de zinken regenwaterafvoeren. De oppervlakte is voorzien van een weerbestendige zwarte lak. De verf mag niet blinkend geveerd of geplastificeerd worden. Het eindstuk wordt vastgezet. De aansluiting met de regenafvoerbuiz wordt gedicht met een ingewerkte rubberen ring.

Nazicht van aansluitingen regenwaterafvoeren op de riolering en plaatsen van gietijzeren controleputje

Bolroosters

Aansluiten nieuwe regenafvoeren op bestaand rioleringsstelsel

5.5 Bliksemafleidingsinstallatie

De installatie dient in overleg met Onroerend Erfgoed systematisch te worden voorzien, in combinatie met de aarding en overstroombeveiliging van de interne elektrische installatie. De bliksembesveiliging zal conform het beleid van Onroerend Erfgoed uitgevoerd worden, zoals opgenomen in de Omzendbrief ML/12 (03/06/2011), waarbij het beveiligingsconcept tegen bliksem, zowel ontwerp als installatie, gebaseerd zijn op de norm NBN EN 62305, gepubliceerd in 2007. De installatie moet bovendien jaarlijks geïnspecteerd worden door een gespecialiseerde firma.

06.03.06 BUITENSCHRIJNWERK

Voor de maatregelen die worden voorgesteld voor het buitenschrijnwerk verwijzen we naar het 'Afwegingskader over historisch schrijnwerk', gepubliceerd door Agentschap Onroerend Erfgoed.

6.1 Nazicht en herstel bestaand buitenschrijnwerk

Alle houten onderdelen worden grondig gereinigd. Alle bestaande onderdelen worden nagekeken. Alle rotte of aangetaste onderdelen worden opgezocht, waarna wordt gecontroleerd of er uitvliegopeningen van insecten aanwezig zijn. Herstellingen van latere datum die het uitzicht schaden worden in overleg met de restauratie-architect aangeduid, alsook eventuele mechanische schade of sleet op het hout. Eventuele rotte of beschadigde beplanking wordt vervangen. Het geheel wordt afgekuist met een ammoniakverdunding (10%), waarna een houtverduurzamingsproduct wordt aangebracht. De bestaande beslagonderdelen worden grondig gereinigd en ontdaan van verfresten. Onderdelen die te zwaar geroest zijn worden doorgeslepen, er wordt er een smeedijzeren segment terug ingepast. Onderdelen die zijn omgebogen zullen terug worden geplooid in hun originele toestand.

6.2 Vervangen van bestaand of verdwenen buitenschrijnwerk

Nieuw kelderraam ter hoogte van stooklokaal

Nieuwe ramen zijn volledig gelijkaardig aan de bestaande ramen uit te voeren: twee opendraaiende vleugels zonder vaste tussenstijl met makelaar, met gebogen bovenzijde. De bediening en het beslag is ook gelijkaardig aan de bestaande kelderramen. Indien mogelijk, wordt er een dubbele beglazing voorzien. De buitenzijde van de dubbele beglazing wordt in monumentenglas uitgevoerd.

Nieuwe buitendeur zijgevel aanbouw (vluchtdoor inclusief anti-paniekslot)

Er wordt een beglaasde, naar buiten draaiende dubbele deur voorzien, vormgeving gelijkaardig aan het bestaand model. Indien mogelijk, wordt er een dubbele beglazing voorzien. De buitenzijde van de dubbele beglazing wordt in monumentenglas uitgevoerd.

Beschadigd en ingerot schrijnwerk

Indien het schrijnwerk te hard aangetast is, dient het vervangen te worden. Het nieuwe schrijnwerk dient volledig naar bestaand model, in een duurzame houtsoort uitgevoerd te worden. Indien mogelijk wordt er een dubbele beglazing voorzien.

De buitenzijde van de dubbele beglazing wordt in monumentenglas uitgevoerd. Het bestaand beslag wordt maximaal herbruikt.

6.3 Nieuw buitenschrijnwerk in een duurzame houtsoort

Het hout voldoet aan EN942. De minimale geschaafde houtafmetingen houden rekening met de gestelde prestaties, de samenstelling van de vaste en opengaande delen, het hang- en sluitwerk alsook de dikten van het glas en de vulpanelen.

Nieuw te plaatsen ramen in bestaande dakkapellen vleugel C

Het betreft enkelvoudige draakipramen. In aansluiting op het schrijnwerkkader van de dakkapel te monteren. Het raam dient voorzien te worden van houten paslatjes tot tegen de bebording van de dakkapellen. Aan de bovenzijde wordt een bijkomende houten bovenregel voorzien op de bovenstijl van de dakkapel om het geheel langs de bovenzijde tocht dicht te kunnen opkitten. Er wordt een dubbele beglazing voorzien.

Nieuw te plaatsen ramen in nieuwe dakkapellen vleugel B

Het betreft enkelvoudige draakipramen. In aansluiting op het schrijnwerkkader van de dakkapel te monteren. Het raam dient voorzien te worden van houten paslatjes tot tegen de bebording van de dakkapellen. Aan de bovenzijde wordt een bijkomende houten bovenregel voorzien op de bovenstijl van de dakkapel om het geheel langs de bovenzijde tocht dicht te kunnen opkitten. Er wordt een dubbele beglazing voorzien.

Nieuw te plaatsen ramen in vrijgekomen muurdeel oostgevel vleugel B (ter hoogte van passerellen)

De ramen zijn volledig naar bestaand model uit te voeren, maar met een dubbele beglazing. Er wordt ook nieuw beslag voorzien, volledig naar bestaand model. Er dient een nieuw drielicht voorzien te worden, een nieuw raam zoals de ramen van de grote dakkapellen en een raam voor een kleine dakkapel. De ramen worden voorzien van een verbeterde isolerende beglazing.

6.4 Glaswerk voor buiten

Herstellen van ruiten in getrokken glas (klaar of gekleurd glas)

Gebroken ruitjes worden vervangen door een enkelvoudige beglazing in klaar of gekleurd glas. Er wordt een antiek glas (geutenglas) met een dikte van 4 mm voorzien, met een doorzichtcoëfficiënt 9 (d.w.z. een lichte visuele vervorming van contour lijnen). Het glas heeft geen perfect glad oppervlak langs één zijde.

Verwijderen van folies op ramen en reinigen van ruitjes

De plastic film die op de ruitjes gekleefd werd, wordt verwijderd. De ruitjes worden vervolgens gereinigd zodat alle lijmresten weg zijn. Oppervlakkig stof en vuil worden afgeborsteld. Glaspanelen worden gereinigd met zuiver gedistilleerd of gedeïoniseerd water.

Nazicht en vervangen van stopverf van bestaande enkele beglazing

De bestaande stopverf, die barsten vertoont, dient hersteld te worden. Ook slordige herstellingen uit het verleden dienen aangepast te worden. Alle dichtingen van de ruitjes met stopverf dienen zorgvuldig nagekeken en indien nodig vervangen te worden. Ten opzichte van het glas dient deze in een mooie rechte lijn afgewerkt te worden.

Nazicht, herstel en herplaatsen van antieke glas-in-lood ramen

De werken zijn uit te voeren volgens de beschrijving in het M&L cahier: 'glas-in-lood' – uitgave Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap BML 1992. De werken mogen enkel uitgevoerd worden door een restaurateur, gespecialiseerd in deze materie die voldoende referenties kan voorleggen en aanvaard wordt door het bestuur. Voor de aanvang van de werken wordt elk paneel gefotografeerd, waarna per paneel een tekening wordt gemaakt en fiche met aanduiding van de opbouw, beschadigingen en voorstellen tot restauratie.

Nieuwe ramen te voorzien van een verbeterde isolerende beglazing

In al het nieuwe schrijnwerk wordt een verbeterde isolerende beglazing voorzien. Indien het volledig nieuw schrijnwerk is, zoals in de dakkapellen, worden er twee bladen klaar spiegelglas geplaatst. Indien er oorspronkelijk buitenschrijnwerk vervangen wordt en van een dubbele isolerende beglazing wordt voorzien, wordt het buitenste glasblad in monumentenglas uitgevoerd.

Plaatsen van spindels dakkapelramen of ontrokkingsluiken boven evacuatietrappen

6.5 Schilderwerken voor buiten op hout

Het schilderwerk wordt uitgevoerd met een acrylaatdispersieverf voor buiten op hout. In geval van gerecupereerde of bestaande onderdelen wordt een impregneringslaag voorzien. Het hout wordt ontvet met ammoniakal water, waarna het wordt gedroogd. De kleine gaatjes en naden worden gemasticeerd. Hierna wordt het hout terug afgeschuurd en afgestoft. De bestaande onderdelen worden ingestroken met een impregneringslaag, waarna ze schraal worden bijgeplamuurd. De metalen onderdelen worden behandeld met een roestwerend primer. Kale delen en metalen onderdelen worden voorgeschilderd met een grondlaag en een tussenlaag, waarna het geheel voorzien wordt van één eindlaag. Achteraf wordt het buitenschrijnwerk nogmaals licht afgeschuurd en onverdund afgelakt.

Nieuwe ramen

Onderhoudswerken bestaande ramen en deuren

Bestaande en nieuwe kroonlijsten

Dakkapellen inclusief luiken

6.6 Schilderwerken voor binnen op hout

Nieuwe ramen

Onderhoudswerken bestaande ramen en deuren (inclusief omlijstingen en tabletten)

06.03.07 STALEN ELEMENTEN EN SMEEDWERK

7.1 Schilderwerken en roestwerende behandeling voor buiten op staal

Er zal een verf voor buiten op basis van alkydharsen gebruikt worden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen demonteerbare delen (weg te nemen, zandstralen, metalliseren en zinkchromaat-grondlaag te voorzien) en niet-demonteerbare delen (reeds gemetalliseerde delen licht opruwen, ontvetten, kale plekken terug gronden met roestwerende verflaag). Loszittende, gebarsen, gekrakeelde oude verflagen verwijderen.

Gevelankers

Smeedwerk trapleuningen

06.03.08 NIEUWE PASSERELLEN TER HOOGTE VAN VERWIJDERDE TRAVEE AANBOUW

8.1 Isolatie daken en vloerplaten

8.2 Gemengde daken van geprofileerde staalplaat/beton

8.3 Soepele dakdichting en omkeerdak met elastomeerbitumen

8.4 Bijhorigheden voor platte daken (dakrandprofiel, regenafvoerbuizen (ingewerkt), spuwers, ...)

8.5 Nieuw buitenschrijnwerk uit gemoffeld aluminium met thermische onderbreking

8.6 Verbeterde isolerende veiligheidsbeglazing uit gelaagd glas

8.7 Gevelbekleding met kunstleien ter hoogte van verwijderde travee aanbouw

8.8 Dekvloeren, plankenparket, tussendeurdorpels

8.9 Waterdicht en geïsoleerd plafond uit gipskarton aan onderzijde passerellen

8.10 Plafondbekleding met gipskarton interieur passerellen

06.04

MAATREGEL 3: CONSERVATIE EN RESTAURATIE VAN HET INTERIEUR

De maatregelen voor conservatie en restauratie van het interieur vormen een kort overzicht van de te verwachten werkzaamheden. De opsomming is niet sluitend en allesomvattend en werd opgesteld aan de hand van het algemeen restauratiedossier dat reeds door ARAT architecten werd opgemaakt.

06.04.01

VOORAFGAANDE WERKEN

1.1 Inrichten van de bouwplaats

Alvorens de bouwwerken uit te voeren, dient de bouwplaats ingericht te worden zodat de werken op een veilige en gestructureerde manier uitgevoerd kunnen worden. Er dient een voorlopige omheining voorzien te worden om de werken af te sluiten voor onbevoegde personen. De nutsvoorzieningen (water, elektriciteit) kunnen d.m.v. een voorlopige aansluiting van de bestaande infrastructuur afgetapt worden. In de werfinrichting zijn een werfkantoor, een bouwkeet en een werfbord inbegrepen. Zowel tijdens als na de werken dient de werf een propere en hindernisloze plaats te zijn. De gevelstellingen worden volgens de specifieke veiligheidsvoorschriften van de veiligheidscoördinator gemonteerd. Bestaande bouwwerken dienen ten allen tijden gestut en geschoord te worden.

1.2 Plaatsbeschrijving

Er wordt een gedetailleerde plaatsbeschrijving met bijhorende foto-inventaris opgemaakt alvorens de werken van start gaan. Zowel van de gebouwen buiten de bouwplaats, de gebouwen binnen de bouwplaats als de wegenissen dient er een plaatsbeschrijving opgemaakt te worden. In functie van de fasering van de werken dient er telkens een gedetailleerde plaatsbeschrijving van het interieur opgemaakt te worden.

1.1 Beschermingsmaatregelen

Tijdens de werken zullen alle mogelijke maatregelen genomen worden om te vermijden dat er stofoverlast is naar het schooldomein en de openbare weg. Ook voor de inboedel dienen alle mogelijke maatregelen genomen te worden om te vermijden dat de inboedel bevuild geraakt.

Door middel van zeilen en / of voorlopige panelen worden delen van het gebouw die opengesteld zijn aan regeninslag of doorsijpelend vocht beschermd tegen waterinsijpeling.

Door het voorzien van stootborden, hoekplanken, vloerpanelen, ... worden voorzorgmaatregelen genomen tegen beschadiging van bestaande en te behouden constructies en materialen zowel binnen als buiten de bouwplaats.

1.2 Bouwplaatsonderzoek

Tijdens de werken worden geschoolde arbeidskrachten ter beschikking gesteld voor peilingen, kapwerk van diverse aard etc. met het oog op bijkomend onderzoek van eventueel vrijgekomen bouwonderdelen.

1.3 Foto's

Ter begeleiding van uitvoeringsplannen zullen foto's gemaakt worden om het uitvoeringsproces te illustreren. De uitvoering wordt op deze manier zo gedetailleerd mogelijk gedocumenteerd. Eventuele vondsten of constructies die naderhand terug zullen worden afgewerkt worden gedetailleerd geïnventariseerd.

1.4 Asbesthoudende materialen

Analyse van materialen die asbest (zouden kunnen) bevatten

Bij eventuele ontdekking tijdens werken dienen verdachte (asbesthoudende) materialen onderzocht te worden door een bevoegd organisme of bureau.

Verwijderen en afvoeren van asbest

Asbestmateriaal dient verwijderd te worden in overeenstemming met de richtlijnen vervat in het K.B. 16.03.2006 en addendum van 08.06.2007 over asbest en dient uitgevoerd te worden door een aannemer met erkenning voor uitvoering van dergelijke werken. De asbesthoudende vloerbetegeling in gangen, lokalen, traphallen in alle vleugels dienen volgens de richtlijnen verwijderd en afgevoerd te worden.

06.04.02

SLOOPWERKEN

2.1 Slopen van gewapend beton

Betonnen trappartij derde verdieping incl. bordes en bekledingen

2.2 Slopen van metselwerk

Slopen van later geplaatste wanden incl. evt. wandbetegeling en plinten

De wanden worden volledig uitgebroken, inclusief bijhorende deuren en deurlijsten. Overtollig, slecht of beschadigd muurmetselwerk wordt verwijderd.

Later geplaatste wanden zijn onder andere:

- Op het gelijkvloers: de muur van de gang, badkamer, keuken en toilet van de conciërgewoning, dichtgemetste deuropeningen tussen de inkomzone en de conciërgewoning, de muur in de vroegere refter in vleugel B, de muur van de keuken van de huidige refter (oorspronkelijk gangdeel), onder de trap in vleugel B, de wand van de liftschacht.
- Op de eerste verdieping: de wand naast de traphal in vleugel C, de wand naast de liftschacht en ter hoogte van de toiletten.
- Op de tweede verdieping: de wand naast de traphal tot tegen het dak in vleugel C, dichtgemetste deuropeningen in vleugel B en toiletturen.

Kapwerken in baksteenmuren voor het maken van openingen in originele muren voor gebruik schoolfunctie

Muur- of raamopeningen worden (terug) opengemaakt, het parement wordt hersteld aan de randen. Er zal in vleugel C een opening voor het loket aan de inkomzone voorzien te worden en de wand in het secretariaat wordt verwijderd met behoud van de muurposten. Ook in klas 3 van vleugel B zal de wand verwijderd worden met behoud van de muurposten. Op de eerste verdieping zal in vleugel B hetzelfde gedaan worden voor klas 4 en 6. Op de derde verdieping van vleugel B dient een opening in de muur gemaakt te worden voor de nieuwe trap. In de laatste fase zal op het gelijkvloerse niveau van vleugel B een opening gemaakt worden tussen de liftsas en de traphal, alsook voor de oorspronkelijke deuropening. In de huidige refter wordt het schouwmassief verwijderd, alsook op de eerste verdieping wordt het metselwerk van de schouw verwijderd en het invulmetselwerk van de deur achteraan de kapel. Op de tweede verdieping wordt de opening van deur 2.21 aangepast.

2.3 Slopen van houten constructie-elementen

De houten constructies worden afgebroken, ongeacht hun afmetingen, plaats of hoogte in het gebouw (zowel binnen als buiten), hun bereikbaarheid, ...

Vloerbalken derde verdieping i.f.v. nieuwe trap

Vloerbalken tweede verdieping t.h.v. uit te breken trap, ter recuperatie

Vloerbalken plafondconstructie achter koor kapel

Vloerbalken ter ondersteuning van metselwerk eerste verdieping vleugel C

2.4 Slopen van trappen

Volledige afbraak (incl. bordes, trappleuning en borstwering)

De trap op de eerste verdieping van vleugel B, ter hoogte van zuidgevel, werd later geplaatst en wordt volledig verwijderd.

Ter recuperatie (incl. bordes, borstwering en trappleuning)

De andere bestaande trappen dienen gedemonteerd te worden zodat deze achteraf maximaal gerecupereerd kunnen worden. Zowel de hoofdtrap in vleugel B (van gelijkvloers tot de derde verdieping), de secundaire trap in vleugel B (van gelijkvloers tot de eerste verdieping) als de secundaire trap in vleugel C (van de eerste verdieping tot de tweede verdieping) worden gedemonteerd voor recuperatie.

2.5 Verwijderen van plinten

Uit steen (ter recuperatie)

De plinten in steen, van de gelijkvloerse lokalen, worden afgenomen zodat ze later gerecupereerd kunnen worden voor herplaatsing. De nog intacte plinten blijven op de werf gestockeerd en worden van mortelresten ontdaan. Beschadigde of niet bruikbare plinten worden afgevoerd.

Uit hout (ter recuperatie)

De geschilderde plinten in grenen hout worden voorzichtig afgenomen. De nagels worden verwijderd en gestockeerd zodat deze herbruikt kunnen worden. De plinten worden genummerd per lokaal en per zijde. Dit geldt voor alle plinten van alle vleugels op de eerste, tweede en derde verdieping.

2.6 Verwijderen van tussendeurdorpels

Uit steen (ter recuperatie)

De nog intacte tussendorpels van de eerste verdieping worden gestockeerd op de werf en worden van mortelresten ontdaan. Beschadigde of niet bruikbare tussendeurdorpels worden afgevoerd. Op het gelijkvloers worden de tussendorpels niet uitgebroken, tenzij in slechte staat.

2.7 Verwijderen van vloerbekledingen

Lino

De linoleum wordt verwijderd met inbegrip van eventuele tussenlagen ten opzichte van de beplanking, zowel op het gelijkvloers, de eerste verdieping als de tweede verdieping van vleugel C als het gelijkvloers en derde verdieping van vleugel B dient de lino verwijderd te worden. In het lokaal achteraan de kapel dient ook lino verwijderd te worden.

Stenen bevoeringen gelijkvloers en toiletten

De stenen bevoeringen in tegels dienen uitgenomen te worden met inbegrip van het zandbed. De tegels zijn niet besteld voor recuperatie.

Bevoeringen conciërgewoning incl. evt. onderliggende stenen vloer + bedding

De stenen bevoeringen in tegels dienen uitgenomen te worden met inbegrip van het zandbed. De tegels zijn niet besteld voor recuperatie. Mogelijk werd hier een dubbele bevoering in tegels aangebracht, beide vloerpakketten zijn te verwijderen in dat geval.

Houten vloer uit planken

De volledige houten plankenvloer die te hard is aangetast en systematisch vervangen moet worden dient te worden verwijderd. De restanten die tussen de kepers liggen dienen opgekuist te worden.

Houten vloer uit parket t.h.v. kapel

De sportparketvloer is nog in goede staat maar hoort niet thuis in deze ruimte en dient integraal verwijderd te worden.

Houten planken ondervloer vloermatten

Ter hoogte van de inkomdeuren werden ingewerkte vloermatten voorzien. De onderliggende houten planken worden verwijderd en vervangen door een vochtbestendige ondergrond.

Trapbekledingen

De trapbekleding van de trap naar de kelder dient integraal verwijderd te worden.

Uitnemen van beschadigde tegels uit blauwe steen

Het betreft het nazicht en uitnemen van de beschadigde tegels in de gangen op het gelijkvloers. De te vervangen tegels worden aangeduid door de restauratie-architect. Enkel door en door gebarsten tegels dienen vervangen te worden. Licht oppervlakkige beschadigingen zijn geen reden om tegels te vervangen. Het vervangen gebeurt per stuk, er dient voorzichtig te werk worden gegaan om schade aan nevenliggend tegels te vermijden.

Uitnemen van beschadigde cementtegels, tweekleurig dambordpatroon

Het betreft het nazicht en uitnemen van beschadigde tegels bij eventuele oorspronkelijke vloerbekledingen in tweekleurig dambordpatroon. De te vervangen tegels worden aangeduid door de restauratie-architect. Enkel door en door gebarsten

tegels dienen vervangen te worden. Licht oppervlakkige beschadigingen zijn geen reden om tegels te vervangen. Het vervangen gebeurt per stuk, er dient voorzichtig te werk worden gegaan om schade aan nevenliggend tegels te vermijden.

Uitnemen van beschadigde cementtegels, decoratief patroon

Het betreft het nazicht en uitnemen van beschadigde tegels in de huidige refter van de school. De te vervangen tegels worden aangeduid door de restauratie-architect. Enkel door en door gebarsten tegels dienen vervangen te worden. Licht oppervlakkige beschadigingen zijn geen reden om tegels te vervangen. Het vervangen gebeurt per stuk, er dient voorzichtig te werk worden gegaan om schade aan nevenliggend tegels te vermijden.

2.8 Uitnemen van glaswerk voor binnen

Enkelvoudige (reeds vervangen) beglazing deurgehelen

Enkelvoudige beglazing in de oorspronkelijke deurgehelen dat reeds vervangen is, dient uitgenomen te worden.

2.9 Uitnemen van binnenschrijnwerk uit hout

Reeds vervangen deuren en omlijstingen niet te recupereren

Alle deuren die reeds vervangen werden en niet beantwoorden aan de oorspronkelijke vormgeving en detaillering van het binnenschrijnwerk wordt uitgenomen en niet gerecupereerd.

Originele deuren en omlijstingen te recupereren

Alle oorspronkelijke deuren worden uitgenomen om te recupereren. Ze worden in een atelier gerestaureerd.

Later geplaatste binnenramen niet te recupereren

Het binnenraam op de tweede verdieping van vleugel C (tussen zolder en traphal) en het binnenraam op het gelijkvloers van vleugel B worden uitgenomen (incl. beglazingen) en worden niet gerecupereerd.

Originele kastgehelen te recupereren

Het kastgeheel onder de secundaire trap in vleugel C wordt uitgenomen ter recuperatie.

Later geplaatste ingebouwde kastgehelen te verwijderen

Alle later geplaatst meubilair dat geen onderdeel uitmaken van het oorspronkelijke ontwerp wordt verwijderd.

2.10 Uitbreken van lichte scheidingswanden

Met gipskartonplaten

De lichte wanden tussen lokalen op gelijkvloers en tweede verdieping van vleugel B en vleugel C worden verwijderd.

Met houten panelen

De lichte wand bestaande uit houten panelen op de eerste verdieping en tweede verdieping van vleugel B wordt verwijderd. Ook de wand van het koor in de kapel wordt verwijderd.

2.11 Uitbreken van wand- en kolombekledingen

Met gipskartonplaten

Op de tweede verdieping werden de ramen op de kopse zijde van vleugel C dichtgezet met een voorzetwand bestaande uit gipskarton. De voorzetwand wordt verwijderd.

Met houten panelen

De bekleding op de gang, traphal en in de lokalen van de derde verdieping in vleugel B wordt verwijderd. In de kapel wordt de achterwand onder het rozet verwijderd.

Met tegels

De tegels in de toiletten en tegen originele muren (bv. in de badkamer van de conciërgewoning) worden verwijderd.

2.12 Verwijderen van pleisterwerk

Afkappen van aangetaste wandbepleistering

De wanden worden volledig zuiver gezet zonder deze te beschadigen. De te verwijderen delen worden aangeduid door de restauratie-architect. Er mag in geen geval muurbepleistering of stucwerk afgekappt worden zonder toestemming van de restauratie-architect. Er wordt met gepast gereedschap tewerk gegaan.

Bepleistering op latwerk

Het pleisterwerk op latwerk op de tweede verdieping in vleugel C, zijde traphal, is in slechte staat en dient te worden verwijderd.

2.13 Verwijderen van plafondonderdelen

Verlaagde plafonds op houten draagconstructie

Het betreft de verlaagde plafonds die werden aangebracht in de toiletten, de conciërgewoning en op de tweede verdieping (zolder) van vleugel C. Ook de vlieringzolder in vleugel B zal verwijderd worden. Het verlaagd plafond in de refterkeuken en in de kapel op de eerste verdieping van vleugel A wordt verwijderd.

Plafondbekledingen zonder onderscheid in materiaal

De plafondbekleding op de derde verdieping van vleugel B wordt in zowel de gang als de traphal verwijderd.

Afkappen plafondbepleistering op beton ter hoogte van kapel

Verwijderen van bepleistering op latwerk op houten drager

Het betreft plafonds met traditionele kalkbepleistering op houten latwerk. Alle nagels en restanten van lakwerk worden verwijderd. Ook kabels, leidingen en verlichtingstoestellen worden verwijderd in de traphal en de zolder van vleugel C.

Verwijderen van bestaande bepleistering op zijkanten moerbalken met behoud decoratieve console

De bepleistering dient verwijderd te worden op alle moerbalken, zowel van de delen in de klassen als in de gangen.

2.14 Verwijderen van schilderwerk

Op staal

Het verwijderen van schilderwerk op staal is van toepassing voor de kolommen in de refter en de kapel.

Op kalkpleister

Op het gelijkvloers van vleugel C en de eerste verdieping van de kruising van vleugel B en C zal de toplaag van het schilderwerk verwijderd worden. Ook de wanden van de kapel, de wand met het balkon en de achterwand met rozet worden van de toplaag van het schilderwerk ontdaan.

Decaperen van toplaag / schilderwerk op binnenschrijnwerk

Oorspronkelijke deuren die in het verleden witgeverfd werden worden ontdaan van hun toplaag.

06.04.03 RUWBOUW

3.1 Ter plaatse gestort beton

Nieuwe lateien boven openingen in bestaande muren

Voor de openingen die werden gemaakt in bestaande muren worden nieuwe lateien in beton voorzien.

Vervangen van bestaande houten lateien in binnenmuren

Bestaande houten lateien boven deuropeningen, dewelke vermoedelijk niet meer voldoen worden vervangen.

Betonnen trappen (opnieuw te bekleden met gerecupereerd oorspronkelijk materiaal)

Zowel voor de historische trappen als voor de nieuwe trap wordt een nieuwe betonstructuur voorzien die achteraf bekleed wordt met hout. Voor de historische trappen gebeurt dit maximaal met gerecupereerd materiaal.

Verdeelsloffen

Op de tweede verdieping van vleugel B zal onder de aanzet van de stalen kokerprofielen een verdeelslof voorzien worden op de onderliggende muur.

Aanpassing betonnen liftput en liftschacht

De opening voor de liftput op het gelijkvloers van vleugel B wordt vergroot en voorzien van een waterdichte cementering.

3.2 Stalen constructie-elementen

IPE profielen ter hoogte van portieken in oorspronkelijke muren

Er worden portieken in de oorspronkelijke muren gerealiseerd ter hoogte van het secretariaat op het gelijkvloers in vleugel C, in klas 3 op het gelijkvloers in vleugel B, in de leraarskamer op de eerste verdieping van vleugel C en klas 4 en 6 op de eerste verdieping van vleugel B.

IPE profielen ter ondersteuning van nieuwe trapmuur

Ter ondersteuning van de nieuwe trapmuur (vleugel B, gelijkvloers) wordt ook een IPE profiel voorzien.

Blanke kokerprofielen tweede verdieping vleugel B

Om de overspanning van de zware moerbalken te beperken worden tussenkolommen voorzien ter hoogte van de gang in vleugel B, op de tweede verdieping. Dit zijn ronde kokerbuizen diameter 159 mm x 6,3 mm. Deze worden volgestort met beton in functie van de brandweerstand en bevestigd door middel van verankeringsplaten.

Inclusief metallisatie

Inclusief schilderwerken op verzinkt staal

3.3 Metselwerk

Dragend opgaand metselwerk uit volle baksteen

De metselwerken voor de muur ter hoogte van de traphal in vleugel C gebeuren met gerecupereerde stenen van afbraak ter plaatse of analoge stenen met dezelfde karakteristieken. Nieuwe stenen dienen in bestaand verband te worden ingewerkt. Op gelijkaardige manier worden de muurposten hermetisch ter hoogte van vroegere dwarsmuren en worden de zijmuren van de traphal op de derde verdieping van vleugel B opgemetseld.

Dichtmetsen van grote openingen en muurmassieven met volle baksteen

Openingen die in het verleden in de oorspronkelijke muren werden gemaakt (bv. ter hoogte van de refterkeuken, de nis aan het meest zuidelijke klaslokaal in vleugel B en later gemaakte deuropeningen) worden terug dichtgemetseld.

Niet-dragend opgaand metselwerk uit volle baksteen

Voor het opmetsen van de trapleuning op de derde verdieping van vleugel B wordt niet-dragend metselwerk uit volle baksteen gebruikt, met een dikte van 9 cm.

Wapening voor metselwerk

Muurisolatie tegen opstijgend vocht met laag van gebitumineerd glasvlies

3.4 Houten constructie-elementen

Balklagen uit oregon voor dichtleggen vloer oude trap vleugel B verdieping +1

Vloerbeplating uit multiplex

Als ondervloer voor de parket wordt een draagvloer uit multiplex, dikte 18 mm met tand en groef voorzien. De platen moeten perfect uitgevlakt en vastgeschroefd zijn, want is rechtstreekse ondervloer voor de plankenparket. De platen zijn vast te zetten met schroeven. De vloerbeplating wordt op de eerste, tweede en derde verdieping van alle vleugels voorzien.

Vervangen van aangetaste vloerkepers / identieke secties

Indien vloerkepers onherstelbaar beschadigd zijn en niet versterkt kunnen worden, worden deze vervangen. Voor nieuwe elementen wordt Europese eik, tweede keuze gebruikt. In eerste instantie zal men trachten om de bestaande kepers te herbruiken. Nieuwe kepers worden op dezelfde wijze vastgezet als de bestaande (ingekeept of ingewerkt in metselwerk van nevenliggende muren). Er wordt verondersteld dat ca. 5% van de vloerkepers te vervangen zijn. Vermoedelijk zijn de kepers van de kapel nog in goede staat.

Herstellen scheuren in balken

De balken worden onderzocht op scheuren die de stabiliteit van de balk zouden kunnen verminderen. De scheuren worden hersteld door het dichtn van de kieren met een oppervlakkige kit. Er wordt een bekisting gemaakt waarbij vermeden wordt dat er lekken of uitlopers van de epoxyhars ontstaan. Er worden ankers (bestaande uit nylonstaven) onder een hoek van 45 graden in de balk ingeboord. De wapeningen worden aangegoten met dun vloeibaar epoxyhars.

Versterking hoofdbalken - uitvulling met epoxymortel

De eiken hoofdbalken worden langs boven voorzien van een opgelijmde versteviging om het draagvermogen van de vloeren aan te passen aan de gebruiksbelasting. Per balk dient een stabiliteitsberekening voorgelegd te worden. Na het verwijderen van de ongezonde delen worden de contactvlakken vlak geschaafd en de balk over de ganse omtrek gereinigd. De kinderbalken worden afgedekt. Er dient rekening gehouden te worden met de bestaande gebogen bovenzijde t.g.v. de doorbuiging van de balken. De bovenzijde van de balken wordt waterpas gemaakt om de nieuwe kinderbalken te kunnen dragen. De breedte van de balk wordt bepaald door de tussenafstand van de inkepingen van de kinderbalken. De hoogte van de uitvulling wordt bepaald op basis van de berekeningsnota. Na het uitlijmen van de twee aan elkaar te verlijmen balken worden schuine ankerbalken geboord met diameter 28 mm. Hierin worden wapeningsstaven met doormeter van 20 mm gestoken. Deze worden ingelijmd met dun vloeibaar epoxyhars. De doken worden per paar geplaatst, het aantal zal aangepast worden aan de berekeningsnota.

Versterking hoofdbalken - verlijming stalen platen

Voor de moerbalken boven de refter wordt een aangepaste werkwijze door middel van verlijming van stalen platen op de houten balken voorgesteld omdat de overspanning minder groot is door de tussenkolommen.

Versterking hoofdbalken - 2 x profielen HEA120

Voor de vloer van de derde verdieping van vleugel B worden er boven klas 7 (van de tweede verdieping) twee HEA 120 profielen geplaatst.

Koppeling van kinderbalken

Voor de vloeren van de eerste, tweede en derde verdieping worden er koppelingen voorzien van de kinderbalken:

- tussen twee kinderbalken
- tussen kinderbalk en moerbalk
- tussen kinderbalk en muur (strijkhout)

Preventieve verduurzaming van nieuw timmerhout

Het nieuw timmerhout zal een beschermingsbehandeling 'A1' ondergaan hebben tegen schimmels, bacteriën, parasieten en insecten.

Nazicht en voorbereiding voor houtverduurzaming van bestaande onderdelen

Na een eerste vooronderzoek zullen alle bestaande houten onderdelen voorbereid worden.

- De mechanische weerstand van elk constructiedeel wordt nagegaan om vast te stellen of er delen versterkt moeten worden.
- De aangetaste delen zijn te verwijderen tot op het gezonde hout
- Houtwerk wordt gereedgemaakt voor het ontvangen van een insecten-, parasieten-, bacteriën- en zwamwerend product

Oppervlaktebehandeling van bestaande onderdelen

De houtwormbestrijding omvat alle werken die noodzakelijk zijn voor de sanering van het timmerhout volgens procedé 'D'. al het hout zal twee maal bespoten worden met een tussentijd van minimum vierentwintig uur.

06.04.04 VLOEREN

4.1 Uitvullingslaag op basis van geëxpandeerde boomse klei voor opvulling leemtes boven gewelfde kelders

Om de leemtes boven de gewelfde kelders uit te voeren wordt een uitvullaag op basis van geëxpandeerde boomse klei voorzien. Alle oneffenheden, grote peilverschillen, leidingen, kokers, dozen, buizen, ... worden weggewerkt zodat de dekvloer in een vrij constante dikte kan worden aangebracht.

4.2 Vloerisolatie

Akoestische vloerisolatie uit vilt (contactgeluid beperken)

Tussen de kepers van alle houten vloerstructuren wordt een akoestische vloerisolatie uit vilt aangebracht. De vloerisolatie bestaat uit baanvormige non-woven vilt op basis van horizontaal gelaagde wolvezels aan de bovenkant bedekt met een polyethyleenfolie van 0,1 mm dikte. Het materiaal is beloopbaar en bestand tegen schimmels en insecten. Aan de bovenzijde van het vilt wordt een folie aangebracht met overlapping 15 cm. De isolatie wordt tegen muren en kolommen opgeplooid en afgesneden op het vloerpeil. De mat wordt los en volvlaks geplaatst over de volledige vloeroppervlakte.

Akoestische isolatie uit minerale wol tussen vloerbalken (luchtgeluid beperken)

Tussen de vloerbalken worden de leemtes opgevuld met isolatie uit minerale wol. De volledige dikte van het vloerpakket wordt van isolatie voorzien.

Vochtwerende isolatie uit kunststof

Onder de dekvloer van het gelijkvloerse niveau wordt een vochtwerende isolatie uit kunststof aangebracht.

4.3 Vloerbedekking

Niet hechtende cementgebonden dekvloer, gewapend

In alle ruimtes op het gelijkvloers waar de vloerbekleding werd weggehaald, wordt een nieuwe dekvloer voorzien.

Niet geglazuurde tegels uit fijn verglaasd geperst grès onder vloermatten

Herplaatsen van tegels uit blauwe steen met gerecupereerde tegels

De tegels zijn in te passen in het bestaand legpatroon.

Bevloeringen uit cementtegels, tweekleurig dambordpatroon

In alle lokalen van het gelijkvloers waar de vloerbekleding werd weggehaald, wordt een nieuwe vloerbekleding in cementtegels met tweekleurig dambordpatroon voorzien volgens het legplan dat wordt opgemaakt door de restauratie-architect.

Herplaatsen van cementtegels, decoratief patroon met gerecupereerde tegels

Ter hoogte van originele vloerbedekkingen die behouden bleven, worden de beschadigde tegels uitgenomen en worden nieuwe cementtegels naar bestaand model herplaatst.

Plankenvloer uit merbau voor klaslokalen

Op de verdiepingen wordt een nieuwe plankenvloer uit merbau voorzien, volgens het oorspronkelijke legpatroon van de houten bevoeringen. De planken worden rechtstreeks (onzichtbaar) vernageld en verlijmd op de multiplex ondervloer.

Plankenparket uit eik voor kapel

Vloermatten

Te voorzien ter hoogte van de ingewerkte vloermatkaders.

4.4 Plinten

Herplaatsen van plinten uit blauwe steen

De plinten die uitgenomen werden, worden opnieuw geplaatst. Bij eventuele beschadigingen aan de oorspronkelijke plinten, worden nieuwe stukken ingepast die volledig naar bestaand model gemaakt werden.

Eiken plinten voor kapel

De hoogte en profilering van de nieuwe houten plinten is gelijkaardig aan de oorspronkelijke plinten.

Merbau plinten voor klaslokalen

De hoogte en profilering van de nieuwe houten plinten is gelijkaardig aan de oorspronkelijke plinten.

4.5 Tussendeurdorpels

Ongeacht de materiaalkeuze van de tussendeurdorpels is het ondervullen van de dorpels in bestaande deuropeningen of ten opzichte van de vloerplaat of balk inbegrepen in de plaatsing van de tussendeurdorpels.

Uit blauwe steen

Afwerking: mat gepolijst, naar analogie met de vloeren. Recupereerbare tussendeurdorpels worden teruggeplaatst. Indien de tussendeurdorpels te hard beschadigd zijn, worden ze vervangen.

Uit merbau

Voor alle verdiepingsvloeren worden tussendeurdorpels in merbau voorzien.

Strippen uit messing

Ter hoogte van overgangen tussen verschillende vloerbekledingen wordt een platte lat in messing voorzien.

4.6 Trappen

Trapbekledingen uit blauwe hardsteen kelder

De trap in de kelder wordt van een nieuwe trapbekleding in blauwe steen voorzien. Ook de trap achter de lift op de derde verdieping van vleugel B (incl. bordestrede) wordt uitgevoerd in een blauwe hardsteen bekleding.

Eiken trapbekleding nieuwe trap vleugel C verdieping +2

Herplaatsen van gerecupereerde trapbekleding ter hoogte van oorspronkelijke trappen

Vervangen aangetaste of beschadigde trapdelen van oorspronkelijke trappen

Houten trapleuning nieuw model nieuwe trap vleugel C verdieping +2

Herplaatsen oorspronkelijke houten trapleuningen incl. trapsteunen ter hoogte van hoeken

Alle bestaand houtwerk zal nagezien worden en gecontroleerd op houtrot en uitvliegopeningen. Voorafgaandelijk zal alle bereikbaar houtwerk gereinigd, afgestoft en ontvet worden. Er wordt een curatieve en preventieve houtverduurzaming voorzien. Al het hout wordt twee maal ingestroken met een tussentijd van min. 24 uur. Ontbrekende onderdelen of stukken ervan zullen aangevuld worden en nagemaakt volgens de bestaande profilering. De in te lassen onderdelen worden met een schuine zaagsnede tussen geplaatst en verlijmd met dispersielijm. Alle houtverbindingen worden nagezien en hersteld indien ze los blijken te zitten. Indien de hellingsgraad van de trap veranderd is bij aanpassing van de onderstructuur in beton, worden alle elementen hieraan aangepast. Er wordt gestreefd naar maximaal herbruik van de oorspronkelijke materialen.

06.04.05 WANDEN

5.1 Vaste scheidingswanden

Vaste scheidingswanden met gipskartonplaten op houten structuur

De spreekruimtes tussen de klaslokalen worden uitgevoerd in lichte wanden met gipskarton op een houten structuur.

Vaste scheidingswanden met gipskartonplaten op metalen structuur (geïsoleerd, Rf 1h)

Ter hoogte van de compartimenteringswanden, boven de vluchtdeuren en tussen klas 5 en 6 op de eerste verdieping van vleugel B worden geïsoleerde lichte wanden voorzien, met brandweerstand Rf 1 uur.

5.2 Wandbekledingen

Wandbekleding met brandwerende platen op geïsoleerde structuur

De wandbekleding is samengesteld uit een fibersilicaatplaat en een toplaag uit gipskarton, dewelke naadloos af te werken is. De bekleding is toe te passen ter hoogte van de afkasting van de dakstructuren, bv. aan de zijanten van ramen en dakkapellen.

Wandbekleding met gipskartonplaten (voorzetwanden)

De wandbekleding wordt met een dubbele beplating uitgevoerd. Ter hoogte van de toiletten wordt de wandbekleding betegeld. De voorzetwanden van de museumzolder worden geschilderd.

Wandbekleding met volkernplaten

Achter uitgietsbakken wordt een wandbekleding met volkernplaten voorzien.

Wandbekleding met tegels van geglaazuurde faïence

De ruimtes van de toiletten worden betegeld.

5.3 Bepleistering

Cementbepleistering voor tegels

Traditionele kalkbepleistering

Het herbepleisteren van de te vervangen zones in het muurpleisterwerk heeft enkel betrekking op grote lacunes binnen het bestaand muurpleisterwerk. Het herbepleisteren van deze lacunes dient geheel op niveau gebracht te worden met het omringende werk doch voldoende speling dient aangehouden om het pleisterwerk nadien egaal te integreren in het omringende schilderwerk. Aanzetten en storende overlappingen dienen vanzelfsprekend vermeden te worden. De traditionele kalkbepleistering wordt zowel voorzien op nieuw metselwerk (incl. naadloos aansluiten op bestaand pleisterwerk) als voor het dichtpleisteren van sleuven t.g.v. kapwerken voor technieken en afbraak van binnenmuren.

Herstelling van wandbepleistering met hydraulische kalk

Herstelling van wandbepleistering op lattenwerk

5.4 Binnenschrijnwerk uit hout

Binnendeuromlijstingen met binnenkast uit massief hout naar oorspronkelijk model

Er wordt een meranti deuromlijsting voorzien. De omlijstingen van de enkele deuren worden naar analogie met het bestaand model gemaakt.

Binnendeuromlijstingen met blokkozijn voor nieuwe deuren in nieuwe wanden

Herbruiken en aanpassen van bestaande deuromlijstingen

Houten binnendeurvleugels bekleed met hardboard

Stijldeuren

Restaureren en herplaatsen van bestaande binnendeuren

Alle oorspronkelijke enkele stijldeuren, enkele stijldeuren met beglazing, dubbele deuren, ook beglaasd en met bovenpaneel worden gerestaureerd en herplaatst.

Volle houten brandwerende deurgehelen in houten deurkozijn rf 1/2h

De brandwerende deurgehelen voldoen aan de drie criteria (stabiliteit, vlamdichtheid en thermische isolatie) van de NBN 713.020 voor een brandweerstand van Rf ½ uur. Met 'deurgeheel' wordt het bouwelement bedoeld dat bestaat uit één of meerdere deurvleugels, haar omlijsting, de binnenkasten, de verbinding met de ruwbouw, eventuele zij- en/of bovenpanelen al dan niet beglaasd. Vooraf dienen de desbetreffende proefverslagen te worden voorgelegd. De brandwerende deurgehelen zorgen voor de compartimentering van het gebouw en zorgen voor een heldere vluchtroute.

Volle brandwerende luiken in houten kozijn rf 1/2h

Het luik in de traphal van vleugel B, op de derde verdieping naar de zolder van vleugel A, wordt vervangen door een brandwerend luik Rf ½ uur.

Beglaasde houten brandwerende deuren in houten deurkozijn

Binnenramen in meranti aan spreekkamers en loket

Vierdelige deurgehelen ter hoogte van hoeklokalen vleugel B

Restaureren en herplaatsen oorspronkelijk binnenschrijnwerk vast meubilair

De oorspronkelijke deurgehelen aan de inkomzone en de gang van vleugel C op het gelijkvloers en de kast onder de trap van vleugel C op de verdieping worden gerestaureerd en teruggeplaatst.

Hoekbeschermingen uit massief hout

De hoekbeschermingen in de gangen worden uitgevoerd naar oorspronkelijk model.

Toebehoren binnendeuren

De technische fiches van de toebehoren voor de binnendeuren dienen vooraf aan de restauratie-architect voorgelegd te worden en dienen maximaal afgestemd te worden op de erfgoedwaarde van het monument:

- deursluiters - opbouw
- deursluiters - inbouw
- inbouwlijarmen met elektromagnetische deurvastzetting
- deurstoppen
- cilindersloten
- toiletsloten
- vervangen van bestaande cilinders
- rozetten
- deurkrukken
- kantschuiven
- scharnieren

5.5 Beglazing binnenschrijnwerk

Beschadigde beglazing wordt vervangen. Slordig kitwerk dient hersteld te worden. Het glas dient gereinigd te worden zodat evt. lijmresten op het oppervlak niet meer zichtbaar zijn.

Enkelvoudige beglazing uit decoratief glas

De decoratieve beglazing van de oorspronkelijke deurgehelen wordt nagekeken en hersteld of indien nodig vervangen.

Enkelvoudige (akoestische) veiligheidsbeglazing uit gelaagd glas

Voor de vierdelige deurgehelen en de binnenramen van de spreekkamers en het loket wordt een (akoestische) veiligheidsbeglazing voorzien.

Brandwerende veiligheidsbeglazing Rf 1h

Ter hoogte van de brandwerende deurgehelen.

06.04.06 PLAFONDS

6.1 plafondbekledingen

Gipskartonplaten op houten draagconstructie incl. bovenafwerking met gestratificeerde platen

De spreekkamers tussen de klaslokalen kunnen opgevat worden als een soort 'box-in-box' principe. De bovenzijde van de ruimtes dient afgesloten te zijn van de klaslokalen omwille van akoestische redenen.

Verlaagd plafond met gipskartonplaten op metalen draagconstructie (horizontale en schuine plaatsing, retombés)

In de toiletruimtes en ter hoogte van de nieuwe trap naar verdieping +3 vleugel B wordt een verlaagd plafond voorzien.

Brandwerende plafondbekleding Rf 1h (horizontale en schuine plaatsing)

Er dient een brandwerende laag fibersilicaatplaten en afwerkingslaag uit gipskarton tegen de onderzijde van de houten vloerbalken van de museumzolder voorzien te worden, inclusief bijkomende draagstructuur. Ook de zolder van vleugel B wordt op eenzelfde manier brandveilig gemaakt.

Brandwerende afkasting van balken Rf 1h

De verstevigde balk op de tweede verdieping van vleugel B zal brandwerend afgekast worden met fibersilicaatplaten.

Plafondbekleding met steengaas

Voor een goede hechting en om in de toekomst afvallend pleisterwerk ten allen tijde te voorkomen, wordt er een pleisterwapening in de vorm van steengaas voorzien om de moerbalken (in gangen en klaslokalen) en kinderbalken (in gangen) te herbepleisteren.

6.2 plafondbepleistering

Gipsbepleistering op beton met voorbereide mortel uit 1 laag op gewelven kapel en onderzijde betonnen trapstegen

De pleistergips zal manueel aangebracht worden volgens de voorschriften van de toeleverende firma.

Herstellingen van lichte beschadigingen met traditionele kalkbepleistering kinderbalken

Overgangen tussen bestaand en nieuw pleisterwerk zullen volledig weggewerkt worden zodat deze na de schilderwerken niet meer zichtbaar zijn. Er wordt rekening gehouden met de oorspronkelijke profilering van de kinderbalken.

Herbepleisteren van leemtes met traditionele kalkbepleistering op metaalgaas

Overgangen tussen bestaand en nieuw pleisterwerk zullen volledig weggewerkt worden zodat deze na de schilderwerken niet meer zichtbaar zijn. Zowel voor de moer- als kinderbalken worden de leemtes hersteld met metaalgaas. Er wordt rekening gehouden met de oorspronkelijke profilering van de moer- en kinderbalken.

Fixatie van bestaande, te behouden bepleistering op balken (incl. dichtplamuren)

De verankering van de zware bepleisteringslagen aan de houten moer- en kinderbalken en balkconsoles wordt plaatselijk verbeterd. Alle grove en fijne barsten en leemtes zullen worden opgevuld zodat loszittende fragmenten worden gefixeerd.

Kleine herstellingen van lijstwerk en decoratieve balkconsoles

Dit zijn kleine herstellingen van diverse moulures en siermotieven. Enerzijds zullen de aanwezige leemtes aangevuld worden in hun oorspronkelijke staat. De eerder aangebrachte retouches zullen nagezien worden en in overleg met de restauratie-architect zal beslist worden of deze herstellingen aanvaardbaar worden geacht. De slordige retouches zullen worden gecorrigeerd waarbij nog bepaald kan worden of de aanwezige elementen integraal verwijderd worden of het aanwezige materiaal wordt aangevuld en herwerkt.

Herstellen van leemtes in plafondbepleistering op latwerk

Alle loszittend latwerk wordt met nagels met platte kop terug vastgenageld. Indien er zones voorkomen waar geen latwerk meer aanwezig is, zal er een nieuw latwerk uitgetimmerd worden tussen de primaire dragers van het plafond. De overgang tussen oud en nieuw latwerk moet langs boven steeds met een randlat worden ondersteund. De bepleistering zal in twee lagen uitgevoerd worden.

6.3 Zolderluiken uit hout met uitschuifbare zoldertrap

Om de toegang tot de zolder te garanderen dienen zowel voor vleugel B als vleugel C zolderluiken voorzien te worden. De zoldertrap zorgt voor een gemakkelijke en veilige toegang tot de zolder. Wanneer de zoldetrappen worden ingeklapt komen de laddergehelen op het trapluik te liggen.

6.4 Plafondisolatie uit minerale wol, dikte 16 cm

Voor de zolders van vleugel B en vleugel C wordt er een isolatie tussen de kepers voorzien van 16 cm dik, bestaande uit minerale wol.

06.04.07 VASTE UITRUSTINGEN

7.1 Vast meubilair

Keukenkastgeheel incl. toestellen

Receptiedesk secretariaat

Herbruik originele wandkapstokken, incl. aanpassing in functie van veiligheidsvoorschriften

7.2 Signalisatie

Worden door de school zelf aangebracht, in een uniforme vormgeving passend bij de erfgoedwaarde van het gebouw. Er worden modellen voorgelegd ter goedkeuring aan de restauratie-architect. De signalisatie mag geen prominente plaats in het geheel opnemen maar dient een ondergeschikte positie aan te nemen, niettemin dient de signalisatie duidelijk en zichtbaar opgesteld te worden. Belangrijk hierbij is dat de signalisatie op strategische punten wordt voorzien om overdaad aan signalisatie te vermijden.

7.3 Didactisch materiaal

Wordt door de school zelf voorzien. Op de oorspronkelijke muren en in het grondplan dient al het didactisch materiaal eenvoudig afneembaar of demonteerbaar te zijn. Er worden bv. geen materialen volvlaks gekleefd op het herstelde pleisterwerk of de gerestaureerde vloeren. De school is vrij om hiervoor aangepaste methodes voor te stellen aan de restauratie-architect.

06.04.08 SANITAIRE TOESTELLEN

8.1 Maximale afstemming van nieuwe toestellen op de restauratieve ingrepen in het gebouw

De school zelf staat in voor de onderdelen van de technieken van de restauratie/renovatie van de school. De toestellen dienen telkens voorgelegd te worden aan de restauratie-architect ter goedkeuring alvorens deze geplaatst mogen worden. De methodes die gehanteerd worden voor het inwerken en positioneren van leidingen in opbouw, toestellen, bedieningen, ... wordt gedetailleerd vooraf vastgelegd, in samenspraak met de restauratie-architect.

06.04.09 SCHILDERWERKEN

9.1 Schilderwerk op metselwerk met mineraalverf op wanden en gewelven kelders

De wanden en gewelven van de kelders dienen met een dampopen verf geschilderd te worden. Vooraf worden de wanden en gewelven grondig gereinigd zodat de hechting van de verf gegarandeerd is.

9.2 Schilderwerk op pleisterwerk en gipskartonplaten

Dispersieverf voor binnen op nieuwe wanden en plafonds

Lacunes in de muren worden vooraf bijgewerkt met slagvast en schuurbaar poederplamuur. Na plaatsing mag het plamuur geen barsten vertonen. De dispersieverf wordt aangebracht volgens kleuren die aangeduid werden door de restauratie-architect. Er kunnen hierbij verschillende kleurstalen op een wandoppervlak vooraf gevraagd worden. alvorens de schilderwerken aan te vatten dienen de pleisterwerken voldoende uitgehard te zijn.

Spanningsvrije verf op wanden, plafonds, gewelven, kantelen

De bestaande ondergrond wordt diepwerkend verstevigd met een aangepast impregneringsmiddel. De verf dient door de schilder zelf op kleur gebracht te worden door middel van hooggeconcentreerde pigmentpasta's geschikt voor het aankleuren van waterverdunbare en niet waterverdunbare verven. Er worden enkel pasta's met wit in het gamma aanvaard. Alle muren zijn af te werken met minimum twee lagen spanningsvrije verf. Er wordt manueel geschilderd met een blokkwast en een duimkwast, om voldoende structuur te krijgen en het volume aan materiaal te bekomen.

Beschildering van lambrisering met afwasbare verf op bestaande en nieuwe wanden

Betreft het aanbrengen van een stootvaste en makkelijk afwasbare verf op de lambriseringsstroken van klaslokalen en gangen.

Schilderen van baksteenmotief (imitatieschildering)

De onder de bestaande verflagen aanwezige voegtekening dient te worden herschilderd zonder over te gaan tot een systematische decapering. De tekening bestaat uit crème-keurige blokken die worden gevisualiseerd door het schilderen van roodbruine schijnvoegen. De uitlijning van de voegen wordt op voorhand uitgetraceerd. De voegen dienen met fijne penselen te worden ingekleurd, het gebruik van sjablonen is niet toegestaan. Aan de onderzijde (t.o.v. de lambriserings-beschildering) wordt een okerbruine boord geschilderd van ca. 7 cm breed.

Schilderen van houtimitatie lambriserings

De houtimitatieschildering op de wanden van de gang in vleugel C (gelijkvloers en eerste verdieping) worden gereconstrueerd naar het bestaand model. De uitvoerder dient vooraf rekenschap te geven van de moeilijkheidsgraad van de toegepaste schilderingen. Van elk representatief motief worden voorafgaandelijk fotografische opnames gemaakt, in kleur en met maatstok in beeld. De imitatieschilderingen worden volgens de regels van de kunst aangebracht, volledig naar oorspronkelijk patroon.

Herstellen van houtimitatieschildering op bepleistering op houten latwerk van gewelfde plafonds incl. lijsten

De imitatieschilderingen in de kapel worden volledig naar bestaand model hersteld. De uitvoerder dient vooraf rekenschap te geven van de moeilijkheidsgraad van de toegepaste schilderingen. Van elk representatief motief worden voorafgaandelijk fotografische opnames gemaakt, in kleur en met maatstok in beeld. De imitatieschilderingen worden volgens de regels van de kunst aangebracht, volledig naar oorspronkelijk patroon.

9.3 Schilderwerken op hout

Verf voor binnen op basis van alkydhars op hout

De binnenramen, hoekbeschermingen, omljstingen van de muurdoorgangen, binnendeuren en deuromlijstingen en houten lambriserings worden geschilderd met een verf op basis van alkydhars. De kleuren worden vooraf bepaald door de restauratie-architect, op basis van het stratigrafisch onderzoek.

Houtveredeling voor binnen op basis van metaaloxiden in organische oplosmiddelen

De houtveredeling bestaat uit diep in het hout penetrerende metaaloxiden (ijzer), opgelost in een organisch oplosmiddel. Het micro-gepigmenteerd product dringt minimum 2 mm in het hout en laat de oppervlakte textuur zichtbaar. De tint is te bepalen door de restauratie-architect, op basis van het stratigrafisch onderzoek. Zowel voor de bestaande als nieuwe trappen met bijhorende trapwangen, trapleuningen, borstweringen, afdekplaten, ... wordt een houtveredeling voorzien.

9.4 Schilderwerken op metaal

Verf voor binnen op basis van alkydharsen op blank staal en gietijzer

herstelling schildering stalen kolommen

herstelling schildering fries op stalen kolommen

herschikeren verwarmingsinstallatie: radiatoren en leidingen

9.5 Wapeningsvlies voor vlakke stucplafonds

Er wordt een gewapend half synthetisch glasmetaal op de vlakke stucplafonds voorzien om haarscheurtjes en barsten af te dekken of voor een ondergrond die spanningen opneemt te voorzien. Het vlies is reukloos en irriteert de huid niet. In de gangen worden de stroken tussen de kinderbalken ook van een wapeningsvlies voorzien.

9.6 Imitatie schilderwerken

Houtimitatie op deuren - nieuwe schikering

Betreft de reconstructie van de houtimitatieschildering op deuren naar bestaand model. De schilderingen hebben een hoge moeilijkheidsgraad. Van elk representatief motief worden vooraf fotografische opnames gemaakt, in kleur en met maatstok in beeld. De grondschildering voor de houtimitatie is vervaardigd op basis van (lijn)olie. De schildering dient volgens de regels van de kunst aangebracht te worden.

Restauratie van bestaande houtimitatie deuren

Indien de houtimitatieschildering op de deuren nog in goede staat is, worden beschadigde delen ervan hersteld. het metaal dient eerst gereinigd te worden, waarna de bestaande schildering gefixeerd wordt en retouches kunnen uitgevoerd worden.

06.04.10 ELEKTRISCHE UITRUSTINGEN

10.1 Maximale afstemming van nieuwe toestellen op de restauratieve ingrepen in het gebouw

De school zelf staat in voor de onderdelen van de technieken van de restauratie/renovatie van de school. De toestellen dienen telkens voorgelegd te worden aan de restauratie-architect ter goedkeuring alvorens deze geplaatst mogen worden. De methodes die gehanteerd worden voor het inwerken en positioneren van leidingen in opbouw, toestellen, bedieningen, ... worden gedetailleerd vooraf vastgelegd, in samenspraak met de restauratie-architect.

10.2 Slijpwerken op weloverwogen plaatsen in harmonie met restauratie-opties

De slijpwerken worden geminimaliseerd zodat een maximum aan oorspronkelijke materialen behouden blijft. Ook de positie van de sleuven voor technieken wordt vooraf vastgelegd op plan, in samenspraak met de restauratie-architect. Doorboringen door vloerplaten en plafonds dienen na plaatsing in afgewerkte staat te zijn of de herstellingen ervan zijn op te nemen in de aanneming van de restauratiewerken.

06.04.11 VERWARMINGSINSTALLATIE

11.1 Behoud en herstel originele verwarmingslichamen

De radiatoren in de gangen en lokalen worden afgenomen en herplaatst om de afwerking van de muurvlakken achter de radiatoren mogelijk te maken. De inrichting wordt geledigd tot het gewenste peil dat nodig is om de radiatoren weg te nemen. Alle gebroken of beschadigde elementen worden vernieuwd of vervangen door een element van dezelfde kwaliteit, natuur en uitzicht.

11.2 Herschilderen oorspronkelijke radiatoren

De oorspronkelijke radiatoren worden herschilderd. De kleur wordt bepaald door de restauratie-architect, op basis van het stratigrafisch onderzoek. De leidingen worden in dezelfde kleur als de radiatoren geschilderd.

11.3 Maximale afstemming van nieuwe toestellen op de restauratieve ingrepen in het gebouw

De school zelf staat in voor de onderdelen van de technieken van de restauratie/renovatie van de school. De nieuwe toestellen dienen telkens voorgelegd te worden aan de restauratie-architect ter goedkeuring alvorens deze geplaatst mogen worden. De methodes die gehanteerd worden voor het inwerken en positioneren van leidingen in opbouw, toestellen, bedieningen, ... worden gedetailleerd vooraf vastgelegd, in samenspraak met de restauratie-architect.

06.05 MAATREGEL 4: VERBETEREN COMFORT, VEILIGHEID EN TOEGANKELIJKHEID

06.05.01 THERMISCH COMFORT

1.1 Nieuwe verwarmingsinstallatie / systeem waarop de oude verwarmingslichamen aangesloten kunnen worden

Het bestaand verwarmingssysteem wordt aangepast: de bestaande radiatoren worden aangesloten op een nieuwe, energiezuinigere stookinstallatie. Waar vroeger geen radiatoren aanwezig waren, worden nieuwe modellen voorzien.

1.2 Reinigen verwarmingsroosters

De roosters van de verwarmingslichamen dienen jaarlijks gereinigd te worden.

06.05.02 NUTSLEIDINGEN

2.1 Inrichten van een toegankelijke techniekenput in bestaande waterput onder het gebouw

In een bestaande waterput onder het gebouw komen de nutsleidingen samen zodat deze op één punt bereikbaar zijn en de mogelijkheid bieden om nieuwe verbindingen te maken. De toegankelijkheid van de put wordt verbeterd ter hoogte van de bestaande toegang van de put. De put wordt vergroot zodat de leidingen die zich in opbouw in de kelder bevinden rechtstreeks toegankelijk zijn via de bestaande put. De uitvoering van de werken gebeurt met maximaal behoud van het bestaande materiaal.

2.2 Leidingen in kelder te installeren met een demonteerbaar (en dus reversibel) systeem

De nutsleidingen worden in opbouw in de kelder geplaatst. De bevestigingstechnieken zijn reversibel. Bestaande materialen worden maximaal behouden.

06.05.03 BLIKSEMAFLEIDERSINSTALLATIE

Conform het beleid van Onroerend Erfgoed wordt er een bliksembeveiliging voorzien. Zowel ontwerp als installatie van het beveiligingsconcept tegen bliksem wordt gebaseerd op norm NBN EN 62305, gepubliceerd in 2007. De installatie moet bovendien jaarlijks geïnspecteerd worden door een gespecialiseerde firma.

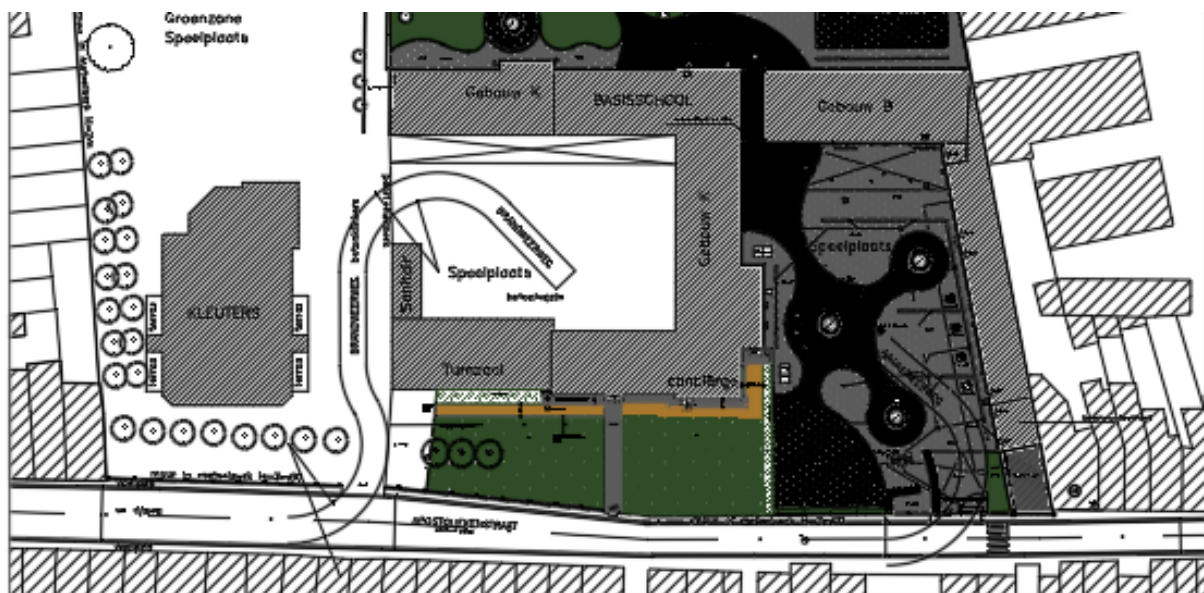
06.05.04 BEVEILIGINGSMATREGELEN TEGEN BRAND

4.1 Beveiligingsmaatregelen interieur na advies brandweer

Op basis van het advies van de brandweer worden de delen van de school gecompartmenteerd door middel van brandwerende deuren en wanden. De nieuwe brandwerende deurgehelen zullen niet geplaatst worden ter vervanging van een bestaande deur maar zullen duidelijk onderscheiden kunnen worden als 'nieuwe ingreep'.

4.2 Inrichten van een brandweg via de schoolpoorten aan de Apostoliekenstraat

In functie van de bereikbaarheid van het gebouw voor de brandweer worden brandwegen ingericht via de schoolpoorten aan de Apostoliekenstraat.

INPLANTINGSPLAN NIEUWE TOESTAND
schaal 1/500

4.3 brandveilig maken van de trappartijen

De houten trappen worden maximaal bewaard. In functie van de brandveiligheid dient er echter een 'drastische' aanpassing te gebeuren en worden ze voorzien van een betonnen onderstructuur. In functie van de beeldbepalendheid van deze trappartijen, is dit de meest voor de hand liggende optie. Het beeld van de trappen wordt maximaal bewaard. Oorspronkelijk materiaal wordt, waar mogelijk, gerecupereerd.

4.4 compartimentering

De compartimentering van het gebouw zal op basis van de indeling van het gebouw zelf gebeuren. Er wordt rekening gehouden met de zichtassen. De compartimentering zal geen aanleiding geven tot een verstoring van de zichtassen en gebeurt zo transparant mogelijk.

4.5 evacuatie

Er worden verschillende mogelijkheden voor evacuatiewegen voorzien. Aan de secundaire traphal van vleugel B wordt een extra vluchtdoor voorzien ter hoogte van de vroegere conciërgewoning. Aan de primaire traphal blijft de bestaande vluchtdoor behouden.

06.05.05 BEVEILIGINGSMAATREGELEN TEGEN DIEFSTAL EN VANDALISME

5.1 vervangen schoolpoorten voor meer gesloten karakter

In functie van het gesloten karakter van de 'ommuurde tuin' is het aangewezen om ook de schoolpoorten een meer gesloten karakter te geven. De bestaande poorten zullen vervangen worden door dichte, houten exemplaren.

06.06 MAATREGEL 5: CONSERVATIE EN RESTAURATIE VAN DE OMGEVING

06.06.01 NIEUWE LUIFEL

1.1 Slopen van omgevingselementen

Verwijderen van verharding uit betondals

De betondals van de ganse speelplaats worden verwijderd.

Wegnemen van trap uit natuursteen

Ter hoogte van de nieuwe helling aan de zuidgevel van vleugel A wordt de trap uit natuursteen gedemonteerd.

Slopen van bestaand hellend vlak en keermuur

Het bestaande hellend vlak en keermuur aan de zuidgevel van vleugel A worden verwijderd.

1.2 Grondwerken en uitgravingen

Uitgravingen voor funderingszolen

Voor de sleuven van de funderingsbalken onder de kolommen dienen er graafwerken uitgevoerd te worden.

Afvoer van overtollige of niet geschikte grond

1.3 Ruwbouw

Funderingen, balken in gewapend beton

Gemoffeld stalen liggers

De structuur van de luifel zal in een hedendaagse stalen constructie opgetrokken worden, bestaande uit gemoffelde stalen liggers.

Rvs handgrepen helling

Parement metselwerk keermuur

De keermuur van de trap wordt uitgevoerd in een hedendaagse paramentsteen.

Natuurstenen dekstenen keermuur

De keermuur van de nieuwe trap wordt voorzien van natuurstenen dekstenen.

1.4 Dakwerken

Isolatieplaten

Gemengd dak profileerde staalplaat / lichtgewichtbeton

Dakdichting met elastomeerbitumen

Dakrandprofielen uit zink op bebording uit wbp

Slabben uit lood ter hoogte van aansluiting lichtstraat tegen bestaande gevels

Wandaansluitingsprofiel uit gemoffeld aluminium

Voor de aansluiting met de lichtstraat van de luifel met de bestaande gevel dient een wandaansluitingsprofiel voorzien te worden.

Regenafvoerbuizen uit zink (incl. bolroosters, spuwers)

1.5 Buitenschrijnwerk

Buitenschrijnwerk uit gemoffeld aluminium voor hellende ramen tussen nieuwe luifel en bestaande gevel

Hellende beglazing van vaste koepelconstructie

1.6 Omgevingswerken

Afgraven teelaarde onder nieuwe luifel

Ophoging met gestabiliseerd zand ter plaatse van uitgebroken trap

Verharding met klinkers uit gebakken aarde (inclusief funderingen, geotextiel)

De speelplaats wordt volledig heraangelegd met keramische klinkers naar oorspronkelijk model (waaltjes).

Nieuwe trap in natuursteen

De traptreden van de nieuwe trap worden in natuursteen uitgevoerd.

06.06.02 HERAANLEG SPEELPLAATS

2.1 Slopen van omgevingselementen

Verwijderen van verharding uit betondals

De betondals van de ganse speelplaats worden verwijderd.

2.2 Omgevingswerken

Afgraven teelaarde

Ophoging met gestabiliseerd zand ter plaatse van oneffenheden

Verharding met klinkers uit gebakken aarde (inclusief funderingen, geotextiel)

De speelplaats wordt volledig heraangelegd met keramische klinkers naar oorspronkelijk model (waaltjes).

06.06.03 HERSTEL TUINMUUR

3.1 Voorafgaande werken en sloopwerken

Voorlopige omheining

Tijdens het herstel van de tuinmuur dient toegang tot de school nog steeds beperkt te blijven tot de daartoe horende ingangen. Indien nodig wordt er een aangepaste omheining voorzien rondom de gehele site.

Plaatsbeschrijving van wegenissen

Er wordt een gedetailleerde plaatsbeschrijving met bijhorende foto-inventaris opgemaakt alvorens de werken van start gaan.

Opkuis van de werf tijdens en na de werken

Tijdens de uitvoering gebeurt het normale onderhoud van zowel de werf als de omgeving. Alle overschotten, afval en bouwmaterialen worden telkens opgeruimd en van de werf verwijderd.

Na de werken zal de omgeving achtergelaten worden in een opgekuiste staat na een schoonmaak.

Slopen van metselwerk - selectieve afbraak met recuperatie van stenen

Het metselwerk dient in verband uitgekapt te worden. Het parament zal terug aangewerkt worden met gevelsteen, welke gerecupereerd wordt uit de afbraak en verwerkt wordt na selectie en opkuisen van de mortelresten. De dagkanten worden ingebonden in het bestaande verband.

Afnemen van muurdekstenen voor recuperatie

De muurdekstenen worden gerecupereerd en gestockeerd voor herbruik. Inclusief het reinigen van de pannen en verwijderen van alle mortelrestanten.

Verwijderen van voegwerk van gevelmetselwerk (100% van de oppervlakte)

Er mag in geen geval gebruik gemaakt worden van slijpschijven om de voegen te verwijderen, tenzij anders bepaald in onderling overleg en mits uitdrukkelijke toestemming van Erfgoed en Ruimte (indien het te harde cementvoegen in sterk beschadigd zachter parament betreft, kan een afwijking op dit principe eventueel overwogen worden).

Met inbegrip van alle voegen in de in het gevelvlak verwerkte natuursteen.

Ook kleine attributen die aan de muur werden vastgemaakt (haken, klemmen, ...) worden verwijderd.

3.2 Ruwbouw

Metselwerk uit baksteenmetselwerk

hermetsen van muren met gerecupereerd materiaal

- Er wordt gebruik gemaakt van gerecupereerde stenen van de afbraak ter plaatse of analoge stenen met dezelfde karakteristieken.
- De stenen zijn te selecteren en te reinigen.
- Nieuwe stenen worden in het bestaand verband ingewerkt.

hermetsen van portiek naar bestaand model

- De portiek van het toegangspoortje wordt hermetst naar bestaand model. De natuurstenen onderdelen worden opnieuw ingewerkt.
- Met inbegrip van opvoegwerk.

Niet meegaand voegwerk met traditionele voegmortel – platvol

De uitgenomen voegen worden hervoegd met een platvolle voeg, gelijkaardig aan de bestaande toestand.

Herplaatsen muurdekstenen inclusief voegwerk

De muurdekstenen worden gerecupereerd en herplaatst op de tuinmuur. Indien muurdekstenen niet gerecupereerd kunnen worden, worden ze vervangen door nieuwe muurdekstenen, analoog aan het bestaande model. Men zal trachten zoveel mogelijk dekstenen te recupereren.

3.3 Speciale restauratiewerken

Inwerken van natuursteen inclusief voegwerk

De bestaande, gerecupereerde blauwe hardsteen onderdelen worden opnieuw ingewerkt in de gemetste portiek. De blauwe hardsteen elementen dienen in een continu vol mortelbed geplaatst te worden.

Vervangen van beschadigde stenen – baksteen

Gebarsten, afgeschilferde bakstenen (ten gevolge van vorstschade en/of mechanische beschadiging) worden uitgekapt en vervangen. Voorafgaandelijk wordt nazicht gedaan van de te vervangen stenen voor het uitkappen van het voegwerk. De nieuwe steen moet dezelfde vorm en afmetingen hebben als de bestaande.

Gevelreiniging

voorbehandeling d.m.v. verstuiving met zuiver water

- Om het losweken van het vuil te bevorderen, wordt de gevel ingeweekt d.m.v. besproeiing met zuiver water en het gebruik van speciale roestvrije spuitkoppen die met een laag debiet en onder alge druk een zeer fijne druppelverneveling bekomen.

reiniging met laagdruk rotatiewervelstraal

- Na het verwijderen van alle defecte voegwerk wordt de effectieve gevelreiniging uitgevoerd. Hiervoor worden vooraf de nodige proefmonsters uitgevoerd om tot een goed resultaat te komen. De rotatiewervelstraal bestaat uit een mengeling van lucht, granulaat en water.

3.4 Buitenschrijnwerk

Beplankte poort met ingewerkte brievenbus

Uit te voeren in een houtsoort met duurzaamheidsklasse 1.

Schilderwerken met acrylaatdispersieverf voor buiten op beplankte poort

Voor het verbeteren van de structuur van het hout.

06.06.04 HERAANLEG VOORTUIN

De voortuin wordt na voltooiing van de restauratiewerken opnieuw aangelegd naar oorspronkelijke toestand. Er wordt een beboomd grasplein gecreëerd met behoud van het centrale pad dat vertrekt aan het portiekje in de tuinmuur. Het hekwerk van dit pad wordt hersteld en opnieuw rondom het pad geplaatst. Het hekwerk wordt hersteld, roestwerend behandeld en opnieuw geschilderd.

Indien bomen in slechte staat zijn, worden deze gekapt en opnieuw op dezelfde plaats aangeplant.

De verharding van de oorspronkelijke wegenissen gebeurt met waaltjes.

De oorspronkelijke zandpaden die doorheen de voortuin liepen worden gereconstrueerd met een aangepast materiaal ('natuurlijke asfalt') in functie van een goede beloopbaarheid en een vormgeving die zo dicht mogelijk aanleunt bij een 'aarden pad'.

Het hekwerk tussen de speelplaats en de voortuin wordt vrijgemaakt van begroeiing. Er zal opnieuw een lage vegetatie tegen het hekwerk aangebracht worden zodat het hekwerk zichtbaar blijft. Het hekwerk wordt hersteld, roestwerend behandeld en opnieuw geschilderd.

06.06.05 HERSTEL BEUKENDREEF

De beukendreef bij de Lourdeskapel is een deel van de oorspronkelijke dreven op het terrein dat nog bewaard bleef. Vroeger waren deze dreven alom vertegenwoordigd op het terrein, en flankeerden ze de paden in de tuin. Sommige bomen zijn echter niet meer in goede staat, waardoor de dreef stelselmatig verloren gaat. Het is namelijk moeilijk om tussen de bestaande bomen nieuwe bomen aan te planten: ze zouden te weinig licht krijgen en geen kans krijgen tot groei. Bovendien is het aangewezen om een dreef in zijn geheel te heraanplanten, om een uniform uitzicht te bekomen.

De dreef is het enige relict dat getuige is van de oude aanplant op de historische site, en zou als cultuurhistorisch monument beheerd moeten worden.

Controle

De bomen van de dreef moeten elke drie tot vijf jaar een VTA controle krijgen door een European Tree Technician. Klimop op bomen moet steeds verwijderd worden. Om te vermijden dat dood hout of verzwakte takken uit de bomen waaien en een gevaar vormen voor de leerlingen van de school, worden de bomen onderhouden volgens de aanbevelingen van de VTA controle.

Heraanplant?

Een dreef moet in zijn geheel gekapt worden wanneer het aantal bestaande bomen minder dan zestig procent van het oorspronkelijke aantal bedraagt of minder dan zestig procent van het potentieel aantal bomen volgens de bestaande

plantafstand. Momenteel is er nog maar een klein deel van de oorspronkelijke dreven nog intact. De bomen blijken ook in slechte staat, waardoor een volledige vervanging zich opdringt. Het individueel of stuksgewijs vervangen van dreven werkt bij korte dreven storend omdat de eenheid van het drevenpatroon hierdoor verdwijnt. Bovendien is het voor jonge bomen zeer moeilijk om te overleven als ze in een volwassen dreef worden geplant: er is te weinig licht, de grote bomen nemen het meeste water op en de kleine boompjes zullen al snel scheef groeien in hun zoektocht naar licht.

Indien de bomen geveld worden, moeten nieuwe beuken aangeplant worden volgens oorspronkelijke toestand (te controleren op historische foto's). Om meteen het gevoel van een dreef te verkrijgen kan men kiezen voor redelijk grote jonge beuken van vier à vijf meter hoog en met een stamomtrek van 25 tot 30 centimeter. Dergelijke bomen zullen de heraanleg meteen cachet geven, maar zijn nog redelijk goed te planten. Vanaf dan is het belangrijk om de groei van de bomen goed op te volgen.

Begeleidingssnoei

De pas aangeplante bomen krijgen een eerste begeleidingssnoei twee tot drie jaar na de aanplant, met vervolgens een snoeifrequentie om de twee tot drie jaar. Probleemtakken moeten worden weggenomen en de boom moet opgekroond worden tot een takvrije lengte van zeven tot negen meter. Pas als de boomhoogte de grens tussen tijdelijke en blijvende kroon heeft overschreden, mogen takken zich vrij ontwikkelen en is begeleidingssnoei normaal gezien niet meer nodig.

06.07 MAATREGEL 6: OPVOLGING EN CONTROLE

06.07.01 VOORZIEN VAN EEN REGELMATIG EN AANGEPAST, GEMEENSCHAPPELIJK ONDERHOUD VAN HET ZICHTBARE

1.1 Oprichten van een beheerscommissie

Belangrijk voor het beheer van een monument is een regelmatig gebruik en regelmatig nazicht. Er zullen regelmatig overlegvergaderingen ingepland moeten worden met vertegenwoordigers van de verschillende betrokken partijen. Er zal een onderhoudsplan worden opgesteld dat de onderhoudskosten verspreidt en de omvang van de budgetten verkleint, waardoor grote eenmalige ingrepen in de toekomst vermeden kunnen worden. Een aantal hoogdringende werkzaamheden dienen op korte termijn uitgevoerd te worden. Deze dringende instandhoudingswerken situeren zich vooral in het waterdicht maken van daken en goten en het saneren van huiszwamaantasting. Men moet zich engageren het onderhoud en bijhorende (herstellings)werkzaamheden zoveel mogelijk gegroepeerd uit te voeren, om kosten te besparen en een versnipperd gevoelbeeld te voorkomen.

Opstellen van een intern reglement i.v.m. gebruik klaslokalen, ...

Voor ingebruikname van de gerestaureerde delen van het gebouw dient een intern reglement opgesteld te worden waarin afspraken worden vastgelegd voor de gebruikers. Er kunnen bv. geen elementen volvlaks tegen de muren die hersteld werden met een traditionele kalkpleisters gekleefd worden of een hedendaagse zonwering voorzien worden. De gebruikselementen mogen hedendaags zijn maar dienen aangepast te zijn in functie van de erfgoedwaarde van de ruimtes. Er wordt zoveel mogelijk oorspronkelijk materiaal gerecupereerd zoals bv. de kapstokken. Ingrepen in functie van de veiligheid zijn aangepast in functie van de beeldbepalende karakteristieken van de oorspronkelijke elementen.

Hanteren van een uniforme stijl betreffende informatieborden

In functie van de brandveiligheid en helder gebruik van de school dienen er op strategische plaatsen informatieborden geplaatst te worden. Belangrijk is dat er voor deze informatieborden een uniforme stijl wordt gebruikt en dat deze telkens op een vastgestelde positie worden aangebracht. Er wordt niet kwistig omgesprongen met de informatieborden, vooraf dient er telkens doordacht bepaald te worden waar de informatieborden voorzien zullen worden.

1.2 Periodieke visuele inspectie door Monumentenwacht

Op basis van een inspectierapport van Monumentenwacht Vlaanderen of een andere gespecialiseerde firma moet er een gedetailleerd onderhoudsdocument opgemaakt worden voor het gebouw na de restauratie. In dit onderhoudsdocument wordt de termijn bepaald waarbinnen bepaalde elementen en delen van het gebouw moeten worden gecontroleerd en indien nodig onderhouden. Dit document dient als referenties voor de gebruiker van het gebouw en de onderhoudsploegen om werken uit te voeren. Gezien de verscheidenheid aan erfgoedelementen en hun verschillende noden en kwetsbaarheden is het belangrijk om een dergelijk centraal document te hebben als referentie. Hierbij wordt bijgehouden welke werken wanneer en op welke manier effectief zijn uitgevoerd.

1.3 Verbeteren toegankelijkheid gebouwen voor inspectie

Toegankelijk maken van zolders

De zolders moeten systematisch toegankelijk gemaakt worden. Indien nodig/mogelijk kunnen er loopbruggen geplaatst worden. tevens dienen de zolders voorzien te worden van een functionele basisverlichting, voorzien in slagvaste en waterdichte armaturen met een lichtschakelaar met verklikkerlichtje ter hoogte van elke toegang.

Toegankelijk maken van de daken door plaatsen van ladder- en klimhaken en de nodige ankerpunten

De inspectie door Monumentenwacht vraagt een betere toegankelijkheid van daken en zolders. De daken kunnen hiervoor voorzien worden van Europees genormeerde ladderhaken (EN 517), uitgebreid met ankerpunten (EN 795), geplaatst volgens de voorschriften van de fabrikant op een voldoende stevige ondergrond. Het aantal en de plaats voor deze punten kan geadviseerd worden door Monumentenwacht.

06.07.02 ACTUALISATIE EN JAARLIJKE CONTROLE (DOOR ERKENDE FIRMA) BLIKSEMBEVEILIGING

Een bliksemafleidingsinstallatie is verplicht voor beschermde gebouwen volgens de Europese richtlijnen CE 62305 en is verplicht sinds 2009. De installatie moet bovendien jaarlijks geïnspecteerd worden door een gespecialiseerde firma.

06.07.03 ACTUALISATIE EN JAARLIJKE CONTROLE BRANDDETECTIE- EN BESTRIJDINGSMIDDELEN

De Belgische norm 'Opvatting van algemene installaties voor automatische brandmelding door puntmelder' is verplicht volgens de voorschriften van de brandweerdiensten en de eisen voor sommige gebouwen (hoge, middelhoge gebouwen,...). De nieuwe Belgische norm NBN S21-100-1&2 'Branddetectie- en brandmeldsystemen' is van toepassing vanaf 19.11.2015.

06.07.04 SNELLE INGREEP BIJ VASTGESTELDE GEBREKEN OF BESCHADIGINGEN

Om vervolgschade te voorkomen, dient er meteen bij vaststelling van gebreken of beschadigingen melding gemaakt te worden zodat kan overgegaan worden tot herstellen van het fysisch probleem.

4.1 Tijdig opstellen van onderhoudsdossiers en aanvraag van onderhoudspremie

In navolging van de regelmatige controle en de snelle ingreep bij vastgestelde gebreken of beschadigingen, dient er telkens een onderhoudsdossier opgesteld te worden in functie van de aanvraag van de onderhoudspremie.

06.08 MAATREGEL 7: ONDERHOUDSMAATREGELEN

06.08.01 EXTERIEUR

1.1 Onderhoud van bedaking

Schoonmaken van dakgoten en regenwaterafvoeren

Nazicht van alle las- en soldeernaden in zinkwerk

Nazicht en onderhoud van vogelwering

Herplaatsen van verschoven leien

Herstel van zinken onderdelen

Herstel van verschoven nokken

Nazicht van randaansluitingen bedaking ten opzichte van opgaand metselwerk

1.2 Onderhoud gevels

Verwijderen van schadelijke plantengroei en zaailingen op geveluitsprongen (m.u.v. zeldzame planten)

Verwijderen van mosbegroeiingen aan voet van de muren

Nazicht natuurstenen lateien en monelen

Nazicht en herstel losgekomen voegwerk

Nazicht van vogelwerende gazen dakkapellen

Periodiek aanpakken van gevelbevuilding

Onderhoud ijzeren onderdelen (reinigen, verven ontroesten)

visuele controle

reinigen, verven, ontroesten

1.3 Onderhoud van het schrijnwerk

Regelmatige reiniging (bv. condensiegaatjes)

Nazicht en onderhoud schilderwerk aan buitenzijde

Nazicht en onderhoud schilderwerk aan binnenzijde

Nazicht en mechanische beschadiging van deuren en poorten

Nazicht en herstel van beschadigde ruitjes in glas-in-lood

Vernieuwen van gebarsten of weggevallen beglazing

06.08.02 INTERIEUR

2.1 Onderhoud van het binnenschrijnwerk

Visuele controle van de binnendeuren qua beschadigingen

Herstellen van beschadigde beglazing in binnendeuren

2.2 Onderhoud van zolderstructuur

Controle houtborende insecten (lente of zomer)

Controle houtrot

2.3 Onderhoud van het interieur

Ontstoffen wanden en plafonds

Ontstoffen zolderkappen

Ontstoffen gewelven

Verwijderen spinnenwebben

Reinigen vloeren

Licht opschuren, herimpregneren en heraanbrengen van oppervlakte-afwerking houten vloeren

Onderhoud en reiniging van de informatieborden

06.08.03 DIEREN

Dakkapellen permanent afdichten

Gaas voorzien in galmgaten

Roosters in goten

06.08.04 GROEN

Snoeien bomen en struiken

Onderhoud groenaanleg

Toegankelijk houden verharding

De opvolging van het beheer van het schoolgebouw is een belangrijk onderdeel van dit beheersplan. Het is van groot belang dat er een goede toegankelijkheid van het schoolgebouw gegarandeerd blijft en dat de verdere restauratie van het gebouw binnen haalbare termijnen vervolgd zal worden.

Dit beheersplan heeft zowel invloed op het schoolgebouw als op de ruimere omgeving ervan (buitenaanleg en kapel met Lourdesgrot met overblijfselen van de beukendreef). Er dient daarom een beheerscommissie opgericht te worden om de restauratie en het beheer de komende twintig jaar in goede banen te houden. Betrokken partijen hierbij zijn:

- Vzw Instituut van het Heilig Graf
- Erfgoedconsulenten van het Agentschap Onroerend Erfgoed
- Afgevaardigden van de gemeente Turnhout
- Agion

Overleg met de betrokken partijen is nodig om de planning voor de noodzakelijke onderhouds- en restauratiewerken op te stellen. Het aanvragen van alle mogelijke premies zal worden georganiseerd in nauw overleg met de subsidiërende overheden. De betoelaging zal de kosten echter nooit voor 100% dekken, dus zal er tijdig door de eigenaars onderzocht moeten worden op welke wijze kredieten kunnen gevonden worden voor deze budgettaire bijpassing en ondersteuning van de beheerswerken. In dit opzicht zou men in opvolging van het beheersplan ook best een begeleidend budgettair meerjarenplan opmaken met een raming van de te verwachten onderhoudskosten. Voor de restauratie werd er reeds een raming opgemaakt.

Een onderhoudsplan zorgt ervoor dat de onderhoudskosten gelijkmatig verspreid worden. De omvang van de budgetten verkleint hierdoor waardoor grote eenmalige ingrepen minder noodzakelijk worden en ook minder aanleiding zullen geven tot stagnatie.

Per fase dient binnen een termijn van ten laatste 6 maanden na het beëindigen van de werkzaamheden een rapportering aan het Agentschap Onroerend Erfgoed overgemaakt te worden. Tijdens de restauratiefases zal Onroerend Erfgoed zeer nauw betrokken worden bij de opvolging van de werken. Alle werfverslagen zullen aan de erfgoedconsulent bezorgd worden. Na voltooiing van alle restauratiewerken zal er een vijfjaarlijkse rapportering gebeuren door het schoolbestuur.

De restauratie van de werken gebeurt, zoals reeds eerder vermeld, gefaseerd. Een voorstel voor deze fasering werd reeds goedgekeurd door Onroerend Erfgoed in het verleden. In orde van hoogdringendheid had het schoolbestuur graag de volgende volgorde aangehouden:

1. Binnenrestauratie

Absolute voorrang moet gegeven worden aan de 'leefbaarheid' van de school. De netten in de gangen boezemen niet echt veel vertrouwen in, en kunnen enkel als tijdelijke maatregel verdedigd worden. Deze situatie kon dus niet blijven duren zonder een pijnlijk imagoverlies voor de school. De restauratie van de stucplafonds werd daarom reeds in de eerste fase van de werken opgenomen.

Hetzelfde geldt voor:

- De stabiliteit van de vloeren en de brandveiligheid van het ganse complex
- Verhoging van het aantal bruikbare klassen: de huidige derde verdieping mag immers om veiligheidsredenen momenteel niet gebruikt worden.
- De aanpassing van de klassen aan hedendaagse normen
- De verbetering van de faciliteiten voor leraren en directie: de huidige lokalen zijn versnipperd en nauwelijks aangepast aan hedendaagse comforteisen

2. Bedaking

De herstellingswerken aan de daken die in 2006 werden uitgevoerd zijn niet voldoende gebleken om als 'duurzaam' beschouwd te worden. De leien op de daken en een groot deel van de bijhorende ingewerkte zinken en loden attributen moeten vernieuwd worden. Grote werken aan de daken kunnen in principe nog uitgesteld worden, maar dit zal dan wel een jaarlijks onderhoud vergen voor de loskomende leien. Ondertussen zijn de daken dus ook reeds enkele keren hersteld.

3. Gevels

De gevels zijn geen topprioriteit want zijn in relatief goede staat. Het was echter wel hoognodig om het probleem van de buitenramen aan te pakken. In eerste instantie diende het stabiliteitsprobleem van de lateien en monelen opgelost te worden. Hiervoor werden in de eerste fase reeds definitieve ondersteuningën voorzien. De bestaande ramen en deuren die nog in goede staat zijn dienen een onderhoudsbeurt te krijgen. Het onderhoud van de ramen was voor de school altijd een groot aandachtspunt, maar de staat waarin de ramen verkeren maakt het onderhoud en herstel ervan een werk zonder einde. Er werden reeds enkele ramen vervangen en er zal nog een aantal effectief vervangen moeten worden. Er is daarnaast ook nog het dringendere probleem van de energiekost omwille van gebrekkige isolatie van dit soort gebouwen, vooral omwille van de enkele beglazing en de grote oppervlakte aan buitenschrijnwerk.

4. Buitenspeelplaats en buitenaanleg

Alvorens de werken aan de noordvleugel te starten zou het deel van de luifel hier best al gedemonteerd worden of op zijn minst losgemaakt worden van de gevel zodat herstellingen van het parement uitgevoerd kunnen worden. Het is echter moeilijk om deze werken te vertalen in een werffasering:

- Als men aan het dak moet werken, is een stelling rondom het gebouw noodzakelijk. Dit is een zware kost, waardoor deze stellingen ook best gebruikt worden om de gevels te restaureren. Men kan moeilijk de ramen vervangen of herstellen als het interieur nog in gebruik is op dat moment.
- Als men aan de daken werkt, is het noodzakelijk om de onderliggende zolders te herstellen. Dit is ook niet evident als de onderliggende lokalen dan nog in gebruik zouden zijn.

Anderzijds kan men evenmin de volledige school vrijgeven omdat er onmogelijk een dergelijk aantal tijdelijke klassen en dienstlokalen kunnen voorzien worden elders in het complex. In overleg met het schoolbestuur werd het haalbaar geacht om in drie fases te werken: eerst de volledige kelder en zuidvleugel (C) en de gelijkvloerse en (deels) eerste verdieping van de hoofdvleugel (B). In de volgende fase worden de verdiepingen en het dak van vleugel B volledig gerestaureerd. In de laatste fase wordt de A-vleugel met de huidige refter en de kapel gerestaureerd. Omwille van hoogdringende werken aan het dak van vleugel C, werd de eerste fase reeds opgesplitst in het verleden, waardoor er ondertussen vier fases onderscheiden kunnen worden.

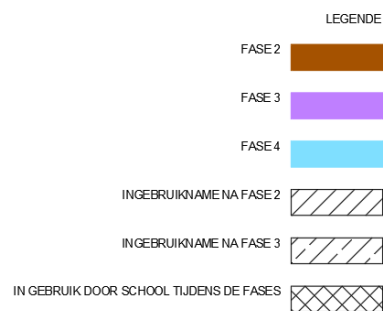
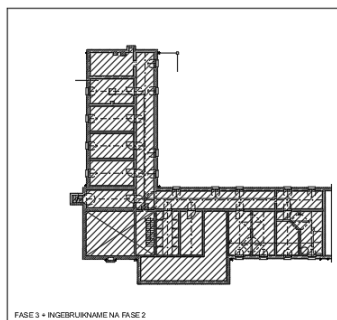
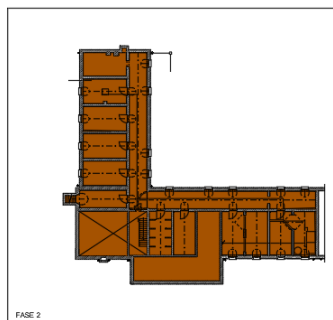
De allereerste fase hield dus de restauratie van de bedaking van vleugel C in. Ondertussen werd ook reeds fase twee van de werken voltooid, waarbij de zuidvleugel van onder tot boven gerestaureerd werd. De werfzone liep door in de hoofdvleugel tot aan de oostelijke gevel. Zowel de lokalen als de trappen tot aan de derde verdieping worden ter hoogte van de kruising van deze vleugels in orde gebracht. In de noordelijke vleugel worden nog geen werken gepland, deze moet in gebruik blijven voor de klassen in het middendeel van de hoofdvleugel.

In fase drie van de werken wordt het volledige middendeel van de school gerestaureerd, inclusief de hoofdtrap. De zuidelijke vleugel zal op dat moment bereikbaar zijn via de secundaire trappen die reeds gerestaureerd werden. De kapel is in deze fase niet bereikbaar, tenzij via de lift of via de achterliggende schoolaanbouw. Er zouden in principe reeds enkele kleine werken in deze fase in de kapel ingepland kunnen worden. Werken aan de vloer dienen zo snel mogelijk in orde gebracht te worden om de stabiliteit boven de refter (die in gebruik blijft) te blijven garanderen.

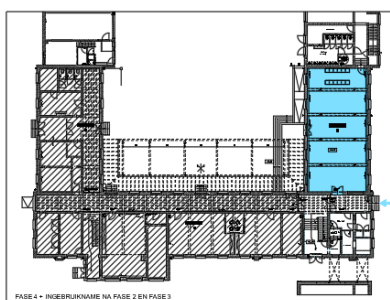
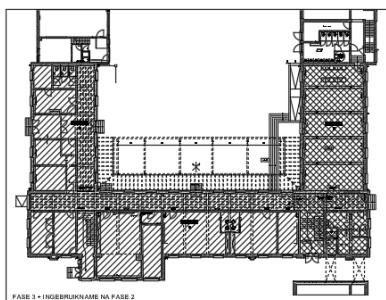
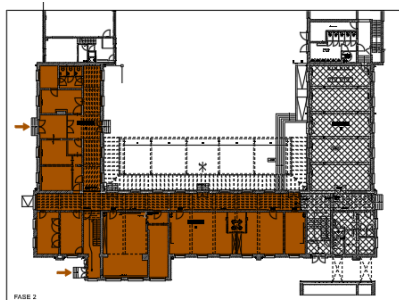
Ook aan de andere hoeklokalen tussen de hoofdvleugel en de zuidvleugel zal een overlapping van fasering zijn: de trap wordt in de eerste fase reeds doorgetrokken naar de derde verdieping. Eronder kan dan geen klas meer in gebruik blijven. Het lokaal kan echter nog niet 100% in orde gesteld worden omdat de zone erboven samen met de ganse derde verdieping en het dak hersteld zal moeten worden.

De scheiding tussen de fases is zeer delicaat en veroorzaakt moeilijke overgangen qua afwerking omdat de scheidingen niet altijd samenvallen met een bestaande muur. In de gangen zal er dus gewerkt moeten worden met tijdelijke werfwanden om de werfzone te scheiden van de klassen. Het is daarom aangewezen om de fases zo snel mogelijk achter elkaar te laten doorgaan, zodat een vlotte coördinatie en overschakeling tussen verschillende fases gegarandeerd blijft.

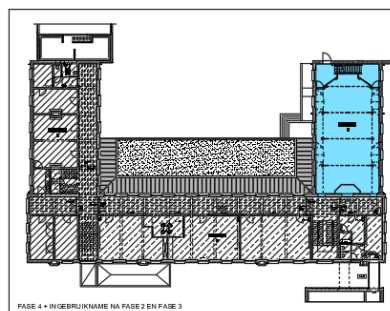
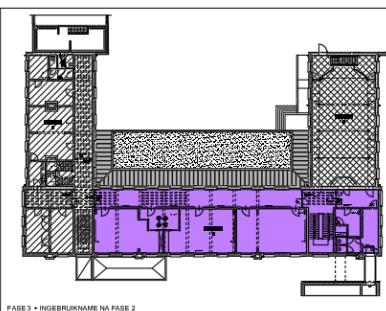
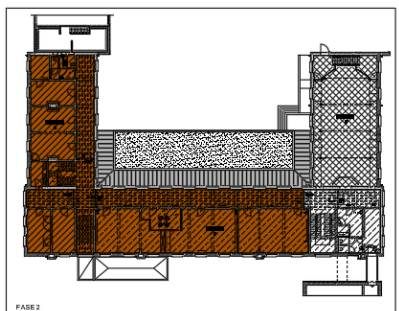
Kelder

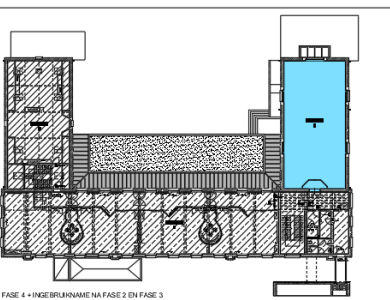
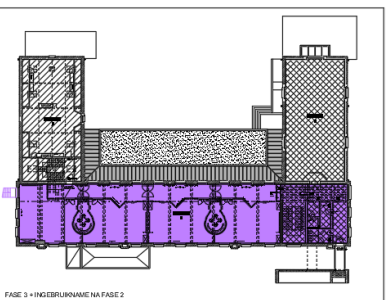
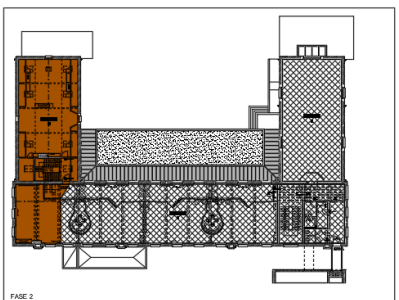
Gelijkvloers

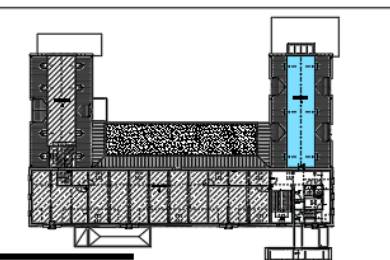
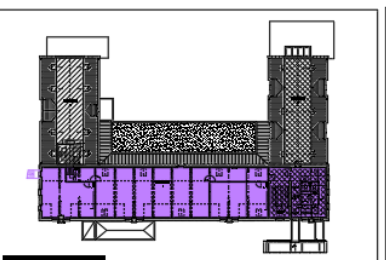
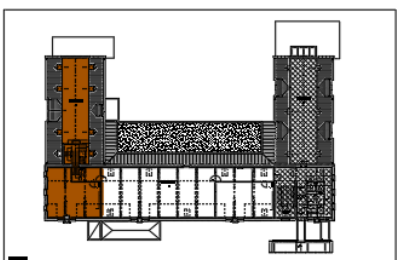
Verdieping +1

Verdieping +2

Verdieping +3

HOOFDSTUK 08 EXTRA TOEVOEGINGEN

Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Hoofdstuk 1. Identificatie, p. 6
Lijst van geplande werkzaamheden	bijlage nr. 1
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	bijlage nr. 2
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	niet van toepassing
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	niet van toepassing
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	niet van toepassing
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	niet van toepassing
Lijst van cultuurgooederen	niet van toepassing
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	niet van toepassing
Bibliografie (overzicht referenties)	Hoofdstuk 8. Extra toevoegingen, p. 193
Extra bijlage (bvb. Foto's, ...)	niet van toepassing

BIBLIOGRAFIE

I. Bronnen

a. Onuitgegeven bronnen

Auteur onbekend, *“Jaarlijksch verslag der Apostolische School van Turnhout / Compte-Rendu annuel de l'Ecole Apostolique de Turnhout”* (vanaf 1872)

Auteur onbekend, *“Jaarlijks verslag van de Apostoliekenschool van Turnhout”* (vanaf 1912).

II. Werken

a. Monografieën

Spoelstra, Yteke, *De geschiedenis van de scholenbouw in Amsterdam 1850-1965*, Studie in opdracht van Studiebureau Monumentenzorg en Archeologie, Amsterdam, 2003.

Studiebureau Monumentenzorg, *Bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek naar de basisschool van het Heilig Grafinstituut te Turnhout*, in opdracht van vzw Instituut van het Heilig Graf, 2012.

Verdonck, Kris, *De apostolische school van Turnhout 1872-1945 : een studie van een missieschool in België*, masterthesis, Gent, 1997.

b. Artikels

“De Turnhoutse architectenfamilie Taeymans. Overzichtstentoonstelling van de architectenfamilie Taeymans.”, Turnhout, 13 september tot 26 oktober 2008.

Horsten, Dries, ‘De vlucht naar het zuiden: onwillige varkens in de lammekenshoek’, *Gazet van Turnhout* (6 januari 2015).

Tack, Gil, ‘Het Bezemklokje wil voor de Nazarethkapel zorgen’, *Heemkundig Tijdschrift Het Bezemklokje*, (mei 2012).

III. Internetbronnen

Geokaart Onroerend Erfgoed: <https://geo.onroenderfgoed.be>

Kadasterkaart, CadGIS Viewer: <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb>

Onroerend erfgoed: <https://onroenderfgoed.be>

Ferdinand Giele: <http://www.belgischkunsthuis.be/gieleferdinand.html>